

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Veronika Weigl

**Insolvenční správce
jako subjekt insolvenčního řízení**

Disertační práce

Školitel: prof. JUDr. Alena MACKOVÁ, Ph.D.

Studijní program: Teoretické právní vědy – Občanské právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 20.9.2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou disertační práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce (úvod, jednotlivé části a závěr) včetně poznámek pod čarou má 409 278 znaků včetně mezer.

V Praze dne 20.9.2023

Veronika Weigl

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat paní prof. JUDr. Aleně Mackové, Ph.D. za odborné vedení této disertační práce, za velmi laskavý a vstřícný přístup, podnětné rady a připomínky.

Motto:

*„...určité zákony v určité době musí být změněny;
pozorujeme-li však věc z jiného stanovisko,
zdá se, že jest tu potřeba velké opatrnosti ...“*

(Aristoteles, Politika)

Obsah

Úvod.....	1
1. Insolvenční správce – právní postavení	6
1.1. Předpoklady pro získání oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce	6
1.2. Předpoklady pro získání povolení vykonávat činnost insolvenčního správce se zvláštním povolením	12
1.3. Hostující insolvenční správce.....	13
1.4. Pozastavení a zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce.....	14
1.4.1. Pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce	14
1.4.2. Zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce	18
2. Insolvenční správce jako subjekt insolvenčního řízení	23
2.1. Ustanovení insolvenčního správce pro řízení.....	24
2.1.1. Ustanovení insolvenčního správce insolvenčním soudem	24
2.1.2. Ustanovení insolvenčního správce schůzí věřitelů.....	26
2.2. Zánik funkce insolvenčního správce pro řízení.....	29
2.2.1. Odvolání insolvenčního správce insolvenčním soudem.....	29
2.2.2. Zproštění insolvenčního správce pro porušení povinností	36
2.2.3. Zproštění insolvenčního správce po skončení řízení.....	38
2.3. Zvláštní druhy insolvenčních správců.....	39
2.3.1. Předběžný insolvenční správce.....	39
2.3.2. Zástupce insolvenčního správce	40
2.3.3. Oddělený insolvenční správce	41
2.3.4. Zvláštní insolvenční správce	42
2.4. Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení.....	43
2.5. Práva a povinnosti insolvenčního správce v insolvenčním řízení.....	51
2.5.1. Práva a povinnosti insolvenčního správce před rozhodnutím o úpadku	52
2.5.2. Práva a povinnosti insolvenčního správce po rozhodnutí úpadku.....	52
2.5.2.1. Zjišťování a soupis majetkové podstaty.....	53
2.5.2.2. Zjišťování neplatných a neúčinných právních jednání	59
2.5.2.3. Přezkum přihlášených pohledávek	64
2.5.3. Práva a povinnosti insolvenčního správce v konkursu.....	73
2.5.4. Práva a povinnosti insolvenčního správce v oddlužení	79

2.5.5.	Práva a povinnosti insolvenčního správce v reorganizaci	84
2.5.6.	Práva a povinnosti insolvenčního správce finančních institucí	86
2.5.7.	Práva a povinnosti insolvenčního správce v evropském insolvenčním řízení.....	89
2.6.	Vztah insolvenčního správce k ostatním subjektům insolvenčního řízení.....	95
2.6.1.	Insolvenční správce a insolvenční soud.....	95
2.6.2.	Insolvenční správce a přihlášení věřitelé.....	99
2.6.3.	Insolvenční správce a věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a pohledávkami jim postavenými na roveň.....	107
2.6.4.	Insolvenční správce a dlužník.....	110
2.6.5.	Insolvenční správce a likvidátor dlužníka	112
2.6.6.	Insolvenční správce a státní zastupitelství.....	115
2.7.	Insolvenční správce ve Spolkové republice Německo	116
3.	Právní odpovědnost insolvenčního správce	126
3.1.	Odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu.....	126
3.2.	Trestněprávní odpovědnost insolvenčního správce.....	129
3.3.	Správní odpovědnost insolvenčního správce	132
3.4.	Možnosti postižení majetku insolvenčního správce.....	134
4.	Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce	136
4.1.	Odměna insolvenční správce.....	136
4.2.	Dělení odměny mezi více správců činných v řízení.....	139
4.3.	Hotové výdaje insolvenčního správce.....	140
4.4.	Záloha na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce	141
	Závěr.....	144
	Seznam zkratk	153
	Seznam použitých zdrojů	155
	Název disertační práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce.....	170
	Název disertační práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	173

Úvod

Insolvenční řízení je jedním z druhů civilního procesu, „jenž za účel má společné stejnoměrné uhrazení pohledávek všechněch věřitelů téhož dlužníka“.¹ Jedná se tedy o řízení, ve kterém je individuální vymáhání nároků věřitelů proti dlužníkovi nahrazeno vymáháním kolektivním.² Základním pramenem právní úpravy insolvenčního řízení je zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InsZ“). InsZ je kombinací norem hmotného a procesního práva. Hmotněprávní stránka InsZ spočívá v uspořádání majetkových vztahů dlužníka a jeho věřitelů dotčených dlužníkovým úpadkem nebo hrozícím úpadkem tak, aby došlo k co nejvyššímu a zásadně poměrnému uspokojení dlužníkových věřitelů a procesní stránka se skrývá ve způsobu řešení dlužníkového úpadku nebo hrozícího úpadku.³ Krom kolektivní povahy je pro insolvenční řízení typické propojení nalézacího a vykonávacího řízení, neboť při něm „dochází k přímému výkonu práva, aniž by bylo nutné, aby předtím proběhl proces, končící pravomocným odsuzujícím rozsudkem.“⁴

Jedním z procesních subjektů tohoto specifického civilního řízení, na které se za podmínek stanovených v § 7 InsZ subsidiárně přiměřeně aplikuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OSŘ“), je insolvenční správce, a jak název této práce napovídá, jejím těžištěm je analýza jeho procesního postavení v insolvenčním řízení.

Dle našeho názoru se s ohledem na zásadní dopady způsobu výkonu funkce insolvenčního správce do majetkové sféry věřitelů i dlužníka a na veřejný zájem státu na řádném výkonu funkce insolvenčního správce jedná o téma nosné a aktuální. Dodáváme, že bylo zvoleno též s ohledem na odbornou specializaci disertantky coby insolvenční správkyně. Nicméně doufáme, že tato práce nebude obohacující pouze pro právní praxi disertantky, nýbrž

---

¹ Viz OTT, Emil. *Řízení úpadkové (konkursní): se zřetelem na zákon odpůrcí 1884 č. 36 Ř.z. a Řád exekuční*. Praha: Všehrd, 1905. s. 3.

² Viz JACKSON, Thomas H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Washington, D.C.: BeardBooks, 2001. 287 p. ISBN: 1-58798-1149, s. 21.

³ Viz ZOULÍK, František. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. 284 s. ISBN: 80-7179-103-2, s. 3.

⁴ Viz ZOULÍK, František in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 39.

že bude vhodným základem pro odbornou diskuzi o dalším vývoji právní úpravy procesního postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení.

V této práci se nebudeme věnovat historickému exkursu do předchozích právních úprav, vyjma dílčích srovnání se zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZKV“) tam, kde to bude vhodné zejména s ohledem na použitelnost judikatury v poměrech ZKV na insolvenčního správce, nýbrž za cíl si klademe uceleně analyzovat postavení insolvenčního správce jako subjektu insolvenčního řízení de lege lata, odhalit nejasná nebo neuspokojivá místa platné právní úpravy a na základě analýzy navrhnout možné legislativní změny de lege ferenda.

V rámci vymezeného cíle práce si položíme tyto výzkumné otázky:

- jelikož podle důvodové zprávy k InsZ patří „k nejdůležitějším mimoprocením požadavkům na správce ... důraz na jejich kvalifikaci“⁵, bude první položenou otázkou, do jaké míry platná právní úprava tento záměr odbornosti naplňuje.
- podmínkou řádného výkonu funkce insolvenčního správce a zárukou toho, že insolvenční správce bude plnit v řízení své povinnosti, je jeho nestrannost. Předmětem analýzy proto bude, zda je stávající právní úprava a její aplikace zárukou nestrannosti insolvenčního správce.
- další zkoumanou otázkou bude, jaké druhy správců a s jakou působností mohou v insolvenčním řízení jako procesní subjekty vystupovat.
- následně budeme vymezovat teoretický základ postavení insolvenčního správce z pohledu doktríny i soudní praxe.
- dotážeme se, jaký je právní rámec práv a povinností insolvenčního správce a jaký je jejich rozsah a charakter v průběhu insolvenčního řízení, taktéž se specifiky pro úpadek finančních institucí a evropské insolvenční řízení.
- jelikož postavení insolvenčního správce zásadním způsobem ovlivňuje relace k dalším subjektům insolvenčního řízení, a to nejen přímá interakce, ale i nepřímá, kdy jednotlivé procesní subjekty na sebe působí výkonem svých práv a povinností, bude součástí výzkumu i analýza tohoto vztahu.

---

⁵ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

- poněvadž s procesním postavením insolvenčního správce je úzce spojen i hmotněprávní aspekt odpovědnosti, byla by analýza jeho postavení bez toho, že bychom se věnovali i tomuto právnímu institutu neúplná, a proto jej hodláme zkoumat jak v rovině soukromoprávní, tak i veřejnoprávní.
- konečně odpovíme i na otázku, zda je koncepční nastavení odměny pro správce synergické s účelem insolvenčního řízení, které by mělo směřovat k dosažení co nejvyšší míry uspokojení dlužníkůvých věřitelů (§ 1 a 5 InsZ).

Jelikož je InsZ kombinací hmotného a procesního práva, toto organické spojení hmotné a procesní stránky je patrné i v této disertační práci. Její systematika odpovídá výše předestřenému cíli disertace. Práce je členěna na úvod, čtyři části a závěr, přičemž při jejím zpracování je postupováno tematicky. Předmětem první části je hledání odpovědi na otázku, kdo se může stát insolvenčním správcem s rozlišením na „obecného“ insolvenčního správce, insolvenčního správce se zvláštním povolením a hostujícího insolvenčního správce, a jaké kvalifikační a jiné předpoklady tato osoba musí splňovat. V souvislosti s tím bude pojednáno též o důvodech pro pozastavení a zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce. Základním pramenem zde bude zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZIS“) a další normy insolvenčního práva.

Druhá, nejobsáhlejší část práce, je věnována insolvenčnímu správci jako procesnímu subjektu. Bude zde tedy v první řadě řešen způsob jeho ustanovení do funkce, a to soudem nebo na základě rozhodnutí schůze věřitelů, a zánik funkce odvoláním, zproštěním nebo v důsledku skončení insolvenčního řízení. Budeme se též zevrubně zabývat institutem nepodjatosti insolvenčního správce.

Poněvadž v insolvenčním řízení může podle stadia řízení nebo i z jiných důvodů působit postupně nebo současně více insolvenčních správců, zaměříme se též na klasifikaci zvláštních druhů správců – to znamená předběžného insolvenčního správce, zástupce insolvenčního správce, odděleného správce a zvláštního insolvenčního správce s důrazem na vymezení jejich působnosti.

Analyzován bude též teoretický základ postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení, a to ve světle právní nauky i soudního výkladu, včetně související otázky možné odpovědnosti státu za škodu způsobenou insolvenčním správcem.

Dále si představíme základní povinnosti insolvenčního správce v řízení vymezené v § 36 dost. 1 InsZ, které musí insolvenční správce ctít při výkonu funkce neustále, a práva a povinnosti insolvenčního správce v různých stádiích insolvenčního řízení. Budeme se tedy věnovat právům a povinnostem předběžného správce, pravidelným právům a povinnostem insolvenčního správce po rozhodnutí o úpadku se zacílením na zjišťování a soupis majetkové podstaty, zjišťování neúčinných a neplatných právních jednání a přezkum přihlášených pohledávek a analýze práv a povinností insolvenčního správce v jednotlivých způsobech řešení úpadku a způsobech oddlužení. Pozornost bude zaměřena též na práva a povinnosti insolvenčního správce specifická pro insolvenčním řízení týkající se finančních institucí a evropské insolvenční řízení.

Budeme také zkoumat vztah insolvenčního správce k ostatním subjektům insolvenčního řízení, jmenovitě k insolvenčnímu soudu, ke přihlášeným věřitelům s odlišnostmi platnými pro zajištěné věřitele, věřitelům s pohledávkami za majetkovou podstatou a pohledávkami jim postavenými naroveň, ke dlužníkovi, likvidátorovi dlužníka a ke státnímu zastupitelství.

V závěru druhé kapitoly se budeme hledat inspiraci ve Spolkové republice Německo a zaměříme se na hledání zásadních odlišností v procesním postavení německého a českého insolvenčního správce.

Třetí část práce bude věnována institutu právní odpovědnosti za protiprávní jednání insolvenčního správce při výkonu funkce, a to jak v rovině soukromoprávní i veřejnoprávní (a to trestní i správní), včetně podmínek postižitelnosti majetku insolvenčního správce.

Dalším neprocesním prvkem, který bude analyzován ve čtvrté části práce, je odměňování insolvenčního správce a úhrada jeho hotových výdajů, a to z důvodu provázanosti s postavením insolvenčního správce a jeho povinnostmi a s účelem samotného insolvenčního řízení.

V závěru disertační práce bude provedena syntéza dílčích výsledků zahrnující též doporučení de lege ferenda.

Zdroji při zpracování této práce jsou kromě platné právní úpravy především komentáře, monografie, učebnice, odborné články a výstupy judikatury zejména Nejvyššího soudu a Ústavního soudu a také praktické zkušenosti autorky coby insolvenční správkyně.

Za účelem dosažení vytčeného cíle této práce budou při jejím zpracování využity obecně teoretické vědecké metody. V první řadě se jedná o analyticko-syntetický přístup, jehož využití ovšem předpokládá nutnou deskripci, zejména pokud jde o popis platného práva, závěrů judikaturní činnosti a výkladu odborné literatury, a evaluaci. Spolu s analyticko-syntetickou metodou bude využívána také dedukce, indukce a abstrakce. Dále bude aplikována i metoda komparace, a to nejen při hledání odlišností v rámci českého právního řádu, ale z důvodu našeho členství v Evropské unii budeme věnovat pozornost též právní úpravě evropského insolvenčního řízení a dále i právní úpravě Spolkové republiky Německo, kterou jsme zvolili pro její ideovou blízkost s právní úpravou naší a od srovnání si slibujeme přínos v podobě vhodných námětů k úvahám *de lege ferenda*. Nicméně těžištěm této práce a jejím cílem zůstává komplexní analýza naší platné právní úpravy.

Pokud jde o metody interpretace právních norem, bude aplikován výklad gramatický, logický, systematický, teleologický, komparativní a při zjišťování úmyslu zákonodárce též výklad historický.

1. Insolvenční správce – právní postavení

Insolvenčním správcem je podle legální definice (§ 2 odst. 1 a 2 ZIS) fyzická osoba, veřejná obchodní společnost, zahraniční obchodní společnost nebo zahraniční sdružení, které poskytují stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, a jsou založeny podle práva členského státu Evropské unie nebo členských států Dohody o evropském hospodářském prostoru, které jsou oprávněny vykonávat činnost insolvenčního správce (dále jen „zahraniční společnost“).

Dále platné právo diferencuje mezi insolvenčními správci jako držiteli „obecného povolení“ a insolvenčními správci, kteří jsou držiteli zvláštního povolení insolvenčního správce, u nichž je s ohledem na charakter dlužníka⁶ a očekávanou složitost insolvenčních řízení vyžadována vyšší kvalifikace.

V souladu s požadavky práva Evropské unie může po splnění zákonných předpokladů na území České republiky dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce i insolvenčního správce se zvláštním povolením jako hostující insolvenční správce státní příslušník členského státu Evropské unie, členského státu Dohody o evropském hospodářském prostoru nebo Švýcarské konfederace (dále jen „členský stát“) nebo zahraniční společnost vykonávající činnost insolvenčního správce v jiném členském státě.⁷

1.1. Předpoklady pro získání oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce

Oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce vzniká dnem nabytí právní moci povolení vykonávat činnost insolvenčního správce, které vydává Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „ministerstvo“) (§ 6 ZIS). Za účelem zvýšení odborné vybavenosti insolvenčních správců a zajištění výkonu funkce insolvenčního správce s odbornou péčí je získání tohoto povolení vázáno na množství podmínek.⁸ U fyzické osoby jsou to jednak obecné předpoklady, kterými jsou plná svéprávnost a bezúhonnost a jednak kvalifikační předpoklady, kterými jsou vysokoškolské magisterské vzdělání, alespoň tříletá odborná praxe v oblasti související s výkonem funkce insolvenčního správce a složení zkoušky insolvenčního správce nejpozději

---

⁶ Viz § 3 odst. 2 ZIS.

⁷ Viz § 2 odst. 3 a 4 ZIS.

⁸ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

šest měsíců před podáním návrhu na vydání povolení, a konečně materiální předpoklady spočívající v povinném pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce nebo s činností jeho zaměstnanců při výkonu funkce pro celou dobu trvání této funkce, a v personálním a materiálním vybavení pro výkon činnosti insolvenčního správce (§ 6 odst. 1 ZIS).

Pokud jde o podmínku bezúhonnosti fyzické osoby coby insolvenčního správce, je negativně vymezena v ustanovení § 7 odst. 1 ZIS v trestní, správní a insolvenční rovině. V rovině trestní je kladen důraz na morální předpoklady osoby insolvenčního správce.⁹ Podmínku bezúhonnosti „nesplňuje fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce nebo která byla pravomocně odsouzena za jiný trestný čin, pokud tato trestná činnost ohrožuje důvěru v řádný výkon funkce insolvenčního správce“, vyjma případů, kdy se na osobu hledí, jako by nebyla odsouzena, jakož i fyzická osoba, u které trvá překážka výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu nebo jiného orgánu právnické osoby, která je podnikatelem spočívající v nedostatku bezúhonnosti dle § 6 odst. 2 zákona č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ŽZ“) nebo v soudem uloženém zákazu činnosti podle § 8 odst. 5 ŽZ.

Ve správní rovině bezúhonnosti by insolvenčním správcem neměla být osoba, jež byla v posledních pěti letech před podáním návrhu na vydání povolení insolvenčním správcem nebo ohlášeným společníkem insolvenčního správce, který se jako insolvenční správce, z důvodu porušování povinností vedoucích až ke zrušení povolení k výkonu insolvenčního správce nebo zvláštního povolení nebo rozhodnutí o zániku práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost hostujícího insolvenčního správce, neosvědčil¹⁰, nebo u které trvá překážka výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu nebo jiného orgánu právnické osoby, která je podnikatelem vzniklá v důsledku zákazu činnosti uloženého ve správním řízení (§ 8 odst. 5 ŽZ) nebo zrušení živnostenského oprávnění (§ 8 odst. 6 ŽZ).

V rovině insolvenční je zase mířeno na to, že by osoba vykonávající činnost insolvenčního správce měla být schopna spravovat své poměry, nebo poměry právnické

---

⁹ Viz FENCÍKOVÁ, Lucie in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 71.

¹⁰ Viz FENCÍKOVÁ, Lucie in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol., op. cit. pozn. č. 9, s. 74.

osoby, jejíž byla statutárním orgánem nebo členem, tak, aby u ní nebo u právnické osoby nedošlo k insolvenční.¹¹ Podmínku bezúhonnosti tak nesplňuje fyzická osoba, kterou insolvenční soud v posledních pěti letech neosvobodil od zbytku dluhů ve smyslu ustanovení § 414 InsZ, „která byla v posledních pěti letech statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, o jejímž úpadku bylo v insolvenčním řízení pravomocně rozhodnuto“ (§7 odst. 1 písm. d) ZIS), u které trvá překážka výkonu funkce statutárního orgánu, člena statutárního orgánu nebo jiného orgánu právnické osoby, která je podnikatelem, podle § 8 odst. 2 ŽZ nebo překážka v podobě vyloučení člena statutárního orgánu z výkonu funkce podle § 63 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů¹² nebo „o jejímž úpadku bylo v insolvenčním řízení pravomocně rozhodnuto“ (§7 odst. 1 písm. c) ZIS).

Poslední uvedená podmínka bezúhonnosti je formulována bez časového limitu. Dle jazykového výkladu textu zákona je přístup k profesi insolvenčního správce zapovězen fyzické osobě, u které byl pravomocně zjištěn úpadek, bez jakéhokoliv časového určení. Toto znění bylo do ZIS zapracováno novelou č. 185/2013 Sb. a v důvodové zprávě se můžeme dočíst, že motivem legislativní změny byl úmysl zákonodárce, aby na bezúhonnost mělo „vliv teprve rozhodnutí o úpadku, nikoli samotné probíhající insolvenční řízení“.¹³ Ve znění InsZ do 31.7.2013 (to znamená před novelou č. 185/2013 Sb.) podmínku bezúhonnosti podle § 7 odst. 1 písm. c) ZIS nesplňovala fyzická osoba již v okamžiku zahájení insolvenčního řízení - bylo zde uvedeno, že bezúhonná není fyzická osoba, „jestliže probíhá insolvenční řízení, ve kterém se řeší její úpadek nebo hrozící úpadek“. Nedostatek bezúhonnosti tak byl limitován na dobu probíhajícího řízení. Úmyslem normotvůrce tedy nebylo uzákonit tuto podmínku bez časového omezení. K odstranění časového rámce v důsledku novelizace tak došlo nedopatřením zákonodárce. Tento výklad navíc podporuje i systematická interpretace prostřednictvím zásady nevytváření nepoužitelných zákonných ustanovení¹⁴, protože pokud bychom připustili, že podmínka bezúhonnosti nemá časové omezení, stalo by se ustanovení

---

¹¹ Viz FENCÍKOVÁ, Lucie in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 72.

¹² Tato podmínka bezúhonnosti není čistě insolvenční, protože k vyloučení z výkonu funkce postačí opakované nebo závažné porušení povinností při výkonu funkce statutárního orgánu bez nutnosti, aby člen statutárního orgánu přispěl porušením svých povinností k úpadku obchodní korporace (viz § 63 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů).

¹³ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 185/2013 Sb., změna zákona o insolvenčních správcích, insolvenčního zákona a zákona o správních poplatcích.

¹⁴ Viz WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87284-36-0, s. 80.

§ 7 odst. 1 písm. b) ZIS obsolentním. Pro tutéž interpretaci svědčí též teleologický argument *reductio ad absurdum*¹⁵, jelikož lze mít za nepřipustné a neospravedlnitelné, aby na rozdíl od ostatních negativních podmínek bezúhonnosti byla aplikace podmínky dle § 7 odst. 1 písm. c) ZIS časově neomezena. Časový limit se ve vztahu k právě diskutované podmínce bezúhonnosti pokusila výkladem nalézt i L. Fencíková, která z ustanovení § 425 InsZ dovodila, že pravomocné rozhodnutí o úpadku je pro podmínku bezúhonnosti relevantní jen po dobu pěti let od nabytí právní moci rozhodnutí o skončení insolvenčního řízení, to znamená po dobu, po kterou „lze toto rozhodnutí vyhledat v insolvenčním rejstříku“.¹⁶ Jelikož máme zato, že přesný časový limit pro předmětnou podmínku nelze z právní úpravy dovodit, s ohledem na zásadní dopady ustanovení § 7 ZIS na insolvenčního správce se přimlouváme za to, aby bylo ustanovení § 7 odst. 1 písm. c) ZIS o časový rámeček doplněno.

Pokud jde o podmínku vzdělání, za slabinu právní úpravy v tomto směru považujeme, že je formulována dosti široce, když postačí jakékoli magisterské vysokoškolské vzdělání (§ 6 odst. 1 písm. b) ZIS), s tím, že dostatečná připravenost na profesi insolvenčního správce se dokládá tříletou odbornou praxí v oblasti související s výkonem funkce insolvenčního správce (§ 6 odst. 1 písm. e) ZIS) a složením odborné zkoušky (§ 6 odst. 1 písm. c) ZIS). Domníváme se, že s ohledem na charakter činnosti insolvenčního správce¹⁷ je vhodným magisterským vysokoškolským vzděláním pouze vzdělání v oboru právo získané za týchž podmínek, které jsou vyžadovány kupříkladu u advokátů¹⁸, nebo vzdělání ekonomické, a že stran tohoto kvalifikačního požadavku měl zákonodárce nastavit práh pro přístup k profesi výše.

Standardy pojištění odpovědnosti za škodu insolvenčního správce, minimální limit pojistného plnění a minimální standardy pojistných smluv stanovuje vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů.

Stran podmínky personálního a materiálního vybavení insolvenčního správce ZIS v § 13a stanoví, že insolvenční správce musí disponovat personálním a materiálním vybavením přiměřeným „povaze, rozsahu a složitosti jím vykonávaných činností“ a dále

---

¹⁵ Viz WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87284-36-0, s. 124.

¹⁶ Viz FENCÍKOVÁ, Lucie in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 72.

¹⁷ K tomu blíže výklad na s. 72-73.

¹⁸ Viz § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

definuje, že personálním vybavením jsou zaměstnanci insolvenčního správce a materiálním vybavením jsem zejména sídlo a případně provozovny, a jejich hmotné vybavení. Ohledně materiálního vybavení ZIS v podrobnostech odkazuje na prováděcí právní předpis, kterým je vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „VyhlSIS“).¹⁹

V souladu se závazky vyplývajícími z členství České republiky v Evropské unii se podmínky pro získání povolení k činnosti insolvenčního správce považují u fyzické osoby za splněny, pokud byly ministerstvem uznány podle zákona č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZUznKval“).

Také veřejná obchodní společnost nebo zahraniční společnost musí sama nebo zprostředkovaně splňovat osobní, kvalifikační a materiální předpoklady (§ 8 ZIS). Osobní předpoklady jsou u právnické osoby omezeny na bezúhonnost, kvalifikační předpoklady, stejně jako podmínku svéprávnosti právnická osoba plní prostřednictvím svého ohlášeného společníka, kterému bylo vydáno povolení k výkonu činnosti insolvenčního správce, a materiální předpoklady jsou totožné jako u fyzické osoby.

V případě, že o vydání povolení současně požádá společnost i její ohlášený společník jako fyzická osoba, ministerstvo vydá povolení jak pro fyzickou osobu, tak pro společnost, s tím, že společníkovi se v den právní moci povolení pro společnost pozastaví právo vykonávat činnost insolvenčního správce pro fyzickou osobu (§ 9 odst. 1 písm. d) ZIS). U takto souběžně podané žádosti o vydání povolení pro společnost i fyzickou osobu proto fyzická osoba nemusí splňovat materiální předpoklady povinného pojištění ani personálního a materiálního vybavení a postačí, pokud je splní společnost (§ 4 odst. 2 písm. b) a g) ZIS).

Podmínky bezúhonnosti jsou v případě právnické osoby omezeny na trestní a správní rovinu (§8 odst. 2 ZIS). Z trestního hlediska je „nesplňuje veřejná obchodní společnost nebo zahraniční společnost, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem funkce insolvenčního správce nebo která byla pravomocně odsouzena za jiný

---

¹⁹ Její znění je relativně neurčité, a dává prostor pro správní uvážení, když pouze stanoví, že „materiální vybavení sídla a provozovny je přiměřené povaze a rozsahu činností vykonávaných insolvenčním správcem, jestliže zejména jejich velikost, prostorové členění a vybavení místností vytváří důstojné prostředí pro jednání s dlužníkem, věřiteli a dalšími osobami.“ Viz § 4 VyhlSIS. Je tedy třeba vyčkat, jak obsah této podmínky interpretuje soudní praxe.

úmyslný trestný čin, pokud tato trestná činnost ohrožuje důvěru v řádný výkon funkce insolvenčního správce“, vyjma případů, kdy se na osobu hledí, jako by nebyla odsouzena. Ve správní rovině je vyloučena osoba, která se jako insolvenční správce z důvodu porušování povinností vedoucích až ke zrušení povolení k výkonu činnosti insolvenčního správce nebo zvláštního povolení nebo rozhodnutí o zániku práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost hostujícího insolvenčního správce neosvědčila.

Podmínky pro vydání povolení se podle § 8 odst. 3 považují za splněné také tehdy, pokud veřejná obchodní nebo zahraniční společnost „splňuje rovnocenné požadavky pro získání práva vykonávat činnost insolvenčního správce v jiném členském státě“ a tuto skutečnost ministerstvu doloží. Taková společnost však musí mít mimo jiné také ohlášeného společníka splňujícího požadavky podle § 6 odst. 3 ZIS.²⁰

Veřejná obchodní společnost může o povolení požádat již po svém založení a toto povolení může být před zápisem do obchodního rejstříku i vydáno, s tím, že právo vykonávat činnost insolvenčního správce jí vznikne až dnem zápisu do obchodního rejstříku (§ 3 odst. 3 ZIS).

Výjimku z pravidla, že pro získání povolení je třeba pravomocné povolení, obsahuje ustanovení § 8a ZIS, podle kterého v případě nečinnosti ministerstva lze povolení získat též „marným uplynutím lhůty pro vydání povolení a způsobem podle ustanovení § 28 až 30 zákona č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, ve znění pozdějších předpisů. Tyto lhůty lze podpůrně stanovit za použití zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „SŘ“).²¹ Jelikož ustanovení § 8a ZIS odkazuje na právní předpis upravující přeshraniční poskytování služeb²², mělo by být aplikovatelné pouze na tyto případy a nikoli na tuzemské insolvenční správce, ale výkladem lze bohužel dospět spíše k opaku. Souhlasíme proto s K. Vítkovou, že ustanovení § 8a ZIS je proto vhodné ze zákona odstranit.²³

---

²⁰ Viz FENCÍKOVÁ, Lucie in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 79.

²¹ Viz STANISLAV, Antonín, KOZÁK, Jan. *Zákon o insolvenčních správcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 236 s. ISBN 978-80-7552-826-1, s. 71.

²² Přeshraničním poskytováním služby je podle § 3 písm. d) zákona č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, ve znění pozdějších předpisů „dočasné nebo příležitostné poskytování služeb na území jiného členského státu než členského státu, ve kterém je poskytovatel usazený“.

²³ Viz VÍTKOVÁ, Klára in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol., op. cit. pozn. č. 20, s. 80-81.

Podmínky pro vydání povolení k činnosti musí insolvenční správce splňovat po celou dobu platnosti povolení (§ 12 a 13 ZIS). Nebude-li tomu tak, pak v případě omezení svéprávnosti jeho právo vykonávat činnost insolvenčního správce zanikne ex lege, a v případě nesplňování ostatních podmínek pro vydání povolení k činnosti dojde ke zrušení jeho povolení na základě rozhodnutí ministerstva.

Platnost povolení vykonávat činnost insolvenčního správce – fyzické osoby je omezena na pět let ode dne právní moci nabytí povolení, s tím, že ho lze prodloužit pouhým podáním žádosti o prodloužení povolení spojené se zaplacením správního poplatku, který musí být uhrazen nejpozději v poslední den platnosti povolení, na dalších pět let (§ 6 odst. 5 ZIS). Prodloužení platnosti povolení tak není vázáno na přezkoušení ani na povinnost dalšího vzdělávání, a proto u tohoto mechanismu prodlužování povolení postrádáme smysluplnost.

Veřejné obchodní společnosti ani zahraniční společnosti nemají omezenou platnost povolení, respektive platnost jejich povolení je omezena fakticky platností povolení jejich ohlášeného společníka (§ 12 odst. 1 písm. f) ZIS, § 13 odst. 1 písm. a) ZIS, § 8 odst. 1 písm. a) a b) ZIS).

1.2. Předpoklady pro získání povolení vykonávat činnost insolvenčního správce se zvláštním povolením

Vznik zvláštního povolení, jakož i předpoklady pro jeho získání, jsou obdobné podmínkám pro vznik povolení vykonávat činnost insolvenčního správce, s tím, že k těmto podmínkám přistupuje jako osobní předpoklad ještě bezpečnostní způsobilost (§ 6 odst. 2 písm. c) ZIS). Insolvenční správce se zvláštním povolením musí splňovat předpoklady pro výkon citlivé činnosti podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.²⁴ Veřejný zájem státu na vysoce kvalifikovaném výkonu činnosti insolvenčního správce se zvláštním povolením se projevuje ve složitosti zvláštní zkoušky insolvenčního správce, které navíc musí předcházet i zkouška insolvenčního správce (§ 26 odst. 1 písm. a) ZIS).

---

²⁴ Za citlivou činnost dle zákona č. 412/2005 Sb. se podle ustanovení § 2a ZIS považuje i výkon činnosti insolvenčního správce se zvláštním povolením.

Podmínkou pro získání povolení ovšem není, aby byl insolvenční správce se zvláštním povolením současně držitelem povolení vykonávat činnost insolvenčního správce, i když souběh obou povolení je v praxi obvyklým jevem.

I zde platí, že podmínky pro vydání povolení k činnosti insolvenčního správce se zvláštním povolením musí insolvenční správce splňovat po celou dobu, jinak budou dány důvody pro zrušení povolení § 13 odst. 1 písm. b) ZIS nebo zánik povolení ex lege podle § 12 ZIS.

Platnost zvláštního povolení je v současnosti stejně jako u povolení k činnosti insolvenčního správce omezena na pět let s podstatnou odlišností, a to že pro prodloužení povolení o dalších pět let je nutné v posledních dvanácti měsících platnosti zvláštního povolení opakovaně složit zvláštní zkoušku insolvenčního správce (§ 6 odst. 6 ZIS). Dle Sdělení Ministerstva spravedlnosti ze dne 14.10.2022 uveřejněného na www.justice.cz však ministerstvo připravuje návrh nové právní úpravy, podle které by měla být opakovaná zkouška zrušena a nahrazena systémem povinného vzdělávání.²⁵ Pokud k této změně dojde, domníváme se, že obdobná konstrukce prodlužování povolení by byla prospěšná i v případě „obecného“ povolení insolvenčního správce.

1.3. Hostující insolvenční správce

Hostující insolvenční správce je oprávněn dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce již na základě oznámení doručeného ministerstvu obsahujícího všechny náležitosti a přílohy vyžadované podle § 36a ZUznKval, v případě insolvenčního správce se zvláštním povolením navíc doplněného o doklad o bezpečnosti způsobilosti podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů (§ 27 ZIS).

Obdobný postup platí i pro zahraniční společnost, která hodlá na území České republiky dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce nebo insolvenčního správce se zvláštním povolením (§ 28 ZIS). Na rozdíl od oprávnění právnické osoby jako insolvenčního správce je oprávnění právnické osoby jako hostujícího insolvenčního správce původní, a tedy mu nemusí předcházet získání oprávnění u fyzické

---

²⁵ Viz Informace Ministerstva spravedlnosti ze dne 14.10.2022 – budoucí legislativní změna spočívající v nahrazení opakované zvláštní zkoušky systémem povinného vzdělávání. [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://insolvence.justice.cz/zkousky-insolvencich-spravcu>>.

osoby, nicméně i tato právnická osoba musí disponovat personálním substrátem splňujícím minimální kvalifikační předpoklady dle ustanovení § 36a ZUznKval.²⁶

Na základě oznámení (§ 27 a § 28 ZIS) je pak hostující insolvenční správce zapsán do seznamu hostujících insolvenčních správců, a může být ustanovován do funkce správce podle § 25 odst. 6 InsZ. Překážkou zápisu je, pokud žadateli v posledních pěti letech před podáním oznámení podle ustanovení § 36a ZUznKval na základě rozhodnutí ministerstva zaniklo právo dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce nebo insolvenčního správce se zvláštním povolením pro opakované nebo závažné porušování povinností stanovených ZIS, InsZ nebo zákonem č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, ve znění pozdějších předpisů (§ 27 odst. 3, § 28 odst. 3 a § 34 ZIS).

1.4. Pozastavení a zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce

Veřejný zájem na řádném výkonu činnosti insolvenčního správce se odráží v úpravě zániku práva vykonávat činnost insolvenčního správce, který může mít buď podobu dočasnou anebo trvalou. V této kapitole vycházíme z toho, že pojem insolvenčního správce zahrnuje též insolvenčního správce se zvláštním povolením, nebude-li výslovně pojednáváno o osobě insolvenčního správce se zvláštním povolením.

1.4.1. Pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce

K dočasnému zániku práva vykonávat činnost insolvenčního správce dochází formou pozastavení tohoto práva, a to buď ze zákona nebo na základě rozhodnutí ministerstva.

Právo vykonávat činnost insolvenčního správce se ze zákona pozastavuje za okolností taxativně vymezených v § 9 ZIS. Jedná se o za situace, kdy hrozí, že insolvenční správce přestane splňovat některé podmínky bezúhonnosti pro získání povolení k činnosti insolvenčního správce nebo kdy insolvenční správce nemůže činnost vykonávat fakticky nebo v důsledku trestu či sankce zákazu činnosti či z důvodu inkompatibility činnosti insolvenčního správce s výkonem množství veřejných funkcí. S ohledem na provázanost oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce, který je ohlášeným společníkem veřejné

---

²⁶ Viz VÍTKOVÁ, Klára in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 232.

obchodní nebo zahraniční společnosti, a této společnosti je zvláštním zákonným důvodem pro pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce - ohlášeného společníka veřejné obchodní nebo zahraniční společnosti - vznik práva společnosti vykonávat činnost insolvenčního správce, a stejně tak je zákonným důvodem pro pozastavení práva společnosti vykonávat činnost insolvenčního správce pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce ohlášenému společníku. Dle našeho názoru, v případě, že má společnost více ohlášených společníků, bude-li zde důvod k pozastavení práva vykonávat činnost u jednoho ze společníků, na právo společnosti vykonávat činnost insolvenčního správce to nebude mít vliv, protože společnost může činnost nadále kvalifikovaně vykonávat prostřednictvím zbylých ohlášených společníků. Obdobně je tomu ostatně u zániku práva veřejné obchodní společnosti podle § 12 odst. 1 písm. f) ZIS, kdy zákon v případě zániku práva pouze některému z ohlášených společníků ministerstvu ukládá společnosti vydat nové povolení reflektující změny v osobách společníků.²⁷

Ze zákonných důvodů pro pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce jednoznačně činí aplikační obtíže ustanovení § 9 odst. 1 písm. g) ZIS, podle kterého se právo vykonávat činnost insolvenčního správce insolvenčnímu správci pozastavuje „dnem, kdy insolvenční správce začal vykonávat funkci člena vlády, člena orgánu územní samosprávy, s výjimkou neuvolněného člena zastupitelstva, poslance nebo senátora anebo jinou volenou či jmenovanou veřejnou funkci“. V této souvislosti J. Kozák a A. Stanislav upozornili na nebezpečí vyplývající z neurčitosti pojmu „jiná volená či jmenovaná veřejná funkce“, který může být problematický o to víc, že se zde jedná o pozastavení činnosti ex lege. Sami dovodili, že je toto ustanovení třeba interpretovat tak, že „jde jen o funkce, u kterých se ti, kdo je zastávají, mohou podílet na rozhodování orgánu, jehož jsou členy, popř. sami rozhodovat (členové vlády v čele ministerstev), tedy že jde o funkce spojené s určitou rozhodovací pravomocí nebo podílem na ní“, a že tedy nejde o orgány pouze poradní.²⁸ Stejného názoru je i R. Čujan, který demonstrativně uvedl, že „mezi tyto jiné veřejné funkce lze zařadit například funkci soudce obecného soudu, funkci soudce ÚS, funkci soudního exekutora, funkci veřejného ochránce práv, členství v Radě Ústavu pro studium totalitních režimů či Radě České televize, Radě Českého rozhlasu nebo Radě pro rozhlasové a televizní

---

²⁷ Odlišně ČUJAN, Radomír in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 93-94.*

²⁸ Viz STANISLAV, Antonín, KOZÁK, Jan. *Zákon o insolvenčních správcích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 236 s. ISBN 978-80-7552-826-1, s. 76.*

vysílání či komisi k projednání přestupků.“²⁹ Skutečnost, že interpretace tohoto ustanovení v praxi činí potíže i jinak, ostatně potvrzuje i výkladové sdělení Ministerstva spravedlnosti ze dne 7.11.2022, kde ministerstvo dospělo k závěru, že „výkon funkce (neuvolněného) člena rady obce, případně (neuvolněného) (místo)starosty obce zakládá inkompatibilitu s výkonem činnosti insolvenčního správce“ a naopak „členství neuvolněného člena zastupitelstva ve výborech zastupitelstva obce, resp. komisích rady obce, inkompatibilitu s výkonem činnosti insolvenčního správce nezakládá“.³⁰ Proto se stejně jako J. Kozák a A. Stanislav domníváme, že novelizace ustanovení § 9 odst. 1 písm. g) ZIS je nanejvýš vhodná a že by měl být ZIS doplněn o taxativní výčet neslučitelných a jednoznačně definovaných veřejných funkcí.³¹

Zákonné pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce zaniká dnem, kdy pominula okolnost, která byla důvodem k pozastavení tohoto práva (§ 9 odst. 1 ZIS). V případě, že je důvodů pro pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce ze zákona vícero, je třeba, aby odpadly všechny, s tím, že se právo vykonávat činnost insolvenčního správce obnoví ke dni, kdy zanikl poslední z těchto důvodů.

Ministerstvo může na základě správního uvážení v taxativně vymezených situacích (§ 10 ZIS), kdy hrozí ztráta bezúhonnosti nebo omezení svéprávnosti insolvenčního správce, rozhodnout o pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce, a to nejdéle na dobu stanovenou zákonem.

Ministerstvo zapíše údaj o pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce do seznamu insolvenčních správců bez zbytečného odkladu, v případě pozastavení práva podle § 10 ZIS již v den, kdy bylo rozhodnutí vydáno (§ 10 odst. 2 ZIS). V důsledku tohoto zápisu, kterým dojde k uveřejnění zapisovaného údaje, insolvenční správce přestane splňovat podmínky pro ustanovení do funkce insolvenčního správce pro konkrétní řízení. Správci je tak v případě pozastavení práva ex actu znemožněno vykonávat svoji činnost na základě nepravomocného rozhodnutí. Jak upozornil R. Čujan, z této konstrukce lze dovodit, že

---

²⁹ Viz ČUJAN, Radomír in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 95.

³⁰ Viz *Sdělení Ministerstva spravedlnosti ČR k neslučitelnosti výkonu funkce insolvenčního správce s výkonem (neuvolněného) člena rady obce a (neuvolněného) (místo)starosty ze dne 7.11.2022*. [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://insolvency.justice.cz/wp-content/uploads/2022/11/Sdeleni_1-2022.pdf>.

³¹ Viz STANISLAV, Antonín, KOZÁK, Jan. *Zákon o insolvenčních správcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 236 s. ISBN 978-80-7552-826-1, s. 76.

rozhodnutí o pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce je de facto předběžně vykonatelné.³²

U hostujícího insolvenčního správce je k pozastavení práva vždy nutné rozhodnutí ministerstva o pozastavení práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce (§32 ZIS). Důvodem pro toto rozhodnutí může být krom hrozící ztráty bezúhonnosti nebo hrozícího omezení svéprávnosti také zahájení řízení o zrušení oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce v domovském státě, přičemž právo vykonávat činnost insolvenčního správce se dle výslovného zákonného znění pozastavuje již dnem vydání rozhodnutí, a tudíž je rozhodnutí o pozastavení práva taktéž fakticky předběžně vykonatelné. Ministerstvo i v tomto případě uveřejní údaj o pozastavení práva vykonávat činnost hostujícího insolvenčního správce v seznamu hostujících insolvenčních správců v den, kdy bylo rozhodnutí vydáno (§ 32 odst. 2 ZIS). V důsledku tohoto zápisu nebude tato osoba ustanovována do funkce podle § 25 odst. 6 InsZ.

Po dobu pozastavení práva insolvenční správce ani hostující insolvenční správce zásadně nesmí vykonávat činnost insolvenčního správce. Nicméně insolvenční soud je podle § 31 odst. 3 InsZ nadán diskrečí a může takového insolvenčního správce i nadále ponechat ve funkci, pokud odvolání nebude dle názoru soudu důvodné či účelné. Povinnost insolvenčního správce s pozastaveným právem být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu proto zásadně trvá (§ 11 odst. 1 ZIS).

Za nedostatek právní úpravy považujeme, že v případě, že insolvenčnímu správci nějaká relevantní překážka po dobu nikoli přechodnou brání ve výkonu funkce, například dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, péče o děti či osobu blízkou, studium, zahraniční stáž a podobně, a není pro ni sto funkci správce vykonávat, má pouze více či méně neuspokojivé možnosti, jak situaci řešit. Předně se může po každém novém ustanovení pokusit funkci odmítnout podle § 22 InsZ pro důležité důvody, nebo žádat insolvenční soud o odvolání z funkce, či navrhnout, v závislosti na délce trvání překážky, ustanovení zástupce, což nicméně insolvenčního správce nečiní neodpovědným za období, po které byl ve funkci nebo neměl zástupce. Dále připadá v úvahu už jen písemné oznámení insolvenčního správce adresované ministerstvu o ukončení činnosti (§ 12 odst. 1 písm. e) ZIS). To by pro správce

---

³² Viz ČUJAN, Radomír in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 107 nebo ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 284 s. ISBN 978-80-7357-914-2, s. 176.

znamenal, že pokud by chtěl po odpadnutí překážky pokračovat ve výkonu činnosti insolvenčního správce, byl by nucen požádat o vydání nového povolení k činnosti, a tedy předtím opakovaně složit kvalifikační zkoušku. Tato úprava je dle našeho názoru diskriminační, protože nezohledňuje životní situace, které mohou insolvenčnímu správci dlouhodobě zamezovat ve výkonu činnosti, a máme zato, že nic nebrání tomu, aby zákonodárce obdobně jako je tomu například u advokátů³³ umožnil insolvenčnímu správci pozastavení činnosti na žádost správce.

1.4.2. Zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce

K zániku práva vykonávat činnost insolvenčního správce může obdobně jako v případě jeho pozastavení dojít ex lege nebo ex actu na základě rozhodnutí ministerstva o zrušení povolení.

Výčet důvodů zániku práva vykonávat činnost insolvenčního správce ze zákona je opět taxativní (§ 12 ZIS) a zahrnuje ztrátu právní osobnosti, omezení způsobilosti k právním jednáním, zrušení společnosti, zánik práva všech ohlášených společníků vykonávat činnost insolvenčního správce nebo zánik účasti všech ohlášených společníků jako společníků společnosti, uplynutí doby platnosti povolení a konečně písemné oznámení insolvenčního správce o ukončení činnosti.

Jak již bylo uvedeno, podmínky pro vydání povolení musí insolvenční správce splňovat po celou dobu platnosti povolení. Proto ke zrušení práva vykonávat činnost insolvenčního správce na základě rozhodnutí ministerstva (§ 13 odst. 1 ZIS) musí dojít vždy, když insolvenční správce přestane splňovat podmínky pro vydání povolení, vyjma podmínky plné svéprávnosti, kdy právo vykonávat činnost insolvenčního správce ze zákona zaniká právní mocí soudního rozhodnutí o omezení svéprávnosti (§ 12 odst. 1 písm. c) ZIS). Ministerstvo v takovém případě povolení bez dalšího zruší. Jelikož v tomto případě není nadáno správní úvahou, nemůže zkoumat okolnosti, na jejichž základě došlo k tomu, že insolvenční správce přestal splňovat některou z podmínek pro získání povolení k činnosti či jakou měrou k tomuto stavu přispěl. Pouze ověří, zda insolvenční správce podmínku přestal

---

³³ Viz § 9 odst. 1 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

splňovat, a pokud dojde k závěru, že tomu tak je, je povinností ministerstva povolení k činnosti zrušit.³⁴

Dále podle § 13 odst. 2 ZIS ministerstvo může na základě vlastní diskrece zrušit povolení insolvenčnímu správci, který závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje povinnosti stanovené ZIS, InsZ nebo zákonem č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, ve znění pozdějších předpisů. Zrušení povolení podle ustanovení § 13 odst. 2 ZIS není dle Nejvyššího správního soudu trestem za správní delikt, ale ochranný opatřením. Dle Nejvyššího správního soudu citované ustanovení materiálně nesleduje jako svůj primární cíl represí, ale ochranu účastníků insolvenčního řízení a jejich majetkových práv a k naplňování tohoto cíle ostatně slouží i institut udělování povolení.³⁵

Dobré vodítko pro posouzení závažnosti porušení povinnosti poskytl R. Čujan, když uvedl, že „na závažnost porušené povinnosti lze usuzovat zejména s ohledem význam zákonem chráněného zájmu, který byl porušen nebo ohrožen v důsledku protiprávního jednání, význam a rozsah následku protiprávního jednání, způsob a okolnosti protiprávního jednání, délku doby, po kterou trvalo protiprávní jednání nebo po kterou trval protiprávní stav udržovaný protiprávním jednáním, či s ohledem na počet jednotlivých dílčích útoků, které tvoří pokračování v protiprávním jednání.“³⁶

Ustanovení § 13 odst. 2 ZIS neobsahuje žádnou lhůtu pro zahájení řízení o zrušení povolení. Tuto mezeru v zákoně vyplnil svým výkladem Nejvyšší správní soud, který dospěl k závěru, že „i tam, kde právní úprava nezná žádné specifické lhůty, to neznamena, že by správní orgán mohl působit do právní sféry jednotlivce kdykoli, bez jakéhokoliv časového omezení. Správní orgán je v každém případě limitován základními zásadami činnosti správních orgánů (mj. zásadou minimalizace zásahů do právní sféry dotčeného subjektu a zásadou rychlosti a hospodárnosti postupu správního orgánu) ... Časové omezení se

---

³⁴ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.1.2021, č. j. 5 As 320/2020-55. V daném případě se jednalo o zrušení povolení k činnosti insolvenčního správce fyzické osobě z důvodu pozbytí podmínky bezúhonnosti dle § 7 odst. 1 písm. d) ZIS, již nesplňuje fyzická osoba, „která byla v posledních 5 letech statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu právnické osoby, o jejímž úpadku bylo v insolvenčním řízení pravomocně rozhodnuto“. Nejvyšší správní soud zde uzavřel, že ministerstvo není nadáno správním uvážením, v jehož rámci by mohlo zohlednit subjektivní stránku jednání fyzické osoby, o jejíž zrušení povolení se jedná, ani její zavinění ve vztahu k úpadku společnosti, jehož byla statutárním orgánem nebo členem, s tím, že „obdobně zde nemá místo ani materiální korektiv společenské škodlivosti či jiný institut související se správně-právní odpovědností“, poněvadž zrušení povolení není sankcí, nýbrž „jde o prostý důsledek toho, že insolvenční správce přestal splňovat některou z podmínek pro vydání povolení insolvenčního správce“.

³⁵ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2021, č. j. 8 As 13/2019-91.

³⁶ Viz ČUJAN, Radomír *in* RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 122.

ve skutečnosti skrývá v samotném § 13 odst. 2 ZIS ... Ministerstvo totiž může zrušit povolení nebo zvláštní povolení insolvenčnímu správci, který závažným způsobem porušil nebo opakovaně porušuje své povinnosti. Závažnost porušení povinností či váha opakovaného porušení povinností z logiky věci oslabuje s tím, jak se vzdaluje okamžik posledního porušení právní povinnosti. Na limitaci pravomocí ministerstva je tedy třeba nahlížet materiálně.“ Dále Nejvyšší správní soud v souladu s institutem pokračování v protiprávní činnosti uvedl, že „lhůta za všechny věcně a časově související útoky na zájem chráněný zákonem počíná běžet až od posledního dílčího útoku“.³⁷ Přes toto judikатурní řešení máme zato, že by z důvodu právní jistoty a závažnosti zásahu ministerstva do práv insolvenčního správce bylo vhodné lhůtu pro zahájení řízení o zrušení povolení podle § 13 odst. 2 ZIS, počítanou od posledního dílčího útoku, v zákoně výslovně stanovit. Dle našeho názoru by dostačující lhůtou mohla být, při zohlednění Nejvyšším správním soudem akcentovaných základních zásad činnosti správních orgánů, lhůta jednoho roku.

Ministerstvo může při posuzování závažnosti porušování povinností insolvenčního správce čerpat také z výsledků dohlédací činnosti insolvenčního soudu a jím uložených pořádkových opatření, avšak uložení pořádkových opatření už není jako v minulosti (do 30.6.2017) jedním z předpokladů pro fakultativní zrušení povolení k činnosti insolvenčního správce.³⁸

Zanikne-li osobě právo vykonávat činnost insolvenčního správce nebo bude-li jí pravomocně zrušeno povolení vykonávat činnost insolvenčního správce, přestává být tato osoba insolvenčním správcem. Zatímco v případě zániku práva ze zákona je insolvenční soud nadán uvážením, zda tuto osobu odvolá nebo ponechá ve funkci, v případě zrušení povolení insolvenční soud volbu nemá a je povinen tuto osobu ve všech probíhajících řízeních, ve kterých jako správce vykonává funkci, odvolat (§ 31 odst. 3 a 4 InsZ).

Stejně jako pozastavení práva, i zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce, a to jak ex lege, tak ex actu, ministerstvo zanesse do seznamu insolvenčních správců (§ 18 odst. 1 písm. d) ZIS, § 22 ZIS).

---

³⁷ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3.6.2022, č. j. 10 As 89/2022-26.

³⁸ Podle ustanovení § 13 odst. 2 ZIS ve znění účinném do 30.6.2017 mohlo ministerstvo zrušit povolení nebo zvláštní povolení insolvenčnímu správci, kterému byla ministerstvem opakovaně udělena sankce podle § 36b; nebo kterému byla insolvenčním soudem opakovaně udělena sankce podle InsZ; přitom v obou případech mělo ministerstvo zákonem uloženo přihlížet zejména k povaze porušených povinností, počtu a charakteru sankcí udělených insolvenčním soudem a době, jež uplynula mezi porušením jednotlivých povinností.

Ohledně zániku práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost hostujícího insolvenčního správce, ZIS taktéž upravuje dva způsoby, a to zánik práva ze zákona a na základě rozhodnutí ministerstva.

Důvody pro zánik práva ex lege se do velké míry překrývají s důvody pro zákonný zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce (§ 33 ZIS). Jsou jimi ztráta právní osobnosti, omezení způsobilosti k právním jednáním, zrušení společnosti a písemné oznámení o ukončení činnosti. Specifickým důvodem je, pokud hostující insolvenční správce přestane splňovat podmínky pro dočasný nebo příležitostný výkon činnosti insolvenčního správce na území České republiky. Tyto podmínky upravuje § 36a ZUznKval. Podle § 36a odst. 1 ZUznKval se dočasnost nebo příležitostnost „posuzuje zejména s ohledem na dobu trvání, četnost, pravidelnost a nepřetržitost výkonu činnosti na území České republiky“. Toto vymezení je poměrně vágní, a proto je obtížné jednoznačně stanovit hranici, za kterou se již nejedná o dočasnou nebo příležitostnou činnost. Související podmínkou je nutnost opakovaného oznámení hostujícího insolvenčního správce, že hodlá pokračovat v dočasném nebo příležitostném výkonu činnosti, a to v pravidelných ročních intervalech (§ 36a odst. 8 ZUznKval).³⁹ Právo vykonávat činnost hostujícího insolvenčního správce jako insolvenčního správce se zvláštním povolením ze zákona zaniká také v případě, že přestane splňovat podmínky pro výkon citlivé činnosti podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů (§ 33 odst. 2 ZIS).

Důvody pro zánik práva hostujícího insolvenčního správce ex actu jsou totožné s důvody pro zrušení povolení insolvenčního správce z rozhodnutí ministerstva, s tím, že i v tomto případě o něm ministerstvo rozhoduje fakultativně (§ 34 ZIS).⁴⁰

Pokud jde o možnost hostujícího insolvenčního správce po pozastavení nebo zániku práva vykonávat činnost insolvenčního správce, platí, že zatímco v případě pozastavení práva soud hostujícího insolvenčního správce odvolat z funkce nemusí, v případě zániku práva je tomu naopak (§ 31 odst. 3 a 4 InsZ).

Údaj o zániku práva hostujícího insolvenčního správce dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce se taktéž zapisuje do seznamu hostujících

---

³⁹ Viz VÍTKOVÁ, Klára in RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích a předpisy související. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2, s. 254-255.

⁴⁰ Viz § 34 ZIS.

insolvenčních správců (§ 29 ZIS). V důsledku toho nebude tato osoba ustanovována do funkce podle § 25 odst. 6 InsZ.

2. Insolvenční správce jako subjekt insolvenčního řízení

Podle § 9 InsZ je insolvenční správce jedním ze subjektů insolvenčního řízení. Procesní teorie považuje za procesní subjekty takové subjekty, které jsou vybaveny procesními právy a povinnostmi, a jejich výkonem ovlivňují průběh řízení.⁴¹ Nauka insolvenčního správce klasifikuje jako „zvláštní procesní subjekt“, který v řízení vykonává „pomocné, ve vztahu k soudu i k účastníkům samostatné funkce“.⁴² Jako procesní subjekt není insolvenční správce nositelem hmotněprávních nároků, vyjma nároku na odměnu a hotové výdaje, a jeho postavení je založeno pouze na předpisech procesního práva.⁴³

Dle obecné definice účastenství v insolvenčním řízení vyjádřené § 14 InsZ není insolvenční správce účastníkem insolvenčního řízení. Stává se jím však omezeně podle § 15 InsZ po dobu, po kterou soud rozhoduje o jeho odměně a náhradě hotových výdajů⁴⁴, to znamená od okamžiku jejich uplatnění do doby pravomocného rozhodnutí soudu o těchto nárocích, a dále v incidenčních sporech vyvolaných insolvenčním řízením. V těchto incidenčních sporech má insolvenční správce postavení účastníka civilního soudního sporu a stejně jako na celé insolvenční řízení se na ně v souladu se zásadou subsidiárního použití OSŘ vyjádřenou v ustanovení § 7 InsZ přiměřeně použijí ustanovení OSŘ, pokud InsZ nemá odlišné ustanovení a pokud tím nedojde ke konfliktu se zásadami insolvenčního řízení artikulovanými v § 5 InsZ. Přestože insolvenční správce není účastníkem řízení jako celku, může podat odvolání proti některým rozhodnutím⁴⁵.

Řízení se insolvenční správce účastní od svého ustanovení do funkce až po její zánik. K tomuto zániku může dojít ještě za trvání insolvenčního řízení, současně se skončením řízení nebo po jeho skončení.

---

⁴¹ Viz WINTEROVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 35 a 87.

⁴² § 9 písm. d) InsZ. WINTEROVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol., op. cit. pozn. č. 41, s. 88-89.

⁴³ Obdobné platilo pro správce konkursní podstaty. Blíže ZOULÍK, František. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vydání. Praha. C. H. Beck, 1998. 284 s. ISBN: 80-7179-103-2, s. 63 nebo HRSTKOVÁ, Hana, TOMÁNEK, Richard. Některé základní otázky zákona o konkursu a vyrovnání. *Právo a podnikání*. 1994, 3(10), s. 27.

⁴⁴ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽÍŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 54 nebo MORAVEC, Tomáš in MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 126.

⁴⁵ Viz např. § 288, § 309, § 363 odst. 2 a 3, § 413 a § 418 odst. 8 InsZ.

2.1. Ustanovení insolvenčního správce pro řízení

Insolvenční správce pro konkrétní řízení se ustanovuje ze seznamu insolvenčních správců (§ 21 InsZ). Pouze v případě, že by nebylo možné insolvenčního správce vybrat ze seznamu insolvenčních správců, lze ustanovit i fyzickou osobu, která není do tohoto seznamu zapsána, ač splňuje podmínky pro zápis, a se svým ustanovením souhlasí (§ 22 odst. 2 InsZ).

Insolvenčního správce pro insolvenční řízení primárně ustanovuje insolvenční soud, a to zásadně na základě rotačního principu (§ 25 InsZ). Sekundárně může být insolvenční správce ustanoven schůzí věřitelů podle ustanovení § 29 InsZ.

2.1.1. Ustanovení insolvenčního správce insolvenčním soudem

Soud ustanoví insolvenčního správce nejpozději v rozhodnutí o úpadku. Dříve ho může ustanovit jako správce předběžného (§ 27 InsZ). Pravidla pro určení osoby správce upravuje § 25 InsZ.

Základní pravidlo pro ustanovení insolvenčního správce pro řízení je obsaženo v § 25 odst. 2 InsZ. Podle něj insolvenční soud ustanoví insolvenčním správcem osobu určenou v opatření předsedy insolvenčního soudu „podle pořadí určeného dnem zápisu jejího sídla nebo provozovny“ nacházející se v obvodu insolvenčního soudu „do příslušné části seznamu“, kdy lze samostatně vybírat ze zaměření konkurs a oddlužení. InsZ v § 25 odst. 3 dále stanoví, že pokud je „v době určení podán návrh na povolení reorganizace nebo je-li dlužník osobou podle ustanovení § 3 odst. 2 ZIS, ustanoví insolvenční soud bez ohledu na způsob řešení úpadku insolvenčním správcem osobu, kterou určí předseda insolvenčního soudu podle pořadí určeného dnem zápisu jejího sídla do zvláštní části seznamu insolvenčních správců“. Insolvenční správce se zvláštním povolením má tedy celostátní působnost.

Ustanovit insolvenčního správce mimo pořadí je insolvenční soud povinen v několika případech. Předně pokud je s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o povolení reorganizace podle § 148 odst. 2 InsZ a za předpokladu, že je v předloženém reorganizačním plánu schváleném alespoň polovinou zajištěných a polovinou nezajištěných věřitelů, počítanou podle výše jejich pohledávek, určena osoba insolvenčního správce, která je držitelem zvláštního povolení a je nepodjatá, ustanoví insolvenční soud správcem tuto osobu. Dále v případě koncernových dlužníků (§ 25 odst. 4 InsZ), kdy předseda insolvenčního soudu určí insolvenčním správcem dlužníků tvořících koncern, pokud možno stejnou osobu.

Obdobně by soud měl postupovat v případě dlužníků, kteří jsou manželi, pokud by podali samostatné insolvenční návrhy (§ 25 odst. 4 InsZ). Poslední situací, kdy se insolvenční správce určuje nikoli podle rotačního pravidla, je vždy určení osoby hostujícího insolvenčního správce, kdy měřítkem výběru správce je vhodnost (§ 25 odst. 6 InsZ). Je nasnadě, že kritériem vhodnosti hostujícího insolvenčního správce bude především přeshraniční dosah insolvenčního řízení.⁴⁶

Insolvenční soud je taktéž nadán pravomocí dle svého uvážení ustanovit insolvenčního správce mimo zákonem stanovené pořadí v několika situacích. Tou první je případ, kdy nelze ustanovit insolvenčního správce aplikací rotačního principu. Dále je možné postupovat mimo zákonem stanovené pořadí, „je-li to nezbytné se zřetelem k dosavadnímu stavu insolvenčního řízení, k osobě dlužníka a k jeho majetkovým poměrům, jakož i k odborné způsobilosti insolvenčního správce, jeho dosavadní činnosti a k jeho zatížení“ (§ 25 odst. 5 InsZ). Přesto, že je opatření o určení osoby správce dle Ústavního soudu „úkon hybridní povahy, který ... má základ v realizaci administrativních pravomocí předsedy soudu, současně je ovšem nedílnou součástí insolvenčního řízení jako probíhajícího (živého) soudního řízení“ je předseda insolvenčního soudu splnění podmínek pro aplikaci § 25 odst. 5 InsZ „povinen odůvodnit, ... byť v redukované podobě odpovídající povaze opatření .... alespoň tak, aby nabízelo základní, logické a srozumitelné důvody, proč byl namísto určitého insolvenčního správce, na kterého by jinak vycházelo tzv. kolečko podle § 25 odst. 2 InsZ, určen správce jiný“.⁴⁷ Nejvyšší soud proto v souladu s právním názorem Ústavního soudu uzavřel, že „v odvolacím (dovolacím) řízení pojmově nelze přezkoumávat podkladové opatření předsedy insolvenčního soudu vydané podle § 25 odst. 5 insolvenčního zákona, neboť jde o úkon hybridní povahy na pomezí státní správy a rozhodovací činnosti soudu, který podle § 4 odst. 3 jednacího řádu pro insolvenční řízení nemá povahu rozhodnutí“.⁴⁸ Neopomněl současně zdůraznit, že způsobilým odvolacím důvodem ve smyslu § 26 InsZ pro odvolání proti rozhodnutí o ustanovení insolvenčním správcem je pouze to, že ustanovený insolvenční správce nesplňuje podmínky pro ustanovení nebo že není nepodjatý.⁴⁹ Nejvyšší soud dále aproboval postup obecných soudů, podle kterého není opatřením opomenutý insolvenční

---

⁴⁶ Viz KOZÁK, Jan *in* KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽÍŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, § 25.

⁴⁷ Viz nálezy Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 3141/15.

⁴⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2016, sen. zn. 29 NSČR 130/2014.

⁴⁹ Viz tamtéž.

správce osobou oprávněnou k podání odvolání proti usnesení, jímž insolvenční soud ustanovil do funkce insolvenčního správce dlužníka jinou osobu.⁵⁰

Osoba zapsaná v seznamu insolvenčních správců je oprávněna své ustanovení odmítnout, jen má-li pro to důležité důvody (§ 22 InsZ). Takovým důvodem by mohla být podjatost insolvenčního správce, nejedná-li se o případ, na který dopadá § 34 InsZ, zdravotní či jiné obdobně závažné důvody.

2.1.2. Ustanovení insolvenčního správce schůzí věřitelů

Oprávnění schůze věřitelů vyměnit soudem ustanoveného insolvenčního správce za správce zvoleného schůzí je výrazem kolektivní věřitelské autonomie. Je jí nadána schůze věřitelů, „která nejbližší následuje po přezkumném jednání“, jejíž termín a místo určuje insolvenční soud v rozhodnutí o úpadku (§ 29 odst. 1 InsZ, § 136 odst. 1 písm. f) InsZ). Výjimkou je situace, kdy dojde ke přeměně reorganizace v konkurs a kdy stávající správce byl ustanoven insolvenčním soudem podle § 25 odst. 1 InsZ jako osoba určená v předloženém reorganizačním plánu. V tomto případě se mohou věřitelé na schůzi věřitelů, „která nejbližší následuje po přeměně reorganizace v konkurs“ (§ 29 odst. 1 InsZ), usnést, že insolvenčním soudem ustanoveného insolvenčního správce odvolávají z funkce a že ustanovují nového insolvenčního správce. Další výjimku upravuje ustanovení § 30 odst. 2 InsZ pro případy, kdy dojde v důsledku odmítnutí přihlášky pohledávky „k takové změně v osobách věřitelů nebo výši jejich pohledávek, která by měla vliv na výsledek usnesení schůze věřitelů podle § 29 odst. 1 InsZ“. Pak mohou věřitelé o výměně insolvenčního správce hlasovat znovu na nejbližší následující schůzi. Jak upozorňuje J. Kozák, insolvenční soud není povinen v tomto případě schůzi věřitelů svolat, nýbrž se předpokládá aktivita na straně věřitelů, buď ve formě návrhu na svolání schůze nebo na doplnění jejího programu.⁵¹

Usnesení o odvolání stávajícího insolvenčního správce a o jmenování nového insolvenčního správce je přijato, „jestliže pro ně hlasovala nejméně polovina všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, počítaná podle výše jejich

---

⁵⁰ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.5.2011, sp. zn. 3 VSPH 9/2011, uveřejněné pod číslem 132/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, na které odkázal Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 22. 12. 2016, sen. zn. 29 NSČR 130/2014.

⁵¹ Viz KOZÁK, Jan *in* KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 101.

pohledávek, kteří mají právo hlasovat“ (§ 29 odst. 1 InsZ). Zákon tedy nejenže nevyžaduje, aby o změně správce rozhodla majorita, ale hlavním důsledkem takto stanoveného kvora je, že zákon umožňuje většinovému věřiteli, aby správce vyměnil. Odlišně je v § 29 odst. 1 InsZ upraveno kvorum pro změnu insolvenčního správce na základě rozhodnutí schůze věřitelů v případě oddlužení. Zde je usnesení přijato, pouze když pro ně hlasovala „nadpoloviční většina všech věřitelů“ (podle hlav) „přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše .... zároveň činí nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek“, a to bez ohledu na to, zda je s nimi spojeno hlasovací právo.⁵² Zavedení kvora pro oddlužení bylo do InsZ promítnuto novelou č. 64/2017 Sb. účinnou od 1.7.2017, kdy ale současně došlo v případě řešení úpadku formou oddlužení k vyloučení konání přezkumného jednání u insolvenčního soudu. Tím se úprava hlasovacího kvora pro výměnu insolvenčního správce v oddlužení dle J. Kozáka stala obsolentní, protože se v oddlužení dle jeho názoru nemůže konat žádná schůze věřitelů probíhající po přezkumném jednání, jelikož v oddlužení přezkumné jednání neprobíhá.⁵³ V souladu se zásadou nevytváření nepoužitelných zákonných ustanovení⁵⁴, máme spíše zato, že osobní jednání v oddlužení je možné považovat za přezkumné jednání, přičemž tento výklad podporuje i dikce § 410 odst. 2 InsZ, podle kterého „skončením osobního jednání s dlužníkem končí přezkumné jednání“. Nicméně i tak je v oddlužení změna insolvenčního správce postupem podle § 29 odst. 1 InsZ prakticky vyloučena, protože zákon předpokládá, že se schůze věřitelů bude konat pouze na návrh dvojí většiny v oddlužení obvykle pasivních věřitelů, která je stanovena totožně jako kvorum pro odvolání správce v oddlužení, kteří současně učiní návrh, aby na program schůze věřitelů bylo zařazeno hlasování podle § 29 odst. 1 InsZ. Z ustanovení § 48 odst. 2 InsZ se totiž podává, že insolvenční soud nemá uloženo zařadit v případě řešení úpadku oddlužením na předmět jednání první schůze věřitelů hlasování podle ustanovení § 29 InsZ. Stejně tak není možné dosáhnout výměny insolvenčního správce při přeměně oddlužení v konkurs.⁵⁵

---

⁵² Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 83.

⁵³ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 93-94.

⁵⁴ Viz WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87284-36-0, s. 80.

⁵⁵ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal, op. cit. pozn. č. 53, s. 94.

Usnesení o odvolání insolvenčního správce insolvenční soud nepotvrzuje a insolvenční správce je účinně odvolán, pokud se o tom schůze věřitelů platně usnesla. Jestliže by se k němu soud přesto rozhodnutím vyslovil, jednalo by se pouze o „rozhodnutí deklarující výsledek hlasování, proti němuž není odvolání přípustné“.⁵⁶ Insolvenční soud potvrzuje výhradně usnesení o ustanovení insolvenčního správce schůzí věřitelů a neučiní tak jen v případě, že by insolvenční správce ustanovený schůzí věřitelů nesplňoval podmínky InsZ pro ustanovení do funkce. Usnesení schůze věřitelů navíc soud nemůže zrušit ani pro rozpor se společným zájmem věřitelů (§ 29 odst. 2 InsZ). Toto rozhodnutí vydá insolvenční soud do skončení schůze věřitelů a odvolání proti němu je přípustné, jen jestliže insolvenční soud usnesení schůze věřitelů nepotvrdí, s tím, že osobou oprávněnou k podání odvolání je pouze věřitel, který na schůzi věřitelů hlasoval pro přijetí usnesení o ustanovení správce (§ 29 odst. 3 InsZ).⁵⁷ Ovšem v situaci, kdy schůze věřitelů přijme pouze usnesení o odvolání insolvenčního správce a nikoli též usnesení o ustanovení správce nového nebo byl-li nově ustanovený správce odvolán insolvenčním soudem na svou žádost podanou do tří dnů poté, co se o svém ustanovení dozvěděl (§ 31 odst. 2 InsZ), ustanoví nového správce insolvenční soud. Proto si v praxi věřitelé zajišťují souhlas insolvenčního správce s ustanovením do funkce podle ustanovení § 29 InsZ ještě před konáním schůze věřitelů.

Máme zato, že zákonodárce sice měl dobře myšlený záměr posílit postavení věřitelů, o uspokojení jejichž práv se v řízení jedná, avšak konstrukci kvora nepovažujeme za správnou, protože majoritnímu věřiteli jsou tím otevřeny dveře, aby prostřednictvím jím zvoleného správce ke škodě ostatních věřitelů a případně i dlužníka převzal kontrolu nad řízením. Dle důvodové zprávy k zákonu č. 64/2017 Sb.⁵⁸ tomu mělo být zabráněno díky ustanovení § 34 odst. 3 InsZ, podle kterého může být insolvenční správce odvolaný podle ustanovení § 29 odst. 1 InsZ s jeho souhlasem ustanoven odděleným insolvenčním správcem k přezkumu pohledávky, kterou před svým odvoláním popřel, a k vedení s tím souvisejících incidenčních sporů a k uplatňování majetkových práv vůči věřiteli, který hlasoval pro jeho odvolání z funkce podle § 178, případně dle § 179 InsZ. Jsme přesvědčeni, že tato pojistka bohužel nezaručuje, že nedojde o ovládnutí řízení majoritním věřitelem úzce spolupracujícím

---

⁵⁶ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.12.2012, sp. zn. 3 VSPH 643/2012.

⁵⁷ Dle závěrů Ústavního soudu má schůze věřitelů postavení „zvláštního orgánu, který v určitém rozsahu (v závislosti od konkrétního oprávnění) přímo vykonává státní moc“. Proti usnesení schůze věřitelů, kterým se podle § 29 odst. 1 InsZ odvolává insolvenční správce nebo kterým se insolvenční správce ponechává ve své funkci, je proto přípustná ústavní stížnost. Viz náleží Ústavního soudu ze dne 23.4.2015, sp. zn. I. ÚS 1549/11.

⁵⁸ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., změna insolvenčního zákona a dalších zákonů.

se správcem. Zákodárce zřejmě přehlédli, že zde vůbec nemusí být důvod pro popření pohledávek věřitele a k jeho následné „nadvládě“ nad řízením dojde. Navíc ani to, že bude veden incidenční spor s věřitelem, který správce převolil, nezaručuje, že správce jím ustanovený do funkce nebude jednat v zájmu tohoto věřitele. Obecné kvorum pro výměnu správce je tedy ve zjevném nesouladu s požadavky na nepodjatost správce, která je předpokladem jeho nestrannosti. Domníváme se proto, že by mělo být nastaveno jinak a vhodné řešení spatřujeme v zákonném kvoru nyní vyhrazeném pro oddlužení, modifikovaném tak, aby bylo odvislé pouze od věřitelů a zároveň pohledávek s hlasovacím právem, aby se možnost odvolání správce nestala v některých řízeních s množstvím popřených pohledávek pouze hypotetickou. Správce by tak mohl být schůzí věřitelů vyměněn pouze tehdy, pokud by pro příslušné usnesení hlasovala nadpoloviční většina věřitelů (hlav) s hlasovacím právem přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše zároveň činí nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek, se kterými je spojeno hlasovací právo.

2.2. Zánik funkce insolvenčního správce pro řízení

Funkce insolvenčního správce může zaniknout jeho odvoláním z funkce, a to buď na základě rozhodnutí schůze věřitelů podle ustanovení § 29 InsZ nebo na základě rozhodnutí soudu podle ustanovení § 31 InsZ. Dalším způsobem zániku funkce správce je zproštění funkce podle ustanovení § 32 InsZ nebo zproštění funkce po skončení řízení.

Odvolání insolvenčního správce schůzí věřitelů je obsahem podkapitoly 2.1.2., a proto na ni odkazujeme.

Pojem insolvenčního správce, používaný od kapitoly 2.2. dále zahrnuje i insolvenčního správce se zvláštním povolením a hostujícího insolvenčního správce, nebude-li výslovně pojednáváno o osobě insolvenčního správce se zvláštním povolením nebo hostujícího insolvenčního správce.

2.2.1. Odvolání insolvenčního správce insolvenčním soudem

Rozhodnutí insolvenčního soudu o odvolání insolvenčního správce ze zákona přichází v úvahu v několika situacích. Tou první je existence „důležitých důvodů, které nemají původ v porušení povinností insolvenčního správce“ (§ 31 odst. 1 InsZ). Těmi mohou být zdravotní

důvody, které insolvenčnímu správci trvale nebo dlouhodobě znemožňují výkon funkce, dlouhodobý pobyt správce v zahraničí, péče o dítě nebo jiné překážky, které mu obdobně minimálně dlouhodobě znemožňují výkon funkce. Dalším důležitým důvodem je podjatost insolvenčního správce, pokud se nejedná o dílčí podjatost ve smyslu ustanovení § 34 InsZ.

O odvolání insolvenčního správce z důležitých důvodů podle ustanovení § 31 odst. 1 InsZ může insolvenční soud rozhodnout buď na návrh samotného insolvenčního správce nebo věřitelského orgánu, nebo i bez takového návrhu. Aby byl zajištěn řádný výkon funkce insolvenčního správce v řízení, zákon v případě odvolání insolvenčního správce na návrh předpokládá, že rozhodnutí bude přijato neprodleně. Pravidlem je, že rozhodnutí o odvolání insolvenčního správce insolvenční soud přijímá po slyšení insolvenčního správce. Ohledně posouzení nutnosti slyšení správce se lze opřít o závěry Nejvyššího soudu, podle kterých „slyšení insolvenčního správce před rozhodnutím insolvenčního soudu o jeho odvolání z funkce bude ve smyslu ustanovení § 31 insolvenčního zákona pravidlem tam, kde se v jakékoli podobě projeví mezi procesními subjekty insolvenčního řízení spor o důležitý důvod, jenž má k odvolání vést“, dále „v těch případech, kdy dosavadní obsah spisu neskýtá dostatečný podklad pro posouzení existence nebo důležitosti důvodu odvolání anebo v těch případech, v nichž insolvenční správce neposkytl dosud žádné vysvětlení nebo vyjádření k důvodu, pro který má být z funkce odvolán“... Naopak „trvat na předchozím slyšení insolvenčního správce nebude ... typově namístě v těch případech, kdy insolvenční soud odvolává insolvenčního správce z funkce na jeho vlastní žádost“ ... nebo bude-li „spor o existenci nebo důležitost důvodu odvolání z funkce dostatečně osvětlen předloženými vyjádřeními zúčastněných stran (zejména vyjádřením insolvenčního správce samotného) a listinami založenými do spisu.“⁵⁹ Důvodem pro upuštění od slyšení insolvenčního správce mohou být též situace, kdy by realizace soudního jednání měla znamenat neúměrné průtahy v řízení⁶⁰ či neúměrné obtíže na straně insolvenčního správce v případě, kdy důvodem jeho odvolání z funkce má být jeho zdravotní indispozice.⁶¹

Pokud se jedná o odvolání insolvenčního správce pro podjatost, tu InsZ definuje

---

⁵⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 NSCR 24/2014.

⁶⁰ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 57.

⁶¹ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 104.

obdobně jako podjatost soudců a přísedících⁶² v § 24 tak, že je zde se zřetelem na poměr insolvenčního správce k věci nebo k osobám účastníků důvod pochybovat o nepodjatosti insolvenčního správce, a tedy podjatost správce nemusí být prokázána.⁶³ U veřejné obchodní společnosti je výše uvedený test nepodjatosti dle výslovného znění zákona aplikovatelný na ohlášeného společníka, který má vykonávat funkci správce v konkrétním řízení (§ 24 odst. 2 InsZ). Jsme nicméně toho názoru, že v souladu se zásadou zohlednění právního institutu⁶⁴ nepodjatosti by měl být tento test prováděn u všech ohlášených společníků veřejné obchodní společnosti.⁶⁵ Pro tento výklad svědčí i rozhodnutí Nejvyššího soudu, ve kterém Nejvyšší soud důvod pro vyloučení insolvenčního správce z řízení dovedl v situaci, kdy insolvenčním správcem byla veřejná obchodní společnost a jeden z jejích „neohlášených“ společníků byl zástupcem dlužníkovy věřitele, kdy tento věřitel měl navíc spolu s dalším věřitelem, se kterým tvořil koncern, výrazný vliv na chod insolvenčního řízení, byť dohromady s tímto dalším věřitelem v koncernu disponoval méně než polovinou nezajištěných pohledávek a nebyl členem ani náhradníkem věřitelského výboru.⁶⁶ Máme zato, že by ustanovení § 24 odst. 2 InsZ mělo být de lege ferenda upraveno tak, aby mohla být podjatost u všech společníků veřejné obchodní společnosti zkoumána přímo ze zákona.

Poměrem k věci je třeba rozumět vztah k předmětu řízení, to znamená například situaci, kdy by správce nebo osoba s ním majetkově či osobně propojená měla pohledávku vůči dlužníkovi nebo majetkový nárok vůči hodnotám zahrnutým do majetkové podstaty,

---

⁶² Dle ustanovení § 14 odst. 1 OSŘ jsou soudci a přísedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.

⁶³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014; 29 NSCR 80/2015, uveřejněné pod číslem 47/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2022, sen. zn. 29 NSCR 97/2021.

⁶⁴ Viz WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87284-36-0, s. 131.

⁶⁵ Obdobně ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 72. Na možnost rozšiřujícího výkladu upozorňuje i KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 76.

⁶⁶ „Poměr insolvenčního správce, jímž je veřejná obchodní společnost, k zástupci dlužníkovy věřitele, jímž je společník této veřejné obchodní společnosti, je v situaci, kdy takový věřitel má (spolu s dalším věřitelem, s nímž tvoří koncern) výrazný vliv na chod insolvenčního řízení, důvodem pro vyloučení insolvenčního správce z insolvenčního řízení (§ 24 odst. 1 InsZ), a tedy pro jeho odvolání z funkce postupem dle § 31 InsZ.“ Pozn.: Tito věřitelé měli celkem 34,14% přihlášených pohledávek. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sen. zn. 29 NSCR 4/2015.

nebo pokud by správce poskytoval poradenství jakémukoli účastníkovi insolvenčního řízení ohledně jeho nároků.⁶⁷

Důvodem pochybností o nepodjatosti pro poměr k dlužníkovi mohou být vztahy osobní, zejména příbuzenské, ale také přátelské či nepřátelské⁶⁸ s dlužníkem nebo osobami s ním majetkově či osobně propojenými. Dále jím budou případy, kdy je správce nebo osoba s ním propojená, ať již majetkově nebo osobně, vlastníkem, či investorem dlužníka nebo i situace, kdy je správce v obdobném postavení vůči konkurentovi dlužníka, a to z důvodu přístupu správce k veškerým informacím týkajícím se dlužníka. Nicméně nejčastějším důvodem možné podjatosti insolvenčního správce jsou vzhledem k tomu, že se správci rekrutují především z řad advokátů a poradců ekonomického směru, vazby profesní, kdy správce nebo jiný poradce vykonávající praxi společně se správcem poskytoval nebo poskytuje poradenství dlužníkovi nebo osobě s ním majetkově nebo osobně propojené.⁶⁹

Obdobné důvody jako v případě podjatosti pro poměr k dlužníkovi platí pro posuzování podjatosti správce vůči věřitelům, s tím, že test nepodjatosti je modifikován ustanovením § 34 odst. 1 InsZ⁷⁰, a je tak třeba vždy současně posoudit, zda zde je nebo není „se zřetelem k charakteru pohledávky dlužníkovy věřitele a jeho postavení v insolvenčním řízení důvod pochybovat, že tento vztah ovlivní celkový způsob výkonu práv a povinností insolvenčního správce“ (§ 34 odst. 1 InsZ). Pro posouzení, zda ke střetu zájmů podle § 34 odst. 1 InsZ došlo či nikoli, Nejvyšší soud poskytl toto vodítko: „Mezi skutečností, které se zřetelem k charakteru pohledávky dlužníkovy věřitele a k jeho postavení v insolvenčním řízení zakládají důvod pochybovat, že tento vztah neovlivní celkový způsob výkonu práv a povinností insolvenčního správce (a které proto nedovolují řešit možnou podjatost insolvenčního správce pouhým ustanovením odděleného insolvenčního správce), typově patří skutečnost, že pohledávka je takového rozsahu, že věřitel má rozhodující vliv na průběh insolvenčního řízení, jakož i skutečnost, že stejný věřitel vede ... další spory, jež se významně týkají majetkové podstaty dlužníka, ať již jde o incidenční spor (např. o spor na základě

---

⁶⁷ Viz RICHTER, Tomáš. K podjatosti insolvenčního správce. *Právní rozhledy*. [online]. 2016, 24(15-16), s. 524 an. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

⁶⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014; 29 NSCR 80/2015. uveřejněné pod číslem R 47/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, obdobně usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2020, sen. zn. 29 NSCR 154/2018 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2014, sen. zn. 29 NSCR 107/2013, uveřejněné pod číslem R 114/2014 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

⁶⁹ Viz RICHTER, Tomáš. K podjatosti insolvenčního správce. *Právní rozhledy*. [online]. 2016, 24(15-16), s. 524 an. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

⁷⁰ Blíže RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 163-164.

vylučovací žaloby), o spor o pohledávku za majetkovou podstatou nebo o pohledávku postavenou na roveň pohledávce za majetkovou podstatou, anebo o spor, v němž vystupuje jako dlužníkův dlužník. K takovým pochybnostem může vést i souhrn více skutečností, vztahujících se k charakteru pohledávky dlužníkovy věřitele a k jeho postavení v insolvenčním řízení, byť by samy o sobě (při izolovaném posouzení) nebyly způsobilé ovlivnit celkový způsob výkonu práv a povinností insolvenčního správce.“⁷¹

V jiném rozhodnutí zase Nejvyšší soud dovedl, že nelze „usuzovat na podjatost insolvenčního správce vůči věřiteli na základě toho, že insolvenční správce mu odmítá uhradit jeho spornou pohledávku za dlužníkem (případně z toho, že si předem vyžádá stanovisko věřitelského výboru, jež však pro něj není závazné) ... Takovou optikou by totiž pochybnost o nepodjatosti vzbuzovalo chování každého insolvenčního správce, který popřel pohledávku přihlášeného věřitele, nebo odmítl uhradit (spornou) pohledávku za majetkovou podstatou.“⁷²

O závěry Nejvyššího soudu uvedené v předchozích dvou odstavcích se lze jistě opřít, na rozdíl od výkladu Nejvyššího soudu obsaženého v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014, podle kterého Nejvyšší soud nepovažoval za důvod pochybností o nepodjatosti správce vůči věřiteli to, že stejní věřitelé (respektive majoritní věřitel) opakovaně v různých insolvenčních řízeních postupem podle § 29 InsZ ustanovovali "novým" insolvenčním správcem stejnou osobu, s odůvodněním, že pro naplnění práva věřitelů vyměnit osobu správce „je nezbytné respektovat, že si věřitelé zvolí jako nového insolvenčního správce osobu, která je jim známa ... jako natolik zdatná ... , že bude zárukou pro naplnění účelu a zásad insolvenčního řízení (§ 5 insolvenčního zákona) a pro řádný výkon funkce insolvenčního správce (§ 36 insolvenčního zákona)“, přičemž za dostatečnou pojistku Nejvyšší soud považoval možnost případně odvolat insolvenčního správce pro podjatost teprve pokud by „v průběhu insolvenčního řízení vyšlo najevo, že věřiteli ustanovený insolvenční správce tyto věřitele v jiných insolvenčních řízeních v rozporu se shora uvedenými zásadami zvýhodnil, aniž by současně šlo o omluvitelné pochybení insolvenčního správce (plynoucí např. z nejednoznačné právní úpravy).“⁷³ Toto rozhodnutí Nejvyššího soudu právem kritizoval T. Richter, který poukázal na riziko plynoucí z toho, když příjmy správce díky opakovanému ustanovování jedním věřitelem dosáhnou nezanedbatelného

---

⁷¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2014, sen. zn. 29 NSCR 107/2013.

⁷² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2020, sen. zn. 29 NSCR 110/2019.

⁷³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014; 29 NSCR 80/2015, uveřejněné pod číslem 47/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

podílu na celkových příjmech správce, čímž mezi správcem a věřitelem vznikne „vztah potenciální nebo skutečné ekonomické závislosti“. T. Richter proto v případech opakovaného ustanovování insolvenčního správce týmž věřitelem či věřiteli doporučil, aby si insolvenční soud vyžádal od „příslušného věřitele informaci, o tom v kolika jiných insolvenčních řízeních v posledních letech dotyčného insolvenčního správce postupem podle § 29 odst. 1 InsZ do funkce instaloval, a od insolvenčního správce informaci o tom, jaký podíl na celkovém počtu jeho ustanovení do funkce a na celkové výši příjmů jeho správcovské praxe tato ustanovení činí“, s tím, že „je-li insolvenční správce zároveň advokátem nebo jiným poradcem, je k těmto příjmům potřeba připočíst i příjmy z poradenské činnosti pro téhož věřitele.“ Na základě těchto informací by pak měl soud dle T. Richtera posoudit, zda vzniká pochybnost o nepodjatosti správce nebo zda lze ještě důvěřovat v jeho nezávislost.⁷⁴

Nejvyšší soud naopak shledal existenci pochybností o nepodjatosti správce pro poměr k věřiteli za okolností, kdy insolvenčním správcem ustanoveným schůzí věřitelů byla veřejná obchodní společnost, jejíž ohlášený společník, který měl vykonávat funkci insolvenčního správce, byl osobou trvale spolupracující s advokátní kanceláří, která taktéž byla společníkem insolvenčního správce, tato advokátní kancelář opakovaně poskytovala právní služby majoritnímu zajištěnému věřiteli (bance) s více jak 50% zjištěných pohledávek, která byla v řízení současně zástupcem věřitelů, a banka vahou svých hlasů opakovaně podle ustanovení § 29 InsZ danou veřejnou obchodní společnost ustanovovala do funkce tohoto insolvenčního správce.⁷⁵ Jelikož zde jediným důvodem vyloučení správce nebylo opakované ustanovování do funkce vahou hlasů týchž věřitelů či věřitele, nelze toto rozhodnutí bohužel vyhodnotit jako překonání závěrů usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014. Tento stav, kdy dle Nejvyššího soudu není opakované dosazování do funkce správce týmž věřiteli či věřitelem samo o sobě důvodem pro vyloučení správce, považujeme za vysoce nežádoucí, protože správce za této situace není povinen insolvenční soud na opakované ustanovování do funkce týmž věřiteli upozorňovat.

V případě existence pochybností o nepodjatosti insolvenčního správce je totiž insolvenční správce povinen oznámit důvody pro jeho vyloučení insolvenčnímu soudu neprodleně poté, co se o nich sám dozví (§ 24 odst. 1 posl. věta InsZ), s tím, že jejich neoznámení může být důvodem pro zproštění funkce (§ 32 odst. 1 InsZ). Insolvenční soud

---

⁷⁴ Blíže RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 165-168.

⁷⁵ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sen. zn. 29 NSČR 103/2015.

pak na tomto základě posoudí, zda insolvenčního správce pro podjatost odvolá a ustanoví namísto něj jinou osobu či nikoli nebo zda je dán pouze důvod pro ustanovení odděleného insolvenčního správce pro určité úkony v řízení podle § 34 InsZ.

O odvolání insolvenčního správce pro podjatost by měl insolvenční soud rozhodnout zásadně po slyšení insolvenčního správce, a tedy na základě vysvětlení, která insolvenční správce podal ke skutečnostem, které by mohly vyvolat pochybnosti o jeho nepodjatosti, a dále na základě obsahu insolvenčního spisu.⁷⁶

Dalšími důvody pro fakultativní odvolání insolvenčního správce z funkce jsou zánik práva vykonávat činnost insolvenčního správce nebo pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce podle ZIS (§ 31 odst. 3 InsZ). Odlišně od odvolání správce podle § 31 odst. 1 InsZ je k podání návrhu na odvolání insolvenčního správce z těchto důvodů legitimován i dlužník. I zde by mělo být pravidlem nařízení jednání ke slyšení insolvenčního správce a o podaném návrhu by insolvenční soud měl rozhodnout neprodleně. Z judikatury Nejvyššího soudu se přitom podává, že insolvenční soud musí při zvažování odvolání insolvenčního správce z funkce podle § 31 odst. 3 InsZ posoudit, zda důvod, pro který došlo k zániku práva nebo k pozastavení práva vykonávat činnost insolvenčního správce, má nebo může mít negativní vliv na další výkon funkce insolvenčního správce.⁷⁷

Insolvenční soud naopak nemá žádný prostor pro uvážení, zda insolvenčního správce odvolá či nikoli, jedná-li se o insolvenčního správce ustanoveného do funkce schůzí věřitelů na základě ustanovení § 29 InsZ, který požádá insolvenční soud o odvolání z funkce do tří dnů poté, co se dozvěděl o svém ustanovení, dále jde-li se o insolvenčního správce, kterému ministerstvo zrušilo povolení nebo kterému na základě rozhodnutí ministerstva zaniklo právo dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost hostujícího insolvenčního správce (§ 31 odst. 2 a § 31 odst. 4 InsZ). Slyšení správce zákon nepředpokládá, protože jediným předpokladem pro odvolání správce ustanoveného schůzí věřitelů je žádost insolvenčního správce, které soud musí, pokud je podána včasné, vyhovět, přičemž ve druhém případě je jediným podkladem pro rozhodnutí soudu o odvolání správce předchozí rozhodnutí ministerstva a neexistence diskrece na straně soudu je opodstatněna tím, že pokud je insolvenčnímu správci ministerstvem zrušeno povolení, jedná se buď o odborně nezpůsobilou osobu (která

---

⁷⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.5.2021, sen. zn. 29 NSCR 7/2020.

⁷⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 NSCR 24/2014.

nesplňuje podmínky pro vydání povolení) nebo o osobu, která neskýtá záruku řádného výkonu funkce insolvenčního správce nebo hostujícího insolvenčního správce.

Účinky rozhodnutí o odvolání insolvenčního správce z funkce podle § 31 IZ a současného ustanovení správce nového nastávají již okamžikem zveřejnění rozhodnutí v insolvenčním rejstříku (§ 89 InsZ). Proti rozhodnutí o odvolání insolvenčního správce je odvolání přípustné bez omezení odvolacích důvodů.⁷⁸ Vykonatelnost rozhodnutí o odvolání stávajícího správce a ustanovení nového správce nelze v souladu s § 90 InsZ odložit. Proto bude-li rozhodnutí o odvolání správce odvolacím soudem změněno, bude muset opět dojít ke předávání informací a dokladů mezi správci, což není hospodárné. Na druhou stranu tuto situaci zřejmě není možné uspokojivě vyřešit a dle našeho mínění je třeba dát přednost tomu, aby měl nový insolvenční správce co nejdříve po svém ustanovení k dispozici veškeré informace a podklady pro řádný výkon funkce (§ 31 odst. 6 InsZ).

2.2.2. Zproštění insolvenčního správce pro porušení povinností

Na rozdíl od institutu odvolání insolvenčního správce přichází zproštění správce v průběhu řízení v úvahu jako krajní sankční prostředek insolvenčního soudu vůči insolvenčnímu správci, který porušuje své povinnosti. Ustanovení § 32 odst. 1 InsZ definuje případy, kdy insolvenční soud může insolvenčního správce zprostit funkce tak, že se jedná o situace, kdy insolvenční správce řádně neplní své povinnosti nebo nepostupuje při výkonu své funkce s odbornou péčí anebo kdy insolvenční správce závažně porušil důležitou povinnost mu uloženou zákonem nebo insolvenčním soudem. Jedná se tedy o dva případy – buď opakovaná méně závažná pochybení v činnosti, nebo i ojedinělé, velmi závažné porušení důležité povinnosti insolvenčního správce.⁷⁹ S ohledem na to, že ustanovení § 32 odst. 1 InsZ patří stejně jako ustanovení § 31 odst. 1 InsZ k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, je insolvenčnímu soudu ponecháno na uvážení, aby „v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu

---

⁷⁸ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 58.

⁷⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2018, sen. zn. 29 NSCR 176/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sen. zn. 29 NSCR 147/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2017, sen. zn. 29 NSCR 13/2017 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.2.2016, sen. zn. 29 NSCR 56/2014.

okolností“.⁸⁰ Ojedinelá, méně závažná porušení povinnosti insolvenčního správce nejsou důvodem pro zproštění, ale mohou být podkladem pro uložení pořádkové pokuty.

Dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu není pochyb o tom, že „důležitým důvodem pro zproštění funkce insolvenčního správce je zejména skutečnost, že při výkonu funkce neplní insolvenční správce řádně povinnosti vyplývající pro něj z ustanovení § 36 insolvenčního zákona, liknavě provádí soupis majetkové podstaty, zpeněžuje majetek náležející do majetkové podstaty v rozporu s ustanovením § 225 odst. 4 nebo s ustanovením § 226 odst. 5 insolvenčního zákona, nebo že nesplnil povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem funkce“ nebo pokud insolvenční správce „bezdůvodně nesplní závazný pokyn insolvenčního soudu nebo zajištěného věřitele, nebo ... nerespektuje soudní rozhodnutí o vyloučení majetku z majetkové podstaty.“⁸¹ Nejvyšší soud dále dovodil, že porušením povinností insolvenčního správce takové intenzity, aby tím bylo odůvodněno zproštění insolvenčního správce, je zpeněžení majetkové podstaty způsobem, který neupravuje InsZ, a to bez ohledu na to, že by správce jednal dle pokynu zajištěného věřitele, protože insolvenční správce je těmito pokyny vázán jen v případě, že věřitelem navrhovaným postup zpeněžením je zákonem dovolen.⁸²

Naopak důvod pro zproštění insolvenčního správce Nejvyšší soud oprávněně neshledal v případě, kdy insolvenční správce nepředkládal věřitelskému výboru zprávy o stavu insolvenčního řízení, které ale pravidelně zasílal insolvenčnímu soudu, a tedy se s nimi věřitelský výbor mohl seznámit v insolvenčním rejstříku.⁸³

Pokud jde o subjektivní přípustnost k podání návrhu na zproštění insolvenčního správce funkce, návrh může podat pouze věřitelský orgán nebo dlužník (§ 32 odst. 1 InsZ). Pokud návrh podají neoprávněné osoby, bude tento návrh odmítnut⁸⁴, nicméně insolvenční soud by ho měl posoudit jako podnět ke zkoumání podmínek pro zproštění funkce bez návrhu.

---

⁸⁰ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.7.2018, sen. zn. 29 NSCR 88/2018 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2019, sen. zn. 29 NSCR 82/2019.

⁸¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2017, sen. zn. 29 NSCR 204/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sen. zn. 29 NSCR 147/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2017, sen. zn. 29 NSCR 13/2017, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.2.2016, sen. zn. 29 NSCR 47/2016 nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.7.2018, sen. zn. 29 NSCR 187/2016.

⁸² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2018, sen. zn. 29 NSCR 145/2016 v kombinaci s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2018, sen. zn. 29 NSCR 179/2016.

⁸³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2018, sen. zn. 29 NSCR 15/2017.

⁸⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2020, sen. zn. 29 NSCR 120/2018 a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26.7.2012, sp. zn. 2 VSOL 569/2012.

I zde je pravidlem, že ke zproštění by měl insolvenční soud přistoupit po slyšení insolvenčního správce. Pokud jde o důvodnost či nedůvodnost konání slyšení, můžeme se opřít o výklad usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 NSCR 24/2014 (viz podkapitola 2.2.1), přičemž s ohledem na to, že se v případě zproštění funkce jedná o zánik funkce pro porušení povinností insolvenčního správce, měl by soud možnost nekonání slyšení aplikovat velmi restriktivně.⁸⁵ Aby byl zajištěn řádný výkon funkce insolvenčního správce v řízení, zákon i v případě zproštění insolvenčního správce na návrh předpokládá, že rozhodnutí bude přijato neprodleně.

O účincích rozhodnutí o zproštění insolvenčního správce i ohledně odvolacího přezkumu⁸⁶ platí v případě zproštění správce funkce totéž, co bylo řečeno ve vztahu k odvolání správce z funkce soudem.

2.2.3. Zproštění insolvenčního správce po skončení řízení

Okamžik zproštění insolvenčního správce funkce v souvislosti se skončením řízení InsZ upravuje odlišně pro různé způsoby řešení úpadku.

Je-li úpadek řešen konkursem, usnesení o zrušení konkursu je účinné dnem, kdy nabude právní moci (§ 309 odst. 3 InsZ) a ke zproštění správce funkce dochází po pravomocném zrušení konkursu samostatným rozhodnutím (§ 313 odst. 3 InsZ). Důvodem je skutečnost, že po pravomocném zrušení konkursu a s tím spojeném přechodu dispozičních oprávnění zpět dlužníkovi insolvenční správce musí splnit povinnosti uložené účetními a daňovými předpisy a předat dlužníkovi účetní záznamy a případně též majetek.

V případě reorganizace zákonné zmocnění k rozhodnutí o zproštění správce funkce po skončení řízení chybí, avšak tento nedostatek je možné překlenout analogií a výkladem e ratione legis, neboť další setrvání insolvenčního správce ve funkci postrádá smyslu. Jelikož soud podle § 364 InsZ rozhoduje o odměně správce až po pravomocném skončení reorganizace, zpravidla současně s tím správcem zproští i funkce. Ovšem pokud měl správce v reorganizaci nějaká dispoziční oprávnění, měl by tak insolvenční soud analogicky dle § 313

---

⁸⁵ Viz usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 NSCR 24/2014.

⁸⁶ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 60.

InsZ učinit až poté, co správce provede činnosti odpovídající těmto dispozičním oprávněním.⁸⁷

V případě splnění oddlužení přijímá insolvenční soud rozhodnutí o zproštění správce funkce spolu s rozhodnutím o odměně a nákladech správce a o splnění oddlužení, přičemž účinky tohoto rozhodnutí zákon výslovně váže až na právní moc (§ 413 odst. 3 InsZ). Naopak pokud dojde k zastavení řízení podle § 405 odst. 3 InsZ nebo § 418 odst. 5 InsZ, rozhodne soudu o zproštění správce funkce a o jeho odměně a nákladech spolu s rozhodnutím o zastavení řízení, přičemž účinky zproštění nastávají již okamžikem zveřejnění v insolvenčním rejstříku (§ 89 InsZ). Nicméně pokud by měl správce v oddlužení dispoziční oprávnění k majetku dlužníka, bylo by i zde vhodnější, aby byl správce zprošťován funkce až poté, co soudu oznámí splnění povinností odpovídajících daným dispozičním oprávněním.

2.3. Zvláštní druhy insolvenčních správců

Ve vztahu k fázím insolvenčního řízení může v insolvenčním řízení být před „hlavním“ insolvenčním správcem ustanoven správce předběžný. Nadto InsZ předpokládá, že v řízení může být krom „hlavního“ insolvenčního správce postupně nebo současně aktivních několik dalších zvláštních druhů insolvenčních správců, a to zástupce insolvenčního správce, oddělený správce a zvláštní správce. Pro jejich ustanovení do funkce soudem se použije postup podle § 25 InsZ.

2.3.1. Předběžný insolvenční správce

Nejzazším okamžikem, kdy dochází k ustanovení insolvenčního správce do funkce, je vydání rozhodnutí o úpadku. Insolvenční správce však může být ustanoven kdykoli od zahájení insolvenčního řízení do rozhodnutí o úpadku, ovšem pouze jako správce předběžný (§ 27 InsZ).

Insolvenční soud ex offio obligatorně ustanoví předběžného správce v případě, že nařídil předběžné opatření podle § 113 InsZ, kterým omezil dlužníka v nakládání s majetkovou podstatou v širším rozsahu, než vyplývá z ustanovení § 111 InsZ. K vydání

---

⁸⁷ Viz ZELENKA, Jaroslav in ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2008. 796 s. ISBN 978-80-7201-707-2, s. 536.

předběžného opatření by mělo být přístupováno nanejvýš citlivě, přičemž se lze ztotožnit se závěrem Vrchního soudu v Praze, podle kterého „aplikace § 113 IZ přichází v úvahu pouze tehdy, není-li omezení dlužníka v nakládání s majetkovou podstatou plynoucí z § 111 odst. 1 IZ dostatečným, nebo je dlužník nerespektuje, anebo je-li důvodnou obava, že je respektovat nebude“.⁸⁸

Dále musí insolvenční soud ustanovit předběžného správce na návrh dlužníka v rozhodnutí o vyhlášení moratoria a za trvání moratoria na návrh věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše, činí, alespoň desetinu pohledávek věřitelů, které dlužník uvedl v seznamu závazků, a kteří nepodepsali písemné prohlášení o souhlasu s vyhlášením moratoria (§ 123 a § 116 InsZ).

Fakultativně může insolvenční soud ustanovit předběžného správce i bez návrhu, pokud vyhlásil moratorium nebo tehdy, když to odůvodňuje rozsah majetkové podstaty, který je vhodné předběžně zjistit a zajistit nebo jiné stejně závažné důvody (§ 112 odst. 2 InsZ). Dle našeho mínění je možné uvažovat o existenci jiných stejně závažných důvodů, pokud by bez ustanovení předběžného insolvenčního správce hrozilo, že by mohl být ohrožen účel insolvenčního řízení, to je dosažení co nejvyšší míry uspokojení věřitelů (§ 1 a 5 InsZ). Zmocnění insolvenčního soudu opřené o jiné stejně závažné důvody je přesto nezbytné s ohledem na mimořádnost vykládat velmi restriktivně.

Funkce předběžného správce zaniká účinky jiného rozhodnutí o insolvenčním návrhu (§ 142 ve spojení s § 146 InsZ), zánikem předběžného opatření, eventuálně ustanovením insolvenčního správce podle § 136 odst. 2 písm. b) InsZ. Je pochopitelně žádoucí, aby osobou insolvenčního správce byl předběžný správce, který se již seznámil s rozsahem majetkové podstaty a dalšími skutečnostmi týkajícími se dlužníka. Zákon nicméně tento postup insolvenčnímu soudu nenařizuje (§ 27 odst. 2 InsZ). Proto se domníváme, že by de lege ferenda bylo vhodné při příležitosti novelizací InsZ zvážit jeho obligatornost.

2.3.2. Zástupce insolvenčního správce

Ustanovení zástupce insolvenčního správce insolvenčním soudem přichází v úvahu v případech, kdy by insolvenční správce ze závažných důvodů nemohl přechodně svou funkci vykonávat (§ 33 InsZ). Takovými závažnými důvody mohou být zejména pobyt v zahraničí,

---

⁸⁸ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2.3.2009, sp. zn. 2 VSPH 87/2009.

studium, stáž, tíživá rodinná situace nebo přechodně nepříznivý zdravotní stav, eventuálně přechodné pracovní vytížení.⁸⁹ Rozhodnout o ustanovení zástupce insolvenčního správce může insolvenční soud bez návrhu. Svoji působnost zástupce insolvenčního správce vykonává pouze v období, kdy ji nemůže vykonávat insolvenční správce, a to v jejím plném rozsahu. K ukončení působení ve funkci zástupce insolvenčního správce může dojít za obdobných podmínek, jako u insolvenčního správce. Stejně jako insolvenční správce může být i jeho zástupce odvolán insolvenčním soudem, zproštěn funkce (§ 35 odst. 2 ve spojení s § 32 InsZ) nebo převolen schůzí věřitelů.

2.3.3. Oddělený insolvenční správce

Ustanovení § 34 odst. 1 InsZ předpokládá ustanovení předběžného správce, pokud je insolvenční správce pro řízení vyloučen pouze z některých úkonů pro poměr jen k některému z dlužníkových věřitelů nebo jeho zástupci a není-li současně „se zřetelem k charakteru pohledávky dlužníkovy věřitele a jeho postavení v řízení důvod pochybovat, že tento vztah ovlivní celkový způsob výkonu práv a povinností insolvenčního správce“. Obvykle bývá oddělený insolvenční správce ustanovován za účelem přezkumu pohledávky a eventuálně k vedení incidenčního sporu o určení pravosti, výše nebo pořadí této pohledávky.

Zatímco v případě uvedeném v předchozím odstavci je na úvaze insolvenčního soudu, zda odděleného správce ustanoví, zákon předjímá dvě situace, kdy odděleného správce insolvenční soud ustanovit musí. Tou první je vyloučení insolvenčního správce z některých úkonů proto, že mohou odporovat společnému zájmu věřitelů v jiném insolvenčním řízení, ve kterém byl rovněž ustanoven insolvenčním správcem (§ 34 odst. 2 InsZ). Typově k těmto situacím dochází u dlužníků v koncernu, a to zejména v případě přezkumu pohledávek uplatňovaných mezi koncernovými dlužníky nebo v rámci sporů o majetek mezi nimi.⁹⁰ Tou druhou je ustanovení správce odvolaného schůzí věřitelů odděleným insolvenčním správcem k přezkumu pohledávky, kterou před svým odvoláním správce popřel, k vedení s tím souvisejících incidenčních sporů a uplatňování majetkových práv vůči věřiteli, který hlasoval

---

⁸⁹ Viz ZELENKA, Jaroslav *in* ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2008. 796 s. ISBN 978-80-7201-707-2, s. 76.

⁹⁰ Viz KOZÁK, Jan *in* KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, § 34.

pro jeho odvolání z funkce, pokud insolvenční soud nevymezení působnost odděleného správce jinak. Tento postup je ovšem možný pouze se souhlasem správce odvolaného schůzí věřitelů (§ 34 odst. 3 InsZ).

V usnesení o ustanovení odděleného insolvenčního správce insolvenční soud vymezení jeho působnost. Přitom je zmocněn rozhodnout o ustanovení odděleného správce bez ohledu na to, zda insolvenční správce oznámil či neoznámil důvody svého vyloučení. Jakmile oddělený správce splní své povinnosti, soud jej z funkce podle ustanovení § 31 InsZ odvolá. Stejně tak připadá v úvahu zproštění funkce podle § 35 odst. 2 ve spojení s § 32 InsZ. Jelikož InsZ na rozdíl od § 33 InsZ týkajícího se zástupce insolvenčního správce neukládá v případě odděleného správce přiměřenou aplikaci § 29 InsZ, nepřipadá v úvahu odvolání odděleného správce schůzí věřitelů.⁹¹

2.3.4. Zvláštní insolvenční správce

Zvláštní insolvenční správce by měl být odborníkem se specifickými znalostmi⁹², kterého, stejně jako odděleného insolvenčního správce insolvenční soud může ustanovit pro určité činnosti, s tím, že v řízení bude působit současně s „hlavním“ insolvenčním správcem.

InsZ přitom od novely č. 294/2013 Sb. v § 35 odst. 1 výslovně stanoví, že důvodem pro ustanovení zvláštního správce by zásadně neměla být „činnost týkající se zpeněžování majetkové podstaty“. Z Důvodové zprávy k zákonu č. 294/2013 Sb., změna insolvenčního zákona a zákona o insolvenčních správcích vyplývá, že příčinou této novelizace byla obava zákonodárce, aby prostřednictvím institutu zvláštního správce nebylo popřeno právo věřitelů na výběr správce podle § 29 InsZ, neboť se v případě zpeněžování jedná o klíčovou činnost insolvenčního správce, především v konkursu. Stávající zákonnou formulaci ovšem nepovažujeme za vhodnou, protože ve svém důsledku znemožňuje, aby by ustanoven zvláštní insolvenční správce již v pouhé souvislosti se zpeněžováním (např. v souvislosti se zpeněžováním předmětů duševního vlastnictví), ač úmyslem zákonodárce spíše bylo, aby se výlučně samotné zpeněžování nedostalo mimo vliv správce zvoleného věřiteli.

---

⁹¹ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 65-66.

⁹² Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, § 35.

Insolvenčnímu soudu zákon nedává na výběr a zvláštní insolvenční správce musí být ustanoven v případech taxativně stanovených v § 35 odst. 3 InsZ pro výplatu nároku uživatelů platebních služeb nebo držitelů elektronických peněz podle zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů nebo pro vydání majetku zákazníka podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů.

V usnesení o ustanovení zvláštního insolvenčního správce soud vymezí jeho působnost vzhledem k insolvenčnímu správci. Zvláštní insolvenční správce nemůže být stejně jako oddělený insolvenční správce převolen schůzí věřitelů (§ 35 odst. 2 InsZ).⁹³ Jakmile oddělený správce splní své povinnosti, soud jej z funkce podle ustanovení § 31 InsZ odvolá. I zde samozřejmě připadá v úvahu zproštění funkce, a to podle § 35 odst. 2 ve spojení s § 32 InsZ.

2.4. Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení

K. Eliáš považoval předchůdce insolvenčního správce, správce konkursní podstaty, za „zvláštní veřejnoprávní výkonný orgán, který pod dohledem soudu zajišťuje řádný průběh konkursu“, který není zástupcem dlužníka ani věřitelů.⁹⁴ F. Zoulík v této souvislosti dospěl k závěru, že „jako zvláštní procesní subjekt má správce samostatné postavení ve vztahu k účastníkům, a to jak k úpadci, tak i ke konkursním věřitelům“ a že „správce podstaty nelze proto považovat za zástupce úpadce, byť na něho přešla téměř všechna úpadcova dispoziční oprávnění ... ani za zástupce konkursních věřitelů, i když svou činností jedná vlastně v jejich zájmu“.⁹⁵

Obdobně jako právní nauka Nejvyšší soud ve svém stanovisku ze dne 17.6.1998, sp. zn. Cpjn 19/98 uzavřel, že „správce konkursní podstaty není účastníkem konkursního řízení“ nýbrž „jako zvláštní procesní subjekt má samostatné postavení jak vůči úpadci, tak vůči konkursním věřitelům a nelze jej považovat za zástupce konkursních věřitelů, ani za zástupce úpadce.“⁹⁶

---

⁹³ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 67.

⁹⁴ Viz ELIÁŠ, Karel. *Konkurs. Právník*. 1995, 134(2), s. 123. ISSN 0231-6625.

⁹⁵ Viz ZOULÍK, František. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vydání. Praha. C. H. Beck, 1998, 284 s. ISBN: 80-7179-103-2, s. 63. Obdobně též HRSTKOVÁ, Hana, TOMÁNEK, Richard, Některé základní otázky zákona o konkursu a vyrovnání. *Právo a podnikání*. 1994, 3(10), s. 23-29. ISSN 1211-1120, s. 27.

⁹⁶ Viz stanovisko Nejvyššího soudu ze 17. 6. 1998, sp. zn. Cpjn 19/98, k výkladu ustanovení zákona č. 328/1991

Na právě uvedené stanovisko Nejvyššího soudu kontinuálně navázal Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 25.6.2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, kde navíc aproboval doktrínu správce konkursní podstaty jako zvláštního veřejnoprávního orgánu. V tomto nálezu Ústavní soud vypočetl kritéria vymezující pojem veřejnoprávního orgánu, a to „veřejný účel, způsob ustavení a pravomoc“.⁹⁷ Veřejný účel instituce správce konkursní podstaty Ústavní soud spatřoval „v akceptaci omezeného veřejného zásahu do řešení majetkových vztahů, jež se dostaly do krizové situace.“ Pokud jde o způsob ustavení veřejnoprávního orgánu, Ústavní soud uvedl, že k němu dochází „rozhodnutím státního orgánu (soudu)“. Stran posledního určeného kritéria Ústavní soud vyslovil, že i toto měřítko je u správce konkursní podstaty splněno, protože oprávnění vyplývající z řady ustanovení ZKV „vzhledem k jejich heteronomní povaze (když správce nelze považovat za zástupce konkursních věřitelů, ani za zástupce úpadce) ... představují výkon pravomoci“.⁹⁸ Pokud jde o pojem pravomoc, lze ho vyložit jako oprávnění vykonávat veřejnou moc, což znamená oprávnění orgánu jednostranně autoritativně rozhodovat o právech a povinnostech adresátů.⁹⁹

Za účinnosti ZKV neměli věřitelé právní možnost soudem ustanoveného insolvenčního správce vyměnit. Zákonodárce proto v důvodové zprávě k InsZ zdůraznil, že přes posílení práv věřitelů tím, že mohou za zákonem stanovených podmínek rozhodnout o změně v osobě správce, je insolvenční správce (stejně jako správce konkursní podstaty) „zvláštním procesním subjektem“, který „není zástupcem ani dlužníka, ani věřitelů“.¹⁰⁰ To však podle vůle zákonodárce nemělo zřejmě znamenat, že by měl mít insolvenční správce postavení orgánu veřejné moci, když v důvodové zprávě k souběžně vznikajícímu právnímu předpisu, ZIS, normotvůrce uvedl, že „činnost insolvenčního správce ... lze označit za činnost ve veřejném zájmu v širším smyslu, stejně však lze za činnost ve veřejném zájmu v širším smyslu označit i činnost advokáta či některých dalších svobodných profesí. Skutečnost, že orgány veřejné správy a jiné správní úřady, notáři, soudní exekutoři, provozovatelé některých služeb, vydavatelé tisku a dopravci mají povinnost poskytnout insolvenčnímu správci součinnost (to znamená poskytnout mu informace v rozsahu, ve kterém by tyto informace poskytl dlužníku), je sice prvkem, který může ukazovat na smíšený charakter činnosti

---

Sb., o konkursu a vyrovnání, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7/1998.

⁹⁷ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 25.6.2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

⁹⁸ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 25.6.2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

⁹⁹ Viz HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 521 s. ISBN 80-7179-470-8, s. 55 a 270.

¹⁰⁰ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

insolvenčního správce, tato skutečnost však sama o sobě nestačí na to, aby jeho činnost byla považována za výkon veřejné moci.“¹⁰¹

K zjištění, že insolvenční správce nevystupuje v pozici orgánu veřejné moci, nýbrž spíše jako „zástupce“ věřitelů, Ústavní soud dospěl v usnesení ze dne 24.9.2009, sp. zn. III. ÚS 2101/09, kde konstatoval, za právního stavu, podle kterého neměli insolvenční věřitelé na rozdíl od konkursních věřitelů popěrné právo¹⁰², že postavení insolvenčního správce a správce konkursní podstaty je odlišné, protože „výběrem insolvenčního správce věřitelé určili osobu, které svěřili posouzení správnosti nároků uplatněných jednotlivými přihláškami pohledávek. Z uvedeného nutno učinit závěr, že insolvenční správce za dané situace jako orgán veřejné moci nevystupuje ... autoritativně nerozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ale spíše vystupuje jako ‚zástupce‘ věřitelů.“¹⁰³ Na tomto rozhodnutí Ústavního soudu je co do přesvědčivosti patrná slabina, protože posoudit oprávněnost nároků uplatněných jednotlivými přihláškami správce ustanovený schůzí může jen u pohledávek, které předchozí insolvenční správce popřel, kdy stanovisko k nim je oprávněn změnit prostřednictvím mechanismu zpětvzetí popření, případně může u vykonatelné pohledávky zůstat nečinný a nepodat žalobu na popření pravosti, výše nebo pořadí, nicméně u pohledávek na přezkumném jednání uznaných již stanovisko předchozího správce jeho nástupce zvolený schůzí věřitelů korigovat nemůže. Toto rozhodnutí Ústavního soudu bylo následně překonáno nálezem pléna ze dne 1.7.2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

Plénem Ústavního soudu v právě citovaném nálezu, ve kterém se Ústavní soud zabýval postavením insolvenčního správce při uznávání přihlášených pohledávek, uzavřelo, že v tomto postavení je insolvenční správce orgánem veřejné moci. Ve vztahu k definování institutu veřejná moc se Ústavní soud opřel o svoji předchozí rozhodovací činnost vycházející z mocenské teorie a vymezil ji jako „moc, která autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, ať již přímo, nebo zprostředkovaně“, přičemž „subjekt, o jehož právech nebo povinnostech rozhoduje orgán veřejné moci, není v rovnoprávném postavení s tímto orgánem a obsah rozhodnutí tohoto orgánu nezávisí od vůle subjektu“.¹⁰⁴ Současně se Ústavní soud přihlásil i k výše popsáným závěrům nálezu Ústavního soudu ze dne 25.6.2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, s tím, že jsou platné i pro insolvenčního správce, a tedy, že ani

---

¹⁰¹ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

¹⁰² Viz § 21 odst. 2 ZKV.

¹⁰³ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 24.9.2009, sp. zn. III. ÚS 2101/09.

¹⁰⁴ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 25.11.1993 sp. zn. II. ÚS 75/93.

insolvenční správce není účastníkem řízení, nýbrž „zvláštním procesním subjektem“, který má samostatné postavení jak vůči dlužníkovi, tak vůči věřitelům a že jej nelze považovat za zástupce věřitelů, ani za zástupce dlužníka¹⁰⁵, a bez ohledu na to, že se na jeho výběru mohou účastnit věřitelé. Současně zdůraznil, že změna správce z vůle věřitelů je beztak možná až po ukončení přezkumného jednání, když již není možné, aby správce měnil stanovisko ke přihlášeným pohledávkám. Zde je třeba podotknout, že tento argument není přesvědčivý ve vztahu k popřeným pohledávkám, u nichž je možné, aby nový správce vzal popření zpět nebo u vykonatelné pohledávky zůstal nečinný a nepodal incidenční žalobu. Ústavní soud v této souvislosti výslovně uvedl, že insolvenční správce při uznávání pohledávek „autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů, kteří se nenacházejí v rovnoprávném postavení s insolvenčním správcem, obsah rozhodnutí nezávisí na jejich vůli“ s tím, že za rozhodnutí insolvenčního správce (o uznání pohledávky) v materiálním smyslu „tak lze považovat stanovisko insolvenčního správce k pohledávce věřitele na přezkumném jednání, které je vyjádřeno v seznamu přihlášených pohledávek, jenž je přílohou protokolu z přezkumného jednání“.¹⁰⁶

Průkazem toho, že vymezení insolvenčního správce jako orgánu veřejné moci nebylo přijato bez námitek dokonce ani uvnitř Ústavního soudu, jsou hned tři disidentní stanoviska soudců Ústavního soudu k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 14/10. Nejpodrobněji se v nich stran postavení insolvenčního správce při přezkumu vyjádřil ústavní soudce J. Nykodým, který uvedl, že „pokud se insolvenční správce v insolvenčním řízení vyslovuje pro uznání či neuznání pohledávek věřitelů přihlášených do insolvenčního řízení, jedná jako úředně ustanovený správce majetku úpadce a za něj uznává nebo neuznává platnost pohledávky. Vstupuje do závazkového vztahu dvou subjektů soukromoprávního vztahu, přičemž na základě rozhodnutí soudu uznáním či neuznáním věřitelovy pohledávky nahrazuje projev vůle úpadce. Ve skutečnosti se rozhoduje o tom, zda se s věřitelem bude soudit nebo ne. Jde tedy o akt projevu vůle účastníka soukromoprávního vztahu. Okolnost, že zákon s tímto aktem spojuje určité důsledky, s ohledem na to, že je činěn v rámci insolvenčního řízení a že vzhledem k povaze tohoto řízení se tak děje s konečnou platností, nečiní z tohoto uznání

---

¹⁰⁵ Toto pojetí správce jako zvláštního procesního subjektu zastává i T. Moravec. Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 125.

¹⁰⁶ Viz nálezy Ústavního soudu ze dne ze dne ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

veřejnoprávní akt“.¹⁰⁷ Se spíše soukromoprávním postavením insolvenčního správce, nikoli však s tím, že insolvenční správce svým stanoviskem při přezkumu de facto zastupuje úpadece, se ztotožňujeme, pokud jde o případ, kdy insolvenční správce pohledávky popírá, a to s ohledem na to, že toto stanovisko může být, jak je výše uvedeno, změněno a dále proto, že konečné slovo má v případě zahájení incidenčního sporu insolvenční soud. V případě uznání pohledávek, ohledně nějž se většinové plénum vyjadřovalo, se přikláníme ke stanovisku pléna, neboť uznáním pohledávky insolvenčního správce s účinky pro insolvenční řízení závazně rozhoduje o tom, v jakém (maximálním) rozsahu může být pohledávka v dalším průběhu řízení uspokojována.

K výkladu procesního postavení insolvenčního správce jako zvláštního veřejnoprávního orgánu se jednoznačně s odkazem na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 36/01 a Pl. ÚS 14/10 přiklonil ve své judikatuře Nejvyšší správní soud, který je také popsal „jako specifické postavení spojené s výkonem pravomocí“.¹⁰⁸

S definováním postavení insolvenčního správce jako zvláštního veřejnoprávního orgánu, které se objevilo jak v české právní nauce i judikatuře, se pojí otázka odpovědnosti státu za škodu způsobenou insolvenčním správcem. Touto problematikou se Nejvyšší soud opakovaně zabýval vzhledem ke správci konkursní podstaty. Nejdříve za předchozí právní úpravy odpovědnosti státu za škodu¹⁰⁹, kdy tuto odpovědnost státu i s odkazem na to, že správce konkursní podstaty nesl vlastní majetkovou odpovědnost za škodu podle § 8 odst. 2 ZKV, které ukládalo správci povinnost postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí a činilo ho odpovědným za škodu vzniklou porušením povinností, které mu ukládal zákon nebo soud, odmítl, s tím, že stát by mohl nést odpovědnost za škodu pouze za nesprávný úřední postup soudu při výkonu jeho dohlédací činnosti nad správcem konkursní podstaty.¹¹⁰ Neměnný postoj ke stejné otázce ve vztahu ke správci konkursní podstaty vyjádřil Nejvyšší soud¹¹¹ ve své další judikатурní činnosti i vzhledem k zákonu č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZodpŠk“), kde navíc zdůraznil, že stejné stanovisko

---

¹⁰⁷ Odlišné stanovisko soudce Ústavního soudu, JUDr. Jiřího Nykodýma, uplatněné podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., k nálezu Ústavního soudu ve věci Pl. ÚS 14/10.

¹⁰⁸ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2021, čj. 8 As 13/2019-91.

¹⁰⁹ Viz zákon č. 58/1969 Sb. odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem.

¹¹⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. dubna 2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000, uveřejněný pod číslem 24/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹¹¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

zaujal i Ústavní soud v usnesení ze dne 30.8.2011, sp. zn. II. ÚS 1086/11, a to „že stát nenese přímou odpovědnost za nesprávný výkon funkce správce konkursní podstaty, který je v tomto směru odpovědným samostatně, ... odpovídá toliko za nesprávný úřední postup při výkonu své dohlížecí funkce¹¹² nad správcem konkursní podstaty.“¹¹³ Současně Nejvyšší soud¹¹⁴ s odkazem na rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 3.4.2012, stížnost číslo 54522/00 (Kotov proti Rusku) uvedl, že z něj nelze dovozovat, že je správce konkursní podstaty subjektem veřejné moci, za jehož jednání odpovídá stát. S ohledem na to, že konstrukce odpovědnosti insolvenčního správce za škodu dle InsZ je co do základu obdobná se ZKV, lze uvedené závěry týkající se správce konkursní podstaty vztáhnout i na insolvenčního správce. Stát tedy nelze volat k odpovědnosti za škodu způsobenou insolvenčním správcem, nýbrž pouze za nesprávný úřední postup spočívající v zanedbání dohledu nad insolvenčním správcem.

S účinností ode dne 1.1.2023 získali insolvenční správci postavení orgánu veřejné moci, pokud jde o datové schránky¹¹⁵, a jejich stávající „profesní“ datové schránky byly přeměněny na datové schránky orgánu veřejné moci. Dle našich informací však tato legislativní změna není předzvěstí transformace v postavení insolvenčního správce tak, že by se měl v konečné fázi stát orgánem veřejné moci, jejímž nutným důsledkem by byla odpovědnost státu za škodu způsobenou při výkonu funkce správce nesprávným úředním postupem podle ZOdpŠk i další rozsáhlé koncepční změny, jednou z nichž by mohla být, jak upozornil O. Zezulka¹¹⁶, i inkompatibilita s některými povoláními, jejichž výkon v současnosti insolvenční správci zapovězen nemají¹¹⁷.

Ve vztahu k postavení insolvenčního správce nelze nezmínit teoretické přístupy, které dostaly prostor zejména v německé právní nauce, kde našly odraz ve třech základních

---

¹¹² Jak správně upozorňuje L. Kachramanová, aby mohl být stát odpovědný za nesprávný úřední postup za zanedbání dohledu nad správcem, musí být správcem o stavu řízení a o činnosti správce dostatečně informován. Viz KACHRAMANOVÁ, Lucie. Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. *Obchodněprávní revue*. [online]. 2017. 9(10), s. 273 an. [cit. 2023-01-06]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1803-6554.

¹¹³ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 30.8.2011, sp. zn. II. ÚS 1086/11.

¹¹⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

¹¹⁵ Viz § 1 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁶ Viz ZEZULKA, Ondřej. O postavení insolvenčního správce. *Právní rozhledy*. [online]. 2019, 27(21), s. 748-757. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

¹¹⁷ V současnosti je výkon činnosti insolvenčního správce slučitelný mimo jiné s povoláním advokáta, daňového poradce, auditora a notáře (viz § 4 odst. 3 ZIS).

teoriích, a to v teorii úřadu (Amtstheorie), teorii zastoupení (Vertretertheorie) a v teorii orgánu (Organtheorie).¹¹⁸

Převládající teorií v německé doktríně je teorie úřadu.¹¹⁹ Podle této teorie je insolvenčním správcem nezávislý subjekt, jmenovaný soudem do svého „úřadu“, který jedná z pozice své funkce ve veřejném zájmu a jeho legitimaci k výkonu jeho funkce stanoví zákon.¹²⁰ Tím je akcentováno jeho „heteronomní postavení“, ale zároveň se tím „nepředjímá nic o případném veřejnoprávním postavení správce“.¹²¹

Teorie zastoupení zase staví insolvenčního správce do role zástupce účastníků insolvenčního řízení, a to buď dlužníka a/nebo věřitelů.¹²² Tato teorie je ukotvena v angloamerickém právním prostředí, přičemž vychází z práva obchodních korporací. Jejím zastáncem je také přední americký odborník na insolvenční právo, T. H. Jackson, který v této souvislosti uvedl, že je třeba „úpadek považovat za okamžik, ke kterému dochází k zásadní změně ve vlastnictví korporace. Zatímco před úpadkem jsou společníci nositeli rozhodovacích pravomocí, porušením závazků o ně přicházejí ve prospěch věřitelů ... Proto je správné věřitele vnímat jako vlastníky společnosti v úpadku a správce jako jejich manažera“.¹²³

Teorie orgánu insolvenčního správce staví do pozice jakéhosi orgánu majetkové podstaty. Jelikož majetková podstata nemá podle českého práva hmotněprávní ani procesní subjektivitu, není teorie orgánu v našem právním prostředí aplikovatelná, nadto, lze souhlasit s O. Řeháčkem a M. Vrbou, že tato teorie nemá žádnou vypovídací schopnost „o postavení

---

¹¹⁸ Viz WEISEMANN, Ulrich, SMID, Stefan. *Handbuch Unternehmensinsolvenz*. Köln: RWS Verlag Kommunikationsforum, 1999. 791 s. ISBN: 3-8145-8080-X, s. 101-102 nebo PAVLIŠ, Martin. Teoretické pojetí funkce insolvenčního správce. *Konkursní noviny*. 2015, 18(11), s. 20-21. ISSN 1213-4023.

¹¹⁹ Viz SCHMIDT, Karsten. Salut zum Thronjubiläum einer herrschenden Irrlehre — Einhundert Jahre höchstrichterliche Amtstheorie im Konkursrecht. *Juristenzeitung*. [online]. 1992, 47(6), s. 298-299. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z WWW: <https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=cdi_jstor_primary_20822451&context=PC&vid=420CKIS_INST:UKAZ&lang=cs&search_scope=MyInst_and_CI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=any,contains,amtstheorie&offset=0>.

¹²⁰ Viz WEISEMANN, Ulrich, SMID, Stefan. *Handbuch Unternehmensinsolvenz*. Köln: RWS Verlag Kommunikationsforum, 1999. 791 s. ISBN: 3-8145-8080-X, s. 101.

¹²¹ Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 67.

¹²² Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol., op. cit. pozn. č. 121, s. 67.

¹²³ V originálním znění: „Bankruptcy is properly viewed as an occasion where the ownership of the corporation does in fact fundamentally change. Whereas before bankruptcy the shareholders are the ones with the decision-making powers, they forfeit that right to creditors upon default ... Thus, it is proper to view the creditors as the owners of a firm in bankruptcy and the trustee as their manager.“ JACKSON, Thomas H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Washington, D.C.: BeardBooks, 2001. 287 p. ISBN: 1-58798-1149, s. 101.

správce při přezkumu pohledávek a při sanačních způsobech řešení úpadku“.¹²⁴ Teorii zastoupení je také třeba s ohledem na ustálenou, výše představenou doktrinní i judikaturní interpretaci odmítnout. Ani teorii úřadu nelze pro komplexnost postavení insolvenčního správce a různorodost jeho práv a povinností dle našeho mínění přijmout.

Insolvenčního správce tudíž nelze jednoznačně podřadit pod žádnou z právě představených německých teorií. Nezbyvá proto než se spokojit s výše uvedeným výkladem podávaným jak naší soudní praxí, tak právní naukou, které jsou jednotné v tom, že insolvenční správce není účastníkem řízení, nýbrž zvláštním procesním subjektem a jako takový má samostatné postavení jak vůči dlužníkovi, tak vůči věřitelům a nelze jej považovat za zástupce dlužníka ani věřitelů. Tomu ostatně odpovídá i požadavek insolvenčního zákona na nepodjatost insolvenčního správce, která v sobě zahrnuje i předpoklad nezávislosti na dlužníkovi a insolvenčních věřitelích, nebo též způsob jednání správce dle § 40 odst. 3 a 4 InsZ.

Současně je zřejmé, že v některých agendách disponuje insolvenční správce při výkonu své funkce v řízení oprávněními alespoň částečně veřejnoprávního charakteru.¹²⁵ Jako příklad lze uvést oprávnění požadovat součinnost od třetích osob i od dlužníka, soupis majetku třetích osob do majetkové podstaty, právní účinky soupisu majetkové podstaty, dohled nad dlužníkem, právní účinky upraveného seznamu přihlášených pohledávek podle § 312 odst. 4, § 396 odst. 3, § 405 odst. 4 nebo § 418 odst. 6 InsZ, institut uznání pohledávky insolvenčním správcem a přezkoumání pohledávek v oddlužení, kdy prostřednictvím osobního jednání s dlužníkem byla na správce de facto byla přenesena působnost, kterou vykonává insolvenční soudce při přezkumném jednání. Nevrchnostensky naopak správce vystupuje kupříkladu v incidenčních sporech nebo při právních jednáních týkajících dispozic s majetkovou podstatou. Postavení insolvenčního správce v řízení je tedy hybridního charakteru¹²⁶, na pomezí veřejného a soukromého práva.

---

¹²⁴ Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol., op. cit. pozn. č. 121, s. 67.

¹²⁵ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 154.

¹²⁶ Obdobně PAVLIŠ, Martin. Teoretické pojetí funkce insolvenčního správce. *Konkursní noviny*. 2015, 18(11), s. 21. ISSN 1213-4023.

2.5. Práva a povinnosti insolvenčního správce v insolvenčním řízení

Základní rámec povinností insolvenčního správce, který musí insolvenční správce při výkonu funkce vždy dodržovat, vyplývá z ustanovení § 36 odst. 1 InsZ. Insolvenční správce je v první řadě povinen postupovat při výkonu své funkce svědomitě a s odbornou péčí a vyvinout maximální úsilí pro naplnění účelu insolvenčního řízení, to je k dosažení co nejvyšší míry uspokojení věřitelů. Povinnost insolvenčního správce postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí je přitom povinností vyššího stupně než povinnost postupovat při výkonu funkce s „péčí řádného hospodáře“ (§159 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „ObčZ“), a to pro vyšší kvalifikovanost.¹²⁷ Při výkonu funkce je insolvenční správce také povinen dát v každém případě přednost společnému zájmu věřitelů před zájmy vlastními i jiných osob. Společný zájem věřitelů je odrazem kolektivního uspokojování věřitelů v insolvenčním řízení. Je definován v § 2 písm. j) InsZ jako „zájem nadřazený zájmům jednotlivých věřitelů, je-li jeho cílem, aby zvolený způsob řešení úpadku byl pro ně spravedlivý a výnosnější než ostatní způsoby řešení úpadku, s tím, že současně musí být respektováno zvláštní postavení některých věřitelů, zejména zajištěných“. Je zřejmé, že najít společný zájem může být v některých situacích vzhledem ke kolektivní povaze insolvenčního řízení a množství kolizí mezi věřiteli obtížné.¹²⁸

Konkrétní práva a povinnosti, které pro insolvenčního správce z InsZ vyplývají, a jejich rozsah, se liší podle stadia insolvenčního řízení a podle způsobu řešení úpadku a způsobu oddlužení. Současně mohou být modifikována či doplněna rozhodnutími insolvenčního soudu vydanými v rámci dohlédací činnosti (§ 11 InsZ) a v reorganizaci také reorganizačním plánem (§ 340 odst. 1 písm. c) InsZ). V následujícím textu bude proto pojednáno o rozsahu práv a povinností správce před rozhodnutím o úpadku, po rozhodnutí o úpadku a konečně v jednotlivých způsobech řešení úpadku. Zaměříme se též na práva a povinnosti insolvenčního správce specifická pro insolvenční řízení finančních institucí a evropské insolvenční řízení.

---

¹²⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 23 Cdo 5194/2009.

¹²⁸ Viz CHYTIL, Petr in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 6.

V pochybnostech by měl insolvenční správce navrhnout, aby o dané otázce rozhodla schůze věřitelů, jako vrcholný věřitelský orgán, jejíž stanovisko může z důvodu rozporu se společným zájmem věřitelů v konečné instanci korigovat postupem podle § 54 InsZ insolvenční soud.

2.5.1. Práva a povinnosti insolvenčního správce před rozhodnutím o úpadku

Před rozhodnutím o úpadku zákon předjímá výkon funkce insolvenčního správce coby správce předběžného (§ 27 InsZ).

Ze zákona je povinností předběžného správce provést nezbytná opatření ke zjištění a zajištění majetku dlužníka a přezkoumání jeho účetnictví nebo daňové evidence (§ 112 odst. 3 InsZ), má-li je správce k dispozici. Součástí této povinnosti je tedy i soupis majetkové podstaty a s tím související oprávnění insolvenčního správce vůči dlužníkovi (blíže podkapitola 2.2.2.1). Předběžný správce nicméně není povinen sepsaný majetek ocenit, nebo zajistit jeho ocenění, protože tato činnost by ve fázi před rozhodnutím o úpadku, s ohledem na to, že nelze předjímat, jak bude o insolvenčním návrhu rozhodnuto, byla nadbytečnou¹²⁹, a navíc by mohla v některých případech majetkovou podstatu dlužníka zatížit zbytečně vynaloženými náklady.

Další práva a povinnosti mohou pro předběžného správce vyplynout z rozhodnutí o ustanovení předběžného správce s tím, že jeho práva a povinnosti nemohou být širšího rozsahu než práva a povinnosti náležející insolvenčnímu správci po rozhodnutí o úpadku (§ 27 odst. 2 InsZ).

2.5.2. Práva a povinnosti insolvenčního správce po rozhodnutí úpadku

Jak již bylo řečeno, insolvenční soud ustanovuje insolvenčního správce v rozhodnutí o úpadku (§ 136 odst. 2 písm. b) InsZ). Rozsah práv a povinností správce se odvíjí od toho, zda insolvenční soud před vydáním rozhodnutí o úpadku ustanovil předběžného správce či nikoli. Pokud byl předběžný správce ustanoven, mohou být již některé povinnosti insolvenčního správce do větší či menší míry splněny správcem předběžným.

Insolvenční správce v této fázi v souladu s ustanovením § 229 odst. 3 InsZ obecně není osobou s dispozičním oprávněním ve vztahu k majetkové podstatě, a tedy mu nepřísluší nakládat s majetkovou podstatou. Mezi stěžejní úkoly insolvenčního správce v tomto stadiu řízení patří zejména zjišťování majetkové podstaty a její soupis, zjišťování neplatných a neúčinných právních jednání dlužníka a přezkum přihlášených pohledávek.

---

¹²⁹ Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci, č. j. 1 Ko 11/2003-420.

2.5.2.1. Zjišťování a soupis majetkové podstaty

Majetková podstata je definována v § 2 písm. e) InZ jako „majetek určený k uspokojení dlužnickových věřitelů“. Podle § 495 ObčZ se majetkem rozumí souhrn všeho, co patří určité osobě. V § 206 InsZ je obsažen demonstrativní výčet hodnot tvořících majetkovou podstatu. Kromě tohoto pozitivního rámce insolvenční zákon obsahuje v § 207 a 208 InsZ i „negativní vymezení majetkové podstaty“.¹³⁰

Pro rozsah majetkové podstaty je dále určující, zda bylo insolvenční řízení zahájeno na základě dlužnického nebo věřitelského návrhu. Podal-li návrh dlužník, náleží do ní“ majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení“ a současně „i majetek, který dlužník nabyt v průběhu insolvenčního řízení“ (§ 205 odst. 1 InsZ). V případě věřitelského insolvenčního návrhu náleží do majetkové podstaty teprve majetek, který dlužníkovi patřil k okamžiku, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku dlužníka a veškerý později nabytý majetek a pouze v případě vydání předběžného opatření podle § 113 InsZ, kterým insolvenční soud zcela nebo zčásti omezil právo dlužníka nakládat s jeho majetkem, do majetkové podstaty náleží též majetek, který dlužník vlastnil k okamžiku, kdy nastaly účinky předběžného opatření a pochopitelně též veškerý později nabytý majetek (§ 205 odst. 2 InsZ). V případě oddlužení je rozsah majetkové podstaty dále modifikován tak, že do ní nenáleží majetek, který dlužník nabyt poté, co nastaly účinky schválení oddlužení (§ 398 odst. 2 a 6 InsZ). Pokud by se jednalo o spoluvlastnictví, náleží do majetkové podstaty pouze podíl dlužníka na tomto majetku (§ 205 odst. 3 InsZ). Naopak majetek ve společném jmění dlužníka a jeho manžela do majetkové podstaty náleží (§ 205 odst. 3 InsZ), přičemž jak potvrdil Nejvyšší soud, domáhat se vyloučení majetku náležejícího do (nevypořádaného) společného jmění dlužníka a jeho manžela jen proto, že jde o majetek ve společném jmění manželů, nelze.¹³¹ Nadto do majetkové podstaty může patřit majetek třetích osob, a to zejména z důvodu neúčinného právního jednání dlužníka podle InsZ (§ 205 odst. 4 InsZ).

Zjišťování majetkové podstaty provádí insolvenční správce, včetně správce předběžného od svého ustanovení (§ 209 InsZ). Je přitom podle § 210 InsZ nadán oprávněním požadovat součinnost jak od dlužníka, tak od třetích osob. Držitelé dlužníkovy majetku navíc mají dle § 213 InsZ povinnost sami insolvenčnímu správci nebo předběžnému správci

---

¹³⁰ Viz HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. 1838 s. ISBN 978-80-7400-849-8, s. 153.

¹³¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sen. zn. 29 ICdo 37/2016. Vypořádání společného jmění se neprovádí a celý majetek náležející do společného jmění je zahrnut do majetkové podstaty za podmíněk uvedených v § 274 InsZ, a v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty ve spojení s § 408 odst. 2 InsZ.

oznámit držení dlužníkovu majetku poté, co se dozvědí o vydání rozhodnutí o úpadku, eventuálně na výzvu správce umožnit prohlídku tohoto majetku.

Dlužníková součinnost je zákonem definována tak, že jde o „všestrannou součinnost“ (§ 210 odst. 1 InsZ), přičemž při jejím poskytování je dlužník povinen dbát pokynů správce. V případě dlužníka – fyzické osoby, mají tuto povinnost i všichni jeho zákonní zástupci oprávnění jednat za dlužníka samostatně (§ 210 odst. 4 InsZ). Je-li dlužníkem právnická osoba, mají povinnost součinnosti vůči insolvenčnímu správci její statutární orgány a jejich členové nebo likvidátor, jde-li o právnickou osobu v likvidaci a dále bývalí členové statutárního orgánu dlužníka, jejichž funkce zanikla v posledních třech měsících před zahájením insolvenčního řízení. Přitom platí, že pokud má postavení statutárního orgánu více osob oprávněných jednat samostatně, lze splnění této povinnosti požadovat od kterékoli z nich (§ 210 odst. 2 InsZ). V případě společníků, zaměstnanců nebo členů právnické osoby může těmto osobám povinnost součinnosti uložit též insolvenční soud (§ 210 odst. 4 InsZ), který je pak vyslechne jako svědka podle § 126 OSŘ.¹³²

Východiskem při zjišťování majetkové podstaty je pro insolvenčního správce seznam majetku přiložený ke dlužnickému insolvenčnímu návrhu (§ 104 odst. 1 písm. a) InsZ) nebo předložený dlužníkem na základě rozhodnutí insolvenčního soudu (§ 211 InsZ). Dále je insolvenční správce povinen využít všechny zákonné možnosti k řádnému zjištění majetkové podstaty, a to zejména výzvy na součinnost vůči orgánům veřejné správy a dalším osobám ve smyslu ustanovení § 43 InsZ, kdy tam uvedené osoby jsou povinny insolvenčnímu správci poskytnout na jeho písemnou žádost údaje o majetku dlužníka a další údaje nutné pro správu majetkové podstaty, a to ve stejném rozsahu, v jakém by je poskytly dlužníkovi. Soudní exekutor pověřený provedením exekuce na majetek dlužníka je mimoto povinen na písemnou žádost insolvenčního správce vydat nebo zapůjčit znalecký posudek o ocenění majetku dlužníka nebo jeho části, poskytnout informace o majetku a závazcích dlužníka i o jiných zjištěních k hospodářské situaci dlužníka získané v rámci exekuce (§ 43 odst. 3 InsZ).

V případě, že by insolvenční správce pro zjištění majetkové podstaty potřeboval další informace, které mu buď povinné osoby dle § 43 InsZ nemohou sdělit nebo informace od jiných než právě uvedených povinných osob, může požádat insolvenční soud o postup podle

---

¹³² Viz HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. 1838 s. ISBN 978-80-7400-849-8, s. 157.

§ 128 OSŘ, podle kterého je zásadně „každý povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí“.¹³³

Pokud insolvenční správce není sto zjistit rozsah majetkové podstaty z důvodu neposkytnutí součinnosti dlužníka nebo jiných osob, kterou jsou povinny poskytovat správci součinnost podle § 210 InsZ, je oprávněn se obrátit na soud, aby tyto osoby sám vyzval ke splnění povinnosti pod sankcí pořádkové pokuty (§ 7 InsZ ve spojení s § 53 InsZ). V případě dlužníka může insolvenční správce též navrhnout jeho předvolání k výslechu a k prohlášení o majetku podle § 214 a násl. InsZ. Konečně může požádat insolvenční soud o nařízení prohlídky bytu nebo jiných místností dlužníka podle § 212 InsZ. V úvahu připadá také podání trestního oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu porušení povinnosti podle § 225 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“), i když efektivita tohoto postupu je dle našich zkušeností minimálně sporná.

Na základě všech zjištění insolvenční správce provádí soupis majetkové podstaty podle 217 a násl. InsZ. Tato jeho povinnost trvá po celou dobu insolvenčního řízení. Pro soupis majetkové podstaty slouží formulář, jehož obsahové náležitosti stanoví vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „VyhlPoFo“), vydaná ministerstvem na základě zákonného zmocnění uvedeného v § 431 písm. a) InsZ. V soupisu musí být krom označení majetku a dne soupisu uveden i důvod soupisu, případně též den a důvod vyloučení ze soupisu, s tím, že v pochybnostech je dnem soupisu nebo vyloučení ze soupisu den, kdy insolvenční správce tuto skutečnost oznámil insolvenčnímu soudu, to znamená den, kdy insolvenční správce soudu doručil ke zveřejnění soupis majetkové podstaty nebo jeho doplnění. Majetek sepsaný do majetkové podstaty je třeba vždy ocenit cenou obvyklou ve smyslu § 2 odst. 2 zákona č. 191/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů. Obligatorní znalecké ocenění InsZ předpokládá v případě ocenění majetku sloužícího k zajištění, při zpeněžení majetkové podstaty podle § 290 a 292 InsZ a také požaduje-li to věřitelský výbor, pod podmínkou, že věřitelský výbor uhradí náklady na toto ocenění (§ 219 InsZ). Dále je vyžadováno v oddlužení, pokud je v majetkové podstatě nemovitost (§ 398a odst. 2 InsZ). I bez žádosti věřitelského výboru

---

¹³³ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 90.

může insolvenční správce nechat ocenit obtížně ocenitelný majetek znalcem, pod podmínkou, že lze důvodně očekávat, že přínos pro majetkovou podstatu získaný tímto oceněním bude vyšší než náklady na toto ocenění (§ 219 odst. 3 InsZ). V opačném případě Nejvyšší soud správně uzavřel, že „lze takto vzniklý náklad na znalečném hradit z majetkové podstaty jen při splnění podmínek uvedených v § 39 odst. 3 insolvenčního zákona.“¹³⁴ Ocenění majetku včetně volby znalce a zhodnocení znaleckých závěrů je přitom dle judikatury Nejvyššího soudu výlučnou odpovědností insolvenčního správce.¹³⁵ Správce by měl po provedení soupisu dlužníka vždy vyzvat k písemnému prohlášení o správnosti a úplnosti soupisu podle § 221 InsZ.

Výjimečně, na základě rozhodnutí insolvenčního soudu, může insolvenční správce od soupisu podle § 213 InsZ upustit. Toto připadá v úvahu zejména tehdy, zjistí-li správce pouze zcela nepatrný majetek nebo majetek, u kterého lze očekávat, že náklady na jeho zpeněžení přesáhnou očekávaný výtěžek zpeněžení.

Podle § 217 InsZ poté, co dojde k zápisu, stane se osobu oprávněnou s tímto majetkem nakládat způsobem stanoveným InsZ pouze osoba s dispozičním oprávněním podle § 229 InsZ. „Na majetek sepsaný do majetkové podstaty se tedy pohlíží jako na majetek dlužníka“ a osoba s dispozičním oprávněním je oprávněna s ním nakládat ve stejném rozsahu jako jeho vlastník.¹³⁶ Nelze proto než souhlasit s T. Jirmáskem a D. Sedláčkem, že soupis do majetkové podstaty je tak s ohledem na jeho účinky „velmi silným nástrojem, který nemá v platném právu obdobu.“¹³⁷ Osoba, jejíž věc byla sepsána neoprávněně, má pak pouze dvě možnosti obrany, a to navrhnout vyřazení takové věci ze soupisu podle § 217 odst. 2 InsZ nebo podat vylučovací žalobu podle § 225 InsZ.

---

¹³⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sen. zn. 29 NSČR 94/2018.

¹³⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sen. zn. 29 ICdo 87/2018.

¹³⁶ Viz usnesení ze dne 27.3.2018, sp. zn. 29 Cdo 4214/2017 Nejvyšší soud dospěl k závěru, že „na majetek sepsaný do majetkové podstaty dlužníka se po dobu trvání účinků soupisu pohlíží jako na majetek dlužníka. Je-li osobou s dispozičními oprávněními [§ 229 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona], je insolvenční správce i v průběhu sporu o vyloučení majetku ze soupisu majetkové podstaty oprávněn takový majetek držet, užívat a používat jeho plody a užitky (například jej pronajímat a inkasovat nájemné), a to bez zřetele k tomu, zda je (insolvenční) dlužník vlastníkem takového majetku. Byl-li v době, kdy nastaly účinky soupisu, takový majetek platně pronajat, vstupuje insolvenční správce, jenž je osobou s dispozičními oprávněními do právního postavení pronajímatele, čímž mu vzniká i právo inkasovat nájemné a za podmínek uvedených v § 256 insolvenčního zákona nájemní smlouvu též vypovědět. To, že se třetí osoba (jako tvrzený vlastník sepsaného majetku) domáhá vylučovací žalobou vyloučení takového majetku ze soupisu majetkové podstaty dlužníka, nemá žádný vliv na platnost takové výpovědi z nájmu a probíhající excindační řízení proto není [ve smyslu § 109 odst. 2 písm. c) o. s. ř.] důvodem pro přerušování řízení, v němž se nájemce sepsaného majetku domáhá vůči insolvenčnímu správci určení, že taková výpověď je neoprávněná a že nájemní vztah trvá.“

¹³⁷ Viz JIRMÁSEK, Tomáš, SEDLÁČEK, Dušan *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 589.

Majetek sepsaný do soupisu z něj lze odstranit jeho vyřazením ze soupisu podle § 217 odst. 2 InsZ, vynětím podle § 227 InsZ nebo vyloučením na základě vylučovací žaloby podle § 225 InsZ, a to za splnění dále uvedených podmínek.

Vyřazení majetkové hodnoty ze soupisu je na místě, pokud v průběhu insolvenčního řízení vyjde najevo, že tato hodnota nenáleží do majetkové podstaty, a to bez zřetele k tomu, zda osoba, která bude mít z vyřazení majetku prospěch, se v době jeho vyřazení může domáhat jeho vyloučení podle § 225 InsZ. Insolvenční správce takový postup předem projedná s věřitelským výborem a současně o svém záměru vyrozumí insolvenční soud (§ 217 odst. 2 InsZ). Nic mu přitom nebrání, aby majetek opětovně sepsal. Důvodem takového postupu podle T. Jirmáska mohou být nově nastalé nebo nově zjištěné skutečnosti či přehodnocení skutkových a právních závěrů, které vedly k vyřazení věci. Ztotožňujeme se přitom s T. Jirmáskem, že stejně jako v případě vyřazení ze soupisu by k opětovnému sepsání měl správce přistoupit teprve po projednání s věřitelským výborem a poté, co vyrozumí insolvenční soud.¹³⁸

Dále může insolvenční správce kdykoli v průběhu insolvenčního řízení z majetkové podstaty vyjmout majetkové hodnoty, „které nemohou sloužit k uspokojení věřitelů“ (§ 227 InsZ). Zákon v § 227 příkladmo uvádí, že se bude jednat o „neprodejně věci a nedobytné pohledávky nebo majetek, na který se vztahuje rozhodnutí o zajištění vydané v trestním řízení a k jehož zpeněžení nebyl udělen souhlas příslušného orgánu činného v trestním řízení“. Vyjma nepatrného konkursu a oddlužení (§ 315 odst. 1 písm. c) InsZ a § 398 odst. 8 InsZ) si k tomuto postupu musí správce opatřit souhlas věřitelského výboru a insolvenčního soudu.

Podkladem pro vyloučení majetku na základě vylučovací žaloby podle § 225 InsZ je pravomocné rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým bylo vylučovací žalobě vyhověno. Jak uvedla A. Winterová, vylučovací žaloba je žalobou ryze procesní a rozhodnutí o ní nepřesahuje rámec insolvenčního řízení, „zejména jím není pravomocně rozhodnuto o hmotném právu vlastnickém či jiném. Předmětem řízení je výlučně otázka, zda věc může být pojata do soupisu majetkové podstaty.“¹³⁹ Jedná se o incidenční spor podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. b) InsZ. Přitom dle závěrů Nejvyššího soudu není nikdo jiný než insolvenční soud příslušný k posouzení oprávněnosti zahrnutí určitého majetku do soupisu

---

¹³⁸ Viz JIRMÁSEK, Tomáš. Spory o rozsah majetkové podstaty. *Právní rozhledy*. 2019, 27(19), s. 655-662. ISSN 1210-6410, s. 655.

¹³⁹ Viz WINTEROVÁ, Alena. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*. Praha, 4/2003, s. 12-17. ISSN 1210-6348, s. 14.

majetkové podstaty, a to ani jako otázky předběžné, protože žádné řízení vedené před jiným orgánem, než insolvenčním soudem nemůže zabránit tomu, aby nenastala nevyvratitelná právní domněnka o oprávněnosti soupisu majetku do majetkové podstaty podle § 225 odst. 3 InsZ.¹⁴⁰

Vylučovací žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci u insolvenčního soudu v prekluzivní třicetidenní hmotněprávní lhůtě ode dne, kdy bude osobě oprávněné k podání vylučovací žaloby doručeno vyrozumění insolvenčního správce o soupisu majetku do majetkové podstaty podle § 224 InsZ (§ 225 odst. 2 InsZ). Jedná se o druh určovací žaloby, u které se neprokazuje naléhavý právní zájem, protože tento vyplývá přímo z § 225 odst. 1 InsZ.¹⁴¹

Povinnými náležitostmi vyrozumění insolvenčního správce o soupisu do majetkové podstaty jsou podle ustanovení § 13a vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „VyhlJŘIR“) označení insolvenčního soudu včetně spisové značky, pod kterou je insolvenční řízení vedeno, označení dlužníka a označení osoby, které je vyrozumění určeno, údaje umožňující identifikaci věci, práva, pohledávky a jiné majetkové hodnoty zahrnuté do soupisu majetkové podstaty, odůvodnění zahrnutí věci, práva, pohledávky a jiné majetkové hodnoty do soupisu majetkové podstaty, datum a podpis insolvenčního správce, poučení o možnosti podat vylučovací žalobu s uvedením lhůty k jejímu podání a o následcích zmeškání této lhůty. Tyto náležitosti by dle závěrů Nejvyššího soudu měly zahrnovat též poučení o počátku běhu lhůty k podání vylučovací žaloby, uvedení osoby, vůči níž má vylučovací žaloba směřovat, a označení soudu, u něhož má být podána, s tím, že „chybí-li ve vyrozumění některá z těchto podstatných náležitostí, nemůže jeho doručení přivodit počátek běhu lhůty k podání vylučovací žaloby dle ustanovení § 225 odst. 2 insolvenčního zákona a v důsledku tohoto nenastane ani nevyvratitelná domněnka oprávněnosti soupisu podle ustanovení § 225 odst. 3 insolvenčního zákona“.¹⁴² V takovém případě, stejně jako v situaci, kdy insolvenční správce o soupisu osobu oprávněnou k podání

---

¹⁴⁰ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.11.2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014.

¹⁴¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011, uveřejněný pod číslem 116/2016 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

¹⁴² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2012, sp. zn. 29 Cdo 4034/2011.

vylučovací žaloby vůbec nevyrozuměl, lze vylučovací žalobu podat až do doby zpeněžení majetku.¹⁴³

Nebude-li žaloba podána včas, nebo ji insolvenční soud zamítne, odmítne, nebo řízení o ní zastaví, nastane nevyvratitelná právní domněnka oprávněnosti zahrnutí majetku do soupisu majetkové podstaty (§ 225 odst. 3 InsZ).

2.5.2.2. Zjišťování neplatných a neúčinných právních jednání

Zjišťování neplatných a neúčinných právních jednání přímo souvisí se zjišťováním majetkové podstaty. Ve vztahu k neplatným právním jednáním Nejvyšší soud poukázal na to, že právní úprava neplatných právních jednání byla do InsZ začleněna s cílem zajistit, aby otázka platnosti právního jednání týkajícího se majetku nebo závazků dlužníka „nebyla v průběhu insolvenčního řízení účelově vytěšňována (určovacemi žalobami podle § 80 písm. c/ o. s. ř. ...) mimo rámec procedur nastavených insolvenčním zákonem k řešení těchto otázek“.¹⁴⁴ Právní úprava neplatnosti právních jednání v InsZ je tedy stejně jako vylučovací žaloba podle § 225 InsZ jedním z projevů zásady vis attractiva concursus, podle které „všechny právní otázky, které se dotýkají insolvenčního řízení, mají být rozhodnuty insolvenčním soudem, jehož pravomoc a příslušnost je pro tyto účely založena právě onou „přitažlivou silou konkursu“. Jedná se tedy o pravomoc a příslušnost založenou na věcné souvislosti.“¹⁴⁵ V průběhu insolvenčního řízení je to proto výlučně insolvenční soud, který je oprávněn neplatnost právního jednání posoudit. Pokud jde o zhodnocení neplatnosti, aplikuje insolvenční soud normy občanského práva. Okruh neplatných právních jednání InsZ pouze rozšiřuje v ustanoveních §§ 246 odst. 4, 269, 270, 276, 295, 354 a 412 InsZ.¹⁴⁶

V případě relativní neplatnosti, kdy je nezbytné se neplatnosti dovolat, InsZ toto oprávnění podle § 231 odst. 3 InsZ oproti obecné občanskoprávní úpravě svěřuje též insolvenčnímu správci. Postup insolvenčního správce v situaci, kdy zjistí neplatné právní jednání, by měl být takový, že by měl majetek, kterého se neplatnost týká, sepsat do majetkové podstaty (v případě relativní neplatnosti až poté, co vznese námitku neplatnosti)

---

¹⁴³ Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 810.

¹⁴⁴ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011.

¹⁴⁵ Viz RICHTER, Tomáš. Základní zásady insolvenčního řízení. *Právník*. 9/2016, s. 713-732. ISSN 0231-6625, s. 723-724.

¹⁴⁶ Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 830.

a vyrozumět třetí osobu o soupisu podle § 224 InsZ. Neplatnost právního jednání pak bude řešena jako otázka předběžná v řízení o vylučovací žalobě podle § 225 InsZ, samozřejmě v případě, že bude excindanční žaloba podána.¹⁴⁷

Pokud jde o neúčinná právní jednání, InsZ upravuje pouze jeden případ, kdy tato neúčinnost nastává ze zákona, a tím, je ustanovení § 246 odst. 2 InsZ, podle kterého právní jednání dlužníka spočívající v nakládání s majetkovou podstatou po prohlášení konkursu, tedy poté, co dispoziční oprávnění k majetkové podstatě přešlo na insolvenčního správce, je vůči insolvenčním věřitelům neúčinné ze zákona. Postup insolvenčního správce je v tomto případě obdobný jako u absolutně neplatného právního jednání, a proto na něj odkazujeme.

V ostatních případech neúčinnosti právního jednání dle InsZ je třeba, aby se insolvenční správce této neúčinnosti dovolal odpůřčí žalobou.¹⁴⁸ InsZ v § 235 obecně definuje neúčinné právní jednání jako právní jednání, kterým dlužník zkracuje možnost uspokojení věřitelů nebo zvýhodňuje některé věřitele na úkor jiných. Souladně s § 546 ObčZ se za právní jednání považuje i dlužníkovu opomenutí. Má-li být právní jednání nebo opomenutí posouzeno jako neúčinné, musí tedy v jeho důsledku dojít ke zkrácení možnosti uspokojení insolvenčních věřitelů nebo ke zvýhodnění některého z těchto věřitelů oproti ostatním. Vedle této obecné definice neúčinnosti uvedené v § 235 InsZ obsahují § 240 až § 242 InsZ „skutkové podstaty“ neúčinných právních jednání. Při hodnocení právních jednání z hlediska jejich neúčinnosti musí být naplněna jak právě uvedená obecná definice, tak i jedna ze „skutkových podstat“ obsažených v § 240 až § 242 InsZ¹⁴⁹, kde zákon za neúčinné označuje – právní jednání bez přiměřeného plnění, znevýhodňující právní jednání¹⁵⁰ a právní jednání úmyslně zkracující.

---

¹⁴⁷ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19. října 2016, sp. zn. 103 VSPH 11/2016.

¹⁴⁸ Monopol insolvenčního správce k podání odpůřčí žaloby v insolvenčním řízení podrobili kritice T. Troup a A. Rakovský, kteří navrhli, aby měli toto oprávnění i jednotliví insolvenční věřitelé s odůvodněním, že insolvenční správce může být pod vlivem majoritního věřitele, v jehož prospěch dlužník neúčinné právní jednání učinil. Blíže TROUP, Tomáš, RAKOVSKÝ, Adam. Deformace obecného odpůřčího práva v prostředí insolvence aneb hůl do vody vnořená zdá se býti zlomená. *Obchodněprávní revue*. [online]. 2014, 6(10), s. 273 an. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1803-6554. Toto nebezpečí zde s ohledem na obecné kvorum pro převolbu insolvenčního správce podle § 29 InsZ také spatřujeme (blíže naše kritika v podkapitole 2.1.2).

¹⁴⁹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.12.2015, sen. zn. 29 ICdo 48/2013.

¹⁵⁰ Účelem institutu neúčinnosti zvýhodňujících právních jednání je dle Nejvyššího soudu zabránit selektivnímu uspokojování některých věřitelů, a zajistit, aby byli věřitelé uspokojováni v souladu se zásadou par conditio creditorum (pari passu) neboli poměrného uspokojování (nezajištěných) věřitelů, jež je jednou z hlavních zásad insolvenčního řízení, která je „modifikována zvláštními nároky některých věřitelů (Viz zejména § 296 a § 298 insolvenčního zákona).“ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 3815/2014. Podmínky zvýhodnění nebudou dle T. Sprinze splněny v případě tzv. „testu čisté ztráty“, to znamená „v případě, že věřitel sice obdrží plnění na svůj dluh, leč plnění je poskytnuto („vráceno“) zpět dlužníkovi (to znamená,

Výčet neúčinných právních jednání, u kterých se neúčinnost prosazuje výlučně žalobou insolvenčního správce, doplňuje § 111 odst. 3 InsZ¹⁵¹, podle kterého jsou neúčinnými ta právní jednání, která dlužník učinil bez souhlasu insolvenčního soudu poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, v rozporu s omezeními stanovenými v důsledku účinků spojených se zahájením insolvenčního řízení. Z rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu lze také dovodit, že pokud by bylo možné odporovat právnímu jednání dlužníka podle § 240 až 242 InsZ, je nutno „[stejně jednání, učiněné] dlužníkem ... poté, co nastaly účinky zahájení insolvenčního řízení (v němž posléze bylo rozhodnuto o úpadku dlužníka), považovat za neúčinné [neúčinné] ve smyslu § 111 odst. 3 insolvenčního zákona“.¹⁵² Pro posouzení, kdy bylo právní jednání učiněno (a zda se tedy jedná o právní jednání neúčinné podle ustanovení § 111 InsZ nebo § 240 až 242 InsZ), je dle judikatury Nejvyššího soudu určující den, kdy nastaly jeho účinky.¹⁵³

Dále je třeba k neúčinným odporovatelným právním jednáním doplnit právní jednání naplňující hypotézu § 248 odst. 2 InsZ, podle kterého se s výjimkami uvedenými v § 41¹⁵⁴ a § 167 odst. 2¹⁵⁵ InsZ prohlášením konkursu stávají neúčinnými práva na uspokojení ze zajištění, která se týkají majetkové podstaty a která dlužníkovi věřitelé získali poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, nebo podmínky § 248 odst. 3 InsZ, který stanoví, že prohlášením konkursu se stávají neúčinnými věcná břemena zatěžující majetkovou podstatu, která vznikla za nápadně nevýhodných podmínek poté, co nastaly účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení.

Podle ustanovení § 159 odst. 1 písm. d) InsZ je řízení o odpůrcí žalobě incidenčním sporem, který projedná a rozhodne insolvenční soud. Jedinou osobou aktivně legitimovanou k podání odpůrcí žaloby je insolvenční správce bez ohledu na to, zda je nebo není osobou s dispozičním oprávněním (§ 239 odst. 1 InsZ). Žalobu insolvenční správce podává

---

pokud existuje rozumná souvislost mezi přijetím plnění ze strany dlužníka a poskytnutím nového plnění dlužníkovi).“ Jako typický případ tohoto jednání uvádí T. Sprinz revolvingový úvěr opakovaně poskytovaný dlužníkovi v téže výši, s tím, že k datu zahájení insolvenčního řízení již dlužník úvěr neuhradil. SPRINZ, Petr. Odporovatelnost zvýhodňujících právních jednání aneb ex post cesta k poměrnému uspokojení věřitelů. *Obchodněprávní revue*. 2019, 11(11-12), s. 269-275. ISSN 1803-6554, s. 270.

¹⁵¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sp. zn. 29 Cdo 5517/2016.

¹⁵² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sp. zn. 29 Cdo 5517/2016.

¹⁵³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2017, sen. zn. 29 ICdo 76/2015.

¹⁵⁴ Zajištění zřízené v souvislosti se smlouvami o úvěru či obdobnými smlouvami, nebo smlouvami na dodávky energií a surovin uzavřenými insolvenčním správcem za obvyklých obchodních podmínek pro udržení nebo obnovení provozu obchodního závodu.

¹⁵⁵ Zajištění zřízené podle zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů pro vykonatelné pohledávky na náhradu škody nebo nemajetkové újmy způsobené trestným činem nebo na vydání bezdůvodného obohacení získaného trestným činem.

v prekluzivní lhůtě jednoho roku ode dne, kdy nastaly účinky rozhodnutí o úpadku (§ 239 odst. 3 InsZ). Ačkoli povaha této lhůty není zákonem stanovena, stejně jako T. Moravec¹⁵⁶ nebo P. Sprinz¹⁵⁷ se domníváme, i z procesní opatrnosti, že tato lhůta je lhůtou hmotněprávní¹⁵⁸. Dle Nejvyššího soudu „účinky odpůrcí žaloby (§ 235 a násl. insolvenčního zákona) nastávají dnem, kdy byla doručena insolvenčnímu soudu, a to bez ohledu na skutečnost, že žalobce odstranil vadu takové žaloby ... až na základě (následné) výzvy insolvenčního soudu“.¹⁵⁹ Lhůta je tedy zachována i v případě žaloby trpící vadami.

Pasivně legitimovanými jsou osoby, v jejichž prospěch bylo neúčinné právní jednání učiněno nebo které z něho měly prospěch (§ 237 InsZ). Přitom platí, že osobou, která měla z neúčinného právního jednání prospěch, je i osoba, které dlužník s jejím souhlasem splnil dluh za jejího dlužníka.¹⁶⁰ To, zda tyto osoby současně jsou či nejsou stranami smlouvy, jejíž neúčinnost bude v řízení napadána, není dle Nejvyššího soudu směrodatné.¹⁶¹

Povinnost vydat dlužníkovo plnění z neúčinných právních jednání do majetkové podstaty nepřechází na další nabyvatele¹⁶², s výjimkou dědiců a právních nástupců, na které přešlo plnění z neúčinného právního jednání, z řad osob dlužníkovi blízkých nebo tvořících s dlužníkem koncern, a dalších osob za podmínky, že jim v době nabytí plnění musely být známy okolnosti odůvodňující právo dovolávat se neúčinnosti právního jednání vůči osobě primárně povinné vydat dlužníkovo plnění z neúčinného právního jednání do majetkové podstaty (§ 237 odst. 2 InsZ). Z ustanovení § 237 odst. 1 InsZ není, pokud jde o právní nástupce, zřejmé, zda zákonodárce tímto pojmem zamýšlel univerzální či singulární právní nástupce. Máme zato, že pojem „přechod plnění“ spíše svědčí pro univerzální sukcesi. Interpretační nejasnosti nicméně přetrvávají.¹⁶³ Pokud zákonodárce zamýšlel zahrnout

---

¹⁵⁶ Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 879.

¹⁵⁷ Viz SPRINZ, Petr *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 649.

¹⁵⁸ Shodný závěr vyplývá např. i z usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.8.2017, sp. zn. 104 VSPH 494/2017 nebo z usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.1.2018, sp. zn. VSOL 323/2017.

¹⁵⁹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.10.2018, sen. zn. 29 ICdo 84/2016.

¹⁶⁰ „Osobou, která ve smyslu § 237 odst. 1 insolvenčního zákona měla prospěch z dlužníkova neúčinného právního úkonu, je i osoba (věřitel), které dlužník ve smyslu § 332 odst. 1 obch. zák. splnil dluh (jako ‚třetí osoba‘) za jejího dlužníka.“ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2017, sp. zn. 29 Cdo 363/2015.

¹⁶¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2020, sen. zn. 29 ICdo 128/2018.

¹⁶² Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 868.

¹⁶³ Viz např. SPRINZ, Petr *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 644.

i sukcesi singulární, mělo by být ustanovení § 237 InsZ v rámci novelizací patřičně zpřesněno.¹⁶⁴

Není-li možné vydat do majetkové podstaty původní dlužníkovo plnění z neúčinného právního jednání, typicky v případě dalšího převodu nebo zániku věci¹⁶⁵, musí být poskytnuta rovnocenná náhrada. Jelikož zákon neuvádí, že by se mělo jednat o peněžitou náhradu, stejně jako T. Moravec se přikláníme k tomu, že „náhrada nemusí být nutně poskytnuta v penězích, ale podle okolností teoreticky i v úkonech, ale zejména v naturální podobě.“¹⁶⁶ Podstatné nicméně je, aby hodnota této náhrady odpovídala obvyklé ceně plnění, které neúčinným právním jednáním dlužníka z majetkové podstaty ušlo, stanovené ke dni účinnosti právního jednání.¹⁶⁷

Tím, koho ve sporu o neúčinnost tíží břemeno tvrzení i důkazní ohledně naplnění podmínek neúčinnosti, je insolvenční správce. Dle Nejvyššího soudu však úspěchu žaloby nebrání skutečnost, že insolvenční správce nepopřel pořadí věřitelem přihlášené pohledávky, za situace, kdy se odpůřčí žalobou následně domáhá neúčinnosti tohoto zajištění.¹⁶⁸

Rozhodnutí o neúčinnosti právního jednání je rozhodnutím konstitutivním, neboť teprve ke dni právní moci rozhodnutí, kterým byla neúčinnost určena, náleží plnění z dlužníkova neúčinného jednání do majetkové podstaty a insolvenční správce je oprávněn je do ní sepsat a následně zpeněžit, přičemž vylučovací žaloba již není s ohledem na předchozí rozhodnutí insolvenčního soudu o odpůřčí žalobě přípustná (§ 239 odst. 4 InsZ).

Vedle určení neúčinnosti dlužníkova právního jednání může dle ustanovení § 239 odst. 4 InsZ insolvenční správce od účinnosti novely InsZ č. 294/2013 Sb. v případě peněžitého plnění nebo peněžité náhrady za poskytnuté plnění uplatnit jednou žalobou též nárok na plnění. S ohledem na konstitutivní charakter petitu o neúčinnosti právního jednání

---

¹⁶⁴ Viz WEIGL, Veronika. Odporovatelná neúčinná právní jednání dle insolvenčního zákona a možnosti smírného řešení sporů. *Právní rozhledy*. 2023, 31(7), s. 238-242. ISSN 1210-6410, s. 240.

¹⁶⁵ Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol., op. cit. pozn. č. 162, s. 862.

¹⁶⁶ Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol., op. cit. pozn. č. 162, s. 862.

¹⁶⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.12.2019, sen. zn. 29 ICdo 24/2018.

¹⁶⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2017, sen. zn. 29 ICdo 33/2015. Jak akcentoval Nejvyšší soud v citovaném rozsudku, není tento stav žádoucí, a tedy tam, kde důvody neúčinnosti přihlášené pohledávky (nebo jejího zajištění) jsou insolvenčnímu správci známy již v době přezkumu pohledávky, by měl insolvenční správce popřít pohledávku nebo její zajištění z příčin, pro něž hodlá podat odpůřčí žalobu, aby tím nepřivodil „stav, kdy průběh insolvenčního řízení (a v případě zajištění též správu předmětu zajištění a jeho zpeněžování) bude takto zjištěný (zajištěný) věřitel ovlivňovat (svými hlasy a pokyny) po dobu trvání sporu (o následné odpůřčí žalobě), jehož výsledkem může být (coby důsledek úspěchu s odpůřčí žalobou), že se k pohledávce (nebo k jejímu zajištění) nepřihlíží (pro neúčinnost).“

by lhůta k plnění měla být vázána na právní moc určovacího výroku.¹⁶⁹ Nedostatkem právě uvedené novelizace bezesporu je, že plnění omezuje na peněžité plnění nebo peněžitou náhradu za poskytnuté plnění. Smyslu právní úpravy by nicméně odporovalo, pokud by jednou žalobou bylo možné požadovat rovnocennou peněžitou náhradu za nepeněžité plnění, ale samotné nepeněžité plnění nikoli.¹⁷⁰ Pro vyloučení pochybností by přesto bylo žádoucí v tomto duchu ustanovení § 239 odst. 4 InsZ novelizovat.

Dle judikatury Nejvyššího soudu se roční lhůta k podání odpůří žaloby nevztahuje na uplatnění nároků na vydání plnění z neúčinného právního jednání do majetkové podstaty nebo na poskytnutí rovnocenné náhrady podle § 236 odst. 2 InsZ.¹⁷¹ Žaloba na plnění tedy může být podána i samostatně až po úspěchu žaloby na určení. Tento postup by mohl být veden snahou insolvenčního správce ušetřit majetkové podstatě v případě neúspěchu odpůří žaloby na náhradě nákladů řízení. Správce nicméně musí vždy pečlivě uvážit vhodnost takového postupu s ohledem na oddálení možného uspokojení věřitelů.

2.5.2.3. Přezkum přihlášených pohledávek

F. Štajgr by uvedl, že podstatou insolvenčního řízení je „přeměna nejistoty v jistotu spojená s realizací této jistoty ... se vztahem na tutéž osobu jako povinnou“.¹⁷² Ona přeměna nejistoty v jistotu neboli nalezení práva se děje především cestou přezkoumání přihlášených pohledávek, jenž je výlučným oprávněním insolvenčního správce a od jeho výsledku se odvíjí, zda a v jakém poměru uspokojení bude insolvenční věřitel v řízení bez dalšího v případě dostatečnosti majetkové podstaty uspokojován, a nepřímo též jaký bude poměr uspokojení ostatních věřitelů. Dalším závažným důsledkem věřitele s popřenou pohledávkou je nemožnost v rozsahu popření hlasovat, pokud mu toto právo nepřizná schůze věřitelů či insolvenční soud (§ 51 odst. 1 InsZ). Přitom nikdo ani insolvenční soud není oprávněn zasahovat do tohoto výlučného přezkumného oprávnění insolvenčního správce. Nejvyšší soud jak v poměrech ZKV, tak v poměrech InsZ opakovaně konstatoval, že insolvenční soud není při výkonu dohlédací činnosti oprávněn uložit insolvenčnímu správci, „jaký postoj má

---

¹⁶⁹ Viz SPRINZ, Petr *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 652.

¹⁷⁰ Obdobně MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 881.

¹⁷¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sen. zn. 29 ICdo 5/2015.

¹⁷² Viz ŠTAJGR, František. *Konkursní právo*. Praha: Všehrd, 1947, 576 s., s. 13.

zaujmout k přihlášeným pohledávkám“.¹⁷³ Další důsledky popření, v závislosti na jeho rozsahu, vyplývají z ustanovení §§ 178 a 179 InsZ.

Předmětem přezkumu jsou především přihlášené pohledávky. Přihlásit lze jak pohledávky peněžité, tak nepeněžité, splatné i nesplacené, podmíněné i nepodmíněné, vykonatelné i nevykonatelné, zajištěné ve smyslu InsZ i nezajištěné. V každém případě se však musí jednat o pohledávky existující nejpozději ke dni jejich uplatnění přihláškou. K tomu Nejvyšší soud výslovně uvedl, že „pro pohledávky, které věřitelé uplatňují vůči dlužníku podáním přihlášky, platí, že musí existovat (byť dosud nejsou splatné nebo jsou vázány na podmínku, k jejímuž splnění může dojít později) zpravidla ke dni rozhodnutí o úpadku ..., nejpozději však (není-li s rozhodnutím o úpadku spojeno rozhodnutí o prohlášení konkursu ...) ke dni přihlášení provedeného v propadné lhůtě vymezené rozhodnutím o úpadku“.¹⁷⁴ Výjimku z tohoto pravidla představují zajištěné budoucí pohledávky (§ 166 InsZ).

Přihláška pohledávky je procesním úkonem, kterému v mimoinsolvenčním režimu odpovídá žaloba na plnění. Její obsahové náležitosti stanoví § 174 InsZ tak, že musí obsahovat obecné náležitosti podání podle § 42 odst. 4 OSŘ, důvod vzniku a výši přihlašované pohledávky. Peněžní vyjádření je odrazem zásady povinné konverze pohledávek věřitelů na pohledávky peněžité vyjádřené v § 175 InsZ, tak, aby bylo možné realizovat poměrné uspokojení pohledávek podle pravidel daných InsZ, protože jen u peněžitých pohledávek „je zajištěna porovnatelnost a realizovatelné poměrné uspokojení“.¹⁷⁵

K uplatnění přihlášky je třeba využít formulář dle VyhlPoFo. Pokud je věřitel oprávněn podat přihlášku v listinné podobě (§ 80a InsZ), musí ji podat dvakrát, v elektronické podobě postačí jedno vyhotovení (§ 42 odst. 4 OSŘ ve spojení s § 7 InsZ). Důvodem vzniku popřené pohledávky (§ 174 odst. 2 InsZ) se rozumí skutečnosti, na nichž se pohledávka zakládá. Jak ozřejmil Nejvyšší soud, jedná se o skutkové okolnosti, nikoliv (pouhou) právní kvalifikaci pohledávky, které musejí být vylíčeny tak, aby byl skutek, na jehož základě věřitel uplatňuje svůj nárok, jednoznačně identifikovatelný, nezaměnitelný s jiným skutkem.¹⁷⁶ Popis

---

¹⁷³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2013, sen. zn. 29 NSCR 63/2011. Obdobně za právního stavu dle ZKV viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.2.2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010.

¹⁷⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011.

¹⁷⁵ Viz RICHTER, Tomáš. Základní zásady insolvenčního řízení. *Právník*. 9/2016, s. 713-732. ISSN 0231-6625, s. 721.

¹⁷⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2016, sen. zn. 29 ICdo 55/2014. Podle § 192 odst. 4 InsZ může věřitel až do skončení přezkumného jednání, dokud jeho pohledávka není zjištěna, měnit výši přihlašované pohledávky. Změna důvodu vzniku přihlašované pohledávky, nebo změna pořadí přihlašované pohledávky

skutku může být v přihlášce nahrazen odkazem na přílohu obsahující odůvodněné rozhodnutí nebo žalobu, eventuálně jejich kombinaci¹⁷⁷ nebo podrobný rozpis celkové sumy uvedené v přihlášce na jednotlivé pohledávky a konkrétní identifikaci jednotlivých právních důvodů jejich vzniku.¹⁷⁸

Podle § 177 InsZ je k přihlášce pohledávky třeba přiložit listiny, jimiž věřitel dokládá svůj nárok. Jestliže tak věřitel neučiní, není to samo o sobě vadou přihlášky, nicméně důsledkem bude, že věřitel nesplní povinnost důkazní, uplatněný nárok neprokáže a pokud tak neučiní ani následně ještě před přezkumem, může počítat s tím, že správce jí přihlášenou pohledávku popře, nebude-li nárok jednoznačně vyplývat z účetnictví či daňové evidence dlužníka. Vadná ve smyslu ustanovení § 188 InsZ totiž může být toliko samotná přihláška pohledávky.¹⁷⁹

Jedinou přílohou, která tedy musí být ke přihlášce pohledávky přiložena, je písemná plná moc opatřená prostým neověřeným podpisem¹⁸⁰, v případě, že je věřitel při podání přihlášky zastoupen. Pokud bude tato příloha absentovat, nejedná se o vadu přihlášky podle § 188 InsZ, nýbrž o odstranitelný nedostatek podmínky řízení, kdy by již insolvenční soud a nikoli správce měl vyzvat domnělého zástupce k předložení řádné plné moci podle § 104 odst. 2 OSŘ a v případě nezjednání nápravy řízení o přihlášce pohledávky zastavit dle § 104 odst. 2 OSŘ.¹⁸¹ Obdobné platí, jestliže přihláška nebyla podána stanoveným způsobem nebo na předepsaném formuláři, kdy nejprve musí insolvenční soud podle § 43 OSŘ vyzvat věřitele na odstranění těchto vad, a teprve po jejich odstranění postoupí přihlášku insolvenčnímu správci ke přezkumu.¹⁸²

Jelikož je přihláška pohledávky procesním úkonem, a InsZ nestanoví jinak, není podle § 7 InsZ ve spojení s § 57 odst. 3 OSŘ sporu o tom, že přihlašovací lhůta je lhůtou procesní.¹⁸³ S odkazem na ustanovení § 83 InsZ však její zmeškání nelze prominout. Později lze uplatnit pouze práva na uspokojení ze zajištění v případě, že dlužník nabyl vlastnické právo k věci zatížené zástavním právem až v průběhu insolvenčního řízení v době po uplynutí

(uplatněním dřívějšího pořadí, než bylo přihláшено) je možná jen do uplynutí lhůty k přihlášení pohledávky do insolvenčního řízení. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2018, sen. zn. 29 ICdo 88/2016.

¹⁷⁷ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.4.2010, sp. zn. 1 VSPH 226/2010.

¹⁷⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4.2012, sp. zn. 29 Cdo 145/2010.

¹⁷⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2021, sen. zn. 29 NSCR 31/2020.

¹⁸⁰ Viz § 28 odst. 4 OSŘ ve spojení s § 7 IŘ.

¹⁸¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2015, sen. zn. 29 NSČR 26/2013.

¹⁸² Viz § 80a odst. 3 InsZ.

¹⁸³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2013, sen. zn. 29 NSCR 9/2011.

lhůty k podání přihlášek. V takovém případě tomuto zajištěnému věřiteli insolvenční soud stanoví lhůtu k uplatnění práva na uspokojení ze zajištění.¹⁸⁴

Prekluzivní lhůta k přihlášení pohledávek se dále nevztahuje na věřitele, jejichž pohledávky se dle InsZ nebo jiného zákona považují za přihlášené. Mezi tyto pohledávky se řadí náhrada nákladů incidenčního sporu o pravost, výši nebo pořadí přihlášených pohledávek vůči dlužníku podle § 202 odst. 1 InsZ, pohledávky odpovídající protiplnění poskytnutému dlužníkovi z neúčinného právního jednání podle § 237 odst. 4 InsZ¹⁸⁵, pohledávka manžela dlužníka vzniklá po prohlášení konkursu vypořádáním společného jmění manželů podle § 275 InsZ a v případě úpadku finančních institucí pohledávky specifikované § 373 odst. 1, § 373 odst. 8 a 385 odst. 1 InsZ. Do této kategorie dále podle § 24 odst. 2 písm. b) ve spojení s § 24 odst. 4 zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů patří též regresní nárok České kanceláře pojistitelů vůči dlužníkovi, což potvrdily oba vrchní soudy s tím, že tuto pohledávku není nutné přihlašovat bez ohledu na dobu, kdy vznikla.¹⁸⁶ Tomu odpovídá i stanovisko Nejvyššího soudu, podle kterého pohledávky, na které hledí insolvenční zákon jako na přihlášené, ačkoli přihlášený nebyly, mohou na rozdíl od povinně přihlašovaných pohledávek výjimečně vzniknout i později než v propadné lhůtě pro přihlášení pohledávek.¹⁸⁷

Stejně jako T. Moravec¹⁸⁸ a P. Sprinz¹⁸⁹ máme zato, že i pohledávky, na které se hledí jako na přihlášené, by měly být insolvenčním správcem přezkoumány, poněvadž zákonná úprava o nich hovoří jako o přihlášených, ale nikoli též jako o zjištěných. Tento názor opět sdílejí oba vrchní soudy. Vrchní soud v Praze v této souvislosti uvedl, že „pohledávku ... lze považovat v insolvenčním řízení za přihlášenou (a je tak nutno s ní nakládat), jen pokud byla

---

¹⁸⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011.

¹⁸⁵ Ztotožňujeme se s právní argumentací O. Řeháčka a M. Vrby, podle kterého je toto ustanovení třeba aplikovat i v případě neúčinnosti zvýhodňujícího solučního právního jednání dlužníka, kterým dlužník uhradil věřiteli dluh před splatností, neboť jen tím, že příjemce plnění (věřitel) bude považován za přihlášeného věřitele, může být obnovena zásada par conditio creditorum, když „ušlé plnění se navrací do majetkové podstaty a zvýhodněný věřitel je postaven na roveň věřitelů obdobného postavení s tím, že bude uspokojen zásadně poměrně společně s nimi.“ ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. Plnění dluhu jako zvýhodňující právní jednání. *Právní rozhledy*. [online]. 2015, 23(17), s. 573-579. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

¹⁸⁶ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.4.2009, sp. zn. 1 VSPH 33/2009, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.1.2016, sp. zn. 4 VSPH 119/2016 a usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8.6.2017, sp. zn. 3 VSOL 452/2017.

¹⁸⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011.

¹⁸⁸ Viz MORAVEC, Tomáš in MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 871.

¹⁸⁹ Viz SPRINZ, Petr in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 646.

v tomto řízení věřitelem uplatněna ..., popř. pokud věřitelův požadavek na její úhradu dlužníkem vyšel v řízení jinak najevo, a musí se tak vždy stát způsobem umožňujícím zaujmout kvalifikované stanovisko k její pravosti a výši, neboť teprve tehdy je dán procesní podklad k tomu, aby mohla být přezkoumána“.¹⁹⁰ Naopak J. Kozák pohledávky, na které se hledí jako přihlášené, považuje též za zjištěné.¹⁹¹ Obdobný názor lze dovodit i u J. Maršíkové, která uvádí, že se pohledávky považované za přihlášené nezařazují na seznam přihlášených pohledávek, který je podkladem pro jejich přezkoumání.¹⁹² S ohledem na rozpolcenost výkladu přezkoumatelnosti těchto pohledávek považujeme za žádoucí, aby bylo přezkumné právo insolvenčního správce vzhledem k těmto nárokům v InsZ výslovně upraveno.

Poněvadž pouze bezvadná přihláška pohledávky je způsobilá přezkumu, insolvenční správce přihlášku nejprve podrobí zkoumání, zda splňuje všechny zákonem stanovené náležitosti (§ 188 InsZ), jak bylo uvedeno výše¹⁹³. Pokud insolvenční správce dojde k závěru, že je přihláška vadná, je jeho úkolem vyzvat věřitele, aby přihlášku opravil či doplnil ve lhůtě, která nesmí být kratší 15 dnů (§ 188 odst. 2 InsZ).¹⁹⁴ Ve výzvě insolvenční správce specifikuje, jaké nedostatky přihláška má a jak je třeba ji opravit nebo doplnit, lhůtu k opravě či doplnění, a poučení o následcích nesplnění výzvy, tedy, že vadná přihláška bude předložena insolvenčnímu soudu k rozhodnutí, že se k ní nepřihlíží, insolvenční soud ji podle § 185 InsZ odmítne, přičemž právní mocí takového rozhodnutí účast věřitele v insolvenčním řízení končí.¹⁹⁵ Dle závěrů Nejvyššího soudu „přirozenou součástí poučení o tom, jak je nutné provést opravu nebo doplnění přihlášky, je i poučení o tom, jakým způsobem má být

---

¹⁹⁰ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.4.2009, sp. zn. 1 VSPH 33/2009. Obdobně usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8.6.2017, sp. zn. 3 VSOL 452/2017.

¹⁹¹ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 893.

¹⁹² Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 388.

¹⁹³ Ve vztahu k uplatnění práva na uspokojení ze zajištění doplňujeme, že dle judikatury Nejvyššího soudu je vadou přihlášky, pokud insolvenční věřitel uplatní přihláškou pohledávku, jejíž zajištění bylo zřízeno jedním právním jednáním pro celou zajištěnou pohledávku, tak, že ji částečně uplatní jako zajištěnou a částečně jako nezajištěnou. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sen. zn. 29 ICdo 61/2016.

¹⁹⁴ Dle ustálené judikatury v případě, že insolvenční správce vady neodhalí, a tyto vyvstanou na povrch až v incidenčním sporu o pravost, výši nebo pořadí pohledávky, musí být žaloba pro předčasnost zamítnuta, a následně je nutné dodatečně provést odstranění vad přihlášky a její nový přezkum. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sen. zn. 29 ICdo 61/2016 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2018, sen. zn. 29 ICdo 27/2017.

¹⁹⁵ Jestliže insolvenční soud dospěje po přezkoumání náležitostí přihlášky k závěru, že přihláška pohledávky vskutku má vady nebo je neúplná a pro tyto nedostatky ji nelze přezkoumat, ale výzva insolvenčního správce byla vadná, pak sám v rámci dohlédací činnosti odstraní nedostatky této výzvy vlastní výzvou. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2017, sen. zn. 29 NSČR 107/2015.

provedena oprava nebo doplnění přihlášky ... a o tom, komu má být zaslána (adresována) oprava nebo doplnění přihlášky“.¹⁹⁶ Jelikož se jedná o opravu či doplnění přihlášky, je adresátem opravy stejně jako při podání přihlášky insolvenční soud. Na rozdíl od samotné přihlášky však nemusí být oprava či doplnění přihlášky provedeny formuláři.¹⁹⁷ Pokud by věřitel zaslal podání v rozporu s poučením insolvenčního správce pouze insolvenčnímu správci, pak je dle Nejvyššího soudu „taková oprava nebo doplnění včasná jen tehdy, odevzdá-li insolvenční správce opravu nebo doplnění přihlášky nejpozději posledního dne lhůty určené k opravě nebo doplnění přihlášky ve výzvě orgánu, který má povinnost doručit podání insolvenčnímu soudu“.¹⁹⁸

Samotné přezkoumání insolvenčního správce provede zejména podle ke přihlášce přiložených dokladů a podle účetnictví dlužníka či jeho účetní evidence, je-li tato k dispozici. Obligatorně vyzve též dlužníka k vyjádření ke přihlášeným pohledávkám (§ 188 odst. 1 InsZ). Je-li to potřebné, využije též součinnosti třetích osob podle § 43 InsZ.

Pohledávky podléhající přezkumu správce zařadí do seznamu přihlášených pohledávek. Pokud jde o jeho obsahové a formální náležitosti i jeho zveřejňování a lhůty, odkazujeme na § 189 InsZ a v případě oddlužení na ustanovení § 410 odst. 2 InsZ. S nedodržením lhůty pro zveřejnění seznamu insolvenčním soudem dle § 189 odst. 3 InsZ zákon nespojuje žádný následek. Insolvenční praxe se však vyvinula tak, že insolvenční soud ukládá insolvenčnímu správci předložení seznamu přihlášených pohledávek v takové lhůtě, aby měl soud prostor pro zveřejnění v souladu se zákonem. A. Stanislav v této souvislosti dospěl k závěru, že pokud by insolvenční správce „doplnil jednotlivé pohledávky do seznamu přihlášených pohledávek méně než tři dny před jeho konáním, zamezil by ostatním věřitelům realizaci popěrného úkonu podle § 200, a tím by významným způsobem omezil jejich práva na ochranu majetku garantovaného ústavou“.¹⁹⁹ S tímto výkladem se neztotožňujeme. Jednak seznam přihlášených pohledávek zásadně není pro posouzení oprávněnosti přihlašovaného nároku dostačující. Jednak máme zato, že stejně jako v oddlužení, kdy seznam přihlášených pohledávek není před přezkoumáním zveřejňován v insolvenčním rejstříku, věřiteli nic nebrání tomu, aby popřel pohledávku pouze na základě znalosti přihlášky pohledávky

---

¹⁹⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2020, sen. zn. 29 NSČR 118/2019.

¹⁹⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2017, sen. zn. 29 NSČR 107/2015.

¹⁹⁸ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2020, sen. zn. 29 NSČR 118/2019.

¹⁹⁹ Viz STANISLAV, Antonín *in* KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 744.

zveřejněné v insolvenčním rejstříku, případně v kombinaci s nahlédnutím do spisu insolvenčního správce, a zjistí-li následně, že popření nebylo důvodné, vzal ho ve lhůtě dané v § 200 odst. 5 InsZ zpět.²⁰⁰

Samotné přezkoumání přihlášených pohledávek se v odehrává na jednání u insolvenčního soudu, s výjimkou oddlužení, kdy na základě novely č. 64/2017 Sb. InsZ došlo k významnému přesunu části soudní agendy na insolvenčního správce, a přezkoumání přihlášených pohledávek od 1.7.2017 probíhá na osobním jednání dlužníka s insolvenčním správcem. Stanovisko, které insolvenční správce zaujal v seznamu přihlášených pohledávek, je pouze stanoviskem předběžným a insolvenční správce ho může během přezkoumání změnit (§ 192 odst. 2 InsZ). Podle ustanovení § 190 odst. 2 InsZ se může insolvenční správce nechat na přezkumném jednání zastoupit na své nebezpečí a náklady pouze jiným insolvenčním správcem. V případě oddlužení, které se přezkum koná na osobním jednání správce s dlužníkem, dle ministerstva jako dohledového orgánu nad insolvenčními správci podle stávající právní úpravy insolvenční správce „nahrazuje na osobním jednání podle § 410 odst. 2 InsZ roli, kterou plnil soudce“, a proto je na toto osobní jednání třeba nahlížet „jako na soudní jednání“, a na uvedeném jednání je tudíž nepřípustné, aby se insolvenční správce nechal zastoupit jakoukoli jinou osobou, jiného insolvenčního správce nevyjímaje.²⁰¹ Domníváme se, že tato restriktivní interpretace je v rozporu se zákonem, a na rozdíl od ministerstva jsme přesvědčeni, že v souladu § 410 odst. 1 InsZ je možné, aby se insolvenční správce nechal na osobním jednání s dlužníkem zastoupit jiným insolvenčním správcem coby osobou stejně odborně způsobilou.

Pokud insolvenční správce dojde k závěru, že uplatněná pohledávka není po právu, může ji popírat co do pravosti, výše nebo pořadí. Popření pravosti pohledávky je popřením co do základu, kdy je namítáno, že pohledávka nevznikla, zcela zanikla nebo se promlčela (§ 193 InsZ). Pohledávka je tak sporná v celé své výši.²⁰² O popření výše jde tehdy, je-li namítáno, že dlužníkův závazek je nižší než přihláškou uplatněný nárok, přičemž pro perfektnost popření zákon vyžaduje, aby popírající současně uvedl, jaká je ve skutečnosti výše

---

²⁰⁰ Viz § 200 odst. 2 InsZ, § 189 odst. 2 InsZ, § 201 odst. 1 písm. c) InsZ.

²⁰¹ Viz *Dohledový benchmark Odboru insolvenčních a soudních znalců Sekce dohledu a justice Ministerstva spravedlnosti ČR č. 2/2021 ke konání osobního jednání s dlužníkem podle § 410 odst. 2 insolvenčního zákona prostřednictvím videokonference ze dne 13.7.2021.* [cit. 2023-01-25]. Dostupné z: <https://insolvency.justice.cz/wp-content/uploads/2021/07/Benchmark_c_2_2021_k_moznosti_konani_jednani_s_dlužnikem_podl_40.pdf>.

²⁰² Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy.* 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 400.

pohledávky (§ 194 InsZ). V případě popření pořadí je pak namítáno, že pohledávka má méně výhodné pořadí, než je uvedeno v přihlášce nebo je popírána existence zajištění. Obsahem popření by mělo být uvedení, v jakém pořadí má být pohledávka uspokojena (195 InsZ). Lze souhlasit s J. Maršíkovou, že v případě popření zajištění je pořadí, v jakém by měla být pohledávka uspokojena, zřejmé již se samotného popření pořadí, kdy se pak jedná o pohledávku nezajištěnou.²⁰³ Přitom popření výše pohledávky nemá vliv na její pořadí a popření pořadí nemá vliv na pravost ani výši pohledávky (§ 196 odst. 1 InsZ). Pokud se však jedná o zajištěného věřitele s právem na uspokojení pouze z majetku sloužícího k zajištění²⁰⁴, má popření zajištění tytéž účinky jako popření pravosti a bylo-li pořadí popřeno jen zčásti, tytéž účinky jako popření výše (§ 196 odst. 2 InsZ).

Dle ustálené judikatury Nejvyššího soudu je možné popření učinit i jako eventuální procesní úkon, kdy popírající popře pravost pohledávky a pro případ, že toto popření nebude shledáno důvodným, popře i výši pohledávky, případně pořadí.²⁰⁵ Takový postup správci nelze než doporučit, neboť popření pouhé pravosti soudu umožňuje zkoumat pouze základ nároku, s tím, že je-li dán, pak nemůže soud zkoumat též výši nebo pořadí. Obdobně popření pohledávky co do její výše umožňuje soudu ve sporu o určení výše pohledávky zkoumat pouze tuto výši (a to pouze v popřené rozsahu), nikoli též posuzovat pravost či pořadí pohledávky. Stejně tak je-li popřeno pouze pořadí přihlášené pohledávky, pravost ani výši pohledávky soud posuzovat nemůže.²⁰⁶

Jelikož je popěrný úkon úkonem procesním, platí pro něj co do jeho obsahu přiměřeně ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ. Popření nevykonatelné pohledávky nemusí insolvenční správce odůvodnit a nemusí blíže vymezit důvody svého popření, byť Nejvyšší soud uvedl, že je to pro další postup účastníků žádoucí.²⁰⁷ Důvody popření je však insolvenční správce vždy povinen uvést u pohledávky vykonatelné, kdy je podle ustanovení § 199 odst. 3 InsZ při podání žaloby na popření vykonatelné pohledávky²⁰⁸ vázán důvody svého popření²⁰⁹, přičemž jako důvod popření může insolvenční správce uplatnit pouze skutečnosti neuplatněné dlužníkem v řízení, ve kterém byl exekuční titul vydán, a důvodem

---

²⁰³ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana *in* MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol., op. cit. pozn. č. 202, s. 402.

²⁰⁴ Jde zejména o situace, kdy je dlužník pouze věřitelem zástavním a nikoli též obligačním.

²⁰⁵ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.5.2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98, uveřejněný pod číslem 76/2002 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

²⁰⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.5.2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98, uveřejněný pod číslem 76/2002 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

²⁰⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 ICdo 31/2014.

²⁰⁸ K vykonatelné pohledávce viz § 191 odst. 1 a § 177 odst. 1 InsZ.

²⁰⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 ICdo 31/2014.

popření nemůže být jiné právní posouzení.²¹⁰ Pokud půjde o vykonatelnou pohledávku, žalobu na popření pravosti a výše podává insolvenční správce (§ 199 InsZ). V případě nevykonatelné pohledávky nebo v případě sporu o pořadí je vždy třeba, aby tento spor zahájil věřitel, a to i u pohledávek vykonatelných, protože exekučním titulem byl stanoven jen základ a výše pohledávky a pořadí ani právo na uspokojení ze zajištění nejsou exekučním titulem řešeny.²¹¹

Výsledek přezkumu zapíše insolvenční správce do upraveného seznamu přihlášených pohledávek (§ 197 InsZ). Po skončení řízení má upravený seznam v souladu s ustanoveními § 312 odst. 4, § 396 odst. 3, § 405 odst. 4 a § 418 odst. 6 InsZ u pohledávek, které dlužník nepopřel, povahu exekučního titulu. Přezkum pohledávek má tedy v právě popsaných situacích důsledky nejen v rámci insolvenčního řízení, ale i po jeho skončení.

Jelikož je přezkoumání pohledávek především právní činností, jsme přesvědčeni, že dostatečné odborné péče k jeho provedení je objektivně schopen pouze insolvenční správce s úplným magisterským vzděláním v oboru právo získaným za týchž podmínek, které jsou vyžadovány u advokátů²¹². Proto se domníváme, že by bylo žádoucí zvážit, zda by výkon funkce insolvenčního správce neměl být alokovan mezi více správců různého zaměření. T. Richter uvedl, že činnost správce lze de facto rozdělit podle toho, zda se týká dlužnickových aktiv nebo pasiv. Jde-li o dlužnickova aktiva, jedná se zejména činnosti související se zjišťováním, správou, provozem a prodejem majetkové podstaty, které mají převažující manažersko-obchodní povahu. Naopak jedná-li se o dlužnickova pasiva, zahrnují činnosti správce zejména evidenci a posouzení nároků jednotlivých věřitelů a jejich uspokojování, to znamená činnosti spíše administrativně-právní povahy.²¹³ Nicméně jelikož jak správa

---

²¹⁰ Přezkoumatelnost vykonatelných pohledávek v insolvenčním řízení kritizuje M. Finta a uvádí, že „smyslem incidenčního sporu by neměl být opakovaný přezkum vykonatelných rozhodnutí jiných soudů, a že pro tyto pohledávky by proto neměl být otevřen jejich opětovný přezkum v insolvenčním řízení „z důvodů směřujících vůči dané kauze, ale pouze z toho důvodu, že pohledávka zcela či zčásti zanikla, respektive že je promlčena.“ FINTA, Martin. Specifika incidenčních sporů. [online]. *Soudce*. 5/2019. [cit. 2023-01-11].

Dostupné z [www: https://www.aspi.cz/products/lawText/7/263224/1/2?vtextu=specifika%20incidenčních%20sporů#c_2768](https://www.aspi.cz/products/lawText/7/263224/1/2?vtextu=specifika%20incidenčních%20sporů#c_2768). ISSN 1211-5347. Tento názor podporujeme, neboť je zřejmé, že formulace § 199 InsZ dlužníka, který postupoval v rozporu se zásadou *vigilantibus iura*, proti věřiteli neodůvodněně zvýhodňuje. Obdobně je již upravena možnost dlužníka popírat vykonatelné pohledávky v oddlužení a reorganizaci (viz § 410 odst. 6 InsZ a § 336 odst. 3 InsZ).

²¹¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2013, sen. zn. 29 ICdo 11/2012, uveřejněné pod číslem 66/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.9.2020, sen. zn. 29 ICdo 19/2019.

²¹² Viz § 5 odst. 1 písm. b) zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů.

²¹³ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 152-3.

majetku, tak i samotné zjišťování majetkové podstaty mohou být z právního pohledu komplikované, nemáme zato, že je možné rozdělit správce striktně podle toho, zda se jejich činnost bude týkat aktiv nebo pasiv dlužníka. Spíše se domníváme, že by v řízení měl být vždy jediným nebo jedním ze správců odborník v oblasti práva, protože přezkum pohledávek je pravidelnou činností správce ve všech řízeních, a podle očekávané složitosti řízení, kdy kritériem by měla být náročnost provozu dlužníkového obchodního závodu, by měl insolvenční soud ustanovovat ještě správce, který má magisterské ekonomické vzdělání. V případě společnosti, jejímiž společníky by byli odborníci jak v oblasti práva, tak ekonomie, by postačilo ustanovit správcem pouze tuto společnost, s tím, že tato společnost by analogicky ustanovení § 24 odst. 2 InsZ insolvenčnímu soudu oznámila dva společníky – právníka a ekonoma, kteří budou funkci insolvenčního správce jejím jménem vykonávat.

2.5.3. Práva a povinnosti insolvenčního správce v konkursu

Konkurs je univerzálním způsobem řešení úpadku všech dlužníků²¹⁴ a má likvidační povahu, neboť při něm dochází ke zpeněžení majetku dlužníka a z výnosu zpeněžení jsou věřitelé kolektivně poměrně uspokojováni. V souladu s dikcí ustanovení § 148 odst. 1 InsZ je úpadek řešen konkursem teprve poté, je-li InsZ vyloučeno jeho řešení oddlužením nebo reorganizací, které insolvenční právní úprava jako zásadně sanační formy řešení úpadku upřednostňuje.²¹⁵ Právní účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku (§ 245 odst. 1 InsZ). Tímto okamžikem se insolvenční správce stává ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičním oprávněním, což znamená, že získává oprávnění s ní nakládat, a tomu odpovídá i široký rozsah jeho práv a povinností. Pojem nakládání s majetkovou podstatou vymezuje InsZ pozitivním demonstrativním výčtem v § 228 InsZ, který je dále konkretizován též v §§ 249 až 273 InsZ. Způsob, jakým by měla být majetková podstata spravována, je taktéž příkladmo vyjádřen v § 230 InsZ.

V případě, že na insolvenčního správce přešlo oprávnění disponovat s majetkovou podstatou, InsZ v § 40 odst. 3 výslovně upravuje způsob jednání insolvenčního správce, a to

---

²¹⁴ Viz HÁLOVÁ, Markéta in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 878.

²¹⁵ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 917.

tak, insolvenční správce jedná svým jménem na účet dlužníka. Přitom se designuje způsobem, ze kterého musí být „patrné, že tak činí při výkonu své funkce“ a součástí toho musí být „i nezaměnitelné označení dlužníka, s jehož majetkovou podstatou nakládá“. Uvedený způsob označování je aplikovatelný jak na hmotněprávní jednání, tak na úkony v incidenčních a jiných sporech, kterých se správce účastní namísto dlužníka.

Na tomto místě nelze nezmínit, že se od správy majetkové podstaty odvíjí jeden z možných výkladů hmotněprávního postavení insolvenčního správce vyplývající z konstantní judikatury Nejvyššího soudu podle nějž „insolvenční správce je, zjednodušeně řečeno, správcem cizího majetku, konkrétně správcem majetku dlužníka nebo majetku ve vlastnictví jiných osob, na který se po dobu trvání účinků insolvenčního řízení pohlíží jako na dlužníkův majetek“.²¹⁶ V této souvislosti je třeba odpovědět na otázku, do jaké míry lze na tuto správu subsidiárně aplikovat ustanovení § 1400 až 1447 ObčZ o správě cizího majetku. Z ustanovení § 230 ObčZ je zřejmé, že jsou nepoužitelná ustanovení o prosté správě cizího majetku. Podpůrnou aplikovatelnost ustanovení týkajících se plné správy cizího majetku nelze dle Nejvyššího soudu paušálně odmítnout, nýbrž je třeba vždy posoudit, zda subsidiární použitelnost příslušného ustanovení ObčZ nevyklučuje sama povaha insolvenční správy majetku.²¹⁷ Podpůrná použitelnost je tak dle Nejvyššího soudu vyloučena například u § 1411 ObčZ, protože povinnost insolvenčního správce postupovat s odbornou péčí dle ustanovení § 36 odst. 1 InsZ „je povinností vyššího stupně než povinnost postupovat ... s péčí řádného hospodáře“ dle § 1411 ObčZ.²¹⁸ Naopak v usnesení ze dne 26.4.2018, sp. zn. 29 Cdo 819/2018 Nejvyšší soud shledal, že § 1443 OZ je subsidiárně aplikovatelný na insolvenčního správce. V dané věci se jednalo o situaci, kdy odvolaný insolvenční správce krátce poté, co nastaly účinky přechodu funkce z původního na nového insolvenčního správce (to je po účinnosti usnesení o odvolání insolvenčního správce a určení nového insolvenčního správce) zmocnil advokáta k podání žaloby na plnění, přičemž žaloba byla podávána v době blízké promlčení pohledávky. Nejvyšší soud dospěl při aplikaci § 1443 ObčZ k závěru, že k tomu byl původní insolvenční správce oprávněn, protože se jednalo o „úkon nezbytný k zamezení

---

²¹⁶ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014 nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 38/2019.

²¹⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 38/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2019, sen. zn. 29 NSČR 167/2017, uveřejněné pod číslem 73/2020 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2018, sp. zn. 29 Cdo 819/2018.

²¹⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014 nebo Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 38/2019.

ztráty“.²¹⁹ Tento výklad Nejvyššího soudu kritizoval J. Lokajíček, dle jehož názoru lze z insolvenční úpravy dovodit opak, a to, že po zániku funkce insolvenční správce žádná jednání činit nemůže, s tím, že řešení Nejvyššího soudu „by v konečném důsledku mohlo vést k oslabení bezprostředního významu rozhodnutí insolvenčních soudů, když ta by napříště vždy mohla ještě být ‚přezkoumávána‘ ze strany odvolaných insolvenčních správců“.²²⁰ S J. Lokajíčkem nesouhlasíme a na rozdíl od něj máme zato, že interpretace Nejvyššího soudu byla výkladově bezchybná, souladná se smyslem § 230 InsZ, v jehož duchu je třeba vždy zabránit znehodnocení majetkové podstaty, a v širším významu tedy i s účelem insolvenčního řízení.

Krom nakládání s existující majetkovou podstatou je insolvenční správce nadán oprávněním ovlivnit rozsah možné budoucí majetkové podstaty, když zákon k odmítnutí přijetí daru nebo dědictví nebo k uzavření dohody o vypořádání dědictví, podle které má dlužník obdržet méně, než kolik činí jeho dědický podíl, předpokládá nutnost souhlasu insolvenčního správce (§ 246 odst. 4 InsZ). V případě, že správce souhlas neudělí, stíhá právní jednání dlužníka relativní neplatnost, již se může insolvenční správce dovolat.²²¹

Ve vztahu k insolvenčnímu procesu se musí insolvenční správce soustředit na přípravu přezkumného jednání a schůze věřitelů a za tímto účelem připravit či doplnit soupis majetkové podstaty, seznam přihlášených pohledávek a také zprávu o hospodářské situaci dlužníka ke dni prohlášení konkursu (§ 277 a § 281 InsZ). Tím zpravodajské povinnosti správce nekončí. Pokud nerozhodne insolvenční soud jinak, insolvenční správce následně ve tříměsíčních lhůtách předkládá soudu i věřitelskému výboru zprávy o stavu insolvenčního řízení (§ 36 odst. 2 InsZ).

Vzhledem k povaze konkursu je pravidelnou činností insolvenčního správce v tomto způsobu řešení úpadku zpeněžování majetkové podstaty. K němu může insolvenční správce v případě konkursu zásadně přistoupit až po právní moci rozhodnutí o prohlášení konkursu, ne však dříve než po první schůzi věřitelů. Předtím lze v konkursu zpeněžit věci bezprostředně ohrožené zkázou nebo znehodnocením nebo majetek, ohledně nějž insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti povolil výjimku (§ 283 odst. 2 InsZ).

---

²¹⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2018, sp. zn. 29 Cdo 819/2018.

²²⁰ Viz LOKAJÍČEK, Jan. K šíři aplikovatelnosti institutu správy cizího majetku. *Právní rozhledy*. 18/2019, s. 637-639. ISSN 1210-6410, s. 639.

²²¹ Viz § 246 odst. 4 InsZ. Stejný názor k povaze neplatnosti zaujal např. SEDLÁČEK, Dušan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 679.

Předpokladem pro zpeněžení majetku obecně je, že ho insolvenční správce zahrne do soupisu majetkové podstaty (§ 280 InsZ). Dle judikatury Nejvyššího soudu však toto neplatí absolutně. Jestliže je předmět budoucího zpeněžení nesporně ve vlastnictví dlužníka, není pro platnost zpeněžení takového majetku nezbytně nutné jej před realizací zahrnout do soupisu majetkové podstaty, a to bez zřetele k tomu, zda tím insolvenční správce porušuje své povinnosti podle § 36 InsZ. Zahrnutí majetku do soupisu majetkové podstaty je podmínkou platnosti jeho zpeněžení jen tehdy, když nepůjde o majetek dlužníka nebo pokud bude vlastnictví dlužníka k takovému majetku sporné.²²²

Insolvenční správce může přistoupit ke zpeněžení majetkové podstaty až po uplynutí třicetidenní lhůty pro podání vylučovací žaloby podle ustanovení § 225 IZ a je-li žaloba podána, až po pravomocném skončení řízení o této vylučovací žalobě, vyjma případů, kdy by se zpeněžením souhlasil žalobce, nebo kdy by insolvenční správce zpeněžením majetku odvracel újmu tomuto majetku bezprostředně hrozící a konečně pokud by insolvenční soud ve svém rozhodnutí, kterým vylučovací žalobu zamítl, odmítl nebo řízení o ní zastavil, zpeněžení před pravomocným skončením řízení o excindační žalobě povolil z důvodů zvláštní zřetele hodných (§ 225 odst. 4 a 5 InsZ). Takový postup se jednoznačně nabízí v případě, kdy žalobce nebyl aktivně legitimován k podání vylučovací žaloby, kterou podal pouze s cílem, aby se oddálilo zpeněžení majetkové podstaty.²²³ Obecně by však měl být v zájmu ochrany vlastnického práva aplikován přísně restriktivně.

InsZ taxativně vymezuje způsoby zpeněžení majetkové podstaty v § 286 tak, že majetkovou podstatu lze zpeněžit veřejnou dražbou podle zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZVD“), prodejem movitých a nemovitých věcí podle OSŘ, v dražbě provedené soudním exekutorem podle zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „EŘ“) a prodejem mimo dražbu.

InsZ žádný ze způsobů zpeněžení nepreferuje, a tudíž by se při výběru konkrétního způsobu zpeněžení měl insolvenční správce řídit zásadou rychlého, hospodárného a co nejvyššího uspokojení věřitelů.²²⁴ Tomu odpovídá i stanovisko Nejvyššího soudu vyjádřené

---

²²² Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2020, sen. zn. 29 ICdo 8/2018. Nejvyšší soud v tomto rozsudku navíc uvedl, že stejný režim platil i za ZKV, když odkázal mimo jiné na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2012, sp. zn. 29 Cdo 2306/2010.

²²³ Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 811.

²²⁴ Viz § 5 InsZ. Viz WEIGL, Veronika. Zpeněžování majetkové podstaty a ochrana vlastnického práva. *Bulletin advokacie*. 5/2023, s. 39-44. ISSN 1210-6348, s. 39.

v rozsudku ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014, podle kterého „pouhá volba některého z předepsaných (taxativně určených) způsobů zpeněžení“ obsažených v § 286 insolvenčního zákona „sama o sobě nevede k závěru, že insolvenční správce při výkonu funkce porušil zákonem stanovenou nebo soudem uloženou povinnost, ani k závěru, že porušil povinnost postupovat s odbornou péčí“. ²²⁵

Insolvenční správce není oprávněn zvolit způsob zpeněžení samostatně, nýbrž nezbytnou podmínkou zákonného zpeněžení majetkové podstaty je vždy souhlasné stanovisko či pokyn dalšího subjektu. InsZ přitom stanoví zásadně dvojí režim, a to pro zpeněžení zajištěného majetku a realizaci nezajištěného majetku.²²⁶ V případě zpeněžení nezajištěného majetku insolvenční správce potřebuje mít ke konkrétnímu způsobu zpeněžení majetkové podstaty souhlas věřitelského výboru (§ 286 odst. 2 InsZ). V případě dražby, a to ať již dražby veřejné dle ZVD nebo dražby prováděné soudním exekutorem, je navíc pro účinnost smlouvy o provedení dražby nezbytné její schválení věřitelským výborem (§ 287 odst. 2 InsZ). U prodeje mimo dražbu zákon vyžaduje pro účinnost smlouvy krom souhlasu věřitelského výboru²²⁷ i souhlas insolvenčního soudu (§ 289 odst. 1 InsZ). Tento souhlas může být udělen před i po uzavření smlouvy. Je-li zpeněžován zajištěný majetek, je rozhodování ohledně zpeněžení tohoto majetku přeneseno výlučně na zajištěného věřitele, který insolvenčnímu správci uděluje pokyn ke zpeněžení, jímž je insolvenční správce zásadně vázán (k tomu blíže podkapitola 2.6.2.).

Prioritní pohledávky v podobě pohledávek za podstatou a pohledávek jim postavených naroveň správce uspokojí kdykoli (§ 168-169 InsZ). Pohledávky zajištěných věřitelů, které se uspokojují z výtěžku zpeněžení zajištění, se uspokojí před rozvrhem na základě rozhodnutí insolvenčního soudu o návrhu insolvenčního správce na vydání výtěžku zpeněžení (§ 298 InsZ). Pokud jde o rozdělování finančních výsledků konkursu mezi nezajištěné věřitele, v případě, že to stav majetkové podstaty umožňuje, je povinností správce podat za podmínek upravených v § 301 InsZ návrh na částečný rozvrh. Pokud nikoli, pak budou tito věřitelé

---

²²⁵ Jedním z předpokladů odpovědnosti insolvenčního správce za škodu je, že při výkonu funkce porušil povinnosti mu uložené zákonem nebo rozhodnutím soudu nebo nepostupoval při výkonu své funkce s odbornou péčí, blíže Viz § 37 InsZ.

²²⁶ Pro zpřesnění je třeba uvést, že další souhlas, který InsZ bez rozlišení, zda se jedná o majetek zajištěný nebo nezajištěný, vyžaduje, se vztahuje na majetek v majetkové podstatě podléhající zajištění podle § 47 až 49 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů. Tento majetek může insolvenční správce v souladu s § 283 odst. 3 InsZ zpeněžit pouze po předchozím souhlasu orgánu činného v trestním řízení.

²²⁷ Věřitelským výborem je možné rozumět věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů nebo prozatímní věřitelský výbor či prozatímního zástupce věřitelů i insolvenční soud vykonávající působnost věřitelského výboru ve smyslu ustanovení § 66 InsZ (dále jen „věřitelský výbor“). Eventuálně by si tuto působnost věřitelského výboru mohla v souladu s ustanovením § 46 odst. 3 InsZ vyhradit též schůze věřitelů.

uspokojování až v závěru konkursu, kdy insolvenční správce předkládá insolvenčnímu soudu konečnou zprávu, která je přehledem průběhu insolvenčního řízení s důrazem na jeho finanční výsledky a uspokojování pohledávek insolvenčních věřitelů (§ 302 InsZ). Přitom platí, že „předložení konečné zprávy nebrání, pokud dosud nejsou ukončeny incidenční spory, jestliže jejich výsledek nemůže podstatně ovlivnit závěr konečné zprávy“ nebo je zde dosud nezpeněžený majetek, u něhož lze očekávat jeho vynětí podle § 227 InsZ (§ 302 odst. 1 InsZ). Současně s konečnou zprávou insolvenční správce předkládá též vyúčtování své odměny a hotových výdajů (§ 303 InsZ). Činí tak na tomtéž formuláři²²⁸, na kterém předkládá konečnou zprávu.

Jestliže insolvenční soud nalezne v předložené konečné zprávě chyby nebo nejasnosti, odstraní je insolvenční soud v rámci své dohlédací činnosti nad správcem. Teprve bezvadnou konečnou zprávu insolvenční soud zveřejní v insolvenčním rejstříku vyhláškou a současně vyrozumí účastníky insolvenčního řízení, že proti ní mohou do 15 dnů od zveřejnění podat námitky. O konečné zprávě soud rozhodne za podmínek daných v § 304 a 315 InsZ na jednání nebo bez nařízení jednání. Jeho rozhodnutí je napadnutelné odvoláním, přičemž oprávněnými osobami jsou pouze insolvenční správce²²⁹ a dále dlužník a věřitelé, jejichž námitkám proti konečné zprávě nebylo vyhověno.

V případě zpeněžení zajištění nemohou být obsahem námitek proti konečné zprávě námitky týkající se účelnosti a rozsahu nákladů spojených se správou a zpeněžením předmětu zajištění, jež mají být odečteny od dosaženého výtěžku zpeněžení, protože tyto měly být vzneseny výlučně v námitkovém řízení podle § 298 odst. 3 InsZ.²³⁰ Stejně tak námitky, které měly být uplatněny proti konečné zprávě, nemohou být uplatněny později při rozvrhu.²³¹

Před rozvrhem správce v souladu s pravidly uvedenými v § 305 InsZ uspokojí dosud neuspokojené pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim postavené naroveň a zajištěnému věřiteli vydá výtěžek zpeněžení, pokud tak dosud neučinil. Po právní moci rozhodnutí o schválení konečné zprávy předloží správce insolvenčnímu soudu návrh

---

²²⁸ Dle VyhlPoFo.

²²⁹ Bývalý insolvenční správce (odvolaný nebo zproštěný funkce) je legitimován k podání odvolání proti usnesení o schválení konečné zprávy jen v rozsahu výroků týkajících se (ne)schválení jeho odměny a výdajů a ve zbývajícím rozsahu má právo odvolat se proti usnesení o schválení konečné zprávy za stejných podmínek jako jiní dlužníkově věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou, to znamená jen pokud proti ní z pozice věřitele podal námitky. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2020, sen. zn. 29 NSČR 53/2019.

²³⁰ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2021, sen. zn. 29 NSČR 103/2020.

²³¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2016, sen. zn. 29 NSČR 71/2014 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 NSČR 118/2016.

rozvrhového usnesení. Na základě jeho návrhu insolvenční soud vydá rozvrhové usnesení, kde budou přesně stanoveny částky k vyplacení jednotlivým věřitelům (§ 306 InsZ). Po právní moci rozvrhového usnesení správce podle § 307 InsZ realizuje rozvrh a o jeho splnění informuje insolvenční soud (§ 308 odst. 1 písm. c) InsZ), který konkurs následně zruší. Právní mocí rozhodnutí o zrušení konkursu končí insolvenční řízení (§ 309 odst. 4 InsZ) a dispoziční oprávnění k majetkové podstatě se vrací zpět dlužníkovi (§ 312 odst. 1 InsZ). Poté správce ještě splní povinnosti podle § 313 InsZ a následně je insolvenčním soudem zproštěn funkce.

2.5.4. Práva a povinnosti insolvenčního správce v oddlužení

Oddlužení je nejčastějším způsobem sanačního řešení úpadku a je otevřeno jak pro fyzické osoby, tak pro právnické osoby, které zákon nepovažuje za podnikatele²³² a které s výjimkou předjímanou v § 389 odst. 2 InsZ nemají dluhy z podnikání. Umožňuje dlužníkovi, aby se po splnění zákonem stanovených podmínek osvobodil od svých dluhů. Oddlužení má proto neopominutelný sociálně-ekonomický rozměr. InsZ upravuje dva formy oddlužení, a to oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

Rozhodování soudu o návrhu na povolení oddlužení je víceúrovňové. V případě dlužnického insolvenčního návrhu spojeného s návrhem na povolení oddlužení soud při splnění zákonných podmínek přijme rozhodnutí o zjištění úpadku a povolení oddlužení (§ 148 odst. 3 InsZ) a následně rozhoduje o tom, zda oddlužení schválí. Pokud dlužník podal návrh na povolení oddlužení v řízení zahájeném na základě věřitelského insolvenčního návrhu, insolvenční soud nejprve rozhodne o úpadku samostatným usnesením a za podmínek daných § 149 odst. 2 písm. a) InsZ poté rozhodne samostatným usnesením i o způsobu řešení úpadku oddlužením a následně rozhoduje o jeho schválení.

Přezkoumání přihlášených pohledávek probíhá na osobním jednání insolvenčního správce a dlužníka (§ 410 odst. 2 InsZ). Následně insolvenční správce pro účely rozhodnutí

---

²³² Podnikatelem je jednak podnikatel v materiálním pojetí, to znamená osoba, která fakticky podniká podle § 420 odst. 1 ObčZ, a jednak podnikatel podle formy, to znamená osoba zapsaná v obchodním rejstříku nebo držitel živnostenského nebo jiného podnikatelského oprávnění, i když nepodniká podle § 421 ObčZ. Viz PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 3276 s. IBSN 978-80-7400-747-7, s. 449-450. Jak uvedl P. Smolík, nejčastěji je podrobena kritice skutečnost, že oddlužení není přípustné pro bytová ani jiná družstva. Podle jeho názoru by jediným sanačním způsobem řešení úpadku u právnických osob bez ohledu na to, zda se jedná o podnikatele či nikoli, měla být reorganizace. Blíže SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016. 347 s. IBSN 978-80-7400-617-3, s. 139-141.

o způsobu řešení oddlužení soudu předkládá zprávu pro oddlužení (§ 398a InsZ), zprávu o přezkumu a soupis majetkové podstaty. Ve zprávě pro oddlužení insolvenční správce mimo jiné zhodnotí předpokládané plnění věřitelům v obou zákonem předjímaných způsobech řešení oddlužení a uvede návrh distribučního schématu pohledávek nezajištěných věřitelů (§ 398a odst. 2 InsZ). Součástí zprávy o přezkumu je seznam přihlášených pohledávek, záznam o jednání s dlužníkem a doklad o písemném vyrozumění věřitele s nevykonatelnou pohledávkou o jejím popření (§ 410 odst. 2 InsZ). Zprávu o přezkumu, zprávu pro oddlužení, soupis majetkové podstaty i záznam o jednání s dlužníkem je třeba podávat na formuláři dle VyhlPoFo. Je-li v majetkové podstatě nemovitost, je přílohou zprávy pro oddlužení znalecké ocenění (§ 398a InsZ).

Osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě je od povolení oddlužení zásadně dlužník, s tím, že některá dispoziční oprávnění InsZ přesto v oddlužení podle § 397a svěřuje insolvenčnímu správci.

Oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je obdobné konkursu. Okamžikem účinnosti schválení oddlužení, který nastane momentem zveřejnění rozhodnutí o schválení oddlužení v insolvenčním rejstříku, dojde při oddlužení zpeněžením majetkové podstaty k přechodu dispozičního oprávnění k majetkové podstatě na insolvenčního správce, jehož úkolem je majetkovou podstatu zpeněžit a výtěžek rozdělit mezi věřitele (§ 407 odst. 1 InsZ, § 408 InsZ). Podstatný rozdíl oproti konkursu tkví v rozsahu majetkové podstaty, do které zde náleží majetek, který dlužník nabyt do účinnosti schválení oddlužení a dále majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, a hodnoty získané z neúčinného právního jednání.²³³

Naopak v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty insolvenční správce získá účinností schválení oddlužení dispoziční oprávnění pouze k majetku, který je dlužník v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu povinen vydat ke zpeněžení a k majetku sloužícímu k zajištění.²³⁴ Při oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty se navíc součástí majetkové podstaty stávají budoucí hodnoty dlužníka získané po dobu trvání účinků schválení oddlužení dědictvím, darem a mimořádné příjmy.²³⁵ Zpeněžení však s výjimkami vyplývajícími z § 412 odst. 1 b) InsZ nepodléhá takzvané chráněné obydlí dlužníka a majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo

---

²³³ Viz § 205 odst. 1, 398 odst. 2 a § 406 odst. 2 InsZ.

²³⁴ Viz § 398 odst. 3 a 6, § 406 odst. 3 a § 409 odst. 3 InsZ.

²³⁵ Viz § 205 odst. 1, 398 odst. 3 a § 406 odst. 3 InsZ.

uspokojení věřitelů (§ 398 odst. 6 InsZ). Tento majetek proto nemusí dlužník vydat ke zpeněžení.

Stran dlužníkova obydlí, toto je v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty vždy zpeněženo, vyjma zajištěného obydlí, které není za dále rozvedených podmínek zpeněžováno. V oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, pokud nejde o předmět zajištění (k tomu dále), je dlužník povinen vydat obydlí ke zpeněžení v závislosti na jeho hodnotě stanovené podle nařízení vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení, ve znění pozdějších předpisů. Jednou z podstatných otázek, na kterou by měla odpovědět soudní praxe, je, zda by dlužník po zpeněžení měl obdržet výtěžek zpeněžení ve výši odpovídající hodnotě chráněného obydlí, s tím, že pro uspokojení věřitelů by byla použita pouze částka tuto hranici přesahující. Jsme přesvědčeni, že takto by mělo být postupováno, aby v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty nedocházelo k neodůvodněnému znevýhodňování dlužníků s chráněným obydlím a dlužníků, jejichž obydlí není chráněno. Mimoto se domníváme, že tento výklad je v souladu s interpretací e ratione legis, když z důvodové zprávy k novele InsZ č. 31/2019 Sb. se k této věci podává: „Další základní odlišností je skutečnost, že oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty zásadně vylučuje možnost nezajištěných věřitelů uspokojovat se ze zpeněžení obydlí dlužníka. Zájem věřitelů na co možná nejvyšším uspokojení pohledávek je zde vyvážen zájmem dlužníka i společnosti na navrácení dlužníka do běžných socioekonomických vztahů. Důsledek takové úvahy ústí v záměr zachovat dlužníkovi během oddlužení určité materiální zázemí – buď přijde dlužník o své obydlí a bude nucen obstarat si náhradní obydlí, anebo dojde k dlouhodobému postihování příjmů. Dispozice vlastní nemovitostí (obydlím) snižuje fixní měsíční náklady na udržení minimální životní úrovně, přičemž příjmy dlužníka nad tyto náklady mohou být distribuovány mezi nezajištěné věřitele.“²³⁶ Úmyslem zákonodárce tudíž bylo, aby buď bylo obydlí bez výjimek zpeněženo (v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty) a dlužník se mohl krátce poté vrátit do běžných socioekonomických vztahů bez dalšího postihu jeho majetku a příjmů, nebo aby dlužníkovi zůstalo obydlí v určitém minimálním standardu (odpovídajícímu nejvýše hodnotě stanovené právním předpisem), čímž by měl dlužník nižší životní náklady a část jeho příjmů (v postižitelné výši) by mohla být po určitou dobu rozdělována mezi nezajištěné věřitele

---

²³⁶ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb., změna insolvenčního zákona a některých dalších zákonů.

a teprve poté by byl dlužník osvobozen od dluhů. V případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty je tedy v souladu s vůlí normotvůrce pouze takový postup, kdy by dlužník po zpeněžení svého obydlí obdržel od insolvenčního správce částku odpovídající hodnotě chráněného obydlí, aby si mohl pořídit obydlí jiné, v hodnotě odpovídající obydlí chráněnému, které v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty není povinen vydat ke zpeněžení. Pouze takový výklad odpovídá jak úmyslu zákonodárce, tak rovnému postavení mezi dlužníky se stejným způsobem řešení oddlužení, a proto nelze než doporučit, aby takové řešení bylo výslovně upraveno v zákoně.

Majetek sloužící k zajištění insolvenčního správce v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zpeněží vždy vyjma situace, kdy zajištěný věřitel požádá o to, aby tento majetek zpeněžován nebyl, pod podmínkou, že zpeněžením ostatního majetku dojde k plnému uspokojení pohledávek nezajištěných věřitelů nebo bude-li zajištěná pohledávka zjevně přesahovat hodnotu zajištění (§ 408 odst. 3 InsZ). Naopak u oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty dochází ke zpeněžení zajištění pouze na žádost zajištěného věřitele § 409 odst. 4 InsZ).²³⁷

Při zpeněžování postupuje insolvenční správce obdobně podle ustanovení o zpeněžení v konkursu a po jeho realizaci postupuje v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty podle ustanovení InsZ o konečné zprávě a o rozvrhu v konkursu (§ 408 odst. 4 InsZ), v případě kombinované formy insolvenčního správce soudu předkládá po zpeněžení zprávu o stavu insolvenčního řízení, pro niž se přiměřeně použijí ustanovení o konečné zprávě v konkursu, a následně postupuje obdobně podle ustanovení o rozvrhu v konkursu (§ 409 odst. 2 InsZ). Při tom lze v souladu s § 398 odst. 8 InsZ zásadně postupovat s odchylkami pro nepatrný konkurs dle § 315 odst. 1 InsZ.

Dispoziční oprávnění ke svým příjmům získaným v obou formách oddlužení má po jeho schválení dlužník s tím rozdílem, že v případě kombinované varianty oddlužení je povinen je použít k uspokojení věřitelů v rozsahu, v jakém z nich mohou být exekučně uspokojeny přednostní pohledávky (§ 409 odst. 1 InsZ).

Insolvenční správce je při plnění splátkového kalendáře zejména distributorem dlužníkových příjmů, kdy plnění od plátců dlužníkových příjmů rozděluje mezi nezajištěné věřitele podle klíče uvedeného ve zprávě o oddlužení, případně upraveného postupem podle

---

²³⁷ Viz § 408 odst. 3 a § 409 odst. 4 InsZ.

§ 398a odst. 7 InsZ. Dále insolvenční správce vykonává dohled nad dlužníkem, zda vynakládá veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení svých věřitelů. Za tímto účelem správce pravidelně kontroluje, zda dlužník vykonává výdělečnou činnost odpovídající jeho vzdělání a profesním zkušenostem a zda v případě nezaměstnanosti dostatečně usiluje o získání příjmů, zda příjmy nezatajuje, zda podává v souladu se zákonem a rozhodnutími insolvenčního soudu pravidelné zprávy o svých příjmech a plní další oznamovací povinnosti a zda vydal hodnoty podléhající zpeněžení, zda mimo oddlužení neupřednostňuje některé své věřitele a nepřijímá na sebe nové závazky, které by nebyl sto v době jejich splatnosti splnit (§ 412 InsZ). Všechna tato dohledová oprávnění slouží k naplnění účelu insolvenčního řízení. Aby nedocházelo ke zkrácení majetkové podstaty, uděluje insolvenční správce za trvání účinků schválení oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty dlužníkovi souhlas k odmítnutí přijetí daru nebo dědictví nebo k uzavření dohody o vypořádání dědictví, podle které má dlužník obdržet méně, než kolik činí jeho dědický podíl. V případě, že správce souhlas neudělí, stíhá právní jednání dlužníka relativní neplatnost (§ 412 odst. 3 InsZ), již se může insolvenční správce jako osoba s dispozičním oprávněním dovolat.²³⁸

S dohledovými oprávněními insolvenčního správce je spojeno podávání zpráv. Zprávy o stavu insolvenčního řízení je insolvenční správce povinen podat, pouze pokud lze důvodně očekávat naplnění podmínek pro zrušení oddlužení nebo v případě výskytu jiných skutečností rozhodných pro průběh řízení (§ 36 odst. 3 InsZ) nebo pokud mu to uloží insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti (§ 11 InsZ). Na podkladě podané zprávy může správce navrhnout insolvenčnímu soudu přerušování oddlužení z důležitých důvodů, a to až na jeden rok (§ 412b InsZ). Insolvenční správce by tak měl učinit, pokud dlužníkovi nějaká skutečnost přechodně dlouhodobě znemožňuje poskytovat plnění nezajištěným věřitelům, kupříkladu dlouhodobá pracovní neschopnost nebo péče o osobu blízkou. Je-li oddlužení řádně plněno a nerozhodně-li insolvenční soud jinak, je jedinou zprávou insolvenčního správce o stavu insolvenčního řízení v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty zpráva o splnění oddlužení (§ 36 odst. 4 InsZ) nebo v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty zpráva insolvenčního správce o splnění rozvrhového usnesení (§ 412a InsZ). Splnění oddlužení vezme insolvenční soud na vědomí usnesením, jehož právní mocí

---

²³⁸ Stejný názor k povaze neplatnosti zaujali i SPRINZ, Petr, CHYTIL, Petr *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 1120.

insolvenční řízení končí, kterým současně zproští správce jeho funkce (§ 413 InsZ).

Insolvenční správce v oddlužení není pouze ověřovatelem oprávněnosti nároků přihlášených věřitelů, distributorem příjmů, realizátorem zpeněžení, dohledovým orgánem nad dlužníkem a zpravodajcem pro soud a věřitele. InsZ navíc v souladu se sociálně-ekonomickým cílem oddlužení od správce očekává, že díky bližšímu kontaktu s dlužníkem bude schopen posoudit finanční gramotnost dlužníka a dospěje-li k závěru, že tato není dostačující, navrhne insolvenčnímu soudu, aby dlužníkovi za účelem ochrany před dalším úpadkem uložil využít služby odborného sociálního poradenství poskytovaného podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (§ 398 odst. 7 InsZ). Bohužel, toto ustanovení není v praxi využíváno. Navíc je na škodu, že InsZ tento postup umožňuje jen v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty.

2.5.5. Práva a povinnosti insolvenčního správce v reorganizaci

Dalším ze zásadně²³⁹ sanačních způsobů řešení úpadku je reorganizace. Je obecně²⁴⁰ přípustná u dlužníka podnikatele a jejím cílem je „zpravidla postupné uspokojování pohledávek [dlužnickových] věřitelů při zachování provozu dlužníkovy [obchodního závodu]“ a „ozdravení [jeho] hospodaření ... podle insolvenčním soudem schváleného reorganizačního plánu s průběžnou kontrolou jeho plnění ze strany věřitelů“ (§ 316 odst. 1 InsZ). Tuto obecnou definici reorganizace modifikuje demonstrativní výčet způsobů provedení reorganizace uvedený v § 341 InsZ. Vyjma takzvané předjednané reorganizace²⁴¹, kdy je rozhodnutí o povolení reorganizace podle § 148 odst. 2 InsZ obligatorně spojeno s rozhodnutím o úpadku, rozhoduje insolvenční soud o povolení reorganizace samostatně (§ 148 odst. 2 InsZ).

Osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě je v reorganizaci zásadně dlužník (§ 229 odst. 3 InsZ). Insolvenční soud je nicméně nadán pravomocí, aby v zájmu věřitelů ex officio nebo na návrh insolvenčního správce nebo věřitelského výboru zakázal

---

²³⁹ Reorganizace může proběhnout i likvidačním způsobem, viz způsoby provedení reorganizace dle § 341 InsZ.

²⁴⁰ Reorganizace je dle § 316 odst. 3 InsZ nepřipustná, je-li dlužníkem právnická osoba v likvidaci, obchodník s cennými papíry nebo osoba oprávněná k obchodování na komoditní burze. Dále není přípustná u finančních institucí. Viz § 368 odst. 3, § 379 odst. 3 a § 388a odst. 2 InsZ.

²⁴¹ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 462.

dlužníku nakládání s majetkovou podstatou nebo je alespoň omezil. InsZ v § 332 odst. 1 demonstrativně uvádí, že důvodem mohou být „pochybnosti o poctivém jednání nebo odborné způsobilosti dlužníka nebo osob jednajících jeho jménem“. Dle závěrů Ústavního soudu může být dalším z těchto důvodů kupříkladu též lehkomyšlný přístup dlužníka k tíži majetkové podstaty.²⁴² V takovém případě pak přecházejí dispoziční oprávnění dlužníka v rozsahu stanoveném rozhodnutím insolvenčního soudu na insolvenčního správce.

Bez ohledu na to, zda na insolvenčního správce přešla či nepřešla dispoziční oprávnění k majetkové podstatě či jejich část, přechází na něj účinností rozhodnutí o povolení reorganizace působnost valné hromady nebo členské schůze dlužníka, vyjma práva jmenovat nebo volit a odvolávat členy statutárního orgánu a dozorčí rady dlužníka (§ 333 InsZ).²⁴³

Právní mocí rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu se ruší případná omezení dispozičního oprávnění dlužníka a současně se obnovuje výkon funkce valné hromady nebo členské schůze dlužníka. Další případná omezení dispozičních oprávnění dlužníka ve prospěch insolvenčního správce nebo odlišnou úpravu hlasovacích práv může stanovit pouze reorganizační plán (§ 353 InsZ). Reorganizační plán také může určit, že některá právní jednání může dlužník pod sankcí neplatnosti činit pouze se souhlasem insolvenčního správce (§ 354 odst. 4 InsZ).

Úkolem insolvenčního správce v reorganizaci je zejména příprava podkladů pro přezkumné jednání a schůzi věřitelů v podobě seznamu přihlášených pohledávek, soupisu majetkové podstaty a zprávy o hospodářské situaci dlužníka, dohled nad činností dlužníka s dispozičními oprávněními, pokračování ve zjišťování a soupisu majetkové podstaty a jeho doplňování, evidence závazků dlužníka podle stavu insolvenčního řízení a účast v incidenčních sporech, podávání zpráv o stavu řízení a po schválení reorganizačního plánu zpráv o plnění reorganizačního plánu věřitelskému výboru a soudu nejméně jednou za tři měsíce a další činnosti, které mu v rámci dohlédací činnosti uložil insolvenční soud.²⁴⁴ Na rozdíl od zprávy o stavu řízení se zpráva o plnění reorganizačního plánu podává na formuláři dle VyhlPoFo. Podle obsahu pravidelných zpráv správce může insolvenční soud dospět k závěru o odůvodněnosti přeměny reorganizace v konkurs (§ 363 InsZ).

---

²⁴² Viz nálezy Ústavního soudu ze dne 2.6.2020, sp. zn. I. ÚS 1379/19.

²⁴³ Ke jmenování či zvolení nebo odvolání člena statutárního orgánu nebo dozorčí rady dlužníka zákon vyžaduje souhlas věřitelského výboru, přičemž za podmínek stanovených v § 333 odst. 2 věta druhá a odst. 3 InsZ bude mít věřitelský výbor výlučné oprávnění přijmout toto rozhodnutí namísto dlužníka.

²⁴⁴ Viz zejména § 331 a § 354 InsZ.

Z právě vypočtených činností insolvenčního správce je snad nejvýznamnější povinností insolvenčního správce z pohledu úspěšně vedené reorganizace výkon dohledu nad dlužníkem s dispozičními oprávněními. InsZ v § 331 obecně zakotvuje výkon dohledu insolvenčního správce nad dlužníkem, přičemž vzhledem k systematickému řazení ustanovení § 331 v InsZ lze dle našeho názoru jeho působnost vztáhnout až na období po právní moci rozhodnutí o povolení organizace.²⁴⁵ V § 354 odst. 2 InsZ je obdobně upraven dohled správce při provádění reorganizačního plánu. Je zřejmé, že pro řádný výkon dohledu nad dlužníkem musí mít správce možnost nahlížet do všech relevantních dokumentů dlužníka a znát všechny rozhodné informace týkající se dlužníka a jeho činnosti. Zákonná úprava však řádný výkon dohledu v reorganizaci správci neulehčuje, protože povinnost součinnosti dlužníka je explicitně stanovena pouze v ustanovení § 210 týkajícím se zjišťování majetkové podstaty a v § 354 odst. 3 InsZ aplikovatelném teprve po nabytí účinnosti reorganizačního plánu.²⁴⁶

2.5.6. Práva a povinnosti insolvenčního správce finančních institucí

InsZ v ustanovení § 367 a následující speciálně vyčleňuje úpadek finančních institucí, za které považuje banky, spořitelny a úvěrní družstva, obchodníky s cennými papíry, pojišťovny a zajišťovny, podílové fondy a podfondy akciové společnosti s proměnným základním kapitálem. InsZ v případě úpadku těchto institucí podléhajících dohledu České národní banky výslovně vylučuje aplikaci ustanovení InsZ o moratoriu, reorganizaci a oddlužení.²⁴⁷ Způsobem řešení jejich úpadku tedy může být pouze konkurs. Jinak je tomu ovšem v případě zahraničních finančních institucí podnikajících na základě jednotné licence nebo povolení orgánu dohledu jiného členského státu EU, jejichž úpadek lze řešit jak konkursem, tak reorganizací.²⁴⁸ Další text bude zaměřen na finanční instituce podléhající dohledové pravomoci České národní banky a specifickou úpravu práv a povinností insolvenčního správce.

Insolvenčním správcem finanční instituce může být pouze insolvenční správce se zvláštním povolením. Pokud jde o výběr první osoby insolvenčního správce, insolvenční soud

---

²⁴⁵ Naopak T. Richter uvádí, že možný je i výklad, podle kterého je ustanovení § 331 InsZ aplikovatelné na období po podání návrhu na povolení reorganizace, a to s ohledem na nezbytnost dohledu nad managementem dlužníka (který dlužníka přivedl do úpadku nebo hrozícího úpadku). RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 467-468.

²⁴⁶ K tomu dále podkapitola 2.6.4.

²⁴⁷ Viz § 379 odst. 3, § 367 odst. 3 a § 388a odst. 2 InsZ.

²⁴⁸ Viz ŠMEJKAL, Viktor in MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 1297.

je ve výběru správce v případě tuzemské banky, spořitelního nebo o úvěrního družstva, tuzemské pojišťovny nebo zajišťovny limitován tak, že tímto insolvenčním správcem by měl být likvidátor nebo u tuzemské banky a spořitelního a úvěrního družstva též osoba navržená Českou národní bankou do funkce likvidátora²⁴⁹, pod podmínkou, že je likvidátor nebo osoba za likvidátora navržená současně držitelem zvláštního povolení.

Insolvenční správce je oprávněn vykonávat své pravomoci podle InsZ i na území ostatních členských států Evropské unie a Evropského hospodářského prostoru, při jejich výkonu se však řídí právem daného státu. Pokud mu to dovolí právo třetího státu, je oprávněn vykonávat své pravomoci dle InsZ i tam. Insolvenční správce prokazuje své oprávnění úředně ověřenou kopií rozhodnutí o svém ustanovení do funkce insolvenčního správce s překladem do úředního jazyka daného státu, je-li vyžadován.²⁵⁰

Určitou zvláštností v tomto řízení je možnost insolvenčního správce určit se souhlasem insolvenčního soudu osobu, která jej bude zastupovat při výkonu pravomocí podle InsZ na území jiného členského státu Evropské unie nebo Evropského hospodářského prostoru.²⁵¹ Jak zdůrazňuje V. Šmejkal, s ohledem na způsob ustanovení není osoba zástupce správce zvláštním insolvenčním správcem podle § 35 InsZ, ani zástupcem insolvenčního správce podle § 33 InsZ. Je to jakýsi zvláštní správce *sui generis*, který nemusí mít povolení k činnosti insolvenčního správce a může být insolvenčním správcem kdykoli odvolán.²⁵²

Insolvenční správce má v těchto řízeních rozsáhlé informační povinnosti, a to nejen vzhledem k věřitelům, ale i ve vztahu k veřejnosti. Vůči věřitelům je povinen bez zbytečného odkladu po vydání rozhodnutí o úpadku a o prohlášení konkursu zveřejnit podstatnou část těchto rozhodnutí, takzvaný výtah, v Úředním věstníku Evropské unie.²⁵³ Nesplnění této povinnosti však nemá účinky pro insolvenční řízení.²⁵⁴ Insolvenční správce je dále povinen, nad rámec pravidelných zpráv o stavu řízení podávaných podle § 36 odst. 2 InsZ, nejméně jednou ročně uveřejnit vhodným způsobem zprávu pro věřitele a veřejnost o postupu

---

²⁴⁹ Viz § 372 odst. 1 InsZ a § 384 odst. 1 InsZ.

²⁵⁰ Viz § 372 odst. 3 až 5 InsZ a § 384 odst. 3 až 5 InsZ.

²⁵¹ Viz § 372 odst. 2 InsZ a § 384 odst. 2 InsZ.

²⁵² Viz ŠMEJKAL, Viktor *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 1326-1327.

²⁵³ Viz § 370 a § 382 InsZ. V § 370 je tato povinnost rozšířena o uveřejnění výtahu ještě nejméně ve dvou celostátních denících v každém státě, na jehož území dlužník podnikal nebo vykonával činnost prostřednictvím pobočky nebo na základě jednotné licence.

²⁵⁴ Viz § 370 odst. 4 InsZ.

insolvenčního řízení, odsouhlasenou věřitelským výborem.²⁵⁵ Zákon nestanoví, co se rozumí „vhodným způsobem“ uveřejnění ani jeho územní rozsah. L. Zrůst²⁵⁶ a obdobně J. Rahm a R. Vojtek²⁵⁷ uvádějí, že by toto uveřejnění mělo zahrnovat uveřejnění v insolvenčním rejstříku. M. Hálová bez ambic tuto spornou úpravu rozklíčovat, v této souvislosti zase zdůraznila, že je třeba vzít v úvahu, že adresátem zprávy nejsou jen věřitelé, ale i veřejnost.²⁵⁸ Je tedy třeba vyčkat na soudní výklad. Insolvenční správce by z opatrnosti měl v řízení nejlépe postupovat tak, že příslušnou zprávu zveřejní v insolvenčním rejstříku a současně požádá insolvenční soud o případný pokyn v rámci dohlédací činnosti, pokud by tento způsob zveřejnění nebyl dostačující.

Dalším specifikem je zjištění pohledávek z účetnictví dlužníka, kdy pohledávky věřitelů vyplývající z účetnictví dlužníka se považují za přihlášené okamžikem prohlášení konkursu upravený v §§ 373 a 385 InsZ. Insolvenční správce je následně nejpozději do 60 dnů ode dne prohlášení konkursu povinen zaslat každému takovému věřiteli oznámení zahrnující mimo jiné informaci o výši a charakteru pohledávky²⁵⁹, která se považuje za přihlášenou, a o způsobu a lhůtě k uplatnění námitky. Na základě námitkového řízení může následně dojít mezi věřitelem a insolvenčním správcem k písemné dohodě o výši nebo charakteru pohledávky, a tím bude pohledávka zjištěna. V opačném případě je věřitel oprávněn uplatnit v zákonem stanovené lhůtě své právo žalobou na určení, s tím že jde o incidenční spor. Na rozdíl od obecné úpravy náhrady nákladů podle § 202 odst. 1 InsZ je v případě, že insolvenční soud incidenční žalobě vyhoví, insolvenční správce povinen zaplatit do majetkové podstaty částku odpovídající nákladům sporu, které z ní byly hrazeny, s tím, že se této povinnosti může liberovat, jen pokud prokáže, že o skutečné výši nebo charakteru pohledávky nevěděl a ani při vynaložení odborné péče vědět nemohl.²⁶⁰

---

²⁵⁵ Viz § 371 a § 383 InsZ.

²⁵⁶ Viz ZRŮST, Lukáš *in* KOZÁK, Jan *in* KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 138.

²⁵⁷ Viz RAHM, Jiří, VOJTEK, Radek *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 997.

²⁵⁸ Viz HÁLOVÁ, Markéta a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 827.

²⁵⁹ Pokud jde o charakter pohledávky, rozumí se tím zejména, zda jde o pohledávky zajištěné, podřízené, podmíněné nebo pohledávky za majetkovou podstatou nebo pohledávky jim postavené naroveň.

²⁶⁰ Viz § 373 odst. 7 a § 385 odst. 7 InsZ.

2.5.7. Práva a povinnosti insolvenčního správce v evropském insolvenčním řízení

Insolvenční řízení s evropským mezinárodním prvkem se v souladu s § 426 InsZ řídí nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení ze dne 20.5.2015, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „nařízení 2015/848“), účinným ode dne 26.6.2017. Nařízení 2015/848 se nevztahuje na úpadková řízení finančních institucí, pro které se použije zvláštní úprava dle ustanovení § 367 a následující InsZ.²⁶¹

Dle legální definice obsažené v článku 2 nařízení 2015/848 je insolvenčním správcem jakákoli fyzická nebo právnická osoba, jejíž funkcí je, a to i dočasně, prověřovat a přiznávat pohledávky přihlášené v insolvenčním řízení, zastupovat kolektivní zájmy věřitelů, spravovat zcela nebo zčásti majetek v rozsahu, v jakém byl dlužník k tomuto majetku zbaven dispozičních oprávnění, tento majetek zpeněžovat nebo dohlížet na správu dlužníka, s tím, že současně musí jít o jednu z osob uvedenou v příloze B nařízení 2015/848. Jak uvádí A. Bělohávek, „definice insolvenčního správce je [tedy] natolik široká, aby zahrнула [libovolnou] osobu, která je oprávněna vykonávat alespoň jednu z [právě] uvedených činností“.²⁶² V České republice má postavení insolvenčního správce dle přílohy B nařízení 2015/848 insolvenční správce, předběžný insolvenční správce, oddělený insolvenční správce, zvláštní insolvenční správce a zástupce insolvenčního správce.

Rozhodnutí o zahájení hlavního insolvenčního řízení je automaticky uznáváno ve všech členských státech bez nutnosti vydávat exequaturní rozhodnutí a má ve kterémkoli členském státě tytéž účinky jako podle práva státu, který řízení zahájil (článek 20 nařízení 2015/848), s omezeními vyplývajícími z možnosti aplikace výhrady veřejného pořádku podle článku 33 nařízení 2015/848, a dále s výhradou zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. V případě zahájení vedlejšího řízení mají pak účinky vedlejšího řízení v souladu se zásadou omezené či kontrolované univerzality přednost a účinky hlavního řízení se suspendují.²⁶³ Účinky vedlejšího řízení jsou teritoriálně omezeny na stát, který zahájil řízení, a zásadně též na majetek dlužníka nacházející se na území tohoto státu (článek 3 odst. 2 nařízení 2015/848). V důsledku principu kontrolované univerzality je podle článku 21 odst. 1 insolvenční správce jmenovaný v hlavním řízení oprávněn vykonávat veškeré pravomoci, které mu svěřuje lex

---

²⁶¹ Viz MORAVEC, Tomáš. *Evropské insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 283 s. ISBN 978-80-7400-832-0, s. 18.

²⁶² Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5, s. 43.

²⁶³ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit. pozn. č. 262, s. 521, 535-536.

fori concursus, v kterémkoli členském státě, dokud není zahájeno vedlejší úpadkové řízení nebo schváleno ochranné opatření bránící výkonu těchto pravomocí. Smyslem těchto výjimek z pravomoci správce v hlavním řízení je zabránit konfliktu mezi různými správci v důsledku podřízení jedné a téže majetkové podstaty pravomocím více správců, a také ochrana věřitelů ve státech, kde bylo zahájeno vedlejší řízení.²⁶⁴

Aby výkonem pravomoci správce v jiném členském státě nedošlo k zásahu do suverenity tohoto členského státu, je podle článku 21 odst. 3 nařízení 2015/848 insolvenční správce v hlavním i vedlejším řízení při výkonu pravomocí na území jiného členského státu povinen jednat v souladu s právem tohoto členského státu, přičemž jeho pravomoci nesmějí zahrnovat donucovací opatření ani právo rozhodovat v soudních řízeních nebo sporech.

Insolvenční správce dokládá podle článku 22 nařízení 2015/848 své oprávnění vykonávat pravomoc na území jiného státu ověřenou kopií nebo originálem rozhodnutí o svém jmenování nebo jiným osvědčením vydaným příslušným soudem. Žádné vyšší ověření se nepožaduje.²⁶⁵ Může být pouze požadován neúřední překlad do jazyka členského státu, na jehož území hodlá správce uplatňovat své pravomoci. Ztotožňujeme s T. Moravcem, § 428 InsZ je s nařízením 2015/848 v tomto ohledu v rozporu, a nebude tudíž aplikován.²⁶⁶

Insolvenční správce je oprávněn požadovat, aby bylo oznámení o zahájení insolvenčního řízení a případně i doklad o jeho jmenování na náklady podstaty zveřejněno v jiném členském státě, kde se nachází provozovna dlužníka, a to podle pravidel pro zveřejňování stanovených v daném státě (článek 28 a 31 nařízení 2015/848). Důvodem, proč by měl správce zveřejnění dle předchozí věty požadovat, je prevence ztenčení majetkové podstaty v důsledku plnění závazků ve prospěch dlužníka. Zatímco zveřejnění oznámení o zahájení insolvenčního řízení a rozhodnutí o jmenování správce je obecně oprávněním insolvenčního správce, pokud se v některém členském státě nachází provozovna dlužníka zapsaná do veřejného rejstříku nebo se v něm nachází nemovitost dlužníka a vyžaduje-li to právo členského státu, stává se zveřejnění oznámení o zahájení insolvenčním řízení a rozhodnutí o jmenování správce v katastru nemovitostí, obchodním rejstříku nebo jakémkoli jiném veřejném rejstříku povinností insolvenčního správce (článek 29 nařízení 2015/848).

---

²⁶⁴ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit. pozn. č. 262, s. 542.

²⁶⁵ Odlišně BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5, s. 555.

²⁶⁶ Viz MORAVEC, Tomáš. *Evropské insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021. 283 s. ISBN 978-80-7400-832-0, s. 89.

Pokud jde o práva a povinnosti insolvenčního správce specifická pro přeshraniční komunitární úpravu, je insolvenční správce oprávněn po zahájení hlavního insolvenčního řízení přemístit majetek dlužníka z území jiného státu, vyjma majetku, na kterém vážnou věcná práva třetích osob nebo na který se vztahuje výhrada vlastnictví. Naopak oprávnění insolvenčního správce ve vedlejším řízení jsou ohledně přemístování majetku omezena jen na movitý majetek a na aktivní legitimaci k soudnímu nebo mimosoudnímu domáhání se přemístění movitého majetku z území jiného členského státu, který zahájil insolvenční řízení, do státu vedlejšího řízení, včetně možnosti podávat žalobu na neplatnost právního jednání (článek 21 nařízení 2015/848). Konkrétní prostředky, které může správce využít, pak vycházejí výlučně z legis rei sitae.²⁶⁷

Další zvláštností je právo insolvenčního správce v hlavním insolvenčním řízení učinit v zájmu nezahájení vedlejšího řízení v souvislosti s majetkem nacházejícím se v členském státě, kde by mohlo být zahájeno vedlejší insolvenční řízení, podle článku 36 nařízení 2015/848 jednostranný příslib, že při rozdělování majetku nebo výtěžku z jeho zpeněžení dodrží pravidla uspokojování pohledávek dle vnitrostátního práva, která by místní věřitelé měli v případě zahájení vedlejšího insolvenčního řízení. Tento příslib podléhá schválení ze strany místních věřitelů.

Opakem tohoto práva je právo správce v hlavním řízení podat návrh na zahájení vedlejšího řízení podle článku 37 nařízení 2015/848. V rámci vedlejšího řízení je pak insolvenční správce v hlavním řízení vzhledem k majetku, kterého se týká vedlejší insolvenční řízení, oprávněn soudu navrhopat úplné nebo částečné pozastavení zpeněžování až na tři měsíce, a to i opakovaně (článek 46 nařízení 2015/848). Ve vztahu k ukončení vedlejšího řízení má insolvenční správce v hlavním řízení dále aktivní legitimaci k podání návrhu na ukončení takového řízení sanačním způsobem, za podmínek daných právem státu, který zahájil vedlejší insolvenční řízení (článek 47 nařízení 2015/848). Tyto jeho zásahy do vedlejšího řízení by v souladu s bodem 48 preambule nařízení 2015/848 měly být vedeny snahou o účinnou správu nebo zpeněžení majetkové podstaty.

Pokud by ve vedlejším řízení došlo k uspokojení veškerých pohledávek a zbýval v něm ještě majetek, je insolvenční správce ve vedlejším řízení povinen podle článku 49 nařízení 2015/848 neprodleně převést jakýkoli přebytek insolvenčnímu správci v hlavním

---

²⁶⁷ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5, s. 544-546.

řízení. Přebytkem je možné rozumět jakékoli majetkové hodnoty dlužníka²⁶⁸. Lze si však představit situaci, že vznikne přebytek v hlavním insolvenčním řízení a na ni nařízení 2015/848 výslovně nepamatuje, a tedy přebytek by měl být převeden zpět dlužníkovi. A. Bělohlávek navrhl tuto mezeru překlenout za pomoci pravidla par conditio creditorum vyjádřeného v článku 23 odst. 2 nařízení 2015/848.²⁶⁹ Obáváme se, že tato regule není řešením všech situací, protože pohledávky uplatněné v hlavním a vedlejším řízení se nemusejí nutně překrývat. Dle našeho mínění by tudíž měl evropský zákonodárce novelizací nařízení 2015/848 výslovně uložit i insolvenčnímu správci v hlavním řízení povinnost vydat přebytek do vedlejšího insolvenčního řízení.

Raritou co do postavení insolvenčního správce je oprávnění insolvenčního správce v hlavním i vedlejším řízení přihlašovat v jiném řízení pohledávky, které již byly přihlášeny do jím administrovaného řízení (článek 45 odst. 2 nařízení 2015/848). Při přihlášení by se měl správce řídit úvahou, zda je to v zájmu věřitelů v řízeních, pro které byl ustanoven. Důsledkem tohoto přihlášení pak je, že je přihlašující insolvenční správce oprávněn se účastnit jiných řízení podobně jako věřitel, včetně účasti na schůzi věřitelů (článek 45 odst. 3 nařízení 2015/848). Správce se tak dostává do postavení zástupce věřitele a jak uvedl A. Bělohlávek, nelze vyloučit ani situaci, kdy správce v hlavním řízení nabude díky jím přihlášené pohledávce, respektive sumě pohledávek takové postavení ve vedlejším řízení, že bude ovládat též věřitelský orgán“, a tím může ovlivňovat činnost správce ve vedlejším řízení.²⁷⁰ Věřitel může toto přihlášení odmítnout nebo vzít přihlášku zpět podle práva státu, ve kterém je vedeno vedlejší řízení.

V zájmu efektivní celounijní koordinace insolvenčních řízení zahájených vůči témuž dlužníkovi a účinné správy celkového majetku dlužníka a jeho zpeněžení²⁷¹ je insolvenčním správcům uloženo přeshraničně spolupracovat a komunikovat se soudy, které vůči témuž dlužníkovi vedou paralelní řízení, a to v rozsahu, ve kterém je spolupráce a komunikace slučitelná s pravidly platnými pro každé řízení a nevede ke střetu zájmů (článek 43 nařízení 2015/848). Ze stejného důvodu nařízení 2015/848 předjímá spolupráci mezi insolvenčními správci v hlavním a vedlejším řízení v rozsahu slučitelném s pravidly platnými pro každé

---

²⁶⁸ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit. pozn. č. 267, s. 866.

²⁶⁹ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J., op. cit. pozn. č. 267, s. 867.

²⁷⁰ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5, s. 830.

²⁷¹ Viz bod 48 preambule nařízení 2015/848.

z řízení. Kooperace mezi správci zahrnuje především sdělování informací významných pro druhé řízení, koordinaci zpeněžování majetku dlužníka a jeho správu, kdy správce v hlavním řízení má mít navíc v souladu s principem priority hlavního řízení možnost předkládat návrhy na zpeněžení nebo využití majetku ve vedlejším řízení a zkoumání možností restrukturalizace dlužníka, přičemž v kladném případě tato spolupráce předpokládá též tvorbu a provádění restrukturalizačního plánu. Spolupráce může mít jakoukoli formu, přičemž nařízení 2015/848 výslovně zmiňuje uzavírání dohod a protokolů (článek 41 nařízení 2015/848). Je zřejmé, že v rámci ní musejí v praxi mezi insolvenčními správci v hlavním a vedlejším řízení vznikat podstatné konflikty, zejména s přihlédnutím k výše diskutovaným oprávněním insolvenčního správce v hlavním řízení ve vztahu k řízení vedlejšímu, a proto lze o funkčnosti této spolupráce v praxi přinejmenším pochybovat.

Novinkou, kterou přineslo nařízení 2015/848, je stanovení zvláštních pravidel pro insolvenční řízení proti členům skupiny společností²⁷² vedená v různých členských státech, upravujících především pravidla pro komunikaci a spolupráci mezi správci, mezi správci a soudy a soudy navzájem (článek 56 až 59 nařízení 2015/848). Z perspektivy insolvenčního správce spolupráce a komunikace správce probíhá směrem ke kterémukoli soudu, u kterého byl podán návrh na zahájení řízení proti členovi téže skupiny nebo který toto řízení zahájil, a její rozsah je vymezen obdobně jako v případě insolvenčních řízení vedených proti témuž dlužníkovi. Komunikace zde však může s týmiž omezeními probíhat i od soudu ve směru ke správci, pokud správce požádá soud o informace o řízení proti jinému členovi skupiny nebo o součinnost v řízení, ve kterém byl jmenován. Stran komunikace mezi správci, tuto nařízení 2015/848 upravuje opět obdobně jako u insolvenčních řízení vedených proti témuž dlužníkovi, s rozdílem, že spolupráce nezahrnuje koordinaci při zpeněžování.²⁷³ Insolvenčnímu správci v souvislosti se zpeněžováním nařízení 2015/848 nicméně dovoluje, aby v zájmu provedení možné restrukturalizace podal návrh na odklad jakéhokoli opatření týkajícího se zpeněžení majetku v řízení zahájeném proti členovi téže skupiny, vyjma případů, kdy by insolvenční řízení navrhuje správce nebo insolvenční řízení, vůči kterému návrh na odklad směřuje, podléhalo koordinačnímu řízení.²⁷⁴

---

²⁷² Skupinou společností dle článku 2 odst. 13 nařízení 2015/848 je „mateřský podnik a všechny jeho dceřiné podniky“.

²⁷³ Srov. článek 41 a 56 nařízení 2015/848.

²⁷⁴ Blíže článek 60 nařízení 2015/848.

Vrcholem vzájemné souhry a spolupráce správců v řízeních proti členům téže skupiny je právě koordinační řízení.²⁷⁵ Jak poukázal A. Bělohlávek, koordinační řízení je založeno na procesní, a nikoli hmotněprávní konsolidaci, a tedy jde pouze o koordinaci správy dvou nebo více řízení proti členům téže skupiny.²⁷⁶ Ústřední osobou je zde koordinátor, kterým se může stát pouze osoba, jež je podle práva některého z členských států oprávněna působit jako insolvenční správce. Koordinátor by měl být osobou neutrální, nepodjatou. Proto nařízení 2015/848 v článku 71 odst. 2 zapovídá, aby se jednalo o jednoho z insolvenčních správců jmenovaných v řízení proti kterémukoli členovi skupiny. Dalším diskvalifikačním kritériem je střet zájmů v souvislosti s členy skupiny, jejich věřiteli nebo s ostatními insolvenčními správci jmenovanými v insolvenčním řízení vedenému proti kterémukoli členovi skupiny (článek 71 odst. 2 nařízení 2015/848).

Hlavním úkolem koordinátora je především usnadnit komunikaci mezi insolvenčními správci subjektů zahrnutých do koordinačního řízení, mediovat jejich vzájemné neshody a dosáhnout konsensu na společném postupu.²⁷⁷ Koordinátor tudíž musí být vysoce odborně zdatný nejen v oblasti insolvence, ale i ve vyjednávání a mediaci, a také by měl být dostatečně jazykově vybaven.

Koordinační řízení může být v souladu s článkem 61 nařízení 2015/848 iniciováno na základě návrhu jakéhokoli insolvenčního správce jmenovaného v insolvenčním řízení proti některému členovi skupiny. Účast v tomto řízení je dobrovolná, protože každý správce jmenovaný v řízení proti některému členovi téže skupiny může podle § 64 nařízení 2015/848 vznést námitku proti zahrnutí „jeho“ řízení do koordinačního řízení proti skupině, a učiní-li tak, pak toto řízení nebude do koordinačního řízení začleněno (článek 65 nařízení 2015/848). Z právě popsaného důvodu se lze domnívat, že realizace koordinačních řízení je spíše výjimečným institutem.

---

²⁷⁵ Viz článek 61 a násl. nařízení 2015/848.

²⁷⁶ Viz BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5, s. 1014.

²⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5, s. 1014 a 1072.

2.6. Vztah insolvenčního správce k ostatním subjektům insolvenčního řízení

Kromě insolvenčního správce jsou procesními subjekty insolvenčního řízení také insolvenční soud, dlužník, věřitelé, likvidátor dlužníka a státní zastupitelství. V této kapitole se zaměříme na vztah správce k právě uvedeným subjektům. V případě věřitelů bude analyzován vztah insolvenčního správce ke hlavním skupinám věřitelů, a to věřitelům přihlášeným s odlišnostmi platnými pro zajištěné věřitele a věřitelům s pohledávkami za majetkovou podstatou a pohledávkami jim postavenými naroveň.

2.6.1. Insolvenční správce a insolvenční soud

Insolvenční soud je spolu s dlužníkem a věřiteli uplatňujícími práva vůči dlužníkovi jedním ze základních subjektů insolvenčního řízení.²⁷⁸ Jak uvedl F. Zoulík, celková pozice soudu v procesu je „dána i tím, že se v procesu neodehraje nic bez jeho přímé účasti, vlivu nebo následné kontroly.“²⁷⁹ Je nadán rozhodovací pravomocí, kterou v insolvenčním řízení v souladu se zásadou enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí²⁸⁰ vykonává dvojím způsobem – jednak v souladu s § 10 písm. a) InsZ přijímá rozhodnutí o právech a povinnostech subjektů řízení tam, kde mu to zákon ukládá nebo kde to zákon předpokládá, respektive umožňuje (jedná se o statutární rozhodovací činnost insolvenčního soudu²⁸¹), jednak podle § 10 písm. b) InsZ vykonává dohled nad činností ostatních procesních subjektů a v jeho rámci přijímá rozhodnutí (dále o této činnosti bude pojednáváno jako o dohlédací činnosti insolvenčního soudu). Rozhodnutími vydanými při výkonu dohlédací činnosti insolvenční soud „rozhoduje o záležitostech, které se týkají průběhu insolvenčního řízení, činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu a ukládá povinnosti, týkající se činnosti jednotlivých subjektů řízení“ (§ 11 odst. 1 InsZ).

Smyslem dohlédací činnosti insolvenčního soudu je naplnění účelu insolvenčního řízení. Dohled insolvenčního soudu nad insolvenčním správcem je kontinuální a zahrnuje také

---

²⁷⁸ Viz WINTEROVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 88.

²⁷⁹ Viz ZOULÍK, František (revidovala a doplnila MACKOVÁ, Alena) in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 93.

²⁸⁰ Viz GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 341 s. ISBN 978-80-7380-838-9, s. 35.

²⁸¹ Viz např. KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 46.

pravomoc insolvenčního soudu při výkonu dohledu nad insolvenčním správcem „vyžadovat od insolvenčního správce zprávy a vysvětlení o jeho postupu, nahlížet do jeho účtů a konat potřebná šetření. Dále je insolvenční soud „[oprávněn] udělovat insolvenčnímu správci při výkonu dohledu pokyny a uložit mu, aby si k určitým otázkám vyžádal stanovisko věřitelského výboru“ (§ 11 odst. 2 InsZ). V praxi se tento dohled nejčastěji projevuje ukládáním povinností insolvenčnímu správci ke předložení zpráv nebo vyjádření či vysvětlení a také pokyny k postupu v řízení. V případě existence nejasného výkladu určitého řešení insolvenční správce z opatrnosti nezřídka sám svojí žádostí iniciuje udělení pokynu ze strany soudu. Dohlédací činnost insolvenčního soudu ovšem má své limity. Dle konstantní judikatury Nejvyššího soudu je insolvenčnímu soudu zapovězeno, aby správci ukládal, „jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám“.²⁸²

Podle § 91 InsZ není proti rozhodnutím, která insolvenční soud učinil při výkonu dohlédací činnosti, odvolání přípustné, pokud zákon nestanoví jinak. Odvolání je tedy přímo dle dikce zákona přípustné, pokud tak stanoví zákon.²⁸³ Dále může přípustnost odvolání vyplynout také ze samotné povahy rozhodnutí, když rozhodujícím kritériem přípustnosti odvolání je, zda rozhodnutím soudu bylo či nebylo zasaženo do subjektivních práv osoby, které bylo takové rozhodnutí adresováno.²⁸⁴

Na rozdíl od rozhodnutí o odměně a hotových výdajích správce, které je chápáno jako statutární rozhodnutí insolvenčního soudu, je dle rozhodovací praxe Nejvyššího soudu usnesení, jímž insolvenční soud rozhoduje o tom, zda insolvenčnímu správci povolí zálohu na odměnu a hotové výdaje, rozhodnutím vydaným při výkonu dohlédací činnosti, proti kterému není odvolání přípustné, jelikož zákon nestanoví jinak.²⁸⁵ S tímto závěrem nemůžeme souhlasit, protože máme zato, že i v případě rozhodování o záloze na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce jde o zásah do subjektivních práv insolvenčního správce, a odvolání by tedy mělo být přípustné. Dle našeho názoru lze taktéž uvažovat o tom, že by rozhodnutí o záloze na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce bylo podřaditelné pod statutární rozhodovací činnost insolvenčního soudu. Z právě uvedeného je

---

²⁸² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2013, sen. zn. 29 NSCR 63/2011. Obdobně podle ZKV usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.2.2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010.

²⁸³ Viz např. § 226 odst. 5 InsZ.

²⁸⁴ Viz KOZÁK, Jan *in* KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽÍŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 46. Obdobně JIRMÁSEK, Tomáš *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 200.

²⁸⁵ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2020, sen. zn. 29 NSČR 130/2019.

tedy evidentní, že hranice jak mezi rozhodnutími insolvenčního soudu podle § 10 písm. a) a § 10 písm. b) InsZ může být v některých případech ne zcela zřejmá, stejně jako rozlišení, v rámci rozhodnutí soudu při výkonu dohledu, mezi rozhodnutími podléhajícími odvolacímu přezkumu a rozhodnutím z tohoto přezkumu vyloučenými. K tomu J. Kozák uvádí, že „vzniká v praxi často problém vymezit hranici mezi dohledovou činností soudu a statutární rozhodovací činností“, přičemž příčinu spatřuje v tom, že „není možné taxativně vymezit jednotlivá rozhodnutí, která jsou vydávána v rámci rozhodovací činnosti soudu“, a za důsledek toho považuje, že „v odvolacím řízení pak může být konstatována přípustnost odvolání.“²⁸⁶ Tento stav jistě nepřispívá k posílení právní jistoty. Máme tudíž zato, že de lege ferenda by bylo žádoucí ho alespoň částečně zlepšit demonstrativním výčtem jednotlivých statutárních rozhodnutí a rozhodnutí insolvenčního soudu při výkonu dohlédací činnosti.

K zajištění řádného průběhu insolvenčního řízení může insolvenční soud vůči správci využít i donucovacího prostředku ve formě pořádkové pokuty ukládané podle § 81 InsZ. Dle dikce zákona připadá uložení pořádkové pokuty v úvahu ve dvou případech – pokud insolvenční správce nesplnil povinnost uloženou insolvenčním soudem nebo povinnost vyplývající ze zákona. Tato pokuta může být uložena i opakovaně, přičemž celková výše všech pokut uložených insolvenčnímu správci v řízení nesmí přesáhnout částku 200 000 Kč. Uložení pořádkové pokuty je na místě zejména za situace, kdy správce neodstranil závadný postup ani na výzvu nebo pokyn insolvenčního soudu s pohružkou uložení pořádkové pokuty, přičemž výše pořádkové pokuty by měla odrážet závažnost porušení povinnosti insolvenčním správcem i to, jak si do té doby plnil své povinnosti. Dalším postihem vůči správci by mohlo být snížení odměny správce (§ 38 odst. 3 InsZ). Pokud by nicméně šlo o pochybení závažné či opakované, je na místě spíše zproštění funkce podle ustanovení § 32 InsZ. Uložení pořádkové pokuty by tedy mělo být subsidiární výzvě či pokynu insolvenčního soudu a zproštění funkce by zase mělo být subsidiární vůči uložení pořádkové pokuty.²⁸⁷ Přitom i po zproštění funkce může být insolvenční správce procesně donucován, například ke předání dokumentů

---

²⁸⁶ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 46.

²⁸⁷ Obdobně RICHTER, Martin. Odpovědnost insolvenčního správce za protiprávní jednání v insolvenčním řízení z pohledu ne bis in idem. *Trestněprávní revue*. 7-8/2018, s. 169-172. ISSN 1213-5313, s. 169.

týkajících se insolvenčního řízení nově ustanovenému insolvenčnímu správci, s rozdílem, že zde již nebude při ukládání pokut postupováno podle InsZ, ale podle § 53 OSŘ.²⁸⁸

Uložení pořádkové pokuty podléhá podle § 202 OSŘ ve spojení s § 7 InsZ odvolacímu přezkumu, což ostatně potvrdil i Ústavní soud s odůvodněním, že „rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty ... je v zásadě způsobilé zasáhnout do základních práv a svobod účastníků řízení“, a proto „náleží zásada přezkumu těchto rozhodnutí vydaných v soustavě obecných soudů k základním ústavním principům spravedlivého procesu“.²⁸⁹ Tento závěr lze díky principu podpůrné přiměřené aplikace OSŘ v insolvenčním řízení vztáhnout i na pořádkovou pokutu uloženou podle § 81 InsZ. Ukládání pořádkových opatření nelze dle našeho názoru jednoznačně podřadit pod dohlédací činnost insolvenčního soudu, protože účelem pořádkové pokuty není přímé zajištění účelu insolvenčního řízení, nýbrž represivní působení na správce, aby splnil jinou povinnost nezbytnou pro naplnění účelu insolvenčního řízení. Pořádková opatření jsou tedy spíše zvláštní formou výkonu statutární rozhodovací pravomoci insolvenčního soudu.

Specifický vztah insolvenčního soudu a insolvenčního správce vzniká v řízeních, ve kterých insolvenční soud vykonává působnost věřitelského výboru (§ 66 InsZ). K tomu dochází v případě poklesu počtu členů věřitelského výboru pod minimální počet, či v případě jeho neusnášeníschopnosti, dále v situaci, kdy věřitelský výbor ne zvolila schůze věřitelů nebo kdy schůze věřitelů nebyla svolána. Insolvenční soud pak vykonává působnost věřitelského výboru až do volby členů nebo doplňující volby nových členů věřitelského výboru schůzí věřitelů, nebo i poté, pokud schůze věřitelů nové členy ne zvolí. Demonstrativně je působnost věřitelského výboru popsána v § 58 InsZ. V praxi se v případě, že tuto působnost podle § 66 InsZ vykonává insolvenční soud, její výkon de facto omezuje na udělování souhlasů insolvenčního soudu v působnosti věřitelského výboru, tam kde zákon tento souhlas předpokládá, zejména nezbytných souhlasů ke zpeněžení majetkové podstaty nebo k uzavření soudního smíru v incidenčním sporu. Rozhodnutí, které insolvenční soud přijímá v působnosti věřitelského výboru, musí být takto označeno, přičemž má povahu usnesení, stejně jako všechna rozhodnutí insolvenčního soudu vyjma rozhodnutí v incidenčních sporech.²⁹⁰ Ve vztahu k rozhodnutím insolvenčního soudu v působnosti věřitelského výboru

---

²⁸⁸ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s.151.

²⁸⁹ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 17.10.2000, sp. zn. I. ÚS 211/99.

²⁹⁰ Viz § 66 odst. 3 InsZ, § 88 a § 162 InsZ.

týkajícím se souhlasů nezbytných ke zpeněžení majetkové podstaty Vrchní soud v Praze s odkazem na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 199/2003²⁹¹ dovodil, že usnesení, kterým soud v působnosti věřitelského výboru udělil správci souhlas ke zpeněžení, je „typickým rozhodnutím insolvenčního soudu, jímž insolvenční soud realizuje svůj dohled v insolvenčním řízení a činí opatření potřebná k zajištění jeho účelu, tedy jedná se o rozhodnutí při dohlédací činnosti (§ 11 InsZ), proti němuž odvolání není přípustné (§ 91 InsZ).“²⁹² Tento závěr lze dle našeho mínění za použití stejné argumentace vztáhnout i na udělování souhlasu s uzavřením smíru v incidenčním sporu.

Insolvenční soud tudíž vůči insolvenčnímu správci vždy vystupuje v nadřízeném postavení, a to ať již přijímá rozhodnutí v rámci statutární nebo dohlédací činnosti, ukládá pořádkové pokuty, nebo vykonává působnost věřitelského výboru.

2.6.2. Insolvenční správce a přihlášení věřitelé

Insolvenční řízení je založeno na povinně kolektivizovaném zásadně poměrném uspokojování věřitelů²⁹³ a úkolem insolvenčního správce je „vyvinout maximální úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, aby věřitelé byli uspokojeni v co nejvyšší míře“, s tím, že je správce povinen upřednostnit společný zájem věřitelů „před zájmy vlastními i jiných osob“ (§ 36 odst. 1 InsZ). Věřitelům je proto v souladu se zásadou omezení smluvní volnosti²⁹⁴ vyjádřenou v § 5 písm. d) InsZ odňato právo individuálního vymáhání jejich nároků a namísto toho se jim umožňuje podílet se na rozhodování o tom, jak má být s majetkem dlužníka jako zdrojem sdíleného uspokojování naloženo.²⁹⁵ Toto rozhodování se odehrává na půdě věřitelských orgánů.

InsZ rozlišuje mezi dvěma druhy věřitelských orgánů, a to schůzí věřitelů jako nejvyšším orgánem a věřitelským výborem coby kvazivýkonným orgánem.²⁹⁶ Věřitelským výborem je třeba rozumět věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů nebo prozatímní věřitelský výbor či prozatímního zástupce věřitelů.

---

²⁹¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2004, sp. zn. 29 Odo 199/2003.

²⁹² Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6.12.2013, sp. zn. 3 VSPH 1505/2012.

²⁹³ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 218.

²⁹⁴ Viz WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. vydání. Praha: Leges, 2022. 399 s. ISBN 978-80-7502-602-6, s. 219.

²⁹⁵ Viz RICHTER, Tomáš, op. cit. pozn. č. 293, s. 188.

²⁹⁶ Viz MORAVEC, Tomáš in MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 144.

Dle § 47 odst. 2 InsZ mají právo zúčastnit se schůze věřitelů přihlášení věřitelé. Ačkoliv to zákon výslovně nestanoví, podle zásady, že věřitelé mající stejné nebo obdobné postavení mají mít v insolvenčním řízení rovné možnosti, vyjádřené v ustanovení § 5 písm. b) InsZ, je dle našeho názoru třeba oprávnění účastnit se schůze věřitelů s hlasovacím právem vztáhnout i na věřitele, jejichž pohledávky se považují za přihlášené ze zákona²⁹⁷. Z těchto věřitelů s ohledem na charakter jejich pohledávek ze zákona nikdy nemají hlasovací právo věřitelé s podřízenými pohledávkami dle § 172 InsZ²⁹⁸, ani věřitelé pohledávek vázaných na odkládací podmínku do doby jejího splnění. Dále s cílem zabránit obcházení zákazu výkonu hlasovacího práva podle § 53 InsZ nemají hlasovací právo ze zákona věřitelé s přihlášenou pohledávkou nabytou postoupením nebo obdobným způsobem po zahájení insolvenčního řízení anebo v posledních šesti měsících před zahájením insolvenčního řízení, kteří nedoložili svého skutečného majitele.²⁹⁹ Pro úplnost uvádíme, že se schůze věřitelů mohou bez hlasovacího práva účastnit věřitelé s pohledávkami vyloučenými z uspokojení podle § 170 InsZ, kteří nemají hlasovací právo, poněvadž nebudou z majetkové podstaty uspokojováni, a také věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou nebo pohledávkami jim postavenými na roveň, kteří hlasovací právo nemají z důvodu prioritní povahy jejich pohledávek (§ 51 odst. 4 InsZ).

Schůze věřitelů je oprávněna si do své působnosti vyhradit cokoli, co patří do kompetence věřitelských orgánů, jestliže se tak usnese nejméně dvěma třetinami hlasů na schůzi přítomných věřitelů počítané podle výše jejich pohledávek (§ 46 odst. 2 InsZ). Nicméně nejsilnější zbrání schůze věřitelů ve vztahu k insolvenčnímu správci bezpochyby je právo odvolat za splnění podmínek uvedených v § 29 InsZ soudem ustanoveného insolvenčního správce a zvolit namísto něj insolvenčním správcem jinou osobu, a to nejméně polovinou všech věřitelů přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, kteří mají právo hlasovat, počítanou podle výše jejich pohledávek. V tomto právu věřitelů se odráží

---

²⁹⁷ Pojem přihlášení věřitelé v následujícím textu této práce zahrnuje též věřitele, jejichž pohledávky se považují za přihlášené ze zákona.

²⁹⁸ Mezi podřízené pohledávky patří i pohledávky společníků nebo členů družstva vyplývající z jejich účasti ve společnosti nebo v družstvu, které se pouze oznamují insolvenčnímu správci, který vede jejich evidenci, a uspokojují se vždy až jako poslední. Těmto věřitelům zákon výjimečně přiznává hlasovací právo při přijímání reorganizačního plánu (§ 347 odst. 2 InsZ).

²⁹⁹ Viz § 51 odst. 4 a § 177 odst. 2 InsZ. Jak upozornil T. Moravec, ustanovení § 177 odst. 2 InsZ je efektivní pouze částečně, protože není aplikovatelné v případě, kdy je věřitelem fyzická osoba. Stejně tak lze jeho aplikaci obejít při postoupení pohledávky za pomoci § 1886 odst. 1 věta před středníkem ObčZ. Viz MORAVEC, Tomáš *in* MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6, s. 704.

princip autonomie vůle a majoritní kontroly věřitelů nad řízením.³⁰⁰ Jak bylo diskutováno dříve v podkapitole 2.1.2., toto právo není využíváno v oddlužení. Kritika podmínek výkonu tohoto oprávnění je taktéž obsahem podkapitoly 2.1.2., na kterou proto odkazujeme.

Schůze věřitelů volí členy a náhradníky členů věřitelského výboru a zástupce věřitelů, a rozhoduje, zda ponechá ve funkci prozatímní věřitelský výbor (§ 46 odst. 2 InsZ). Přitom platí, že členové a náhradníci věřitelského výboru navržení nezajištěnými věřiteli se volí a odvolávají hlasy nezajištěných věřitelů a členové a náhradníci věřitelského výboru navržení zajištěnými věřiteli se volí a odvolávají hlasy zajištěných věřitelů (§ 57 InsZ). Věřitelský výbor vykonává zbytkovou působnost věřitelských orgánů, která zahrnuje věci, jež nepatří do působnosti schůze věřitelů ze zákona nebo které si schůze věřitelů do své působnosti nevyhradila (§ 46 odst. 3 InsZ). Poslání věřitelského výboru InsZ v § 58 odst. 1 obecně vymezuje tak, že je jím ochrana společného zájmu věřitelů. V této souvislosti má věřitelský výbor k naplnění účelu insolvenčního řízení uloženu povinnost součinnosti s insolvenčním správcem. Tato povinnost je vzájemná, neboť i insolvenční správce je zavázán k poskytování součinnosti věřitelským orgánům, která mimo jiné zahrnuje povinnost insolvenčního správce se na žádost věřitelského orgánu účastnit jeho jednání a podávat zprávy o stavu insolvenčního řízení (§ 58 odst. 2 InsZ).

V ustanovení § 58 odst. 2 InsZ jsou demonstrativně vypočteny záležitosti v kompetenci věřitelského orgánu, s tím, že další působnost věřitelského výboru vyplývá z InsZ, případně z rozhodnutí insolvenčního soudu. Ve vztahu k insolvenčnímu správci věřitelský výbor zejména vykonává dohled nad insolvenčním správcem, může požadovat nahlížení do dlužníkovy účetnictví nebo účetní evidence nebo jiných dlužníkových písemností, a to ve stejném rozsahu jako insolvenční správce, je oprávněn požadovat na správci podávání zpráv v zákonných lhůtách nebo z rozhodnutí věřitelského výboru³⁰¹, schvaluje výši a správnost hotových výdajů insolvenčního správce a nákladů spojených s udržováním a správou majetkové podstaty, může insolvenčnímu soudu navrhnout zvýšení či naopak snížení odměny insolvenčního správce, rozhoduje o tom, zda mohou věřitelé se souhlasem insolvenčního soudu poskytnout insolvenčnímu správci zálohu k úhradě jeho výdajů, uděluje souhlas s uzavřením soudního smíru v incidenčním sporu, vyjadřuje se

---

³⁰⁰ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 166.

³⁰¹ Viz zejm. §§ 36 a 300, 58 odst. 2, 38 odst. 3, 39 odst. 1, 162 odst. 2, 217, 227, 219 odst. 2, 286 odst. 2, 239 odst. 2, 271, 301, 31 a 32 InsZ.

k vyřazení věci ze soupisu podle § 217 InsZ, uděluje souhlas s vynětím majetku z majetkové podstaty podle § 227 InsZ, může žádat ocenění majetku sepsaného do majetkové podstaty znalcem, schvaluje způsoby zpeněžování nezajištěného majetku, rozhoduje o povinnosti insolvenčního správce podat odpůrcí žalobu, uděluje souhlas s uzavřením dohody o vypořádání společného jmění, uděluje souhlas s částečným rozvrhem, a může též navrhnout insolvenčnímu soudu odvolání nebo zproštění správce funkce.

Vzhledem k jednotlivému přihlášenému věřiteli má insolvenční správce výlučné oprávnění přezkoumat jím přihlášené pohledávky. Přitom již samotné popření pohledávky insolvenčním správcem při přezkumu může mít pro přihlášeného věřitele negativní dopady v podobě odepření hlasovacího práva, nepřizná-li mu je schůze věřitelů nebo v poslední instanci insolvenční soud (§ 51 odst. 1 InsZ). Konečným důsledkem popření je pak vliv na rozsah uspokojení věřitelovy pohledávky v insolvenčním řízení. Nadto §§ 178 a 179 InsZ stanoví, že v případě, že bude pohledávka zjištěna po přezkoumání tak, že její skutečná výše je nižší než 50%, nebo bude zajištěná pohledávka zjištěna tak, že věřitel má právo na uspokojení této pohledávky v rozsahu menším než 50% její výše, eventuálně pokud bude zajištěná pohledávka zjištěna v horším pořadí, než bylo uplatněno v přihlášce, vyjma případů, kdy rozhodnutí insolvenčního soudu o výši zajištěné nebo nezajištěné pohledávky záviselo na znaleckém posudku nebo na úvaze soudu, ke přihlášené pohledávce se nebude vůbec přihlížet a jako celek bude taková přihláška podle § 185 InsZ odmítnuta, a právní moci usnesení o odmítnutí přihlášky skončí účast věřitele v insolvenčním řízení, a tedy žádné nároky tohoto věřitele nebudou v insolvenčním řízení uspokojovány. Mimoto může být takovému věřiteli, který práva spojená s nezjištěnou pohledávkou v insolvenčním řízení vykonával, na návrh insolvenčního správce v incidenčním sporu uloženo zaplatit do majetkovou podstaty soudem určenou částku až do výše, o kterou přihlášená pohledávky převýšila rozsah, ve kterém byla zjištěna, respektive o kterou hodnota zajištění uvedená v přihlášce převýšila hodnotu zjištěného zajištění (§§ 178 a 179 InsZ). Vyvarovat se rizika uložení majetkové sankce může věřitel v souladu s § 180 InsZ především tak, že práva spojená s nezjištěnou pohledávkou nebude v insolvenčním řízení vykonávat. Z důvodové zprávy k InsZ vyplývá, že snahou zákonodárce bylo zavedením majetkové sankce předejít „účelovým manipulacím s přihláškami za účelem posílení vlivu věřitelů na schůzi věřitelů a ve věřitelských orgánech.“³⁰² V souladu s tím Nejvyšší soud vyložil, že výkonem práv

---

³⁰² Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

spojených s nezjištěnou pohledávkou ve smyslu § 180 InsZ není podání věřitelského insolvenčního návrhu ani podání přihlášky pohledávky včetně dispozice s ní, ani podání žaloby o určení pravosti, pořadí či výše přihlášené popřené pohledávky. Naopak výkonem práv spojených s nezjištěnou pohledávkou ve smyslu § 180 InsZ dle závěrů Nejvyššího soudu „zásadně bude jakékoli jednání, jenž ovlivňuje insolvenční řízení právě proto, že jde o jednání ‚z titulu‘ přihlášeného věřitele (účastníka insolvenčního řízení)“, s tím, že Nejvyšší soud příkladmo uvedl, že tímto jednáním může být „popírání pohledávek jiných věřitelů věřitelem s nadhodnocenou pohledávkou“ ..., zpravidla i výkon práv takového věřitele ve věřitelských orgánech a výkon práv, jež mohou vést k posílení jeho vlivu ve věřitelských orgánech ... zejména (aktivní) hlasování věřitele na schůzi věřitelů nebo i (pasivní) účast věřitele na této schůzi, která se promítla do hlasování věřitelů, anebo činnost věřitele ve věřitelském výboru či jako zástupce věřitelů“.³⁰³ S ohledem na závažnost dopadů ustanovení § 178 a § 179 InsZ do majetkové sféry věřitele nicméně máme zato, že je vhodné podmínky aplikace § 180 InsZ vymezit pozitivně i negativně přímo v zákoně demonstrativním výčtem.

I pokud věřitel práva spojená s nezjištěnou pohledávkou vykonával, může odmítnutí přihlášky nebo majetkové sankce podle § 178 odst. 1 a § 179 odst. 1 InsZ zabránit tak, že vezme část pohledávky či část práva na uspokojení ze zajištění zpět ještě předtím, než uplyne lhůta k podání určovací incidenční žaloby nebo než insolvenční soud o této žalobě rozhodne (§ 178 odst. 2 a § 179 odst. 2 InsZ), vyjma případů, kdy již došlo k naplnění hypotézy § 182 InsZ³⁰⁴.

Zajištění věřitele³⁰⁵ mají oproti ostatním přihlašovaným věřitelům výsadní postavení, a to z důvodu, že v případě zajištěného majetku právní úprava zohledňuje, že právo na uspokojení z tohoto majetku má především zajištěný věřitel, který má tedy i oprávněný zájem, aby tento majetek byl spravován a následně zpeněžen tak, aby došlo k co nejvyššímu

---

³⁰³ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2018, sen. zn. 29 ICdo 30/2016.

³⁰⁴ Úkonem, který zhoršil nebo mohl zhoršit postavení jiného věřitele, ve smyslu § 182 InsZ, může být například hlasování o hlasovacím právu jiného věřitele dle § 51 odst. 1 InsZ, při kterém věřitel, jehož pohledávka bude zjištěna v rozsahu dle § 178 odst. 1 nebo § 179 odst. 1 InsZ, bude hlasovat proti přiznání hlasovacích práv jiného přihlášeného věřitele dle § 51 odst. 1 InsZ, pokud v důsledku toho tento jiný věřitel nemohl na schůzi věřitelů hlasovat o otázce, která měla nebo mohla mít pro průběh insolvenčního řízení nebo jeho výsledek nikoliv zanedbatelný význam, nebo může jít o hlasování, kterým bude zabráněno jinému přihlášenému věřiteli, aby se stal členem věřitelského výboru. Viz RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 307 s. ISBN 978-80-7400-549-7. s 134-135.

³⁰⁵ Dle legální definice uvedené v § 2 písm. g) InsZ je zajištěným věřitelem věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty, a to jen zástavním právem, zadržovacím právem, omezením převodu nemovitosti, zajišťovacím převodem práva nebo postoupením pohledávky k zajištění anebo obdobným právem podle zahraniční právní úpravy, s tím, že zajištěným věřitelem je i agent pro zajištění podle zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů.

uspokojení jeho pohledávek. Tento věřitel je také na rozdíl od nezajištěných věřitelů kolektivně uspokojovaných v rozvrhu saturován přednostně již před rozvrhem (§ 298 InsZ). Za účelem naplnění jeho práv je oprávněn udělovat insolvenčnímu správci pokyny ke správě (§ 230 InsZ) a zpeněžení zajištění (§ 293 InsZ).

Prioritu k udělení pokynu má zajištěný věřitel prvního pořadí, ovšem s tím, že pokud je zajištěných věřitelů uspokojovaných ze stejného zajištění více, musí si zajištěný věřitel obstarat i jejich písemný souhlas se svým pokynem a tento souhlas k pokynu připojit. V případě nečinnosti zajištěného věřitele prvního pořadí, za situace, kdy tento zajištěný věřitel pokyn neudělí ani ve lhůtě určené insolvenčním soudem, má právo udělit pokyn zajištěný věřitel s pohledávkou uspokojovanou ze zajištění jako další v pořadí. Přitom za zajištěného věřitele se ve smyslu ustanovení § 167 odst. 3 InsZ nepovažuje věřitel s pozdějším právem na uspokojení za zajištění, pokud zajištěná pohledávka věřitele prvního pořadí přesahuje hodnotu zajištění stanovenou znaleckým posudkem vypracovaným v insolvenčním řízení.³⁰⁶ Pokud bude písemný souhlas ostatních zajištěných věřitelů s pokynem chybět, insolvenční soud na základě vyrozumění insolvenčního správce nařídí jednání, při kterém rozhodne o tom, zda pokyn zajištěného věřitele schvaluje či nikoli. Proti pokynu mohou ostatní zajištění věřitelé v procesní sedmidenní lhůtě ode dne zveřejnění pokynu v insolvenčním rejstříku podat u insolvenčního soudu námitky, které budou na jednání u insolvenčního soudu projednány. Rozhodnutí insolvenčního soudu o schválení či neschválení pokynu je rozhodnutím v rámci dohlédací činnosti a odvolání proti němu není přípustné.³⁰⁷

Zájmy ostatních věřitelů při správě a zpeněžení zajištění by měl hájit insolvenční správce, který je oprávněn a povinen v případě, že dospěje k závěru, že pokyn zajištěného věřitele nesměruje k řádné správě (§ 230 odst. 2 InsZ) nebo že lze předmět zajištění zpeněžit

---

³⁰⁶ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8. s. 630.

³⁰⁷ Tento speciální režim týkající se zpeněžení zajištěného majetku byl z důvodu výkladových nejasností novelou InsZ č. 294/2013 Sb. účinnou od 1.1.2014 výslovně zakotven do ustanovení § 293 odst. 2 InsZ, kde je ve vztahu ke všem formám zpeněžení vyjma exekutorské dražby stanoveno, že souhlasy věřitelského výboru a insolvenčního soudu jsou nezbytné jen v případě, že zde není pokyn zajištěného věřitele. Teprve novelizací InsZ č. 64/2017 Sb. účinnou od 1.7.2017 InsZ výslovně připustil jako způsob zpeněžení dražbu prováděnou soudním exekutorem, nicméně zřejmě nedopatřením zákonodárce nenovelizoval též ustanovení § 293 odst. 2 InsZ. Lze se domnívat, že ani zde by neměl být souhlas věřitelského výboru v případě existence pokynu zajištěného věřitele vyžadován a tento názor je možné podpořit i judikaturou Nejvyššího soudu, která řešila obdobný problém před novelou č. 294/2013 Sb., kdy Nejvyšší soud dospěl k závěru, že § 293 InsZ by měl být aplikován jako *lex specialis*, a že insolvenční správce je tedy oprávněn ke zpeněžení pouze na základě pokynu zajištěného věřitele (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2017, sen. zn. 29 NSCR 47/2015). Nicméně z důvodu právní jistoty by bylo vhodné, aby byl § 293 odst. 2 InsZ novelizován tak, aby právě uvedeně vyplývalo přímo ze zákona, jako je tomu u ostatních způsobů zpeněžení majetkové podstaty.

výhodněji (§ 293 odst. 1 InsZ), pokyn zajištěného věřitele odmítnout a požádat insolvenční soud, aby pokyn v rámci dohlédací činnosti přezkoumal. Pokud zde budou důvody pro odmítnutí pokynu a insolvenční správce přesto pokyn bez dalšího přijme a realizuje, poruší tím povinnost postupovat s odbornou péčí, čímž může být dán důvod pro jeho zproštění funkce podle § 32 InsZ a současně může být správce volán k odpovědnosti za škodu vzniklou neodmítnutím pokynu zajištěného věřitele.

V situaci, kdy lze očekávat, že výtěžek zpeněžení zajištění zcela nepokryje ani zajištěné pohledávky, však případná nevýhodnost zpeněžení nebude důvodem pro odmítnutí pokynu. Tento výklad lze opřít i o rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014, kde Nejvyšší soud za skutkového stavu, kdy částka, za kterou majetková podstata měla být a byla zpeněžena prodejem mimo dražbu, neodpovídala ani výši zajištěných pohledávek, konstatoval, že „nebyl důvod usuzovat na nepoctivý záměr věřitelů při udělení společného pokynu ke zpeněžení provozovny prodejem mimo dražbu“ a „insolvenční správce neměl (objektivní) důvod [k odmítnutí takového pokynu].³⁰⁸ Důsledky zvoleného způsobu zpeněžení v těchto případech nese výlučně zajištěný věřitel, jehož zájem je zpeněžením naplňován.

Dle judikatury obou vrchních soudů v případě, že insolvenční správce pokyn zajištěného věřitele odůvodněně odmítne, by zajištěný věřitel měl mít v soudem stanovené lhůtě možnost pokyn dle poučení soudu upravit, přičemž teprve v případě jeho nečinnosti nebo setrvání na původním pokynu je insolvenční soud nadán pravomocí udělit správci pokyn ke zpeněžení v rámci dohlédací činnosti podle ustanovení § 11 InsZ.³⁰⁹

Nedostatkem právní úpravy je, že popření pohledávky není překážkou pro udělování pokynů zajištěným věřitelem a že zajištěnému věřiteli není zamezeno udělovat pokyny v případě, že se správce žalobou dovolá neúčinnosti zajištění. U pokynů týkajících se správy T. Richter dovozuje, že lze pokyn odmítnout podle § 230 odst. 2 InsZ, protože pochybnost, že nesměřují k řádné správě, vyplývá z toho, že je udělil věřitel, jehož pohledávku správce

---

³⁰⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014.

³⁰⁹ Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25.5.2018, sp. zn. 3 VSOL 211/2018 a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.5.2022, sp. zn. 3 VSPH 381/2022. Ze závěrů usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.5.2022, sp. zn. 3 VSPH 381/2022 vyplývá možnost insolvenčního správce odmítnout pokyn pro nevýhodnost z důvodu zajištěným věřitelem vymíněného nejnižšího podání ve veřejné dražbě dalece přesahujícího odhadní cenu předmětu prodeje, kdy bylo v důsledku toho možné očekávat nutnost opakovaných dražeb, a tedy nárůst nákladů na zpeněžení, a tím i nižší výtěžek zpeněžení.

popřel a/nebo zajištění jehož pohledávky insolvenční správce napadl odpůrcí žalobou.³¹⁰ Pokud jde o pokyny ke zpeněžení, nelze dle našeho názoru tento nedostatek právní úpravy překlenout ani tímto výkladem, protože § 289 InsZ váže důvodnost odmítnutí pokynu na možnost zpeněžit zajištění výhodněji. InsZ by proto měl být dle našeho mínění de lege ferenda doplněn o řešení této situace tak, že zajištěnému věřiteli s popřenou pohledávkou nebo se zajištěním napadeným odpůrcí žalobou bude zapovězeno pokyny ke správě a zpeněžení udělovat, a s takto zajištěným majetkem bude insolvenční správce pro účely správy a zpeněžení nakládat jako s majetkem nezajištěným, nepřizná-li zajištěnému věřiteli na jeho návrh právo udělovat pokyny insolvenční soud, analogicky jako nyní v případě přiznání hlasovacího práva k podílení se na rozhodování schůze věřitelů.

Zatímco odpovědnost za řádnou správu a zpeněžení zajištěného majetku nese insolvenční správce, odpovědnost za své pokyny nese zajištěný věřitel a nemůže ji přenést na insolvenčního správce.³¹¹ V souladu s tím jdou k tíži zajištěného věřitele náklady spojené s provedením jeho pokynu³¹², a insolvenční správce je oprávněn po zajištěném věřiteli úhradu těchto nákladů požadovat, a to i zálohově. Stejně jako P. Sprinz a L. Novopacký³¹³ se domníváme, že v opačném případě není insolvenční správce povinen pokyn realizovat. Ve vztahu k této otázce Nejvyšší soud potvrdil že „postupuje-li insolvenční správce při správě majetku, který zajišťuje pohledávku zajištěného věřitele za dlužníkem, podle pokynu zajištěného věřitele, nese náklady vzniklé v souvislosti s plněním tohoto pokynu zajištěný věřitel, aniž by se uplatnilo omezení výše nákladů dle ustanovení § 298 odst. 4 věty první insolvenčního zákona“.³¹⁴ Totožné pravidlo by se tedy mělo uplatnit i v případě pokynu ke zpeněžení. Přesto máme s ohledem na rozpor mezi ustanoveními § 230 odst. 2 a § 293 odst. 2 InsZ a § 298 odst. 4 InsZ zato, že by bylo do budoucna vhodné § 298 odst. 4 InsZ v souladu s právě uvedeným závěrem rozhodnutí Nejvyššího soudu upravit.

Lze tedy shrnout, že jednotliví přihlášení věřitelé se vůči insolvenčnímu správci nacházejí v insolvenčním řízení obecně ve slabší pozici, když insolvenční správce může zejména výkonem popěrného práva nejen ovlivnit uspokojování jejich pohledávek

---

³¹⁰ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 129 a 131 a obdobně SEDLÁČEK, Miroslav, MATUŠKA, Dominik. Pokyn zajištěného věřitele. *Bulletin advokacie*. 10/2021, s. 38-42. ISSN 1210-6348, s. 40-41.

³¹¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2020, sen. zn. 29 ICdo 87/2018.

³¹² Viz § 230 odst. 3 a § 293 odst. 2 InsZ.

³¹³ Viz NOVOPACKÝ, Lukáš, SPRINZ, Petr in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 626.

³¹⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2015, sen. zn. 29 NSCR 37/2013.

v insolvenčním řízení, ale navíc může za podmínek §§ 178 až 180 InsZ zapříčinit poškození majetku přihlášených věřitelů. Tato pozice je však odlišná u zajištěných věřitelů, jejichž postavení vůči správci je výrazně posíleno oprávněním udělovat správci pokyny ke správě a zpeněžení a dále též přednostním uspokojením ve srovnání s věřiteli nezajištěnými. Naopak věřitelé seskupení do věřitelských orgánů zaujímají silnější postavení, přičemž působnost věřitelských orgánů zahrnuje jak superiorní prvky především v podobě dohledu a schvalovacích úkonů a možnosti správce vyměnit, tak prvky kooperace ve formě poskytování podpory a součinnosti insolvenčnímu správci.

2.6.3. Insolvenční správce a věřitelé s pohledávkami za majetkovou podstatou a pohledávkami jim postavenými na roveň

Zvláštní postavení v insolvenčním řízení mají věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených naroveň, které se nepřihlašují, ale uplatňují vůči osobě s dispozičním oprávněním pořadem práva podle § 203 InsZ. Jak poukázal i Nejvyšší soud, výčet pohledávek spadajících do jedné z právě uvedených skupin je taxativní, s tím, že zatímco „charakteristickým rysem pohledávek za majetkovou podstatou je, že vznikly nejpozději po vyhlášení moratoria (jež předcházelo zahájení insolvenčního řízení), zpravidla však po zahájení insolvenčního řízení (§ 168 odst. 1 uvozovací věta insolvenčního zákona) nebo po rozhodnutí o úpadku (§ 168 odst. 2 uvozovací věta insolvenčního zákona), u pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou (§ 169 insolvenčního zákona) není podstatné, zda vznikly před nebo po zahájení insolvenčního řízení.“³¹⁵

Tyto pohledávky se uplatňují vůči insolvenčnímu správci jen v případě, že je současně osobou s dispozičním oprávněním, a to písemně (§ 203 odst. 1 InsZ). Pokud správce dispoziční oprávnění k majetkové podstatě nemá, uplatní je věřitel písemně vůči dlužníkovi, přičemž insolvenčnímu správci zašle na formuláři dle VyhlPoFo vyrozumění o uplatnění takové pohledávky. Uplatňovat vůči insolvenčnímu správci jako osobě s dispozičním oprávněním není třeba pracovněprávní pohledávky dlužníkových zaměstnanců, které se ve smyslu ustanovení § 203 odst. 2 InsZ pokládají za uplatněné ve výši vyplývající z účetnictví nebo daňové evidence dlužníka.

---

³¹⁵ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011.

S výjimkou pohledávky sepisovatele insolvenčního návrhu dle § 390a odst. 5 InsZ³¹⁶ není pro uplatnění těchto pohledávek stanovena žádná konkrétní lhůta, to ovšem neznamená, že je lze nárokovat až do pravomocného skončení řízení. Okamžikem jejich nejzazšího uplatnění v konkursu je námitková lhůta podle § 298 odst. 3 nebo podle § 304 odst. 2 InsZ a v případě oddlužení zpeněžením majetkové podstaty podle § 408 odst. 4 ve spojení s § 304 odst. 2 InsZ. V oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty i v reorganizaci by bdělý věřitel tyto pohledávky měl uplatnit co nejdříve, aby v rámci insolvenčního řízení zbývaly prostředky na jejich uspokojení, byť teoreticky připadá v úvahu jejich uplatnění až do vydání rozhodnutí, kterým soud vezme splnění oddlužení nebo splnění reorganizačního plánu na vědomí.³¹⁷

Pohledávky za majetkovou podstatou (§ 168 odst. 3 InsZ) nebo pohledávky jim postavené naroveň (§ 169 odst. 2 InsZ) mají co do uspokojování prioritní charakter, neboť se zásadně uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku, vždy však před rozvrhem a s jejich uplatněním není spojena sankce podle §§ 178 a 179 InsZ. Naopak jejich nevýhodou je, že s jejich uplatněním nejsou spojeny totožné účinky jako s podáním přihlášky pohledávky dle § 173 odst. 4 InsZ. Proto pokud věřitel nedisponuje exekucním titulem z dřívějška, zabránit promlčení může jen podáním žaloby na plnění podle § 203 odst. 4 InsZ. Zde se jedná o výjimku ze zásady vis attractiva concursus, protože řízení není incidenčním sporem, nýbrž se zahajuje žalobou věřitele podanou proti osobě s dispozičním oprávněním u obecného soudu žalovaného. Žalobou je možné požadovat též příslušenství.³¹⁸ Tento spor má charakter sporu o existenci, případně výši pohledávky. Obecný soud odchýlně od pravidel obecného civilního procesu v rozhodnutí neurčuje pariční lhůtu, neboť její délku stanoví až insolvenční soud v rámci dohlédací činnosti podle § 203 odst. 5 InsZ na návrh věřitele nebo osoby s dispozičním oprávněním a současně též určí, která část majetkové podstaty může být použita k uspokojení pohledávky. Nesplní-li osoba s dispozičním oprávněním povinnost

---

³¹⁶ Toto ustanovení odkazuje na lhůtu stanovenou v § 136 odst. 3 InsZ, kde byla do 31.5.2019 upravena speciální lhůta pro přihlášení pohledávek v oddlužení. Odměna sepisovatele insolvenčního návrhu by tedy měla být uplatněna ve lhůtě pro přihlášení pohledávek, když schopnost dlužníka zcela uhradit tuto pohledávku je navíc jedním z předpokladů pro schválení oddlužení (§ 395 odst. 1 písm. b), § 405 odst. 1 InsZ). Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 568.

³¹⁷ Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 569.

³¹⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2017, sp. zn. 29 Cdo 460/2017. I zde pro příslušenství platí omezení vyplývající z § 170 InsZ.

dobrovolně, lze po právní moci rozhodnutí insolvenčního soudu podle § 203 odst. 5 InsZ ještě za trvání účinků rozhodnutí o úpadku vést na majetek náležející do majetkové podstaty výkon rozhodnutí či exekuci (§ 140e InsZ).

Obecný soud není oprávněn ve sporu podle § 203 odst. 4 InsZ posuzovat, zda se jedná o pohledávku za majetkovou podstatou nebo o pohledávku jí postavenou naroveň. Tuto otázku může vyřešit pouze insolvenční soud jako incidenční spor podle § 159 odst. 1 písm. a) InsZ na základě žaloby věřitele podané proti insolvenčnímu správci ve smyslu ustanovení § 203a InsZ bez ohledu na to, zda správce je nebo není osobou s dispozičním oprávněním, s tím, že ustanovení o popření pořadí přihlášené pohledávky platí v tomto řízení obdobně. V takovém případě obecný soud řízení o žalobě podle § 203 odst. 4 InsZ přeruší podle § 109 odst. 1 písm. b) OSŘ.³¹⁹ Lhůta k podání žaloby je 30 dnů. Jedná se o lhůtu hmotněprávní a pro to, aby začala běžet, je nezbytné rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým soud věřiteli uloží podání žaloby. Zákon předpokládá, že tak může soud učinit i ex offo. S ohledem na to, že povědomí o uplatněných přednostních pohledávkách získává správce, je pravidlem, že soud vyzývá k podání žaloby podle § 203a InsZ na základě podnětu insolvenčního správce. Nepodání žaloby nebo nevyhovění žalobě má za následek, že se uplatnění pohledávky považuje za přihlášku pohledávky, a pohledávka se tak dostane do režimu pohledávek podléhajících přezkumu.

Výlučné postavení stran uspokojování jejich pohledávek zauímají mezi zapodstatovými věřiteli věřitelé s pohledávkou za majetkovou podstatou založenou právním jednáním insolvenčního správce. InsZ v 37 odst. 3 InsZ totiž konstituuje zvláštní odpovědnost insolvenčního správce za škodu způsobenou neuspokojením pohledávky za majetkovou podstatou založené právním jednáním insolvenčního správce, které se insolvenční správce může liberovat, pouze pokud prokáže, že v době realizace právního jednání nemohl poznat, že majetková podstata bude pro uspokojení této pohledávky nedostatečná. Tito věřitelé se tedy za právě popsaných podmínek mohou domáhat uspokojení svých pohledávek přímo na majetku insolvenčního správce.

Můžeme tedy konstatovat, že postavení věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených naroveň je v mnoha ohledech zásadně odlišné od pozice věřitelů přihlášených. Lhůta pro uplatnění pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek postavených naroveň je nepoměrně delší než v případě pohledávek přihlašovaných a s jejich

---

³¹⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2020, sp. zn. 29 Cdo 3572/2019.

neoprávněným uplatněním není spojena možnost uložit sankci za podmínek § 178 až 180 InsZ. Uspokojují se v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku a lze je za stanovených podmínek exekučně vymáhat i v průběhu insolvenčního řízení. Jejich povaze na druhé straně odpovídá nemožnost těchto věřitelů podílet se na kolektivním rozhodování ve věřitelských orgánech (viz předchozí podkapitola). Výlučné postavení mají věřitelé s pohledávkou za majetkovou podstatou založenou právním jednáním insolvenčního správce, která nemohla zcela nebo zčásti uspokojena z majetkové podstaty, kteří mohou správce za podmínek daných v § 37 odst. 3 InsZ volat k osobní majetkové odpovědnosti.

2.6.4. Insolvenční správce a dlužník

„Insolvenční předpisy upravují různé přístupy k úloze dlužníka v insolvenčním řízení, přičemž obecně rozlišují mezi likvidací a reorganizací“.³²⁰ InsZ v tomto ohledu není výjimkou, když se od sanační nebo likvidační formy řešení úpadku zásadně odvíjí, zda bude osobou dispozičním oprávněním k majetkové podstatě dlužník nebo insolvenční správce. Jelikož byla otázka přechodu dispozičních oprávnění již řešena v podkapitolách 2.5.3. až 2.5.5. týkajících se jednotlivých způsobů řešení úpadku dle InsZ, na tomto místě na ně odkazujeme.

Obecně můžeme konstatovat, že to, zda a do jaké míry insolvenční správce získá dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, je pro jeho vztah či postavení vůči dlužníkovi rozhodující. Pokud insolvenční správce přímo získá dispoziční oprávnění k majetku dlužníka tvořícímu majetkovou podstatu, bude jednat s účinky na účet dlužníka, aniž by byl povinován tento postup s dlužníkem jakkoli konzultovat. Pouze pokud by správce neplnil řádně své povinnosti, mohl by dlužník při naplnění podmínek ustanovení § 32 InsZ navrhnout zproštění funkce, eventuálně by se též mohl vůči správci v incidenčním sporu podle § 159 odst. 1 písm. e) InsZ domáhat vůči správci náhrady škody na majetkové podstatě. Jestliže správce dispoziční oprávnění získá pouze částečně či vůbec, bude ve zbylém rozsahu vykonávat dohled nad činností dlužníka. Současně zákon v konkursu nebo v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty vyžaduje pod sankcí relativní

---

³²⁰ „Insolvency laws adopt different approaches to the role the debtor plays in the insolvency proceedings, with a distinction generally being drawn between liquidation and reorganization.“ United Nations Commission on International Trade Law. *Legislative Guide on Insolvency Law (2004)*. [online]. New York: United Nations, 2005. 384 s. ISBN 92-1-133736-4, s. 161. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/05-80722_ebook.pdf>.

neplatnosti a oprávnění insolvenčního správce se této neplatnosti dovolat souhlas insolvenčního správce k právním jednáním dlužníka, které by mohly vést k ochuzení majetkové podstaty.³²¹ Obdobné omezení v podobě nutnosti souhlasu insolvenčního správce taktéž pod sankcí relativní neplatnosti může pro dlužníka v reorganizaci stanovit pro určitá právní jednání reorganizační plán.³²²

Přes nepochybně velkou důležitost výkonu dohledu insolvenčního správce nad dlužníkem s dispozičním oprávněním pro naplnění účelu insolvenčního řízení upravuje InsZ dohled insolvenčního správce nad dlužníkem pouze na třech místech, a to ustanoveních v § 331 pro období po povolení reorganizace, v § 354 odst. 2 pro období od nabytí účinnosti reorganizačního plánu a v § 412 InsZ v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, která pouze obecně stanoví, že insolvenční správce vykonává dohled nad činností dlužníka. Dílčí povinnosti insolvenčního správce při výkonu dohledu jsou seznatelné z VyhlSIS.

Některé informační povinnosti dlužníka odpovídající dohledu insolvenčního správce upravuje § 354 odst. 3 InsZ pro období po účinnosti reorganizačního plánu v souvislosti s jeho plněním a § 412 odst. 1 InsZ pro dobu trvání účinků oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty. Přitom obecně InsZ zakotvuje povinnost součinnosti dlužníka jen pro účely zjišťování a soupisu majetkové podstaty (§ 210 a násl. InsZ), kdy je současně dlužníkovi uloženo, aby při zjišťování majetkové podstaty dbal pokynů správce.

Je přitom zřejmé, že aby mohl insolvenční správce dohled efektivně vykonávat, potřebuje mít přístup k relevantním dokumentům a informacím týkajícím se dlužníka a jeho činnosti. Proto nelze než souhlasit s T. Richterem, že by zákonodárce měl výslovně upravit povinnost součinnosti dlužníka odpovídající dohledovému oprávnění insolvenčního správce, a to dostatečně konkrétně, a „zařadit takové ustanovení do obecné části insolvenčního zákona“, aby se „bez pochybností použilo v každé fázi insolvenčního řízení, v níž jsou dispoziční oprávnění svěřena dlužníku“.³²³ Tato povinnost by explicitně měla zejména zahrnout povinnost zpřístupnit insolvenčnímu správci účetnictví, daňovou evidenci a veškeré

---

³²¹ Viz § 246 odst. 4 a § 412 odst. 3 InsZ.

³²² Viz § 354 odst. 4 InsZ. Máme zato, že ve všech případech předjímaných v ustanoveních §§ 246 odst. 4, 412 odst. 3 a 354 odst. 4 InsZ se jedná o relativní neplatnost, protože je stanovena na ochranu zájmů věřitelů (§ 586 ObčZ).

³²³ Viz RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 467-468.

dokumenty týkající se činnosti dlužníka a jeho majetkové podstaty, umožnit insolvenčnímu správci přístup do všech prostor dlužníka, uložit dlužníkovi povinnost podávat insolvenčnímu správci pravidelné zprávy a také povinnost dbát pokynů insolvenčního správce.

Z výše popsaného je v každém případě bez ohledu na stadium insolvenčního řízení či formu řešení úpadku patrné, že insolvenční správce je vůči dlužníkovi v nadřazeném postavení, kdy je oprávněn požadovat po dlužníkovi v zákonem stanoveném rozsahu součinnost a udělovat mu pokyny, schvalovat některá právní jednání dlužníka, dohlížet na činnost dlužníka nebo přímo disponovat s majetkovou podstatou.

2.6.5. Insolvenční správce a likvidátor dlužníka

Na základě InsZ mají samostatnou procesní subjektivitu jak likvidátor dlužníka, tak právnická osoba jako dlužník. Insolvenční správce a likvidátor dlužníka se spolu obvykle setkávají pouze v řízeních, kde je úpadek právnické osoby řešen konkursem. Reorganizace je u právnických osob v likvidaci vyloučena podle § 316 odst. 3 InsZ. Teoreticky by ke spolupůsobení insolvenčního správce a likvidátora mohlo dojít i v oddlužení u právnické osoby za podmínek daných § 389 InsZ, ale v praxi se to nestává. Likvidátor dlužníka není základním, ale dalším neboli zvláštním procesním subjektem insolvenčního řízení³²⁴.

Na likvidátora ustanovením do funkce přechází působnost statutárního orgánu s tím, že činnost likvidátora může sledovat jen účel, jaký odpovídá povaze a cíli likvidace (§ 196 ObčZ).

Dělení působnosti mezi insolvenčního správce a likvidátora upravuje § 70 InsZ tak, že likvidátor vykonává v insolvenčním řízení působnost v rozsahu, v jakém nepřešla na insolvenčního správce. InsZ výslovně uvádí, že do působnosti likvidátora náleží poskytování součinnosti insolvenčnímu správci uložené dlužníkovi zákonem. Součinnost dlužníka v konkursu InsZ výslovně upravuje pouze v § 210, navíc explicitně i stran likvidátora, byť je to vzhledem k části uvozovací věty § 70 odst. 1 InsZ za středníkem nadbytečné. Jelikož problematika nedostatečnosti právní úpravy obsahu povinné součinnosti dlužníka vzhledem ke správci je obsahem přechozí podkapitoly, nebudeme se jí znovu zabývat.

---

³²⁴ Viz MARŠÍKOVÁ, Jolana in MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018. 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8, s. 21 a WINTEROVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 88.

V odstavci druhém § 70 InsZ zákonodárce upravil okamžik, od kterého vykonává likvidátor v insolvenčním řízení svou působnost, tak, že v případě dlužnického insolvenčního návrhu je tímto okamžikem podání insolvenčního návrhu a v případě věřitelského insolvenčního návrhu až rozhodnutí o úpadku. Tomuto rozlišení je možné rozumět tak, že od podání věřitelského insolvenčního návrhu až do rozhodnutí o úpadku by se měl správce dělit o působnost s dlužníkem, respektive s jeho statutárním orgánem, jehož působnost ovšem v souladu s § 196 ObčZ přešla na likvidátora. Obdobně jako L. Novopacký jsme proto přesvědčeni, že tato právní úprava postrádá jakýkoli racionální základ, a speciální režim obsažený v § 70 odst. 2 InsZ, pokud jde o věřitelský insolvenční návrh, by měl být z InsZ vypuštěn.³²⁵

Likvidátor má za svoji činnost v insolvenčním řízení nárok na náhradu nutných výdajů a přiměřenou odměnu. Její výši může do jisté míry ovlivnit insolvenční správce, protože dle dikce § 70 odst. 3 InsZ odměnu určuje insolvenční soud na návrh insolvenčního správce v souladu se zvláštním právním předpisem. Jediným právním předpisem, který upravuje odměnu likvidátora, je nařízení vlády č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NařÚrProd“). NařÚrProd stanoví způsob určení odměny a výpočet náhrady hotových výdajů likvidátora jmenovaného soudem za provedení likvidace. Dle našeho názoru jej v insolvenčním řízení nelze použít³²⁶ především proto, že v základu vychází z podílové odměny určované ze zpeněžení majetku dlužníka v likvidaci, avšak úloha likvidátora v insolvenčním řízení je zcela odlišná. Odměnu by měl proto insolvenční soud určit tak, aby odrážela časovou a věcnou náročnost činnosti likvidátora v insolvenčním řízení, to znamená, aby naplnila zákonné kritérium přiměřenosti. Pro to, aby tak mohl insolvenční soud učinit, je nezbytné, aby likvidátor doložil insolvenčnímu správci rozpis jeho činnosti včetně časového

---

³²⁵ Viz NOVOPACKÝ, Lukáš, in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 165-166.

³²⁶ Stejný názor zaujali JURÁŠ, Marek a NOVOPACKÝ, Lukáš, in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol., op. cit. pozn. č. 325, s. 166. Odlišně SPRINZ, Petr in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol., op. cit. pozn. č. 325, s. 454 a dále odlišně též BROŽ, Jaroslav in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 237.

vymezení, stejně tak je třeba, aby doložil rozpis svých nákladů včetně dokladů o jejich vynaložení.³²⁷

Podle § 168 odst. 1 písm. b) InsZ náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora dlužníka jmenovaného soudem za součinnost poskytnutou předběžnému správci nebo insolvenčnímu správci po zahájení insolvenčního řízení nebo po vyhlášení moratoria a dále podle § 168 odst. 2 písm. c) InsZ též náhrada nutných výdajů a odměna likvidátora za činnost prováděnou po rozhodnutí o úpadku zaujímají privilegované postavení pohledávek za majetkovou podstatou. Ačkoli § 168 odst. 1 písm. b) InsZ stanoví, že se aplikuje pouze v případě likvidátora jmenovaného soudem, není pro to žádný důvod, když § 70 odst. 3 InsZ přiznává tento nárok jakémukoli likvidátorovi bez ohledu na způsob jeho ustanovení. Pro vyloučení pochybností by nicméně mělo být z textu § 168 odst. 1 písm. b) InsZ spojení „jmenovaného soudem“ vypuštěno.

Pokud jde o odměnu a náhradu hotových výdajů likvidátora v době před zahájením insolvenčního řízení, jsme toho mínění, že tato odměna má status přihlašované pohledávky, s tím, že likvidátor by měl její výši v přihlášce doložit obdobně jako v případě odměny a náhrady nutných výdajů jako pohledávky zapodstatové. M. Juráš a L. Novopacký naopak zastávají spíše názor, že tuto pohledávku nelze přihlásit a že se v insolvenčním řízení neuspokojuje, protože tento nárok vznikne až po provedení likvidace.³²⁸ Pomíjejí však, že původ likvidátora může být dvojitý a že u likvidátora jmenovaného příslušným orgánem právnické osoby (§ 189 odst. 1 ObčZ) mohou být podmínky vzniku nároku na odměnu stanoveny odlišně. V důsledku toho by pak v insolvenčním řízení mohla být založena neodůvodněná nerovnost mezi likvidátorem ustanoveným „seshora“ soudem, který by odměnu přihlásit nemohl, a likvidátorem povoláním „zezdola“ rozhodnutím orgánu právnické osoby, což nelze připustit. Nadto u likvidátora ustanoveného soudem by pak byla vyloučena možnost v případě hypotetické dostatečnosti majetkové podstaty přenést náklady za činnost likvidátora ze státu na dlužníka.

V osobě likvidátora se tedy vzhledem k insolvenčnímu správci spojuje ohledně poskytování součinnosti dlužníka postavení dlužníka a ohledně jeho nároků na odměnu a hotové výdaje, postavení věřitele s pohledávkou za majetkovou podstatou, eventuálně též

---

³²⁷ Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4.2.2015, sp. zn. 1 VSOL 720/2014.

³²⁸ Viz JURÁŠ, Marek a NOVOPACKÝ, Lukáš, in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 166.

věřitele přihlášeného, s tím, že v případě jeho nároku na odměnu v insolvenčním řízení je jeho pozice coby privilegovaného věřitele oslabena tím, že je to insolvenční správce, který podává u insolvenčního soudu návrh na příslušné rozhodnutí o odměně.

2.6.6. Insolvenční správce a státní zastupitelství

Státní zastupitelství je dle právní teorie zvláštním subjektem řízení, který v procesu zastupuje veřejný zájem.³²⁹ Státní zastupitelství není pravidelným subjektem insolvenčního řízení. Ze svého rozhodnutí může podle § 7c InsZ, který je speciálním ustanovením vzhledem k § 35 OSŘ, kdykoli vstoupit do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů a moratoria, a stát se tak pro část řízení, do kterého vstoupilo, jeho procesním subjektem. Důvodem jeho vstupu je ochrana veřejného zájmu³³⁰, kterým je zákonný průběh insolvenčního řízení a naplnění jeho účelu.

Vstoupit i vystoupit z insolvenčního řízení, a to i opakovaně je oprávněno, kdykoli to uzná za vhodné. Důvodem jeho vstupu může být také podnět od kohokoli, tedy i od insolvenčního správce.

InsZ přiznává státnímu zastupitelství jako procesnímu subjektu oprávnění účastnit se schůze věřitelů (§ 47 odst. 2 InsZ), a to pochopitelně bez hlasovacího práva, a dále oprávnění podat řádný i mimořádný opravný prostředek³³¹ proti všem rozhodnutím insolvenčního soudu, proti kterým je opravný prostředek přípustný.³³² Mimoto zákon předpokládá nutnost souhlasu státního zastupitelství v případě zpeněžení majetku podléhajícího zajištění podle zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TŘ“)³³³, kdy je insolvenční správce oprávněn tento majetek zpeněžit pouze po předchozím souhlasu státního zastupitelství.³³⁴

V rámci dohledu nad dodržováním zákonnosti může státní zastupitelství například prověřovat oprávněnost přihlášených pohledávek, případnou podjatost insolvenčního správce, existenci neplatných a neúčinných právních jednání nebo dodržení zákonného postupu při

---

³²⁹ Viz WINTEROVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1, s. 88.

³³⁰ Viz § 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

³³¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2019, sen. zn. 29 ICdo 69/2017.

³³² Srov. § 69 a § 75 odst. 2 InsZ.

³³³ Viz zejm. § 47 až 49 TŘ. Viz WEIGL, Veronika. Zpeněžování majetkové podstaty a ochrana vlastnického práva. *Bulletin advokacie*. 5/2023, s. 39-44. ISSN 1210-6348, s. 40.

³³⁴ Viz § 283 odst. 3 InsZ.

zpeněžení majetku.³³⁵ Své podněty k dalšímu postupu pak předává v závislosti na jejich povaze také insolvenčnímu správci. Insolvenční správce sice není ze zákona povinen se jimi řídit, na druhou stranu, pokud je bude ignorovat, měl by tak učinit pouze poté, co učiní jednoznačný závěr o jejich nedůvodnosti. V opačném případě by podle okolností případu mohl být jednak odpovědný za škodu podle § 37 InsZ, eventuálně by mu insolvenční soud na základě podnětu státního zastupitelství mohl uložit pokyn, pořádkovou pokutu nebo ho zprostit funkce a krajní možností by mohlo být až zahájení trestního stíhání proti insolvenčnímu správci.

Insolvenční správce se tedy vůči státnímu zastupitelství jako ochránci veřejného zájmu nenachází v rovnoprávném postavení, nýbrž je zde patrná jistá nadřízenost státního zastupitelství, byť ve srovnání s insolvenčním soudem v menším měřítku.

2.7. Insolvenční správce ve Spolkové republice Německo

Základem právní úpravy insolvenčního řízení ve Spolkové republice Německo je insolvenční řád (Insolvenzordnung) ze dne 5. října 1994 (BGBl. I S. 2866), ve znění pozdějších předpisů (InsO), který nabyl účinnosti dne 1.1.1999. Vzorovým zákonem normotvůrci InsO byla americká právní úprava úpadkového práva.³³⁶ Jelikož InsO „představuje komplexní úpravu, která je evropským protějškem úpravy americké, ... obsahově ovlivnil úpravu v jiných evropských zemích, včetně úpravy naší“.³³⁷ Ostatně i důvodová zpráva k InsZ přiznává, že „základním vzorem“ při tvorbě InsZ „byla úprava platná v USA (Bankruptcy Law z roku 1978), doplňovaná některými úpravami evropskými (zejména německou a rakouskou)“.³³⁸ Účelem následujícího textu je proto hledání specifik německé právní úpravy ve vztahu k insolvenčnímu správci a doporučení odlišností, které by bylo možné zvážit jako modelové řešení pro českou právní úpravu do budoucna.

Na úvod považujeme za nezbytné ve stručnosti představit základní rámec řešení úpadku ve Spolkové republice Německo. Dle InsO jsou důvodem pro zahájení insolvenčního

---

³³⁵ Viz BROŽ, Jaroslav in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 40-41.

³³⁶ Viz KAMLAH, Klaus. The New German Insolvency Act: Insolvenzordnung. *American Bankruptcy Law Journal*. [online]. 1996, 70(4), p 417-436. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z HeinOnline. p. 421.

³³⁷ Viz ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, 6(4), s. 153-160. ISSN 1214-7966, s. 160.

³³⁸ Viz Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

řízení (Eröffnungsgrund) platební neschopnost (Zahlungsunfähigkeit), hrozící platební neschopnost (Drohende Zahlungsunfähigkeit) a u právnických osob i předlužení (Überschuldung). Tyto termíny jsou v podstatě srovnatelné s pojmoslovím „úpadek“ a „hrozící úpadek“ dle české právní úpravy, avšak jejich obsahová náplň je odlišná (§ 16 až 19 InsO). InsO mezi způsoby řešení úpadku tradičně řadí likvidační způsob, kdy dochází ke zpeněžení majetkové podstaty a k rozdělení výtěžku zpeněžení mezi věřitele (Regelinsolvenzverfahren, dále o něm bude pojednáváno jako o likvidaci), reorganizaci³³⁹ (Insolvenzplanverfahren) a oddlužení (Restschuldbefreiungsverfahren). InsO zavedl jednotu řízení³⁴⁰, kdy likvidace je obecným řízením, a tedy všechna řízení začínají jako likvidační.³⁴¹ Reorganizace je přípustná jak pro fyzické, tak právnické osoby a likvidace v ni může být přeměněna v závislosti na rozhodnutí věřitelů.³⁴² Alternativou k reorganizaci je zvláštní sanační způsob řešení úpadku označený jako vlastní správa (Eigenverwaltung)³⁴³, kterou soud povoluje již v rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení, kdy dlužníkovi zůstanou dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, která vykonává pod dohledem zvláštního správce (Sachwalter)³⁴⁴. Oddlužení je vyhrazeno pro fyzické osoby, a to jak podnikatele i nepodnikatele, ovšem probíhá až potom, co dojde k likvidaci.³⁴⁵

Pokud jde o osobu insolvenčního správce, InsO umožňuje přístup k výkonu funkce insolvenčního správce pouze fyzickým osobám. Základním požadavkem je, aby byla osoba insolvenčního správce nezávislá na dlužníkovi i věřitelích a zkušená v obchodních záležitostech s přihlédnutím k danému případu. Konkrétní osobu správce může soudu jednomyslně doporučit též prozatímní věřitelský výbor. Soud nemusí toto doporučení prozatímního věřitelského výboru respektovat, pokud osobu vyhodnotí jako nezpůsobilou, v každém případě, ale musí svůj výběr správce založit na profesních a osobních předpokladech pro osobu správce dle doporučení prozatímního věřitelského výboru.³⁴⁶ V praxi si soudy vytvořily pro výběr správců seznamy kvalifikovaných osob, které jsou

---

³³⁹ Viz § 217 a násl. InsO.

³⁴⁰ Viz SOJKA, Drahoslav, SOJKOVÁ, Petronela. *Konkurz na počátku třetího tisíciletí: principy konkurzu v USA, Německu a Rakousku*. Praha: Linde, 2002. 84 s. ISBN 80-7201-355-6. s. 37.

³⁴¹ Viz KAMLAH, Klaus. The New German Insolvency Act: Insolvenzordnung. *American Bankruptcy Law Journal*. [online]. 1996, 70(4), p. 417-436. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z HeinOnline. p. 424.

³⁴² Viz zejm. § 217 InsO a § 235 InsO.

³⁴³ Debtor-in-possession management.

³⁴⁴ Viz § 270 až 285 InsO.

³⁴⁵ Viz § 286 až 303a InsO. V případě nepodnikatelského oddlužení, tzv. spotřebitelské insolvence (Verbraucherinsolvenzverfahren), které je za podmínek § 304 InsO přípustné i pro bývalé podnikatele, je předpokladem pro oddlužení neúspěšný pokus o předchozí mimosoudní vyrovnání s věřiteli (§ 304 až 311 InsO).

³⁴⁶ Viz § 56 a 56a InsO.

sestavovány na základě dotazníků o způsobilosti, které vyplnili zájemci o výkon funkce insolvenčního správce. Nicméně jak upozorňuje H. Blümle, jelikož vedení seznamů neupravuje zákon, je protiprávní podmiňovat ustanovení insolvenčním správcem zápisem do seznamu.³⁴⁷ Tyto předpoklady pro výkon funkce insolvenčního správce i způsob jeho výběru kontrastují se striktně danými kvalifikačními předpoklady a rotačním principem dle české právní úpravy. Na jednu stranu může německý insolvenční soud teoreticky flexibilně zvolit vhodnější osobu správce pro daného dlužníka (zejména zohlednit zkušenosti správce v oblasti, ve které dlužník podniká), na druhou stranu je zde jednoznačně nebezpečí navázání úzkých vazeb mezi insolvenčními soudci a insolvenčními správci a pro korupci, kterým se InsZ snažil zavedením rotačního principu předejít.

Insolvenční správce v souladu s ustanovením § 27 InsO insolvenčním soudem jmenován v rozhodnutí o zahájení insolvenčního řízení (Eröffnungsbeschluss), jehož českým ekvivalentem je rozhodnutí o úpadku, a pro přehlednost bude pojem rozhodnutí o úpadku v textu dále užíván. Rozhodnutí soudu o ustanovení insolvenčního správce mohou kolektivně zvrátit věřitelé, a to jednak jednomyslným rozhodnutím prozatímního věřitelského výboru o volbě jiné osoby insolvenčním správcem podle § 56a odst. 3 InsO a jednak na první schůzi věřitelů, kdy je nicméně insolvenční soud nadán pravomocí odmítnout jmenovat správcem osobu zvolenou schůzí, pokud tato osoba není pro výkon funkce kvalifikovaná³⁴⁸.

InsO nemá reguli obdobnou pravidlu pro jmenování správců dlužníků tvořících koncern podle § 25 odst. 4 InsZ. Namísto toho předjímá povinnost poskytování informací a spolupráce insolvenčních správců dlužníků, kteří jsou členy téže skupiny společností, pokud to neodporuje zájmům účastníků řízení, pro které byli jmenováni (§ 269a InsO). Tuto úpravu nelze hodnotit jako šťastnou, protože mezi více správci nutně může docházet ke konfliktům a nespolupráci s potenciálem se negativně odrazit v efektivitě jednotlivých řízení.

InsO nerozlišuje mezi odvoláním a zproštěním funkce insolvenčního správce. Dle InsO může insolvenční soud může insolvenčního správce odvolat z funkce pro „důležité důvody“, a to ex offio nebo na návrh, přičemž tyto důvody zahrnují jak důvody pro odvolání

---

³⁴⁷ Viz BLÜMLE, Holger in BRAUN, Eberhard/Bearbeiter. *Insolvenzordnung (InsO). InsO mit EuInsVO (2015). Kommentar.* 9., neue bearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2022. 2290 s. ISBN: 978-3-406-78021-9, s. 497-498.

³⁴⁸ Viz § 57 InsO. Usnesení schůze věřitelů o změně správce je přijato, pokud pro něj hlasovala dvojnásobná většina, a to jednak věřitelé, jejichž pohledávky počítané podle výše činí nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek, se kterými je spojeno hlasovací právo, a jednak většina věřitelů (hlav) s hlasovacím právem.

správce, tak pro zproštění správce dle InsZ³⁴⁹. K podání návrhu jsou dle InsO rozdílně od InsZ oprávněni i jednotliví věřitelé (§ 59 InsO).

Před rozhodnutím o úpadku může insolvenční soud ustanovit správce předběžného (§ 21 a § 22 InsO). Jeho základní povinností je obdobně jako u nás zjišťování majetkové podstaty, ovšem s tím, že InsO předběžného insolvenčního správce v rámci inspekčních pravomocí přímo opravňuje vstupovat do všech podnikatelských prostor a dlužníkovi krom obecné povinnosti součinnosti výslovně ukládá, aby správci předložil svoje účetnictví a obchodní dokumentaci. Současně s ustanovením předběžného správce může insolvenční soud dlužníkovi zcela nebo částečně zakázat nakládání s majetkovou podstatou, čímž přejde dispoziční oprávnění v rozsahu omezení dlužníka na předběžného insolvenčního správce. V případě úplného zákazu dlužníka nakládat s majetkovou podstatou je pravidelnou povinností předběžného insolvenčního správce pokračování v provozu závodu vyjma případu, kdy by insolvenční soud souhlasil s ukončením provozu závodu, dále udržování a správa majetku dlužníka, ověřování, zda bude majetek dlužníka postačovat na pokrytí nákladů řízení a z pověření soudem též prověření důvodnosti zjištění úpadku a vhodnosti udržování dlužníkovy závodu v provozu. V ostatních případech vymezí úkoly předběžného insolvenčního správce insolvenční soud, přičemž samozřejmě nemohou být širšího rozsahu než v případě, kdy byl dlužníkovi uložen obecný zákaz dispozic s majetkem. Máme zato, že poměrně silná inspekční oprávnění předběžného insolvenčního správce by mohla být inspirativní i pro českou právní úpravu.

Dlužník v každém případě zásadně ztrácí dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, a toto přechází na insolvenčního správce, rozhodnutím o úpadku (§ 148 odst. 1 InsO). Správci v souvislosti s tím InsO výslovně ukládá, aby bez zbytečného odkladu převzal držbu a správu majetkové podstaty. Povinnost dlužníka správci majetek předat si navíc správce může exekučně vynutit, když titulem k výkonu rozhodnutí je rozhodnutí o úpadku. Efektivita celého procesu exekuce je mimoto posílena tím, že exekučním soudem je ze zákona soud insolvenční (§ 148 odst. 2 InsO). Insolvenční správce navíc může z důvodu zajištění majetkové podstaty požádat o součinnost soudního vykonavatele nebo osobu v obdobném postavení, aby majetek zapečetila (§ 150 InsO). Posílení oprávnění českého insolvenčního správce v obdobném duchu je jednoznačně v souladu se zásadou rychlého, hospodárného a co nejvyššího

---

³⁴⁹ Viz BLÜMLE, Holger in BRAUN, Eberhard/Bearbeiter. *Insolvenzordnung (InsO). InsO mit EuInsVO (2015). Kommentar.* 9., neue bearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2022. 2290 s. ISBN: 978-3-406-78021-9, s. 535-536.

uspokojení věřitelů vyjádřenou v § 5 písm. a) InsZ, a proto nelze než takovou legislativní úpravu taktéž doporučit.

InsO dále široce upravuje součinnost dlužníka vůči insolvenčnímu správci, insolvenčnímu soudu a věřitelskému výboru po rozhodnutí o úpadku, pokud jde o poskytnutí veškerých informací týkajících se insolvenčního řízení, a to dokonce i pokud by šlo informace, kterými by si mohl dlužník přivodit stíhání pro trestný čin či přestupek, což zákon ve vztahu k dlužníkovi koriguje tím, že stíhání může být vedeno jen se souhlasem dlužníka (§ 97 InsO). Z vlastního podnětu nebo na návrh správce může insolvenční soud po rozhodnutí úpadku také nařídit, aby byla určitá nebo veškerá korespondence zasílaná dlužníkovi přeměrována na insolvenčního správce, který je oprávněn se s ní seznámit (§ 99 InsO). Máme zato, že si lze jen stěží představit dlužníka, který by na sebe vyjevil sebeobviňující skutečnosti, zato možnost přeměrování korespondence dlužníka a obecně širší informační povinnosti dlužníka považujeme jako podnětné pro další úvahy českého normotvůrce.

V rozhodnutí o úpadku insolvenční soud dále stanoví termín zpravodajského jednání schůze věřitelů (Berichtstermin) a současně termín přezkumného jednání (Prüfungstermin). Rozhodnutí o úpadku zveřejňuje insolvenční soud, ale známým věřitelům dlužníka by mělo být doručeno zvlášť (§ 30 InsO). K tomuto obesílání může insolvenční soud pověřit insolvenčního správce (§ 8 InsO).

Účelem zpravodajského jednání je, aby insolvenční správce informoval věřitele o ekonomické situaci dlužníka, včetně zhodnocení vyhlídek úplného nebo částečného pokračování v provozu dlužníkovy závodu, vhodnosti reorganizačního plánu a vlivu dalšího postupu v řízení na uspokojení věřitelů (§ 156 InsO). Na základě zprávy správce schůze věřitelů rozhodne o pokračování nebo ukončení provozu dlužníkovy závodu, s tím, že toto své rozhodnutí může schůze věřitelů v průběhu řízení měnit. Také je podle § 157 InsO oprávněna pověřit správce sestavením reorganizačního plánu (Insolvenzplan).

Pokud jde o přihlašování pohledávek, zásadní odlišností dle InsO je, že pohledávky věřitelé uplatňují u insolvenčního správce (§ 174 InsO), který na tomto základě vytvoří jejich seznam (Tabelle). Do seznamu přihlášených pohledávek mohou účastníci řízení nahlížet u insolvenčního soudu (§ 175 InsO). Přezkoumání pohledávek pak probíhá na přezkumném jednání. Popěrné právo s důsledky pro insolvenční řízení má vedle insolvenčního správce také věřitel (§ 178 InsO). Dlužníkovy popření nemá vliv na zjištění pohledávky. Obdobně jako podle InsZ mohou být důvodem popření pravost, výše nebo pořadí pohledávky (§ 181 InsO).

Důsledky popření jsou obdobné jako dle českého práva a žalobu na určení podává u nevykonatelné pohledávky věřitel, jehož pohledávka byla popřena, u pohledávky vykonatelné popírající osoba (§ 179 InsO). Projednání incidenčního sporu probíhá mimo insolvenční řízení u téhož soudu, u kterého je vedeno insolvenční řízení (§ 180 InsO). Výhodou takového řešení je, že tento incidenční spor pak vždy projednává jiný soudce, a tedy je zaručena jeho neovlivnitelnost poznatky, které by získal jako soudce insolvenční.³⁵⁰ Nevýhodu lze spatřovat naopak v možném zablokování insolvenčního řízení čekáním na rozhodnutí soudu v incidenčním sporu. V každém případě zájem na nezávislém soudním rozhodování by měl být zájmem nadřazeným a taková úprava, nebo alespoň obligatorní přikázání rozhodování věcí v incidenčním sporu jinému než insolvenčnímu soudci, je žádoucí.

Krom seznamu přihlášených pohledávek je insolvenční správce povinen sestavit také seznam věřitelů dlužníka (Gläubigerverzeichnis), kde uvede všechny věřitele, o kterých se dozví z dokumentace dlužníka, z přihlášek pohledávek nebo jinak. (§ 152 InsO). Dále insolvenční správce obdobně jako český správce dle § 281 InsZ vyhotovuje ke dni zjištění úpadku přehled jmění, kam jsou zahrnuta jako aktiva, tak pasiva dlužníka (§ 153 InsO).

Samozřejmostí je dále soupis majetkové podstaty, od kterého může správce upustit na základě rozhodnutí insolvenčního soudu (§ 151 odst. 3 InsO).³⁵¹ U velmi obtížně ocenitelných položek InsO umožňuje stanovení jejich hodnoty znalcem (§ 151 odst. 2 InsO). Soupis majetkové podstaty, seznam věřitelů i přehled jmění je správce povinen nejpozději jeden týden před zpravodajským soudním jednáním založit u insolvenčního soudu, kdo do něj mohou účastníci nahlížet (§ 154 InsO).

Po zpravodajském soudním jednání by měl správce neprodleně přistoupit ke zpeněžení majetku, pokud takový postup není v rozporu s rozhodnutím schůze věřitelů (§ 159 a násl. InsO). Způsoby zpeněžení jsou obdobné jako u nás, a to prodej mimo dražbu nebo nucený prodej, například ve veřejné dražbě (Versteigerung).³⁵² V případě transakcí zvláštní důležitosti, mezi které zákon demonstrativně řadí zpeněžování nemovitostí přímým prodejem, prodej závodu nebo jeho části a za určitých podmínek též zcizení majetkové účasti úpadce na jiném subjektu, je správce svázán nutností získání souhlasu ke zpeněžení od věřitelského

---

³⁵⁰ Viz WINTEROVÁ, Alena. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*. 4/2003, s. 12-17. ISSN 1210-6348, s. 14.

³⁵¹ Tato úprava se jasně odrazila ve znění § 223 InsZ.

³⁵² Viz BÜNNING, Ralph, MEYER, Christian in BRAUN, Eberhard/Bearbeiter. *Insolvenzordnung (InsO). InsO mit EuInsVO (2015). Kommentar*. 9., neue bearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2022. 2290 s. ISBN: 978-3-406-78021-9, s. 535-536.

výboru, nebo schůze věřitelů, pokud nedošlo k ustanovení věřitelského výboru (§ 160 InsO).³⁵³ V případě zpeněžování majetku, ke kterému věřitel uplatnil právo na oddělené uspokojení, může správce zpeněžovat jen movité věci, které má ve svém držení, s tím, že je navíc jeho povinností informovat o zamýšleném způsobu zpeněžení a vyzvat zajištěného věřitele, aby mu ve lhůtě jednoho týdne sdělil, zda nepreferuje jiný způsob zpeněžení (§ 168 InsO). Zákon přitom připouští, že zpeněžení může spočívat i v převzetí majetku tímto věřitelem. Zajištěný věřitel může toto oznámení učinit i později a pokud to bude včas před prodejem, musí správce preferenci způsobu zpeněžení oznámenou věřitelem respektovat nebo zajistit, aby byl uspokojen věřitel tak, jako kdyby správce zpeněžení provedl způsobem navrženým věřitelem.³⁵⁴ Na rozdíl od InsZ tedy může insolvenční správce ignorovat způsob zpeněžení navržený zajištěným věřitelem, ale s rizikem, že bude muset prokazovat, že jím zvolený způsob byl pro věřitele výhodnější. Pokud jde o movité věci v držení zajištěného věřitele, věřitel může tyto věci zpeněžit sám. Insolvenční soud je k žádosti správce a po slyšení zajištěného věřitele zmocněn věřiteli stanovit lhůtu ke zpeněžení a nezpeněží-li zajištěný věřitel věc v této lhůtě, bude ke zpeněžení oprávněn insolvenční správce (§ 173 InsO). Právní úprava zpeněžování majetku je tedy založena na volnosti správce, kdy správce nepotřebuje ke zpeněžení souhlas insolvenčního soudu a vyjma zákonných výjimek ani věřitelských orgánů, ani pokyny zajištěného věřitele. Lze proto předpokládat, že ve srovnání s českým právním řešením InsO umožňuje rychlejší zpeněžování, nicméně pro další úvahy o vhodnosti inspirace by bylo nezbytné si na základě empirie ujasnit, zda německý model skýtá věřitelům také záruku maximálního uspokojení jejich pohledávek.

Stran německé reorganizace je jednou z jejích zvláštností to, že k sestavení reorganizačního plánu je legitimován správce a dlužník a věřitelé nikoli, s tím, že správce tak může učinit i bez pověření od schůze věřitelů. Věřitelský výbor, je-li ustanoven, je ovšem oprávněn správcí při sestavování reorganizačního plánu poskytovat poradenství (§ 218 InsO). Možnost sestavení insolvenčního plánu insolvenčním správcem považujeme za vítanou, protože insolvenční správce má dobré předpoklady pro sestavení životaschopného reorganizačního plánu. Je jednak odborně způsobilý a jednak má z pozice své funkce přístup

---

³⁵³ Viz § 160 InsO.

³⁵⁴ Viz DITHMAR, Thomas in BRAUN, Eberhard/Bearbeiter. *Insolvenzordnung (InsO). InsO mit EuInsVO (2015). Kommentar.* 9., neue bearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2022. 2290 s. ISBN: 978-3-406-78021-9, s. 1060.

k informacím potřebným pro sestavení plánu.³⁵⁵ Reorganizační plán soud schvaluje poté, co byl úspěšně přijat věřiteli, s tím, že před jeho schválením insolvenční soud vyslechne správce. Jakmile rozhodnutí o schválení plánu nabude právní moci, rozhodne insolvenční soud o skončení řízení (§ 258 InsO). Se skončením řízení se dispoziční oprávnění k majetkové podstatě navrácí zpět dlužníkovi a současně končí i výkon funkce správce (§ 259 InsO) vyjma případů, kdy reorganizační plán stanoví, že správce bude vykonávat dohled nad plněním reorganizačního plánu (§ 260 InsO). V tom případě je současně povinen o výkonu dohledu minimálně jednou ročně informovat insolvenční soud a věřitelský výbor, pokud si nevyžádají častější podávání zpráv (§ 261 InsO). Reorganizační plán také může stanovit, že k určitým právním jednáním je pod sankcí neplatnosti nezbytný souhlas insolvenčního správce (§ 263 InsO).

Jak již bylo uvedeno, v případě vlastní správy dlužník s dispozičními oprávněními podléhá dohledu zvláštního správce (Sachwalter).³⁵⁶ Co se týče způsobilosti k výkonu funkce tohoto zvláštního správce, vztahují se na něj obecná pravidla pro ustanovování insolvenčního správce popsaná výše. Krom výkonu dohledu InsO v mnohých případech předpokládá, že zvláštní správce bude udělovat souhlas k právním jednáním dlužníka. Ke převzetí všech závazků mimo běžnou podnikatelskou činnost musí dlužník vždy získat souhlas správce. Správce navíc může svým nesouhlasným stanoviskem omezit dlužníka i pokud jde o běžnou podnikatelskou činnost. Správce je dále oprávněn požadovat, aby úhrada pohledávek i závazků dlužníka byla realizována jeho prostřednictvím. Soud může na návrh schůze věřitelů taktéž určit, která další právní jednání vyžadují ke své účinnosti souhlas správce. Obecně má správce v tomto řízení méně povinností. Například soupis majetkové podstaty, seznam věřitelů a přehled jmění sestavuje dlužník, správce ho pouze ověřuje a vyjadřuje se k němu. Reorganizační plán i v tomto případě sestavuje správce nebo dlužník a správce dohlíží na jeho plnění.

Dalším zvláštním správcem dle InsO je správce pro oddlužení (Treuhänder), jímž může být fyzická osoba vhodná pro daný případ, přičemž konkrétní osobu mohou

---

³⁵⁵ Někteří odborníci se domnívají, že podle § 339 odst. 6 InsZ je možné uvažovat o tom, že schůze věřitelů je oprávněna insolvenčního správce pověřit sestavením reorganizačního plánu. Viz ARABASZ, Jindřich, BOGUSKÝ, Pavel *in* SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 862-863. Tento výklad je dle našeho názoru sporný. Domníváme se, že pokud by mělo být sestavování reorganizačního plánu rozhodnutím schůze věřitelů svěřeno insolvenčnímu správcí, tato povinnost insolvenčního správce by měla ze zákona vyplývat výslovně a současně by měl být legislativně upraven rámeček pro stanovení odměny insolvenčního správce za sestavení reorganizačního plánu.

³⁵⁶ Viz § 270 až 285 InsO.

insolvenčnímu soudu navrhnout nejen věřitelé, ale i dlužník. Ze zákona je povinností správce pro oddlužení, aby jednou ročně rozděloval mezi věřitele příjmy dlužníka podléhající oddlužení. Dohled nad tím, jak dlužník plní povinnosti v oddlužení, které jsou zásadně obdobné povinnostem dlužníka v oddlužení dle InsZ, vykonává správce, pouze pokud ho schůze věřitelů k této činnosti pověří.³⁵⁷ Pokud správce vykonává nad dlužníkem dohled, má nárok na vyšší odměnu, čímž dojde ke snížení uspokojení věřitelů.³⁵⁸ V souladu se zásadou autonomie věřitelů je tedy výlučně na věřitelích, aby rozhodli, zda je dohled nad dlužníkem nezbytný. Máme zato, že snížení frekvence plateb věřitelům doprovázené snížením odměny správce je obecně způsobitou úpravou. Stejně tak fakultativnost dohledu správce v oddlužení v závislosti na rozhodnutí schůze věřitelů a od toho odvislá diverzifikace odměny správce je hodna zvážení. S tím souvisí i nutnost rozdělení odměny na odměnu za realizaci splátkového kalendáře, za zpeněžení, za přihlášky a odměnu za dohled nad dlužníkem. Jsme přesvědčeni, že takto stanovená odměna by pak byla vůči insolvenčnímu správci i účastníkům řízení spravedlivější, protože by lépe odrážela časovou náročnost činnosti správce.

Stejně jako český insolvenční správce je i německý insolvenční správce povinen svou funkci vykonávat řádně a svědomitě, přičemž odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením povinností, ovšem s podstatným rozdílem, a to, že jeho odpovědnost za škodu je subjektivní. Další odlišností je, že v situaci, kdy německý správce využije při výkonu své funkce zaměstnance dlužníka, kteří k dané činnosti nejsou zjevně nezpůsobilí, odpovídá pouze za dohled nad nimi nebo za jimi učiněná zásadní rozhodnutí (§ 60 InsO). Odpovědnost německého insolvenčního správce za škodu má objektivní základ pouze vůči věřiteli za majetkovou podstatou a konstrukce podmínek této odpovědnosti je totožná s ustanovením § 37 odst. 3 InsZ (§ 61 InsO). Právní úprava obecné odpovědnosti insolvenčního správce za škodu dle InsZ je tedy přísnější, a vůči správci důslednější.

Insolvenční správce taktéž podléhá dohledu insolvenčního soudu, který je ovšem o poznání nižší intenzity, a to ve prospěch věřitelů.³⁵⁹ Obdobně jako u nás je německý

---

³⁵⁷ Viz § 286 až 303a InsO.

³⁵⁸ Podle § 15 Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung (InsVV) ze dne 19. srpna 1998 (BGBl. I S. 2205), ve znění pozdějších předpisů má správce pro oddlužení nárok na odměnu ve výši 50 EUR za hodinu dohledu, s tím, že pokud schůze věřitelů nerozhodne jinak, tato část odměny nesmí překročit odměnu správce za realizaci plateb, určenou procenty z příjmů dlužníka rozdělovaných správcem mezi věřitele (z prvních 35 000 EUR je to 5 %, od 35 001 EUR do 70 000 EUR 3% a z částky nad 70 000 EUR 1%, přičemž minimální výše této odměny za rok je 140 EUR, a pokud správce zasílá splátky více než pěti věřitelům, za každých 5 věřitelů se odměna navíc zvyšuje o 70 EUR).

³⁵⁹ Viz HARTL, Jan. České a německé konkursní právo ve vzájemném Viznání. *Právní rozhledy*. [online]. 1999, č. 8, s. 407 an. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

insolvenční soud nadán pravomocí správci uložit pro neplnění povinností po předchozím upozornění pokutu až do výše 25 000 EUR (§ 58 InsO).

Z výše uvedeného se podává, že oproti českému insolvenčnímu správci se jeho německý protějšek nachází v silnějším postavení, a to jak vůči dlužníkovi, ve vztahu ke kterému disponuje silnějšími inspekčními oprávnění a možností požadovat širší součinnost, tak vůči věřitelům, zejména pokud jde o proces zpeněžování majetkové podstaty a oprávnění insolvenčního správce předkládat reorganizační plán, a současně i v silnějším, byť pochopitelně stále relativně slabším postavení vůči insolvenčnímu soudu. Máme zato, že možné upevnění postavení českého insolvenčního správce v duchu InsO by mohlo být předmětem dalších úvah de lege ferenda. Konkrétně se přimlouváme za zvážení posílení inspekčních oprávnění správce vůči dlužníkovi, možnosti správce vynutit vydání věci náležející do majetkové podstaty na základě usnesení o úpadku jako exekučního titulu, poté, co správce získá dispoziční oprávnění k tomuto majetku, a oprávnění insolvenčního správce sestavovat reorganizační plán. Dále jsme přesvědčeni, že by ani českým věřitelům v oddlužení neměla být odepřena možnost ovlivnit výši odměny správce rozhodováním o rozsahu jeho povinností.

3. Právní odpovědnost insolvenčního správce

Jelikož s postavením insolvenčního správce v řízení nesporně úzce souvisí i hmotněprávní aspekt odpovědnosti za protiprávní jednání insolvenčního správce při výkonu funkce, bude mu věnována tato část, a to jak v rovině soukromoprávní, tak veřejnoprávní (a to trestní i správní), včetně podmínek postižitelnosti majetku insolvenčního správce.

3.1. Odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu

InsZ v § 37 odst. 1 upravuje odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce dlužníkovi, věřitelům nebo třetím osobám. Pokud insolvenční správce poruší povinnosti³⁶⁰ vyplývající ze zákona nebo uložené rozhodnutím insolvenčního soudu nebo poruší povinnost při výkonu funkce postupovat s odbornou péčí a v příčinné souvislosti s tím vznikne insolvenčnímu věřiteli, dlužníku nebo třetí osobě škoda nebo jiná újma, bude za ni odpovídat. Jak potvrdil Nejvyšší soud, tato odpovědnost insolvenčního správce je odpovědností objektivní a insolvenční správce se jí může zprostit pouze pod podmínkou, že prokáže, že škodě nebo jiné újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení spravedlivě požadovat.³⁶¹

Insolvenční správce při výkonu své činnosti neodpovídá pouze za osobně způsobenou škodu nebo jinou újmu, ale i za škodu nebo jinou újmu způsobenou osobami, které použil při plnění svých úkolů, včetně zaměstnanců dlužníka a jiných osob ve smluvním vztahu

---

³⁶⁰ Nejvyšší soud se opakovaně ve své rozhodovací činnosti zabýval tím, zda správce porušil své povinnosti či nikoli. Vyjadřoval se například k tomu, za jakých podmínek je insolvenční správce povinen popřít pohledávku a opakovaně uzavřel že „insolvenční správce má povinnost popřít pohledávku jen tehdy, pokud v době, kdy má dojít k popření, může (též s přihlédnutím k součinnosti dlužníka a jeho postoji k přihlášené pohledávce) na základě znalostí, jež lze požadovat po kterémkoli insolvenčním správci, který svou funkci vykonává s odbornou péčí, se značnou mírou pravděpodobnosti usuzovat, že popření (pravosti, výše nebo pořadí) pohledávky bude úspěšné.“ Současně zdůraznil, že porušením povinnosti není procesní postoj insolvenčního správce spočívající na právním názoru, který vůči pohledávce zaujme (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 38/2019. Obdobně rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2021, sen. zn. 29 ICdo 56/2021). Stejně tak Nejvyšší soud neshledal porušení povinnosti podle ustanovení § 37 odst. 1 InsZ v pouhé volbě některého ze zákonem taxativně předepsaných způsobů zpeněžení (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014). Jiná situace ovšem nastala v případě, kdy insolvenční správce zpeněžil majetek dlužníka dražbou provedenou soudním exekutorem podle zvláštního předpisu, to znamená v rozporu s ustanovením § 286 odst. 1 InsZ (ve znění účinném do 30. června 2017), které neupravovalo takový způsob zpeněžení, čímž porušil povinnost postupovat při výkonu funkce s odbornou péčí. Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2018, sen. zn. 29 NSČR145/2016.

³⁶¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014.

s dlužníkem (§ 37 odst. 2 InsZ).

Nad rámec právě představené obecné odpovědnosti insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu InsZ v 37 odst. 3 upravuje také zvláštní odpovědnost insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu, která věřiteli s pohledávkou za majetkovou podstatou vznikla tím, že nemohla být uspokojena jeho pohledávka založená právním jednáním insolvenčního správce. Této odpovědnosti se může správce liberovat, pouze pokud prokáže, že v době, kdy právní jednání učinil, nemohl poznat, že majetková podstata nebude postačovat k úhradě takto vzniklé pohledávky za majetkovou podstatou. Dle J. Kozáka je nutné tuto odpovědnost insolvenčního správce za plnou úhradu vztáhnout i na pohledávky postavené naroveň pohledávkám za podstatou. J. Kozák toto dovodil ze zjištění, že „právní rámec insolvenčního zákona většinou vytváří rovnost mezi ustanoveními o pohledávkách za majetkovou podstatou dle § 168 a mezi pohledávkami postavenými naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou dle § 169.“³⁶² S tímto názorem nesouhlasíme, máme zato, že smysl zákona svědčí pro výklad striktně doslovný a navíc, i za pomoci argumentu per eliminationem lze jednoznačně dospět k závěru, že § 37 odst. 3 InsZ nelze na pohledávky postavené naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou vztáhnout.³⁶³ Obdobné stanovisko, že rozšiřující výklad není možný, zaujali i O. Řeháček a M. Vrba, kteří dospěli k závěru, že aplikace § 37 odst. 3 InsZ na pohledávky postavené na roveň není přípustná, protože smysl tohoto ustanovení „nelze spatřovat v ničem jiném než v garanci nároků třetích osob vzniklých v souvislosti s nakládáním s majetkovou podstatou“. Navíc přiléhavě uzavřeli, že samotná podmínka, že se má jednat o pohledávku založenou právním jednáním insolvenčního správce, zásadně vylučuje, že by se mohlo jednat o některou z pohledávek postavených naroveň pohledávkám za majetkovou podstatou.³⁶⁴

Ve vztahu k právu na náhrady škody vůči insolvenčnímu správci InsZ obsahuje speciální úpravu promlčecí lhůty, která je koncipována jako subjektivní dvouletá počítaná ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o výši škody a odpovědnosti insolvenčního správce, a objektivní tříletá běžící od skončení insolvenčního řízení, vyjma škody způsobené

---

³⁶² Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 133.

³⁶³ Viz KNAPP, Viktor. *Teorie Práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1, s. 170-171.

³⁶⁴ Viz ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan in SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8, s. 106.

úmyslným trestným činem, za který byl správce pravomocně odsouzen, kdy promlčecí lhůta skončí nejpozději deset let od skončení insolvenčního řízení (§ 37 odst. 4 InsZ). Při tom, je třeba mít na mysli, že nabytí vědomí o škodě, čímž bude dán počátek běhu promlčecí lhůty, může nezdědky nastat dříve než při skončení řízení.³⁶⁵

V případě, že porušením povinností insolvenčního správce dojde ke vzniku škody na majetkové podstatě, která může dlužníkovi dle Nejvyššího soudu vzniknout i tím, že správce nepopřel pohledávku³⁶⁶, bude se za trvání insolvenčního řízení jednat o incidenční spor ve smyslu § 159 odst. 1 písm. e) InsZ. Pokud nepůjde o spor o náhradu škody na majetkové podstatě nebo již bylo insolvenční řízení ukončeno, bude příslušným soudem k projednání a rozhodnutí věci obecný soud žalovaného insolvenčního správce, eventuálně okresní soud, jehož místní příslušnost vyplývá z ustanovení § 87 písm. b) OSŘ.

Odpovědnost insolvenčního správce se nepřekrývá s odpovědností státu za škodu způsobenou insolvenčním soudem a tyto subjekty nemohou spolupůsobit na vzniku škody.³⁶⁷ Jelikož odpovědnost státu za škodu způsobenou insolvenčním správcem při výkonu funkce již byla řešena v kapitole 2.4., omezujeme se zde na konstatování, že stát nelze volat k odpovědnosti za škodu způsobenou insolvenčním správcem, ale může být odpovědný za nesprávný úřední postup insolvenčního soudu při výkonu dohledu nad insolvenčním správcem.³⁶⁸

Insolvenční správce musí být pro případ vzniku odpovědnosti za škodu nebo jinou újmu pojištěn, přičemž toto povinné pojištění je jedním z materiálních předpokladů pro získání povolení k činnosti insolvenčního správce (§ 6 a § 8 InsZ). Standardy pojištění odpovědnosti za škodu insolvenčního správce, minimální limit pojistného plnění a minimální standardy pojistných smluv stanovuje vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů. Pojištění se podle § 3 citované vyhlášky vztahuje na odpovědnost za škodu způsobenou insolvenčním správcem nebo jeho zaměstnanci, pokud k ní došlo v době

---

³⁶⁵ Kupříkladu v případě způsobení škody věřiteli tím, že jeho pohledávka nebude v insolvenčním řízení zcela nebo částečně uspokojena, může být tímto okamžikem již právní moc usnesení o schválení konečné zprávy, bude-li z ní patrné, že dosažený výtěžek zpeněžení majetkové podstaty nebude postačovat ani k plnému uspokojení pohledávek za podstatou a pohledávek jim postavených naroveň. Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2021, sp. zn. 29 Cdo 1540/2020.

³⁶⁶ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.8.2015, sen. zn. 29 ICdo 43/2015.

³⁶⁷ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.8.2013, sp. zn. 29 Cdo 2656/2010.

³⁶⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.4.2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000, uveřejněný pod číslem 24/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

trvání pojištění. Je tedy založeno na principu příčiny vzniku škody, to znamená, že pojistné krytí se musí vztahovat na všechny události, jejichž příčina nastala v době trvání pojistné smlouvy. K nahlášení vzniku škody tedy může dojít i po zániku pojištění. Tuto konstrukci pojištění lze uvítat, a to jak na straně insolvenčního správce, tak případných poškozených.

Minimální limit pojistného plnění se pro fyzické osoby s povolením vykonávat činnost insolvenčního správce představuje částku 1.000.000 Kč pro jednu pojistnou událost, v případě insolvenčních správců se zvláštním povolením je stanoven na 10.000.000 Kč pro jednu pojistnou událost. Pro veřejné obchodní společnosti a zahraniční společnosti je dán součtem částek, které by byli povinni hradit jednotliví ohlášení společníci (§ 2 vyhlášky č. 314/2007 Sb.).

3.2. Trestněprávní odpovědnost insolvenčního správce

S ohledem na povahu činnosti insolvenčního správce je typickým trestným činem, kterého se insolvenční správce může při výkonu funkce dopustit, porušení povinnosti při správě cizího majetku. Tento trestný čin má dvě alternativy, a to úmyslné porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 TZ a porušení povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti podle § 221 TZ. Insolvenční správce se ho může dopustit poté, co na něj přešlo dispoziční oprávnění k majetkové podstatě, coby pachatel, kterému byla ze zákona uložena povinnost spravovat cizí majetek, a který tuto povinnost vyplývající mimo jiné z ustanovení § 36 odst. 1 InsZ porušil (v případě nedbalostní alternativy se musí jednat o porušení důležité povinnosti z hrubé nedbalosti³⁶⁹), a tím způsobil škodu na cizím majetku, v případě úmyslné varianty nikoli malou a v případě nedbalosti značnou.³⁷⁰

Skutkovou podstatu trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku může insolvenční správce naplnit, pokud prodá majetek mimo dražbu za podstatně nižší cenu, než je cena obvyklá, nevymáhá oprávněnou dobytnou pohledávku dlužníka, a způsobí její promlčení, nebo nedostatečně udržuje nemovitost, která je součástí majetkové podstaty, ač to stav majetkové podstaty umožňuje.

---

³⁶⁹ Podle § 16 odst. 2 TZ je trestný čin spáchán z hrubé nedbalosti, jestliže přístup pachatele k požadavku náležité opatrnosti svědčí o zřejmé bezohlednosti pachatele k zájmům chráněným trestním zákonem.

³⁷⁰ Škodou nikoli malou je škoda dosahující částky nejméně 50 000 Kč. Škodou značnou je škoda dosahující nejméně 1 000 000 Kč (§ 138 TZ).

TZ obsahuje v ustanoveních § 220 odst. 2 písm. a) a § 221 odst. 2 písm. a) znak přísnější právní kvalifikace v případě, že trestný čin spáchá pachatel jako osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného. Dle Nejvyššího soudu „osoba, která má zvlášť uloženou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, musí mít určité zvláštní postavení a vztah k cizímu majetku, v jehož rámci budou opatrování či správa majetku prvořadým či jediným úzce vymezeným okruhem činnosti, kterou bude mít taková osoba za úkol vykonávat.“³⁷¹ Správa majetku je v případě insolvenčního správce, na kterého přešla dispoziční oprávnění jistě prvořadým úkolem. Proto se domníváme, že na rozdíl od statutárního orgánu nebo likvidátora³⁷² může insolvenční správce kvalifikovanou skutkovou podstatu dle § 220 odst. 2 písm. a) a § 221 odst. 2 písm. a) TZ naplnit.³⁷³

Trestní zákoník upravuje pouze jeden trestný čin, u něhož je za pachatele výslovně označen insolvenční správce, a tím jsou pletichy v insolvenčním řízení podle ustanovení § 226 odst. 3 TZ. Podle výkladového ustanovení § 128 TZ se insolvenčním správcem rozumí mimo jiné předběžný insolvenční správce, zástupce insolvenčního správce, oddělený insolvenční správce, zvláštní insolvenční správce, osoba, kterou podle jiného právního předpisu insolvenční správce určil, aby jej zastupovala při výkonu jeho pravomoci stanovené jiným právním předpisem na území jiného státu³⁷⁴, zahraniční insolvenční správce, zahraniční insolvenční správce pojišťovny nebo zajišťovny a osoba, kterou podle jiného právního předpisu zahraniční insolvenční správce nebo zahraniční insolvenční správce pojišťovny nebo zajišťovny jmenoval, aby mu pomáhala nebo jej zastupovala³⁷⁵.

Skutková podstata trestného činu podle ustanovení § 226 odst. 3 TZ je zvláštním případem pasivního úplatkářství. Insolvenční správce se tohoto trestného činu dopustí, přijme-li nebo si dá slíbit pro sebe nebo jiného ke škodě věřitelů majetkový nebo jiný prospěch, který mu nepřisluší. Přijetí prospěchu nebo jeho příslibu musí být ke škodě věřitelů, a tedy se musí negativně odrazit na možnosti nebo rozsahu uspokojení insolvenčních věřitelů nebo jinak, například v pozdějším uspokojení pohledávek insolvenčních věřitelů.³⁷⁶ Pojmovým znakem této skutkové podstaty v její základní podobě není množství způsobené škody ani množství

---

³⁷¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.3.2011, sp. zn. 5 Tdo 1629/2010.

³⁷² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.6.2011, sp. zn. 5 Tdo 622/2011.

³⁷³ Obdobně DRAŠTÍK, Antonín, DURDÍK, Tomáš, FREMR, Robert, RŮŽIČKA, Miroslav, SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestní zákoník. Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.aspi.cz/>>, § 220 odst. 2.

³⁷⁴ Viz § 372 odst. 2 a § 384 odst. 2 InsZ.

³⁷⁵ Viz § 378 odst. 2 a § 388 odst. 2 InsZ.

³⁷⁶ Viz PŮRY, František. *Úpadkové trestné činy v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2015. 245 s. ISBN 978-80-7400-293-9, s. 112.

získaného majetkového nebo jiného prospěchu. Podle usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13.8.2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013 je nicméně ustanovení § 226 odst. 3 TZ aplikovatelné pouze subsidiárně, s tím, že korupční jednání, ať již ve formě aktivního či pasivního úplatkářství je třeba primárně postihovat podle ustanovení § 331 TZ (přijetí úplatku) nebo ustanovení § 332 TZ (podplacení).³⁷⁷

Insolvenční správce se tedy může dopustit trestného činu přijetí úplatku podle § 331 TZ. Tento trestný čin zahrnuje dvě základní skutkové podstaty (§ 331 odst. 1 a odst. 2), přičemž druhá z nich (§ 331 odst. 2) je speciální vůči první z nich a obě se liší pouze ve způsobu přijetí úplatku³⁷⁸. Ve vztahu k insolvenčnímu správci je aplikovatelný § 331 odst. 1 alinea 1 a § 331 odst. 2 alinea 1 TZ, kdy trestný čin vyžaduje v základní skutkové podstatě, aby pachatel jednal v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu. TZ v ustanovení § 334 odst. 3 stanoví, že za obstarávání věcí obecného zájmu „se považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo povinnosti smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají“

Velký senát Nejvyššího soudu ve výše citovaném rozhodnutí sp. zn. 15 Tdo 885/2013 dospěl na základě výkladu InsZ, zejména ustanovení § 36 odst. 1 InsZ ve spojení se zásadami insolvenčního řízení uvedenými v ustanovení § 5 písm. a) až d) InsZ, především se zásadou uvedenou v § 5 písm. a) InsZ, k závěru, že činnost insolvenčního správce v insolvenčním řízení je obstaráváním věcí obecného zájmu ve smyslu § 331 odst. 1 alinea 1 a § 332 odst. 1 alinea 1 TZ pouze za předpokladu, že „jsou v insolvenčním řízení uplatněny a řešeny pohledávky vyplývající z obchodních vztahů“, u nichž je insolvenční správce povinen zajistit, aby v takových vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.³⁷⁹

Insolvenční správce by se dále mohl dopustit též trestného činu poškozování věřitele v alternativě podle ustanovení § 222 odst. 2 písm. a) TZ, pokud by zmařil zcela nebo částečně uspokojení dlužníkovy věřitele tím, že by zničil, poškodil, zatajil, zcizil, učinil neupotřebitelnou nebo odstranil, byť i jen část majetku dlužníka, a způsobil tak na majetku dlužníka škodu nikoli malou kupříkladu tím, že by nezahrnul majetek dlužníka do majetkové

---

³⁷⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.8.2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013.

³⁷⁸ Viz PROVAZNÍK, Jan in ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). [online]. Praha: C. H. Beck, 2022. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/>>, § 331.

³⁷⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.8.2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013.

podstaty, nepořídil řádný soupis majetkové podstaty, nepodal odpůrčí žalobu proti neúčinnému právnímu jednání, nevymáhal oprávněné dobytné pohledávky dlužníka či neoprávněně vyjmul některé věci, práva či jiné majetkové hodnoty z majetkové podstaty. Tento trestný čin je ve vztahu speciality k trestnému činu porušování povinnosti při správě cizího majetku podle ustanovení § 220 TZ, a proto je jednočinný souběh vyloučen.³⁸⁰

Insolvenční správce se v rámci insolvenčního řízení může dopustit i dalších majetkových a hospodářských trestných činů, a to například zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění (§ 254 odst. 1 TZ), zneužití informace v obchodním styku (§ 255 TZ), zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TZ), neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TZ), nesplnění oznamovací povinnosti v daňovém řízení (§ 243 TZ), zpronevěry (§ 206 TZ), neoprávněného užívání cizí věci (§ 207 TZ), neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru (§ 208 odst. 2 TZ) a poškození cizí věci (§ 228 TZ).

Všech trestných činů uvedených v této kapitole se podle § 7 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů, může dopustit nejen fyzická osoba, ale i veřejná obchodní společnost vykonávající činnost insolvenčního správce, kdy trestně odpovědnými jsou pak jak veřejná obchodní společnost, tak její ohlášený společník³⁸¹.

3.3. Správní odpovědnost insolvenčního správce

Dohled nad dodržováním povinností insolvenčního správce vykonává podle § 36 odst. 2 písm. c) ZIS ministerstvo spravedlnosti. V případě, že insolvenční správce při výkonu činnosti poruší své povinnosti tak, že dojde k naplnění některé se skutkových podstat uvedených v § 36b ZIS, může být volán k odpovědnosti za přestupek.

Tyto přestupky insolvenčního správce lze podle obsahu klasifikovat do pěti skupin, a to přestupky spočívající v neplnění informačních povinností vůči ministerstvu, v neposkytnutí součinnosti ministerstvu, přestupky týkající se sídla a provozovny insolvenčního správce, přestupky související se sepisem a podáním návrhu na povolení

---

³⁸⁰ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.11.2005, sp. zn. 5 Tdo 1319/2005 nebo viz KANDOVÁ, Katarína, ČEP, David *in* ŠČERBA, Filip a kolektiv. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). [online]. Praha: C. H. Beck, 2022. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/>>, § 220.

³⁸¹ Viz § 9 odst. 3 zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů.

oddlužení a přestupky vyplývající ze závažného nebo opakovaného porušení povinností stanovených InsZ.³⁸² Odpovědnost insolvenčního správce je založena na objektivním principu s možností liberace, pokud správce prokáže, že vynaložil veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby přestupku zabránil.³⁸³ Pokud jde o škálu správních trestů, ZIS stanoví dva druhy sankcí, a to pokuty odstupňované podle závažnosti jednotlivých prohřešků, kterou jim určuje zákon, s maximální částkou ve výši 5.000.000 Kč a dále zrušení provozovny insolvenčního správce a zákaz jejího opětovného zřízení v obvodu daného krajského soudu až na pět let (§ 36b odst. 4 ZIS). Dále ministerstvo může subsidiárně využít PřestZ a uložit trest napomenutí, zákazu činnosti, propadnutí věci nebo náhradní hodnoty.³⁸⁴

Krajním opatřením v případě opakovaného nebo závažného porušování povinností insolvenčního správce je pravomoc ministerstva zrušit povolení k výkonu činnosti insolvenčního správce (§ 13 odst. 2 ZIS) nebo v případě hostujícího insolvenčního správce obdobně rozhodnout o zániku práva dočasně nebo příležitostně vykonávat činnost insolvenčního správce (§ 34 ZIS). Zde se nejedná o trest za správní delikt, ale o ochranné opatření³⁸⁵, a proto k němu může ministerstvo přistoupit i v souběhu s trestem za přestupek.³⁸⁶

Vzhledem k tomu, že nad insolvenčním správcem vykonává dohled i insolvenční soud, je třeba si odpovědět, jaký je vztah dohlédací činnosti ministerstva a dohlédací činnosti soudu. Zatímco účelem dohlédací činnosti insolvenčního soudu je zajištění naplnění účelu insolvenčního řízení a v rámci toho kontrola, zda insolvenční správce řádně vykonává svoji funkci (§ 11 InsZ), doprovázená možností využít uložení pořádkové pokuty nebo v krajním případě správce zprostit funkce, účelem dohledu ministerstva je bdění nad dodržováním zákonných povinností insolvenčního správce při výkonu činnosti, to znamená bez vazby na konkrétní insolvenční řízení.

---

³⁸² V § 36b odst. 3 InsZ je speciálně upravena odpovědnost hostujícího insolvenčního správce za přestupek, s tím, že u hostujícího insolvenčního správce s ohledem na povahu jeho činnosti zákon nestanoví přestupky týkající se sídla nebo provozovny.

³⁸³ Viz § 21 a § 23 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „PřestZ“).

³⁸⁴ Viz § 45, 47, 48 a 48 PřestZ.

³⁸⁵ Viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2021, č. j. 8 As 13/2019-91.

³⁸⁶ Viz RICHTER, Martin. Odpovědnost insolvenčního správce za protiprávní jednání v insolvenčním řízení z pohledu ne bis in idem. *Trestněprávní revue*. 7-8/2018, s. 169-172. ISSN 1213-5313.

3.4. Možnosti postižení majetku insolvenčního správce

InsZ v ustanovení § 40a obecně vylučuje, aby na základě rozhodnutí a jiných exekučních titulů vzniklých v průběhu insolvenčního řízení proti insolvenčnímu správci pohledávky nebo jiná práva, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, bylo možné vést výkon rozhodnutí na majetek insolvenčního správce. To však neplatí pro pořádkové pokuty a separované náklady řízení vzniklé zaviněním nebo náhodou, která se insolvenčnímu správci přihodila, jež jsou vymahatelné přímo na osobním majetku správce, a lze tedy pro ně vést výkon rozhodnutí nebo exekuci na majetek insolvenčního správce.³⁸⁷ O zavinění správce půjde zejména tehdy, pokud se nedostaví k jednání, ač byl řádně a včas předvolán, a zmaří tím účel jednání. O náhodu se bude jednat například tehdy, nebude-li se insolvenční správce moci jednání účastnit pro náhlou nemoc či úraz.

Z rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu vyplývá, že pokud nepůjde o povinnost hradit pořádkové opatření nebo separované náklady řízení, je pohledávka na náhradě nákladů vůči insolvenčnímu správci nákladem spojeným s udržováním a správou majetkové podstaty podle § 168 odst. 2 písm. b) InsZ.³⁸⁸ K obdobnému závěru dospěl i Ústavní soud v případě incidenčního sporu o určení neúčinnosti darovací smlouvy, ve kterém byla insolvenční správce dlužníka uložena povinnost nahradit náklady řízení.³⁸⁹ Podobně Ústavní soud ještě v poměrech ZKV uzavřel, že povinnost zaplatit soudní poplatek v incidenčním sporu nelze po skončení konkursu vymáhat z osobního majetku správce konkursní podstaty s odůvodněním, že je „výkon rozhodnutí lze na základě exekučního titulu ... nařídit jen proti tomu, kdo má povinnost plnění“, s vysvětlením, že „správce konkursní podstaty nelze automaticky ztotožňovat s fyzickou osobou tuto funkci vykonávající a dovozovat, že se po zproštění této funkce stává v případě exekučního řízení právním nástupcem správce konkursní podstaty“.³⁹⁰

Kromě pořádkových opatření a separovaných nákladů vzniklých v průběhu insolvenčního řízení může být majetek insolvenčního správce dále pochopitelně postižitelný v případě, že mu bude jako odsouzenému v trestním řízení uložen peněžitý trest, pokuta za přestupek nebo mu bude uložena povinnost nahradit škodu nebo jinou újmu včetně náhrady nákladů soudního nebo správního řízení.

---

³⁸⁷ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.9.2017, sp. zn. 29 Cdo 2446/2017.

³⁸⁸ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 34/2020.

³⁸⁹ Viz usnesení ústavního soudu ze dne 30.1.2018, sp. zn. IV. ÚS 4103/17.

³⁹⁰ Viz náleží Ústavního soudu ze dne 21.12.2004, sp. zn. II. ÚS 199/04.

V případě sporu o náhradu škody způsobené insolvenčním správcem při výkonu funkce má osobní majetková odpovědnost odraz v označení insolvenčního správce jako účastníka řízení, kdy žalovaný správce musí být označen jako kterákoli jiná fyzická nebo právnická osoba, to je stejně jako kdyby taková osoba vedla soukromoprávní spor, který se insolvenčního řízení vůbec netýká. Jak poukázal Nejvyšší soud, je-li přesto žalovaná fyzická osoba ve sporu o náhradu škody nebo jiné újmy ve smyslu § 37 odst. 1 InsZ „označena jako insolvenční správce příslušného dlužníka, s údajem o sídle insolvenčního správce (a bez údaje o bydlišti), je žaloba vadná, jelikož zakládá rozpor mezi tím, čeho se žalobce po skutkové stránce domáhá (vyvození osobní majetkové odpovědnosti fyzické osoby za škodu nebo jinou újmu způsobenou při výkonu funkce insolvenčního správce), a tím, že žalovaný je označen jako představitel majetkové podstaty dlužníka, kteréžto označení vylučuje (zůstane-li zachováno i v soudních rozhodnutích o žalobě) uspokojení (exekučního vymožení) případně přiznaného nároku z osobního majetku insolvenčního správce“.³⁹¹

---

³⁹¹ Viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.6.2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016.

4. Odměna a hotové výdaje insolvenčního správce

Podle ustanovení § 38 InsZ má insolvenční správce za výkon funkce právo na odměnu a náhradu hotových výdajů. Časovým obdobím, za které odměna a hotové výdaje insolvenčnímu správci náleží, je okamžik od jeho ustanovení do zániku funkce. Tyto pohledávky insolvenčního správce jsou pohledávkami za majetkovou podstatou podle ustanovení § 168 odst. 1 písm. a) a § 168 odst. 2 písm. a) InsZ, přičemž se jedná o pohledávky se „superprioritním charakterem“, které se uspokojují v nejuhodnějším pořadí před ostatními pohledávkami za dlužníkem.³⁹²

Odměna a náhrada hotových výdajů insolvenčního správce se uspokojují primárně z majetkové podstaty, a pokud k tomu majetková podstata nepostačuje, ze zálohy na náklady insolvenčního řízení, to znamená na vrub insolvenčního navrhovatele, přičemž není-li jejich uspokojení z těchto zdrojů možné, hradí je stát, v obou případech nejvýše v rozsahu 50 000 Kč (38 odst. 2 InsZ). Pokud jde o otázku, zda uvedený padesátitisícový limit zahrnuje i DPH, správně na ni odpověděl Vrchní soud v Praze, který dospěl k závěru, že tomu tak není, neboť by tím byla vytvářena neodůvodněná nerovnost mezi insolvenčním správcem, který je plátcem DPH a insolvenčním správcem – neplátcem DPH. Vrchní soud v Praze navíc přesvědčivě podpořil své odůvodnění i tím, že se státu DPH vyplacená insolvenčnímu správci vrátí.³⁹³

4.1. Odměna insolvenční správce

Výše odměny insolvenčního správce vyplývá z ustanovení § 38 odst. 1 InsZ v kombinaci s vyhláškou č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „VyhlOdm“), přičemž se v případě, že je insolvenční správce plátcem DPH, navyšuje o tuto daň.

Insolvenční soud může podle okolností případu po projednání s věřitelským výborem odměnu insolvenčního správce přiměřeně zvýšit nebo snížit. Důvodem pro snížení odměny je porušení povinností insolvenčního správce (§ 38 odst. 3 InsZ). Naopak důvodem zvýšení odměny může být dle závěrů Nejvyššího soudu to, že se insolvenční správce svou činností

---

³⁹² Viz JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021, 311 s. ISBN 978-80-7400-850-4, s. 18.

³⁹³ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.1.2016, sp. zn. 3 VSPH 381/2015.

přičinil o získání mimořádného příjmu do majetkové podstaty, vyvíjel aktivity nad rámec jeho běžných činností (například v oddlužení mimo standardní dohlédací činnost) nebo náročnost činnosti (například větší množství úkonů při zpeněžování mimořádného příjmu v oddlužení).³⁹⁴

Způsob stanovení odměny je v různých způsobech řešení úpadku a způsobech oddlužení obecně odlišný. Odměna insolvenčního správce v konkursu je tvořena dvěma složkami – jednak odměnou z výtěžku zpeněžení určeného k vydání zajištěným a nezajištěným věřitelům (§ 38 odst. 1 InsZ a § 1 VyhlOdm) a jednak z odměny za každou přezkoumanou přihlášku věřitele (§ 38 odst. 1 InsZ a § 2a VyhlOdm).³⁹⁵ Odměna za zpeněžení je stanovena degresivně procentní částkou z výtěžku zpeněžení určeného k vydání zajištěným a nezajištěným věřitelům. Odměna za přezkoumanou přihlášku věřitele dle § 2a VyhlOdm správci přísluší za každou „přihlášku pohledávky věřitele, kterou insolvenční správce zařadil do seznamu přihlášených pohledávek“.³⁹⁶ Bohužel toto ustanovení je výkladově nejednotné. Vrchní soud v Praze dospěl ve většině svých rozhodnutí k závěru, že správci náleží odměna nikoli z počtu přezkoumaných přihlášek, ale pouze z počtu věřitelů, bez ohledu na to, kolika přihláškami uplatnil věřitel své nároky do insolvenčního řízení.³⁹⁷ Vrchní soud v Olomouci správcům zase přiznává nárok na odměnu z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek.³⁹⁸ Nicméně ať již vrchní soudy zaujaly vůči správci více či méně příznivý přístup, máme zato, že koncepčně by měla být odměna vázána na počet dílčích pohledávek (kterých může být v jedné přihlášce uplatněno i vícero), protože by pak lépe reflektovala časovou náročnost a odbornost přezkumu.

Minimální výše odměny insolvenčního správce za zpeněžení v konkursu představuje podle § 1 odst. 5 VyhlOdm částku 45.000,- Kč. Stejnou minimální odměnu zákonodárce insolvenčnímu správci podle § 2a VyhlOdm přiznal v konkursu, ve kterém nedošlo ke

---

³⁹⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.2.2021, sen. zn. 29 NSČR 32/2019.

³⁹⁵ Dle usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.2.2016, sp. zn. 4 VSPH 2383/2015 není důvodné, aby byli insolvenční správci v konkurech odměňováni odlišně, a tedy „insolvenční správce má nárok na další odměnu podle § 2a vyhlášky č. 313/2007 Sb. též v případě konkursu prohlášeného na majetek dlužníka po zrušení schváleného oddlužení“. Odlišné stanovisko zaujal Vrchní soud v Olomouci v usnesení ze dne 19.12.2016, sp. zn. 3 VSOL 1325/2016.

³⁹⁶ Výše této odměny v konkursu a reorganizaci představuje 1000 Kč za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele, maximálně však 1 000 000 Kč celkem, v oddlužení činí odměna za každou přezkoumanou přihlášku pohledávky věřitele částku 250 Kč (§ 38 odst. 1 InsZ a § 2a VyhlOdm).

³⁹⁷ Viz usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.11.2017, sp. zn. 1 VSPH 1301/2017, obdobně usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.4.2020, sp. zn. 2 VSPH 381/2020. Naopak v usnesení ze dne 3.6.2020, sp. zn. 3 VSPH 596/2020, Vrchní soud v Praze uzavřel, že insolvenčnímu správci náleží odměna za každou jednotlivou přihlášku pohledávky.

³⁹⁸ Viz usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28.5.2020, sp. zn. 3 VSOL 213/2020.

zpeněžení (a kdy tedy správci nevznikl nárok na odměnu za zpeněžení), ale v němž správce přezkoumal alespoň jednu přihlášku.³⁹⁹ V každém případě má správce nárok pouze na jednu minimální odměnu.⁴⁰⁰ Pokud by však nedošlo ke zpeněžení, ani by správce nepřezkoumal žádnou přihlášku, bylo by možné jeho odměnu určit jen dle § 5 VyhlOdm.⁴⁰¹

Odměna insolvenčního správce je řešena koncepčně totožně jako v konkursu i v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. I zde má správce nárok na odměnu za zpeněžení ve výši totožné s výší odměny za zpeněžení v konkursu a se stejnou zárukou minimální odměny za zpeněžení (§ 3 odst. 1 VyhlOdm) v kombinaci s odměnou za přihlášky, byť v podstatně nižší výši a bez stanovení minimální odměny za přezkum (§ 38 odst. 1 InsZ a § 2a VyhlOdm).

Naproti tomu v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty má mimo tyto dvě složky insolvenční správce nárok ještě na paušální odměnu za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře (§ 3 odst. 2 písm. a) VyhlOdm). Podílová báze odměny za zpeněžení určené z výtěžku zpeněžení náležejícího nezajištěným věřitelům je nižší (§ 3 odst. 2 písm. b) VyhlOdm), navíc správce nemá garantovanu minimální odměnu za zpeněžení zajištěného ani nezajištěného majetku (§ 3 odst. 2 písm. d) a odst. 4 VyhlOdm). Tuto úpravu způsobující nerovnost odměňování za tutéž činnost mezi správci v různých formách oddlužení považujeme za nelegitimní.

V reorganizaci podstatnou část odměny správce představuje odměna za každý započatý měsíc od rozhodnutí o povolení reorganizace, která je odvislá od násobků průměrného měsíčního obratu dlužníka. Zvláštností je, že výše této složky odměny může být se souhlasem insolvenčního správce modifikována usnesením schůze věřitelů o jiné výši odměny (§ 2 VyhlOdm). Dále má insolvenční správce v reorganizaci nárok také na odměnu z počtu přezkoumaných přihlášek pohledávek věřitelů.

Odměna za zpeněžení obecně motivuje insolvenčního správce k maximalizaci výtěžku a minimalizaci nákladů insolvenčního řízení, a tedy působí synergicky se zásadou co nejvyššího uspokojení věřitelů. Do jisté míry je motivující i vzorec pro stanovení odměny správce v reorganizaci, protože je odvislý od výše průměrného měsíčního obratu dlužníka za

---

³⁹⁹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7. 2020, sen. zn. 29 NSČR 122/2018.

⁴⁰⁰ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2020, sen. zn. 29 NSČR 129/2018.

⁴⁰¹ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7. 2020, sen. zn. 29 NSČR 122/2018.

předcházející účetní období, a tedy podněcuje správce, aby řádně vykonával dohled nad dlužníkem. Odměna za přihlášky zase odráží nezbytnost správce speciálně odměnit za kvalifikovanou a časově náročnou činnost, ale bohužel její nastavení tomu neodpovídá, a navíc lze mít výhrady k její nízké výši v oddluženích. Paušální odměna v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty správce dostatečně nemotivuje k tomu, aby v rámci plnění splátkového kalendáře usiloval o co nejvyšší uspokojení věřitelů. Máme tudíž zato, že je žádoucí její koncepční nastavení změnit a jako vhodný se nám jeví německý model, podle kterého je tato odměna dvousložková – první složka je odvislá od množství finančních prostředků rozdělovaných mezi věřitele v rámci plnění splátkového kalendáře a druhá složka představuje odměnu za dohled zohledňující jeho časovou náročnost, který správce realizuje v závislosti na vůli věřitelů (blíže kapitola 2.7.).

4.2. Dělení odměny mezi více správců činných v řízení

Odměna insolvenčního správce je vždy jen jedna bez ohledu na to, kolik správců bylo v řízení činných. Pokud působilo v insolvenčním řízení více insolvenčních správců, § 6 VyhlOdm stanoví, že každému z nich náleží podíl odměny odpovídající „zejména délce doby, rozsahu a náročnosti jejich činnosti“. Délkou doby činnosti je třeba rozumět dobu, po kterou správce vykonával funkci správce konkrétního dlužníka a nezapočítává se do ní doba, po kterou byl správce s plněním svých povinností v prodlení⁴⁰², ani doba, kdy funkci již fakticky nevykonával (například oddělený správce ustanovený pro přezkum jedné pohledávky poté, co ji přezkoumal, aniž by byl zahájen incidenční spor o určení její pravosti, výše či pořadí).⁴⁰³ Rozsah činnosti je možné vyložit tak, že jde o všechny úkony, které správce vykonal k dosažení účelu insolvenčního řízení.⁴⁰⁴ Dle názoru T. Jirmásky, se kterým souhlasíme, se do tohoto rozsahu činnosti nezapočítává práce s přihláškami, přezkum pohledávek ani účast na přezkumném jednání, protože se jedná o úkony, které jsou samostatně odměňovány podle ustanovení § 2a VyhlOdm a neměly by být zohledňovány ani činnosti, jejichž provedení správce zadal třetím osobám na účet majetkové podstaty (například realitní kanceláři, účetnímu či advokátovi).⁴⁰⁵ V náročnosti by se měla zohledňovat náročnost větší obvyklá, ovšem jelikož při obvyklém běhu věci je náročnost shodná u všech správců, nelze všem třem

---

⁴⁰² Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2012, sp. zn. 29 Cdo 4135/2011.

⁴⁰³ Viz JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-850-4, s. 234.

⁴⁰⁴ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2012, sp. zn. 29 Cdo 4135/2011.

⁴⁰⁵ Viz JIRMÁSEK, Tomáš, op. cit. pozn. č. 403, s. 237.

kritériím přiznat stejnou váhu, ale měřítku náročnosti nižší, kupříkladu desetinovou.⁴⁰⁶ Z uvedeného je patrné, rozdělit odměnu mezi více správců zcela spravedlivě je bohužel nedosažitelným cílem.⁴⁰⁷

Stran dělení odměny za přezkum mezi více správců, každému z nich podle § 6 odst. 2 VyhlOdm náleží odměna podle ustanovení § 2a VyhlOdm, „nejvýše však podíl z částky 1 000 000 Kč odpovídající počtu přihlášek pohledávek jím zařazených do seznamu přihlášených pohledávek“. Pokud tedy nový správce pohledávky pouze přezkoumá, ale nezařadí do seznamu přihlášených pohledávek, nevznikne mu nárok na odměnu za přezkum. Taková koncepce je z našeho pohledu nesprávná, neboť nezohledňuje, že správce, který pohledávku přezkoumá, stráví při přezkumu srovnatelné množství času, jako správce, který pohledávku zařadil na seznam. Odměna za přezkum by proto v případě, že předchozí správce pohledávku zařadí na seznam a nový správce pohledávku přezkoumá, měla být rozdělena mezi oba správce rovným dílem.

4.3. Hotové výdaje insolvenčního správce

Jak upozornil T. Jirmásek, legální definice toho, co jsou to hotové výdaje, neexistuje a je možné jimi rozumět takové náklady, které správce účtuje na svůj účet a které byly účelně vynaložené v souvislosti s konkrétním insolvenčním řízením.⁴⁰⁸ Podle Ústavního soudu je „pojem ‚účelný‘ ... nutno chápat jako určitou pojistku před hrazením nákladů, nesouvisejících s řízením, před nadbytečnými či nadměrnými náklady.“⁴⁰⁹ Za účelné je tedy možné považovat náklady vynaložené v souvislosti s konkrétním insolvenčním řízením k dosažení účelu insolvenčního řízení, které nebyly vynaloženy nadbytečně či v neúměrné výši.

Ustanovení § 7 VyhlOdm dělí hotové výdaje na prokazované, jejichž vynaložení a výši musí správce pro účely jejich náhrady soudu hodnověrně doložit, a paušalizované.⁴¹⁰

Pokud jde o prokazované výdaje, § 7 odst. 2 VyhlOdm limituje celkovou výši náhrady hotových výdajů spočívajících v poštovním, telekomunikačních poplatcích a nákladech na

---

⁴⁰⁶ Viz JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-850-4, s. 238.

⁴⁰⁷ Viz JIRMÁSEK, Tomáš, op. cit. pozn. č. 406, s. 240.

⁴⁰⁸ Viz JIRMÁSEK, Tomáš, op. cit. pozn. č. 406, s. 253-253.

⁴⁰⁹ Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 17.7.2009, sp. zn. II. ÚS 986/09.

⁴¹⁰ Viz JIRMÁSEK, Tomáš, op. cit. pozn. č. 406, s. 266-267.

opisy a fotokopie, které se hradí v prokázané výši, nejvýše však do 5 % odměny insolvenčního správce. Ostatní hotové výdaje jsou limitovány cenou obvyklou (§ 7 odst. 3 VyhlOdm).

Paušalizovaná náhrada hotových výdajů je vždy povinná v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty, kdy správci náleží náhrada hotových výdajů ve výši 150 Kč a v případě oddlužení povoleného na základě společného návrhu manželů 225 Kč za každý započatý kalendářní měsíc od rozhodnutí o povolení oddlužení do skončení plnění splátkového kalendáře (§ 7 odst. 4 VyhlOdm).

V jiných způsobech řešení úpadku je paušalizace hotových výdajů možná po dohodě správce s věřitelským výborem (§ 7 odst. 5 VyhlOdm). Jelikož není stanoveno, kdy by tato dohoda měla být uzavřena, může se tak stát před vznikem hotových výdajů i následně při schvalování výše a správnosti hotových výdajů podle § 58 odst. 2 písm. d) InsZ, což se v praxi povětšinou děje až před podáním konečné zprávy. V zájmu insolvenčního správce nicméně pochopitelně je, aby si souhlas věřitelského výboru opatřoval již ex ante, aby tyto náklady nešly k jeho tíži. Jak správně akcentoval T. Jirmásek, tato dohoda by se neměla týkat hotových výdajů souvisejících se zpeněžením a správou předmětu zajištění, což však bohužel z textu právní normy neplyne, a ustanovení § 7 odst. 5 VyhlOdm je tak v souladu s právě uvedeným žádoucí novelizovat.⁴¹¹

4.4. Záloha na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce

Insolvenční soud může na žádost insolvenčního správce přiznat správci zálohu na odměnu a hotové výdaje, a to i opakovaně. Dle mínění J. Kozáka „za podmínky, kdy majetková podstata disponuje dostatečnými finančními prostředky a ze strany věřitelů nejsou proti činnosti insolvenčního správce vznášeny relevantní (nikoli jakékoli) námitky, případně pokud věřitelé, především věřitelský výbor a zajištění věřitelé, žádost insolvenčního správce o povolení zálohy podpoří“, by mu záloha měla být poskytnuta s odůvodněním, že „nelze po správci spravedlivě požadovat, aby dlouhodobě ... dotoval svoji činnost ze svých vlastních prostředků ... nebo aby musel snižovat svou životní úroveň ... nebo byl ... nucen financovat

---

⁴¹¹ Viz JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-850-4, s. 271.

svoji činnost z cizích zdrojů ...“⁴¹²

Ze závěrů Nejvyššího soudu vyplývá, že rozhodnutí, jímž insolvenční soud rozhoduje o povolení zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, je podle § 10 písm. b) InsZ ve spojení s ustanovením § 11 InsZ rozhodnutím, které soud vydává při výkonu dohlédací činnosti, proti němuž není odvolání přípustné, jelikož insolvenční zákon nestanoví jinak. Dle názoru Nejvyššího soudu má insolvenčním správcem dotčený (ne)vyplacením takové zálohy v insolvenčním řízení „možnost napadnout opravnými prostředky“ až „konečná rozhodnutí insolvenčního soudu o odměně a hotových výdajích insolvenčního správce (v jehož rámci se poskytnutá záloha nebo zálohy vyúčtují), takže ani není účelné otevírat zákonem možnost pro podání řádného opravného prostředku (odvolání) proti rozhodnutí insolvenčního soudu o záloze na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce“.⁴¹³ Tento výklad by tedy měl být aplikovatelný i v situacích, kdy je přiznána záloha na odměnu a/nebo hotové výdaje v nižší výši, než kolik představuje přiznaná odměna a/nebo hotové výdaje. To může být z praktického hlediska problematické, protože v situaci, kdy byl věřitelům vydán výtěžek zpeněžení, od kterého byla odečtena záloha na odměnu nebo hotové výdaje v nižší výši, než odměna nebo hotové výdaje následně přiznané konečným rozhodnutím o odměně a hotových výdajích insolvenčního správce, v majetkové podstatě nebudou prostředky k úhradě celé této odměny nebo hotových výdajů. Proto se stejně jako J. Kozák domníváme, že je nutné přiznat insolvenčnímu správci právo podat řádný opravný prostředek proti rozhodnutí o nepřiznání zálohy.⁴¹⁴

Vyplacené zálohy na odměnu insolvenčního správce se zúčtovávají při konečném rozhodování o odměně a náhradě hotových výdajů správce. Může také nastat situace, že vyplacená záloha bude vyšší než přiznaná odměna či hotové výdaje. V takovém případě je insolvenční správce povinen přeplatek na zálohách vrátit. Tím, že správce obdržel v průběhu řízení formou záloh na odměnu částku přesahující výši odměny, na kterou mu posléze skutečně vznikl nárok, nelze dle závěrů Nejvyššího soudu odůvodnit požadavek na zvýšení

---

⁴¹² Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 138.

⁴¹³ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2020, sen. zn. 29 NSČR 130/2019.

⁴¹⁴ Viz KOZÁK, Jan in KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s. ISBN 978-80-7598-578-1, s. 138. Viz také podkapitola 2.6.1.

odměny ve smyslu § 38 odst. 3 InsZ.⁴¹⁵

---

⁴¹⁵ Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007, které lze aplikovat i na stávající právní úpravu. Ústavní stížnost proti citovanému usnesení byla odmítnuta usnesením Ústavního soudu ze dne 27.5.2010, sp. zn. III. ÚS 1237/10.

Závěr

V úvodu této disertační práce jsme si vytkli za cíl uceleně analyzovat postavení insolvenčního správce jako subjektu insolvenčního řízení, odhalit nejasná nebo neuspokojivá místa platné právní úpravy a na základě analýzy navrhnout možné legislativní změny de lege ferenda. Souladně s ním jsme dospěli k níže rekapitulovaným hlavním zjištěním.

Insolvenční správce je zvláštním procesním subjektem. Insolvenčního řízení se jako procesní subjekt účastní od svého ustanovení do funkce až po její zánik. Účastníkem insolvenčního řízení se stává omezeně po dobu, po kterou soud rozhoduje o jeho odměně a náhradě hotových výdajů nebo v incidenčních sporech vyvolaných insolvenčním řízením. V těchto incidenčních sporech má insolvenční správce postavení účastníka civilního soudního sporu a stejně jako na celé insolvenční řízení se na ně v souladu se zásadou subsidiárního použití OSŘ vyjádřenou v ustanovení § 7 InsZ přiměřeně použijí ustanovení OSŘ, pokud InsZ nemá odlišné ustanovení a pokud tím nedojde ke konfliktu se zásadami insolvenčního řízení artikulovanými v § 5 InsZ.

Veřejný zájem na řádném výkonu činnosti insolvenčního správce se projevil mimo jiné v důrazu na kvalifikaci insolvenčního správce. Proto je získání oprávnění k činnosti podmíněno také kvalifikačními předpoklady v podobě vzdělání, odborné praxe a zkoušky. Máme zato, že zákonodárce dosáhl svého záměru pouze částečně, jelikož jsme s ohledem na charakter činnosti insolvenčního správce přesvědčeni, že vhodným magisterským vysokoškolským vzděláním insolvenčního správce je pouze vzdělání právnické, vymezené stejně jako v zákoně č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, nebo magisterské vzdělání ekonomického směru. Současně se domníváme, že k zachování odbornosti správce nepřispívá způsob prodlužování povolení k činnosti insolvenčního správce spočívající v pouhém zaplacení správního poplatku. Pokud bude opakování zvláštní zkoušky dle záměru ministerstva nahrazeno systémem povinného vzdělávání, obdobná konstrukce prodlužování povolení je jistě hodna zvažování i v případě „obecného“ povolení k činnosti insolvenčního správce. Za diskriminační prvek právní úpravy považujeme, že v případě, že insolvenčnímu správci nějaká relevantní překážka po dobu nikoli přechodnou brání ve výkonu funkce, například dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, péče o děti či osobu blízkou, studium, zahraniční stáž a podobně, a není pro ni sto funkci správce vykonávat, nemůže obdobně jako kupříkladu advokát požádat o pozastavení činnosti.

Právo vykonávat činnost insolvenčního správce je realizováno prostřednictvím výkonu funkce insolvenčního správce v konkrétním insolvenčním řízení. Insolvenčního správce pro insolvenční řízení primárně ustanovuje insolvenční soud zásadně podle rotačního principu. Sekundárně může být insolvenční správce ustanoven z kolektivní vůle věřitelů podle ustanovení § 29 InsZ. V tomto směru velmi negativně hodnotíme konstrukci obecného kvora pro výměnu insolvenčního správce schůzí věřitelů, která majoritnímu věřiteli umožňuje dosadit si do řízení „svého“ insolvenčního správce a jeho prostřednictvím řízení ovládnout. Kворum by mělo být nastaveno jinak a vhodné řešení spatřujeme v zákonném kvoru nyní vyhrazeném pro oddlužení, modifikovaném tak, že by správce mohl být schůzí věřitelů vyměněn pouze tehdy, pokud by pro usnesení hlasovala nadpoloviční většina věřitelů (hlav) s hlasovacím právem přihlášených ke dni předcházejícímu konání schůze věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše zároveň činí nadpoloviční většinu přihlášených pohledávek, se kterými je spojeno hlasovací právo. Taková právní úprava by jednoznačně přispěla k zachování nestrannosti insolvenčního správce, protože pojistku dle § 34 odst. 3 InsZ nelze dle našeho názoru považovat za dostatečnou.

Institutem, který by měl zaručit nestrannost insolvenčního správce, je vyloučení správce z řízení pro podjatost, pokud se nejedná o dílčí podjatost ve smyslu ustanovení § 34 InsZ. U veřejné obchodní společnosti je test nepodjatosti dle výslovného znění § 24 InsZ aplikovatelný pouze na ohlášeného společníka, který má vykonávat funkci správce v konkrétním řízení. Jsme nicméně toho mínění, že by měl být tento test prováděn u všech ohlášených společníků veřejné obchodní společnosti. Považujeme také za velmi problematické, že opakované dosazování do funkce správce týmiž věřiteli či věřitelem nemusí být dle judikatury Nejvyššího soudu samo o sobě důvodem pro vyloučení správce. Pokud by důvodem pochybností o podjatosti tato skutečnost naopak byla, byl by insolvenční správce povinen na ni upozornit, protože v opačném případě by se vystavoval nebezpečí, že bude zproštěn funkce podle § 32 InsZ. Za stávajícího stavu je bohužel insolvenční soud odkázán na podněty jiných osob, zejména věřitelů nebo na informace soudu známé z jeho činnosti, a nestrannost a nezávislost správce je tak v kombinaci se stanovením obecného kvora podle § 29 InsZ potenciálně v ohrožení.

Pokud jde o teoretický základ postavení insolvenčního správce, z výkladu podávaného naší judikaturní praxí i doktrínou lze dospět pouze k jednoznačnému závěru, že insolvenční správce není účastníkem řízení, nýbrž zvláštním procesním subjektem a jako takový má samostatné postavení jak vůči dlužníkovi, tak vůči věřitelům a nelze jej považovat za zástupce

dlužníka ani věřitelů. Jelikož v některých agendách disponuje insolvenční správce při výkonu své funkce oprávněními alespoň částečně veřejnoprávní povahy, je jeho postavení v řízení hybridní na pomezí veřejného a soukromého práva. Do postavení zástupce věřitele se správce dostává pouze v evropském insolvenčním řízení podle nařízení 2015/848 z důvodu výkonu oprávnění insolvenčního správce v hlavním i vedlejším řízení přihlašovat v jiném řízení pohledávky, které již byly přihlášeny do jím administrovaného řízení. Důsledkem tohoto přihlášení pak je, že je přihlašující insolvenční správce oprávněn se účastnit jiných řízení podobně jako věřitel, včetně účasti na schůzi věřitelů.

Základní rámec povinností insolvenčního správce, který musí insolvenční správce při výkonu funkce vždy dodržovat, vyplývá z ustanovení § 36 odst. 1 InsZ. Konkrétní práva a povinnosti, které pro insolvenčního správce z InsZ vyplývají, respektive jejich rozsah, se liší podle stadia insolvenčního řízení a podle způsobu řešení úpadku a způsobu oddlužení. Současně mohou být změněna či doplněna rozhodnutími insolvenčního soudu v rámci dohlédací činnosti a v reorganizaci také reorganizačním plánem. Rozsah práv a povinností insolvenčního správce v řízení a jejich povaha se odvíjí především od toho, zda správce je či není osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě.

Před rozhodnutím o úpadku zákon předjímá výkon funkce insolvenčního správce coby správce předběžného. Ze zákona je povinností předběžného správce provést nezbytná opatření ke zjištění a zajištění majetku dlužníka a přezkoumání jeho účetnictví nebo daňové evidence, má-li je správce k dispozici. Další práva a povinnosti mohou pro předběžného správce vyplynout z rozhodnutí o ustanovení předběžného správce s tím, že jeho práva a povinnosti nemohou být širšího rozsahu než práva a povinnosti náležející insolvenčnímu správci po rozhodnutí o úpadku. Nadto InsZ předpokládá, že v řízení může být krom „hlavního“ insolvenčního správce postupně nebo současně aktivních několik dalších zvláštních druhů insolvenčních správců, a to zástupce insolvenčního správce, oddělený správce a zvláštní správce.

Stran práv a povinností insolvenčního správce po rozhodnutí o úpadku, insolvenční správce v této fázi ještě zásadně není osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě. Mezi jeho hlavní, pravidelné úkoly v tomto stadiu řízení patří zejména zjišťování majetkové podstaty a její soupis, zjišťování neplatných a neúčinných právních jednání dlužníka a přezkum přihlášených pohledávek. Přezkumu krom přihlášených pohledávek podléhají dle našeho názoru též pohledávky, na které se hledí jako na přihlášené. Jelikož v této otázce

nepanuje jednota, bylo by vhodné přezkumné právo insolvenčního správce vůči těmto pohledávkám výslovně upravit v InsZ. Poněvadž je přezkoumání pohledávek především právní činností, jsme přesvědčeni, že dostatečné odborné péče k jeho provedení je objektivně schopen pouze insolvenční správce s magisterským vzděláním v oboru právo, získaným za týchž podmínek, které jsou vyžadovány u advokátů. Proto se domníváme, že by bylo žádoucí zvážit, zda by výkon funkce insolvenčního správce neměl být alokován mezi více správců, eventuálně více společníků společnosti vykonávající činnost insolvenčního správce, různého zaměření, s tím, že vždy jediným nebo jedním ze správců či společníků by byl odborník v oblasti práva, protože přezkum pohledávek je pravidelnou činností správce ve všech řízeních, a podle očekávané složitosti řízení by insolvenční soud ustanovoval současně správce, respektive vyžadoval ještě jednoho ohlášeného společníka, který má magisterské ekonomické vzdělání.

Insolvenční správce má obdobné postavení v konkursu a v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, protože účinností prohlášení konkursu i účinností schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty nabývá dispoziční oprávnění k majetkové podstatě. S ohledem na povahu těchto řízení je pravidelnou činností insolvenčního správce zpeněžování majetkové podstaty. Insolvenční správce má při zpeněžení na výběr jen ze způsobů zpeněžení taxativně vymezených v InsZ a není oprávněn zvolit způsob zpeněžení samostatně, nýbrž nezbytnou podmínkou zákonného zpeněžení majetkové podstaty je vždy souhlasné stanovisko či pokyn dalšího subjektu. InsZ přitom stanoví zásadně dvojitý režim, a to pro zpeněžení zajištěného majetku a realizaci nezajištěného majetku.

V oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty insolvenční správce získá účinností schválení oddlužení dispoziční oprávnění pouze k majetku, který je dlužník v souladu s rozhodnutím insolvenčního soudu povinen vydat ke zpeněžení a k majetku sloužícímu k zajištění. Zpeněžování tedy v tomto způsobu řešení oddlužení není pravidelnou činností, nýbrž aktivita insolvenčního správce spočívá především v distribuci dlužníkových příjmů mezi nezajištěné věřitele, výkonu dohledu nad dlužníkem a zpravodajské činnosti vzhledem k soudu a věřitelským orgánům.

Osobou s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě je od povolení reorganizace zásadně dlužník, s tím, že může být omezen nebo zbaven dispozičních oprávnění ve prospěch insolvenčního správce na základě rozhodnutí insolvenčního soudu. Právní mocí rozhodnutí o schválení reorganizačního plánu se ruší případná omezení dispozičního oprávnění dlužníka,

ale nová omezení může stanovit reorganizační plán, a to buď přímo ve formě omezení dispozičních oprávnění nebo v určení, že některá právní jednání může dlužník pod sankcí neplatnosti činit pouze se souhlasem insolvenčního správce. Nejvýznamnější povinností insolvenčního správce z pohledu úspěšně vedené reorganizace je výkon dohledu nad dlužníkem s dispozičními oprávněními. Po německém vzoru se domníváme, že by správce též mohl být nanejvýš povolánou osobu pro sestavení reorganizačního plánu.

Kromě insolvenčního správce jsou procesními subjekty insolvenčního řízení také insolvenční soud, dlužník, věřitelé, likvidátor dlužníka a státní zastupitelství. Insolvenční soud je spolu s dlužníkem a věřiteli uplatňujícími práva vůči dlužníkovi jedním ze základních subjektů insolvenčního řízení. Likvidátora dlužníka a státní zastupitelství řadí právní teorie mezi zvláštní subjekty řízení.

Insolvenční soud „stojí“ vždy nad insolvenčním správcem. Je nadán rozhodovací pravomocí, kterou vykonává jednak tak, že přijímá statutární rozhodnutí o právech a povinnostech subjektů řízení tam, kde mu to zákon ukládá nebo kde to zákon předpokládá, jednak tak, že k naplnění účelu insolvenčního řízení vykonává dohled nad činností ostatních procesních subjektů a v jeho rámci přijímá rozhodnutí. Za zvláštní formu výkonu statutární rozhodovací pravomoci insolvenčního soudu považujeme pořádková opatření. Dle našich zjištění může být hranice jak mezi statutární rozhodovací činností a dohlédací činností insolvenčního soudu v některých případech nejasná, stejně jako rozlišení, v rámci rozhodnutí soudu při výkonu dohledu, mezi rozhodnutími podléhajícími odvolacímu přezkumu a rozhodnutím z tohoto přezkumu vyloučenými. Máme tudíž zato, že de lege ferenda by bylo nejspíše žádoucí tento problém alespoň částečně zmírnit demonstrativním výčtem jednotlivých statutárních rozhodnutí a rozhodnutí při výkonu dohlédací činnosti.

Stran vztahu insolvenčního správce a přihlášených věřitelů, tito věřitelé vykonávají svá práva jednak individuálně a jednak kolektivně prostřednictvím věřitelských orgánů, kterými jsou schůze věřitelů a věřitelský výbor. Věřitelé seskupení do věřitelských orgánů vůči správci zaujímají silnější postavení, přičemž působnost věřitelských orgánů zahrnuje jak superiorní prvky zejména v podobě dohledu a schvalovacích úkonů a možnosti správce vyměnit, tak prvky kooperace ve formě poskytování podpory a součinnosti insolvenčnímu správci. Naopak jednotliví přihlášení věřitelé se vůči insolvenčnímu správci nacházejí obecně ve slabší pozici, když insolvenční správce může zejména výkonem popěrného práva nejen ovlivnit uspokojování jejich pohledávek v insolvenčním řízení, ale navíc může za podmíněk

§ 178 až 180 InsZ zapříčinit poškození majetku věřitele. Tato pozice je však odlišná u zajištěných věřitelů, jejichž postavení vůči správci je výrazně posíleno především oprávněním udělovat správci pokyny ke správě a zpeněžení.

Nedostatkem právní úpravy je, že popření pohledávky není překážkou pro udělování pokynů zajištěným věřitelem a že zajištěnému věřiteli není zamezeno udělovat pokyny v případě, že se správce žalobou dovolá neúčinnosti zajištění. InsZ by dle našeho názoru měl být de lege ferenda doplněn o řešení této situace tak, že zajištěnému věřiteli s popřenou pohledávkou nebo se zajištěním napadeným odpůrcí žalobou bude zapovězeno pokyny ke správě a zpeněžení udělovat, s tím, že se zajištěným majetkem bude insolvenční správce pro účely správy a zpeněžení nakládat jako s majetkem nezajištěným, nepřizná-li na návrh zajištěného věřitele tomuto věřiteli právo udělovat pokyny insolvenční soud, analogicky jako nyní v případě přiznání hlasovacího práva věřiteli k podílení se na rozhodování schůze věřitelů.

Zvláštní postavení v insolvenčním řízení mají věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených naroveň, které se nepřihlašují, ale uplatňují vůči osobě s dispozičním oprávněním pořadem práva podle § 203 InsZ. Tyto pohledávky se uspokojují v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku, vždy však před rozvrhem vyhrazeným přihlášeným věřitelům. S jejich neoprávněným uplatněním není spojena možnost uložit sankci za podmínek § 178 až 180 InsZ a lze je za stanovených podmínek exekučně vymáhat i v průběhu insolvenčního řízení. Jejich povaze na druhé straně odpovídá nemožnost věřitelů podílet se na kolektivním rozhodování ve věřitelských orgánech. Výlučné postavení zaujímají věřitelé s pohledávkou za majetkovou podstatou založenou právním jednáním insolvenčního správce, která nemohla zcela nebo zčásti uspokojena z majetkové podstaty, kteří mohou správce za podmínek daných v § 37 odst. 3 InsZ volat k osobní majetkové odpovědnosti.

Bez ohledu na stadium insolvenčního řízení je insolvenční správce vůči dlužníkovi v nadřazeném postavení, kdy je v závislosti na fázi řízení oprávněn požadovat po dlužníkovi v zákonem stanoveném rozsahu součinnost a udělovat mu pokyny, schvalovat některá právní jednání dlužníka, dohlížet na činnost dlužníka nebo přímo disponovat s majetkovou podstatou. Postavení insolvenční správce vůči dlužníkovi se přitom odvíjí především od toho, jestli správce získá dispoziční oprávnění k majetkové podstatě. Pokud je bude mít pouze částečně či vůbec, bude ve zbylém rozsahu vykonávat dohled nad činností dlužníka. Dohledovým oprávněním insolvenčního správce odpovídá povinnost součinnosti dlužníka,

kteřou InsZ upravuje nedostatečně. Souhlasíme proto s T. Richterem, že by zákonodárce měl výslovně upravit povinnost součinnosti dlužníka odpovídající dohledovému oprávnění insolvenčního správce, a to dostatečně konkrétně, a „zařadit takové ustanovení do obecné části [InsZ]“.⁴¹⁶

Insolvenční správce a likvidátor dlužníka se spolu obvykle setkávají pouze v řízeních, kde je úpadek právnické osoby řešen konkursem. V osobě likvidátora se vzhledem k insolvenčnímu správci spojuje ohledně poskytování součinnosti dlužníka postavení dlužníka a ohledně jeho nároků na odměnu a hotové výdaje postavení věřitele s pohledávkou za majetkovou podstatou, eventuálně též věřitele přihlášeného, s tím, že v případě jeho nároku na odměnu v insolvenčním řízení je jeho pozice coby privilegovaného věřitele oslabena tím, že je to insolvenční správce, který podává u insolvenčního soudu návrh na příslušné rozhodnutí o odměně.

Státní zastupitelství v procesu zastupuje veřejný zájem. Insolvenční správce sice není ze zákona povinen se podněty státního zastupitelství k postupu v řízení řídit, na druhou stranu, pokud je bude ignorovat, měl by tak učinit pouze poté, co učiní jednoznačný závěr o jejich nedůvodnosti. V opačném případě by podle okolností případu mohl být jednak odpovědný za škodu podle § 37 InsZ, eventuálně by mu insolvenční soud na základě podnětu státního zastupitelství mohl uložit pokyn, pořádkovou pokutu nebo ho zprostit funkce a krajní možností by mohlo být až zahájení trestního stíhání proti insolvenčnímu správci. Insolvenční správce se vůči státnímu zastupitelství nenachází v rovnoprávném postavení, nýbrž je zde patrná jistá nadřízenost státního zastupitelství, byť ve srovnání s insolvenčním soudem, v menším měřítku.

Pokud jde o odpovědnost správce za škodu nebo jinou újmu, tato odpovědnost má objektivní základ a správce se jí může zprostit pouze pod podmínkou, že prokáže, že škodě nebo jiné újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm bylo možné se zřetelem k průběhu insolvenčního řízení spravedlivě požadovat. Správce přitom neodpovídá pouze za osobně způsobenou škodu nebo jinou újmu, ale i za škodu způsobenou osobami, které použil při plnění svých úkolů, včetně zaměstnanců dlužníka a jiných osob ve smluvním vztahu s dlužníkem. Nad rámec této obecné odpovědnosti insolvenčního správce za škodu nebo jinou újmu InsZ upravuje také zvláštní odpovědnost insolvenčního správce za

---

⁴¹⁶ Viz opět RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7, s. 467-468.

škodu nebo jinou újmu, která věřiteli s pohledávkou za majetkovou podstatou vznikla podle § 37 odst. 3 InsZ. Dle ustálené soudní praxe stát nelze volat k odpovědnosti za škodu způsobenou insolvenčním správcem, ale může být odpovědný za nesprávný úřední postup insolvenčního soudu při výkonu dohledu nad insolvenčním správcem.

Stran trestněprávní odpovědnosti je s ohledem na povahu činnosti insolvenčního správce typickým trestným činem, kterého se insolvenční správce může při výkonu funkce dopustit, porušení povinnosti při správě cizího majetku. Trestní zákoník upravuje pouze jeden trestný čin, u něhož je za pachatele výslovně označen insolvenční správce, a tím jsou pletichy v insolvenčním řízení podle ustanovení § 226 odst. 3 TZ. Aplikace tohoto ustanovení je nicméně dle soudní praxe subsidiární vůči trestnému činu přijetí úplatku podle § 331 TZ. Insolvenční správce se dále může dopustit řady dalších hospodářských nebo majetkových trestných činů.

Dohled nad dodržováním povinností insolvenčního správce podle § 36 odst. 2 písm. c) ZIS vykonává vedle insolvenčního soudu i ministerstvo spravedlnosti. Tyto instituty dohledu jsou odlišné a vůči sobě doplňující. Cílem dohlédací činnosti insolvenčního soudu je zajištění naplnění účelu konkrétního insolvenčního řízení, zatímco účelem dohledu ministerstva je kontrola nad dodržováním zákonných povinností insolvenčního správce při výkonu činnosti, to znamená bez vazby na konkrétní insolvenční řízení.

InsZ v ustanovení § 40a obecně vylučuje, aby bylo možné proti insolvenčnímu pohledávky nebo jiná práva, které se týkají majetkové podstaty nebo které mají být uspokojeny z majetkové podstaty, vést výkon rozhodnutí nebo exekuci na majetek insolvenčního správce. To neplatí v případě separovaných nákladů řízení, pořádkových opatření, peněžitého trestu uloženého podle TZ, pokuty za přestupek nebo povinnosti nahradit škodu nebo jinou újmu včetně náhrady nákladů soudního a správního řízení.

Insolvenčnímu správci náleží za výkon funkce odměna a náhrada hotových výdajů, přičemž se jedná o pohledávky za majetkovou podstatou se „superprioritním charakterem“⁴¹⁷, které se uspokojují v nejvýhodnějším pořadí před všemi ostatními pohledávkami za dlužníkem. O výši odměny rozhoduje zásadně insolvenční soud, přičemž je určována v souladu s ustanovením § 38 InsZ a VyhlOdm. Výjimkou je reorganizace, kdy je možné

---

⁴¹⁷ Viz JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021, 311 s. ISBN 978-80-7400-850-4, s. 18

odměnu modifikovat usnesením schůze věřitelů přijatým se souhlasem insolvenčního správce. Způsob stanovení odměny je v různých způsobech řešení úpadku a způsobech oddlužení obecně odlišný. Odměna za zpeněžení obecně motivuje insolvenčního správce k maximalizaci výtěžku a minimalizaci nákladů insolvenčního řízení, a tedy působí synergicky se zásadou co nejvyššího uspokojení věřitelů. Do jisté míry je motivující i vzorec pro stanovení odměny správce v reorganizaci, protože je odvislý od výše průměrného měsíčního obratu dlužníka za předcházející účetní období, a tedy podněcuje správce, aby řádně vykonával dohled nad dlužníkem. Za souladnou s cílem insolvenčního řízení však nelze považovat paušální odměnu správce v oddlužení plněním splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty správce. Máme zato, že je třeba její koncepční nastavení změnit a jako vhodný se nám jeví německý model, podle kterého je odměna dvousložková – první složka je odvislá od množství finančních prostředků rozdělovaných mezi věřitele v rámci plnění splátkového kalendáře a druhá složka představuje odměnu za dohled, který správce realizuje v závislosti na vůli věřitelů. Krom toho se domníváme, že by mělo být novelizováno také ustanovení § 2a a §6 VyhlOdm tak, že správci bude náležet odměna z počtu dílčích pohledávek (kterých může být v jedné přihlášce uplatněno i vícero), protože by pak lépe reflektovala časovou náročnost a odbornost přezkumu. Dáme jsme přesvědčeni, že by tato odměna měla být s ohledem tatáž hlediska v případě, že v řízení působilo vícero správců, rozdělena rovným dílem mezi správce, který pohledávku zařadil na seznam přihlášených pohledávek a správce, který pohledávku přezkoumal.

Německý model považujeme, nad rámec již uvedeného, za hodný zvážení též pokud jde o posílení inspekčních oprávnění správce vůči dlužníkovi a možnost správce vynutit vydání věci náležející do majetkové podstaty na základě usnesení o úpadku jako exekučního titulu.

Seznam zkratk

Zkratky jsou řazeny v pořadí, v jakém jsou používány v textu.

InsZ	zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
ZKV	zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZIS	zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
Vyh1SIS	vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, ve znění pozdějších předpisů
ZUznKval	zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, ve znění pozdějších předpisů.
ŽZ	zákon č. 455/1991 Sb., živnostenský zákon, ve znění pozdějších předpisů
SŘ	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů
LZPS	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
ZOdpŠk	zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů
TZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
Vyh1PoFo	vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se

	provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
VyhlJŘIR	vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů
ObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZVD	zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách, ve znění pozdějších předpisů
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů
NařÚrProd	nařízení č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěřenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
nařízení 2015/848	nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848 o insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů
Inso	Insolvenzordnung (InsO) ze dne 5. října 1994 (BGBl. I S. 2866), ve znění pozdějších předpisů
VyhlOdm	vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů
PřestZ	zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

Monografie

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Evropské a mezinárodní insolvenční řízení: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 o insolvenčním řízení. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2020. 1413 s. ISBN 978-80-7400-767-5.

BRAUN, Eberhard/Bearbeiter. *Insolvenzordnung (InsO). InsO mit EuInsVO (2015). Kommentar*. 9., neue bearbeitete Auflage. München: C. H. Beck, 2022. 2290 s. ISBN: 978-3-406-78021-9.

DRAŠTÍK, Antonín, DURDÍK, Tomáš, FREMR, Robert, RŮŽIČKA, Miroslav, SOTOLÁŘ, Alexander. *Trestní zákoník. Komentář*. [online]. Praha: Wolters Kluwer. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.aspi.cz/>>.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 8. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 341 s. ISBN 978-80-7380-838-9.

HÁSOVÁ, Jiřina, MORAVEC, Tomáš a kol. *Insolvenční řízení*. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2018. 1838 s. ISBN 978-80-7400-849-8.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo. Obecná část*. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2001. 521 s. ISBN 80-7179-470-8.

JACKSON, Thomas H. *The Logic and Limits of Bankruptcy Law*. Washington, D.C.: BeardBooks, 2001. 287 p. ISBN: 1-58798-1149.

JIRMÁSEK, Tomáš. *Odměna insolvenčního správce. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-850-4.

KNAPP, Viktor. *Teorie Práva*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 1995. 247 s. ISBN 80-7179-028-1.

KOZÁK, Jan, BROŽ, Jaroslav, DADAM, Alexandr, STANISLAV, Antonín, STRNAD, Zdeněk, ZRŮST, Lukáš, ŽIŽLAVSKÝ, Michal. *Insolvenční zákon. Komentář*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. 1792 s., ISBN 978-80-7598-578-1.

MARŠÍKOVÁ, Jolana a kol. *Insolvenční zákon s poznámkami, judikaturou, nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2015/848 a prováděcími předpisy*. 3. vydání. Praha: Leges, 2018, 1240 s. ISBN 978-80-7502-257-8.

MORAVEC, Tomáš. *Evropské insolvenční právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 283 s. ISBN 978-80-7400-832-0.

MORAVEC, Tomáš, KOTOUČOVÁ, Jiřina a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2021. 311 s. ISBN 978-80-7400-715-6.

OTT, Emil. *Řízení úpadkové (konkursní): se zřetelem na zákon odpůrcí 1884 č. 36 Ř.z. a Řád exekuční*. Praha: Všehrad, 1905. 150 s.

PETROV, Jan, VÝTISK, Michal, BERAN, Vladimír. *Občanský zákoník. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019. 3276 s. ISBN 978-80-7400-747-7.

PÚRY, František. *Úpadkové trestné činy v České republice*. Praha: C. H. Beck, 2015. 245 s. ISBN 978-80-7400-293-9.

RICHTER, Martin, BENÝŠEK, Jan, ČUJAN, Radomír a kol. *Zákon o insolvenčních správcích. Komentář*. Praha: C.H. Beck, 2018. 488 s. ISBN 978-80-7400-698-2.

RICHTER, Ondřej. *Věřitelé a uplatňování pohledávek v insolvenčním řízení. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014. 307 s. ISBN 978-80-7400-549-7.

RICHTER, Tomáš. *Insolvenční právo*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 624 s. ISBN 978-80-7552-444-7.

SMOLÍK, Petr. *Oddlužení v právním řádu ČR*. Praha: C. H. Beck, 2016. 347 s. ISBN 978-80-7400-617-3.

SOJKA, Drahoslav, SOJKOVÁ, Petronela. *Konkurz na počátku třetího tisíciletí: principy konkurzu v USA, Německu a Rakousku*. Praha: Linde, 2002. 84 s. ISBN 80-7201-355-6.

SPRINZ, Petr, JIRMÁSEK, Tomáš, ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan, ZOUBEK, Hynek a kol. *Insolvenční zákon. Komentář*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019. 1248 s. ISBN 978-80-7400753-8.

STANISLAV, Antonín, KOZÁK, Jan. *Zákon o insolvenčních správcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017. 236 s. ISBN 978-80-7552-826-1.

ŠČERBA, Filip a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání (2. aktualizace). [online]. Praha: C. H. Beck, 2022. [cit. 2023-03-05]. Dostupné z WWW: <<https://www.beck-online.cz/>>.

ŠNOBLOVÁ, Zuzana, NĚMČÁK, Vítězslav. *Insolvenční správce*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 284 s. ISBN 978-80-7357-914-2.

ŠTAJGR, František. *Konkursní právo*. Praha: Všehrad, 1947, 576 s.

WEISEMANN, Ulrich, SMID, Stefan. *Handbuch Unternehmensinsolvenz*. Köln: RWS Verlag Kommunikationsforum, 1999. 791 s. ISBN: 3-8145-8080-X.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. vydání. Praha: Leges, 2018. 648 s. ISBN 978-80-7502-298-1.

WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní. Díl druhý: Řízení vykonávací, řízení insolvenční*. 3. vydání. Praha: Leges, 2022. 399 s. ISBN 978-80-7502-602-6.

WINTR, Jan. *Metody a zásady interpretace práva*. Praha: Auditorium, 2013. 229 s. ISBN 978-80-87284-36-0.

ZELENKA, Jaroslav a kol. *Insolvenční zákon. Poznámkové vydání s důvodovou zprávou, nařízením Rady ES 1346/2000 a prováděcími předpisy*. 2. vydání. Praha: Linde Praha a.s., 2008. 796 s. ISBN 978-80-7201-707-2.

ZOULÍK, František. *Zákon o konkursu a vyrovnání. Komentář*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 1998. 284 s. ISBN: 80-7179-103-2.

Časopisecké články

ELIÁŠ, Karel. Konkurs. *Právník*. 1995, 134(2), s. 116-157. ISSN 0231-6625.

FINTA, Martin. Specifika incidenčních sporů. *Soudce*. [online]. 5/2019. [cit. 2023-01-11]. Dostupné z WWW: <<https://www.aspi.cz/>>. ISSN 1211-5347.

HARTL, Jan. České a německé konkursní právo ve vzájemném srovnání. *Právní rozhledy*. [online]. 1999, 7(8), s. 407an. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz/>>. ISSN 1210-6410.

HRSTKOVÁ, Hana, TOMÁNEK, Richard. Některé základní otázky zákona o konkursu a vyrovnání. *Právo a podnikání*. 1994, 3(10), s. 23-29. ISSN 1211-1120.

JIRMÁSEK, Tomáš. Spory o rozsah majetkové podstaty. *Právní rozhledy*. 2019, 27(19), s. 655-662. ISSN 1210-6410.

KACHRAMANOVÁ, Lucie. Předpoklady odpovědnosti státu za činnost způsobenou insolvenčním správcem. *Obchodněprávní revue*. [online]. 2017, 9(10), s. 273 an. [cit. 2023-01-06]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1803-6554.

KAMLAH, Klaus. The New German Insolvency Act: Insolvenzordnung. *American Bankruptcy Law Journal*. [online]. 1996, 70(4), p. 417-436. [cit. 2023-01-05]. Dostupné z WWW: <<https://heinonline.org>>.

LOKAJÍČEK, Jan. K šíři aplikovatelnosti institutu správy cizího majetku. *Právní rozhledy*. 2019, 27(18), s. 637-639. ISSN 1210-6410.

PAVLÍŠ, Martin. Teoretické pojetí funkce insolvenčního správce. *Konkursní noviny*. 2015, 18(11), s. 20-21. ISSN 1213-4023.

RICHTER, Martin. Odpovědnost insolvenčního správce za protiprávní jednání v insolvenčním řízení z pohledu ne bis in idem. *Trestněprávní revue*. 7-8/2018, s. 169-172. ISSN 1213-5313.

RICHTER, Tomáš. K podjatosti insolvenčního správce. *Právní rozhledy*. [online]. 2016, 24(15-16), s. 524 an. [cit. 2022-12-12]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

RICHTER, Tomáš. Základní zásady insolvenčního řízení. *Právník*. 9/2016, s. 713-732. ISSN 0231-6625.

ŘEHÁČEK, Oldřich, VRBA, Milan. Plnění dluhu jako zvýhodňující právní jednání. *Právní rozhledy*. [online]. 2015, 23(17), s. 573-579. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

SEDLÁČEK, Miroslav, MATUŠKA, Dominik. Pokyn zajištěného věřitele. *Bulletin advokacie*. 10/2021, s. 38-42. ISSN 1210-6348.

SCHMIDT, Karsten. Salut zum Thronjubiläum einer herrschenden Irrlehre — Einhundert Jahre höchstrichterliche Amtstheorie im Konkursrecht. *Juristenzeitung*. [online]. 1992, 47(6), s. 298-299. [cit. 2023-02-01]. Dostupné z WWW: <https://cuni.primo.exlibrisgroup.com/discovery/fulldisplay?docid=cdi_jstor_primary_20822>

451&context=PC&vid=420CKIS_INST:UKAZ&lang=cs&search_scope=MyInst_and_CI&adaptor=Primo%20Central&tab=Everything&query=any,contains,amtstheorie&offset=0>.

SPRINZ, Petr. Odporovatelnost zvýhodňujících právních jednání aneb ex post cesta k poměrnému uspokojení věřitelů. *Obchodněprávní revue*. 2019, 11(11-12), s. 269-275. ISSN 1803-6554.

WINTEROVÁ, Alena. Incidenční spory. *Bulletin advokacie*. 4/2003, s. 12-17. ISSN 1210-6348.

TROUP, Tomáš, RAKOVSKÝ, Adam. Deformace obecného odpůrčího práva v prostředí insolvence aneb hůl do vody vnořená zdá se býti zlomená. *Obchodněprávní revue*. [online]. 2014, 6(10), s. 273 an. [cit. 2022-12-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1803-6554.

WEIGL, Veronika. Insolvenční správce ve Spolkové republice Německo. *Obchodní právo*. 2023, 32(7-8), s. 49-56. ISSN 1210-8278.

WEIGL, Veronika. Odporovatelná neúčinná právní jednání dle insolvenčního zákona a možnosti smírného řešení sporů. *Právní rozhledy*. 2023, 31(7), s. 238-242. ISSN 1210-6410.

WEIGL, Veronika. Postavení insolvenčního správce v insolvenčním řízení. *Obchodněprávní revue*. 2023, 15(2), s. 93-96. ISSN 1803-6554.

WEIGL, Veronika. Zpeněžování majetkové podstaty a ochrana vlastnického práva. *Bulletin advokacie*. 5/2023, s. 39-44. ISSN 1210-6348.

ZEZULKA, Ondřej. O postavení insolvenčního správce. *Právní rozhledy*. [online]. 2019, 27(21), s. 748-757. [cit. 2023-01-30]. Dostupné z WWW: <<https://beck-online-cz>>. ISSN 1210-6410.

ZOULÍK, František. Vývoj insolvenčních řízení. *Právní fórum*. 2009, 6(4), s. 153-160. ISSN 1214-7966.

Seznam použitých internetových zdrojů

Dohledový benchmark Odboru insolvenčních a soudních znalců Sekce dohledu a justice Ministerstva spravedlnosti ČR č. 2/2021 ke konání osobního jednání s dlužníkem podle § 410 odst. 2 insolvenčního zákona prostřednictvím videokonference ze dne 13.7.2021. [online]. [cit.

2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://insolvency.justice.cz/wp-content/uploads/2021/07/Benchmark_c__2_2021___k_moznosti_konani_jednani_s_dluznikem_podl_40.pdf>.

Informace Ministerstva spravedlnosti ze dne 14.10.2022 – budoucí legislativní změna spočívající v nahrazení opakované zvláštní zkoušky systémem povinného vzdělávání. [online]. [cit. 2023-02-20]. Dostupné z WWW: <<https://insolvency.justice.cz/zkousky-insolvencnich-spravcu>>.

United Nations Commission on International Trade Law. *Legislative Guide on Insolvency Law (2004)*. [online]. New York: United Nations, 2005. 384 s. ISBN 92-1-133736-4. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://uncitral.un.org/sites/uncitral.un.org/files/media-documents/uncitral/en/05-80722_ebook.pdf>.

Sdělení Ministerstva spravedlnosti ČR K neslučitelnosti výkonu funkce insolvenčního správce s výkonem (neuvolněného) člena rady obce a (neuvolněného) (místo)starosty ze dne 7.11.2022. [online]. [cit. 2023-01-25]. Dostupné z WWW: <https://insolvency.justice.cz/wp-content/uploads/2022/11/Sdeleni_1-2022.pdf>.

Seznam použitých právních předpisů

Právní předpisy jsou řazeny podle pořadí, v jakém jsou citovány v textu práce.

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 314/2007 Sb., o minimálním limitu pojistného plnění a minimálních standardech pojistných smluv insolvenčních správců, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 121/2019 Sb., o materiálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 191/2017 Sb., o náležitostech podání a formulářů elektronických podání v insolvenčním řízení a o změně vyhlášky č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 191/1997 Sb., o oceňování majetku, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 222/2009 Sb., o volném pohybu služeb, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 121/2019 Sb., o personálním vybavení a standardech výkonu funkce insolvenčního správce, ve znění pozdějších předpisů.

Nariadení vlády č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení, ve znění pozdějších předpisů.

Nariadení č. 351/2013 Sb., kterým se určuje výše úroků z prodlení a nákladů spojených s uplatněním pohledávky, určuje odměna likvidátora, likvidačního správce a člena orgánu právnické osoby jmenovaného soudem a upravují některé otázky Obchodního věstníku, veřejných rejstříků právnických a fyzických osob a evidence svěrenských fondů a evidence údajů o skutečných majitelích, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Nariadení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/848, o insolvenčním řízení, ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenzordnung (InsO) ze dne 5. října 1994 (BGBl. I S. 2866), ve znění pozdějších předpisů.

Insolvenzrechtliche Vergütungsverordnung (InsVV) ze dne 19. srpna 1998 (BGBl. I S. 2205), ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam použité judikatury

Soudní rozhodnutí jsou řazena podle pořadí, v jakém jsou citovány v textu práce.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29.1.2021, č. j. 5 As 320/2020-55.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 9. 2021, č. j. 8 As 13/2019-91.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 3.6.2022, č. j. 10 As 89/2022-26.

Nález Ústavního soudu ze dne 6. září 2016, sp. zn. IV. ÚS 3141/15.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 12. 2016, sen. zn. 29 NSČR 130/2014.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.5.2011, sp. zn. 3 VSPH 9/2011, uveřejněné pod číslem 132/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12.12.2012, sp. zn. 3 VSPH 643/2012.

Nález Ústavního soudu ze dne 23.4.2015, sp. zn. I. ÚS 1549/11.

Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 NSCR 24/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2015, sen. zn. 29 NSCR 110/2014; 29 NSCR 80/2015, uveřejněné pod číslem 47/2016 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2022, sen. zn. 29 NSCR 97/2021.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2017, sen. zn. 29 NSČR 4/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2020, sen. zn. 29 NSČR 154/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2014, sen. zn. 29 NSČR 107/2013, uveřejněné pod číslem R 114/2014 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.12.2020, sen. zn. 29 NSCR 110/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2017, sen. zn. 29 NSČR 103/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.5.2021, sen. zn. 29 NSCR 7/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu v Praze ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 NSCR 24/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2018, sen. zn. 29 NSCR 176/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sen. zn. 29 NSCR 147/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2017, sen. zn. 29 NSCR 13/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.2.2016, sen. zn. 29 NSCR 56/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.7.2018, sen. zn. 29 NSCR 88/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2019, sen. zn. 29 NSCR 82/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2017, sen. zn. 29 NSCR 204/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.2.2016, sen. zn. 29 NSCR 47/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.7.2018, sen. zn. 29 NSCR 187/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2018, sen. zn. 29 NSCR 145/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.4.2018, sen. zn. 29 NSCR 179/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2018, sen. zn. 29 NSCR 15/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.10.2020, sen. zn. 29 NSCR 120/2018.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 26.7.2012, sp. zn. 2 VSOL 569/2012.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2.3.2009, sp. zn. 2 VSPH 87/2009.

Stanovisko Nejvyššího soudu ze 17. 6. 1998, sp. zn. Cpjn 19/98, k výkladu ustanovení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 7/1998.

Nález Ústavního soudu ze dne 25.6.2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 24.9.2009, sp. zn. III. ÚS 2101/09.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 25.11.1993 sp. zn. II. ÚS 75/93.

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 14/10.

Nález Ústavního soudu ze 9.2.2016, sp. zn. Pl. ÚS 17/15.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.4.2004, sp. zn. 29 Cdo 3064/2000, uveřejněný pod číslem 24/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2011, sp. zn. 23 Cdo 5194/2009.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci, č. j. 1 Ko 11/2003-420.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2016, sen. zn. 29 ICdo 37/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2020, sen. zn. 29 NSČR 94/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2020, sen. zn. 29 ICdo 87/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.3.2018, sp. zn. 29 Cdo 4214/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20.11.2014, sp. zn. 21 Cdo 953/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 Cdo 683/2011, uveřejněný pod číslem 116/2016 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2012, sp. zn. 29 Cdo 4034/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.7.2013, sp. zn. 29 Cdo 392/2011.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.12.2015, sen. zn. 29 ICdo 48/2013.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2016, sp. zn. 29 Cdo 3815/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sp. zn. 29 Cdo 5517/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.10.2017, sen. zn. 29 ICdo 76/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sp. zn. 29 Cdo 5517/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 23.8.2017, sp. zn. 104 VSPH 494/2017.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31.1.2018, sp. zn. VSOL 323/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.10.2018, sen. zn. 29 ICdo 84/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2017, sp. zn. 29 Cdo 363/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.6.2020, sen. zn. 29 ICdo 128/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.12.2019, sen. zn. 29 ICdo 24/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.6.2017, sen. zn. 29 ICdo 33/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.8.2016, sen. zn. 29 ICdo 5/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2013, sen. zn. 29 NSCR 63/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.2.2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2016, sen. zn. 29 ICdo 55/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2018, sen. zn. 29 ICdo 88/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.4.2010, sp. zn. 1 VSPH 226/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.4.2012, sp. zn. 29 Cdo 145/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2021, sen. zn. 29 NSCR 31/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2015, sen. zn. 29 NSČR 26/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2013, sen. zn. 29 NSCR 9/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.3.2012, sen. zn. 29 NSČR 32/2011.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.4.2009, sp. zn. 1 VSPH 33/2009.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 26.1.2016, sp. zn. 4 VSPH 119/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 8.6.2017, sp. zn. 3 VSOL 452/2017.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30.4.2009, sp. zn. 1 VSPH 33/2009.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.8.2018, sen. zn. 29 ICdo 61/2016.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.12.2018, sen. zn. 29 ICdo 27/2017.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.9.2017, sen. zn. 29 NSČR 107/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.4.2020, sen. zn. 29 NSČR 118/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.5.2001, sp. zn. 32 Cdo 1726/98, uveřejněný pod číslem 76/2002 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.4.2016, sen. zn. 29 ICdo 31/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.2.2013, sen. zn. 29 ICdo 11/2012, uveřejněné pod číslem 66/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.9.2020, sen. zn. 29 ICdo 19/2019.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 38/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2019, sen. zn. 29 NSČR 167/2017, uveřejněné pod číslem 73/2020 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Usnesení Nejvyššího ze dne 26.4.2018, sp. zn. 29 Cdo 819/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.2.2020, sen. zn. 29 ICdo 8/2018.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.6.2012, sp. zn. 29 Cdo 2306/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.10.2020, sen. zn. 29 NSČR 53/2019.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2021, sen. zn. 29 NSČR 103/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.9.2016, sen. zn. 29 NSČR 71/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 NSČR 118/2016.

Nález Ústavního soudu ze dne 2.6.2020, sp. zn. I. ÚS 1379/19.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.11.2013, sen. zn. 29 NSCR 63/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.2.2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2020, sen. zn. 29 NSČR 130/2019.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.10.2000, sp. zn. I. ÚS 211/99.

Usnesení Nejvyššího soud ze dne 30.6.2004, sp. zn. 29 Odo 199/2003.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 6.12.2013, sp. zn. 3 VSPH 1505/2012.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22.2.2018, sen. zn. 29 ICdo 30/2016.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2017, sen. zn. 29 NSCR 47/2015.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25.5.2018, sp. zn. 3 VSOL 211/2018.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.5.2022, sp. zn. 3 VSPH 381/2022.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2020, sen. zn. 29 ICdo 87/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.7.2015, sen. zn. 29 NSCR 37/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.11.2011, sen. zn. 29 NSČR 16/2011.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4.2.2015, sp. zn. 1 VSOL 720/2014.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30.5.2019, sen. zn. 29 ICdo 69/2017.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 30.8.2011, sp. zn. II. ÚS 1086/11.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.5.2021, sen. zn. 29 ICdo 56/2021).

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2016, sen. zn. 29 ICdo 49/2014.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24.9.2021, sp. zn. 29 Cdo 1540/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27.8.2015, sen. zn. 29 ICdo 43/2015.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.8.2013, sp. zn. 29 Cdo 2656/2010.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30.3.2015, sp. zn. 29 Cdo 3213/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9.3.2011, sp. zn. 5 Tdo 1629/2010.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.6.2011, sp. zn. 5 Tdo 622/2011.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.8.2014, sp. zn. 15 Tdo 885/2013.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2.11.2005, sp. zn. 5 Tdo 1319/2005.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7.9.2017, sp. zn. 29 Cdo 2446/2017.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17.2.2021, sen. zn. 29 ICdo 34/2020.

Usnesení ústavního soudu ze dne 30.1.2018, sp. zn. IV. ÚS 4103/17.

Nález Ústavního soudu ze dne 21.12.2004, sp. zn. II. ÚS 199/04.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7.6.2018, sp. zn. 29 Cdo 2772/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.1.2016, sp. zn. 3 VSPH 381/2015.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24.2.2021, sen. zn. 29 NSČR 32/2019.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 19.2.2016, sp. zn. 4 VSPH 2383/2015.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 19.12.2016, sp. zn. 3 VSOL 1325/2016.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16.11.2017, sp. zn. 1 VSPH 1301/2017.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.4.2020, sp. zn. 2 VSPH 381/2020.

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 28.5.2020, sp. zn. 3 VSOL 213/2020.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3.6.2020, sp. zn. 3 VSPH 596/2020.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.5.2020, sen. zn. 29 NSČR 129/2018.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.7.2020, sen. zn. 29 NSČR 381.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.1.2012, sp. zn. 29 Cdo 4135/2011.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 17.7.2009, sp. zn. II. ÚS 986/09.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22.10.2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007.

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27.5.2010, sp. zn. III. ÚS 1237/10.

Seznam ostatních zdrojů

Důvodová zpráva k zákonu č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon).

Důvodová zpráva k zákonu č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích.

Důvodová zpráva k zákonu č. 185/2013 Sb., změna zákona o insolvenčních správcích, insolvenčního zákona a zákona o správních poplatcích.

Důvodová zpráva k zákonu č. 294/2013 Sb., změna insolvenčního zákona a zákona o insolvenčních správcích.

Důvodová zpráva k zákonu č. 64/2017 Sb., změna insolvenčního zákona a dalších zákonů.

Důvodová zpráva k zákonu č. 31/2019 Sb., změna insolvenčního zákona a některých dalších zákonů.

Název disertační práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce

Insolvenční správce jako subjekt insolvenčního řízení

Cílem této disertační práce je uceleně analyzovat postavení insolvenčního správce jako subjektu insolvenčního řízení de lege lata, odhalit nejasná nebo neuspokojivá místa platné právní úpravy a na základě analýzy navrhnout možné legislativní změny de lege ferenda.

Pokud jde o osobu insolvenčního správce, může jím být fyzická osoba, veřejná obchodní společnost a za určitých podmínek též zahraniční společnost. Výkon této činnosti je regulován a je kladen velký důraz na kvalifikaci správce, byť dle našeho názoru mohl být zákonodárce v tomto směru důslednější. Dočasně nebo příležitostně mohou na území České republiky jako hostující insolvenční správci působit také státní příslušníci členského státu a zahraniční společnosti poskytující stejné záruky ručení společníků jako veřejná obchodní společnost, vykonávající činnost insolvenčního správce v jiném členském státě.

Právo vykonávat činnost insolvenčního správce je realizováno prostřednictvím výkonu funkce insolvenčního správce v konkrétním insolvenčním řízení. Insolvenční správce je zvláštním procesním subjektem. Účastníkem insolvenčního řízení se stává omezeně po dobu, po kterou soud rozhoduje o jeho odměně a náhradě hotových výdajů nebo v incidenčních sporech vyvolaných insolvenčním řízením. V incidenčních sporech má insolvenční správce postavení účastníka civilního soudního sporu.

Insolvenčního správce pro insolvenční řízení primárně ustanovuje insolvenční soud zásadně podle rotačního principu, sekundárně může být insolvenční správce ustanoven schůzí věřitelů. Funkce insolvenčního správce může zaniknout jeho odvoláním z funkce nebo zproštěním funkce. Důležitým důvodem pro odvolání správce soudem je mimo jiné podjatost insolvenčního správce, pokud se nejedná o dílčí podjatost ve smyslu ustanovení § 34 InsZ.

Před vydáním rozhodnutí o úpadku může insolvenční soud ustanovit správce předběžného. Nadto zákon předpokládá, že v řízení může být krom „hlavního“ insolvenčního správce postupně nebo současně aktivních několik dalších zvláštních druhů insolvenčních správců, a to zástupce insolvenčního správce, oddělený správce a zvláštní správce.

Pokud jde o teoretický základ postavení insolvenčního správce, z výkladu podávaného naší soudní praxí i doktrínou lze dospět pouze k jednoznačnému závěru, že insolvenční

správce není účastníkem řízení, nýbrž zvláštním procesním subjektem a jako takový má samostatné postavení jak vůči dlužníkovi, tak vůči věřitelům a nelze jej považovat za zástupce dlužníka ani věřitelů. Jelikož v některých agendách disponuje insolvenční správce při výkonu své funkce oprávněními alespoň částečně veřejnoprávní povahy, je jeho postavení v řízení hybridní na pomezí veřejného a soukromého práva.

Základní rámec povinností insolvenčního správce, které musí insolvenční správce při výkonu funkce vždy dodržovat, vyplývá z ustanovení § 36 odst. 1 InsZ. Konkrétní práva a povinnosti, která pro insolvenčního správce vyplývají ze zákona, a jejich rozsah, se liší podle stadia insolvenčního řízení a podle způsobu řešení úpadku a způsobu oddlužení. Současně mohou být změněna či doplněna rozhodnutími insolvenčního soudu v rámci dohlédací činnosti a v reorganizaci také reorganizačním plánem. Specifická práva a povinnosti má správce v případě úpadku finančních institucí a také v evropském insolvenčním řízení.

Kromě insolvenčního správce jsou procesními subjekty insolvenčního řízení také insolvenční soud, dlužník, věřitelé, likvidátor dlužníka a státní zastupitelství. Insolvenční soud je spolu s dlužníkem a věřiteli uplatňujícími práva vůči dlužníkovi jedním ze základních subjektů insolvenčního řízení. Likvidátora dlužníka a státní zastupitelství řadí právní teorie mezi zvláštní subjekty řízení.

Insolvenční soud „stojí“ vždy nad insolvenčním správcem. V nadřízeném postavení vůči správci je i státní zastupitelství, byť v menším měřítku. Naopak ve vztahu k dlužníkovi se insolvenční správce nachází v jednoznačně dominantní pozici, jejíž síla je odvislá zejména od toho, zda a v jakém rozsahu je správce nositelem dispozičního oprávnění k majetkové podstatě. Pokud jde o přihlášené věřitele, věřitelé seskupení do věřitelských orgánů vůči správci zaujímají silnější postavení, a naopak jednotliví přihlášení věřitelé se nacházejí obecně ve slabší pozici. Tato pozice je však odlišná u zajištěných věřitelů, jejichž postavení vůči správci je výrazně posíleno. Zvláštní postavení v insolvenčním řízení mají věřitelé pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim postavených naroveň. V osobě likvidátora se vzhledem k insolvenčnímu správci spojuje ohledně poskytování součinnosti dlužníka postavení dlužníka a ohledně jeho nároků na odměnu a hotové výdaje postavení věřitele s pohledávkou za majetkovou podstatou, eventuálně též věřitele přihlášeného.

Odpovědnost správce za škodu nebo jinou újmu má objektivní základ s možností liberace. Dle ustálené soudní praxe stát nelze volat k odpovědnosti za škodu způsobenou

insolvenčním správcem, ale může být odpovědný za nesprávný úřední postup insolvenčního soudu při výkonu dohledu nad insolvenčním správcem. Insolvenční správce může být pachatelem řady majtkových a hospodářských trestných činů. Svým protiprávním jednáním může insolvenční správce také naplnit skutkovou podstatu přestupku. Osobní majetek insolvenčního správce je postižitelný v případě separovaných nákladů řízení, pořádkových opatření, peněžitého trestu uloženého v trestním řízení, pokuty za přestupek nebo povinnosti nahradit škodu nebo jinou újmu včetně náhrady nákladů soudního a správního řízení.

Insolvenčnímu správci náleží za výkon funkce odměna a náhrada hotových výdajů, přičemž se jedná o pohledávky za majtkovou podstatou se superprioritním charakterem. Způsob stanovení odměny je v různých způsobech řešení úpadku a způsobech oddlužení obecně odlišný.

Klíčová slova: insolvenční správce, insolvenční řízení, úpadek

Název disertační práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce

The Insolvency Practitioner as a Procedural Entity of Insolvency Proceedings

The aim of this thesis is to thoroughly analyse the status of the insolvency practitioner as a procedural entity of insolvency proceedings *de lege lata*, to reveal unclear or unsatisfactory points of the applicable legislation and on the basis of this analysis to suggest appropriate legislative changes *de lege ferenda*.

The insolvency practitioner may be a natural person, an unlimited partnership and under certain conditions also a foreign company. The performance of this activity is regulated by law and a great emphasis is placed on qualifications of the insolvency practitioner, however, the legislator could have been stricter regarding the qualifications. Nationals of a member state and foreign companies providing the same guarantees of liability of shareholders as an unlimited partnership, which are performing the activity of an insolvency practitioner in another Member State, may also temporarily or occasionally act as visiting insolvency practitioners in the Czech Republic.

The right to perform the activity of the insolvency practitioner is exercised through performance of insolvency practitioner's office in specific insolvency proceedings. The insolvency practitioner is a special procedural entity. It becomes a party to the insolvency proceedings on a limited basis for as long as the court decides on his/her remuneration and reimbursement of cash expenses or in incidental disputes arising from insolvency proceedings. In incidental disputes the insolvency practitioner has the status of a party in a civil lawsuit.

The insolvency practitioner for insolvency proceedings is primarily appointed by an insolvency court mainly on the basis of a rotation principle, secondarily the practitioner may be appointed by a creditors' meeting. The insolvency practitioner's office may be terminated by his/her dismissal or by discharge from office. Important grounds for the dismissal of the practitioner by the court is, *inter alia*, the bias of the insolvency practitioner, unless it is only a partial bias in the meaning of Section 34 of the Insolvency Code.

Prior to the insolvency decision a provisional practitioner may be appointed by the insolvency court. In addition, the law envisages that other special types of insolvency

practitioners, namely the deputy insolvency practitioner, the separated practitioner and the special practitioner, may be active in the proceedings either successively or simultaneously.

Concerning theoretical basis of the insolvency practitioner's position, the interpretation given both by our jurisprudence and doctrine is unequivocal only in conclusion that the insolvency practitioner is not a party to the proceedings, but a special procedural entity and as such has an independent position vis-à-vis both the debtor and the creditors and cannot be considered as a representative of either the debtor or the creditors. Since in some agendas within performance of his/her office the insolvency practitioner possesses powers of at least partially public-law nature, his/her status in the proceedings is hybrid on the border of public and private law.

The basic framework of the insolvency practitioner's obligations, which the insolvency practitioner ought to always comply with when performing his/her office, follows from Section 36(1) of the Insolvency Code. The specific rights and obligations of the insolvency practitioner, which arise from law, and their scope vary according to a phase of the insolvency proceedings and to a form of insolvency and discharge. At the same time, they may be changed or amended by decisions of the insolvency court within its supervisory activities and in reorganization also by a reorganization plan. The insolvency practitioner possesses specific rights and obligations in bankruptcy of financial institutions as well as in European insolvency proceedings.

In addition to the insolvency practitioner, the insolvency court, the debtor, the creditors, the debtor's liquidator and the Public Prosecutor's Office are also the procedural entities of the insolvency proceedings. The insolvency court, together with the debtor and creditors exercising rights against the debtor, are basic subjects of insolvency proceedings. The debtor's liquidator and the Public Prosecutor's Office are classified by legal theory as special entities of proceedings.

The insolvency court always “stands” above the insolvency practitioner. The Public Prosecutor's Office is also in a superior position vis-à-vis the practitioner, albeit on a smaller scale. On the other hand, in relation to the debtor, the insolvency practitioner is in a clearly dominant position, the strength of which depends in particular on whether and to what extent the practitioner is the holder of the right of disposal of the insolvency estate. With regard to registered creditors, creditors grouped in creditor bodies occupy a stronger position vis-à-vis the insolvency practitioner. On the other hand, single registered creditors are generally in

a weaker position. However, this position is different in case of secured creditors, whose status vis-à-vis the insolvency practitioner is significantly strengthened. Creditors of claims against the insolvency estate and of claims equal to them enjoy a special status in insolvency proceedings. In the person of the liquidator, vis-à-vis the insolvency practitioner, the positions of the debtor (with regard to the provision of the debtor's assistance) and of the creditor of claims against the insolvency estate and possibly also of the registered creditor (as regards his/her claims for remuneration and cash expenses) are combined.

The liability of the practitioner for damage has an objective basis with a possibility of liberation. According to established case law, the state cannot be held liable for damage caused by the insolvency practitioner, but it may be liable for maladministration of the insolvency court in supervising the insolvency practitioner. The insolvency practitioner may be a perpetrator of a number of both property and economic crimes. Due to his/her unlawful conduct the insolvency practitioner may also commit an offence. Personal assets of the insolvency practitioner may be affected in the case of separated costs of proceedings, pecuniary penalties imposed by the insolvency court, pecuniary penalties imposed in criminal proceedings, fines for an offence, or an obligation to pay damages including reimbursement of the costs of both court and administrative proceedings.

The insolvency practitioner is entitled to remuneration and reimbursement of cash expenses for performance of his/her office. They are claims against the insolvency estate of a super-priority character. The formula for calculating the insolvency practitioner's remuneration generally varies in different forms of insolvency and discharge.

Key words: insolvency practitioner, insolvency proceedings, bankruptcy